

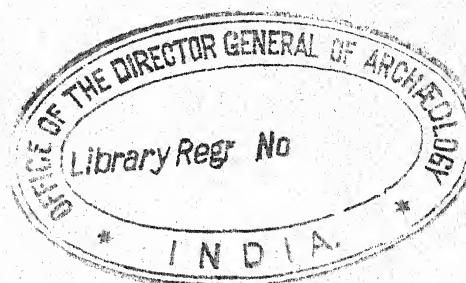
GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

Published under the Authority of
the Government of His Highness
the Maharaja Gaekwad of Baroda.

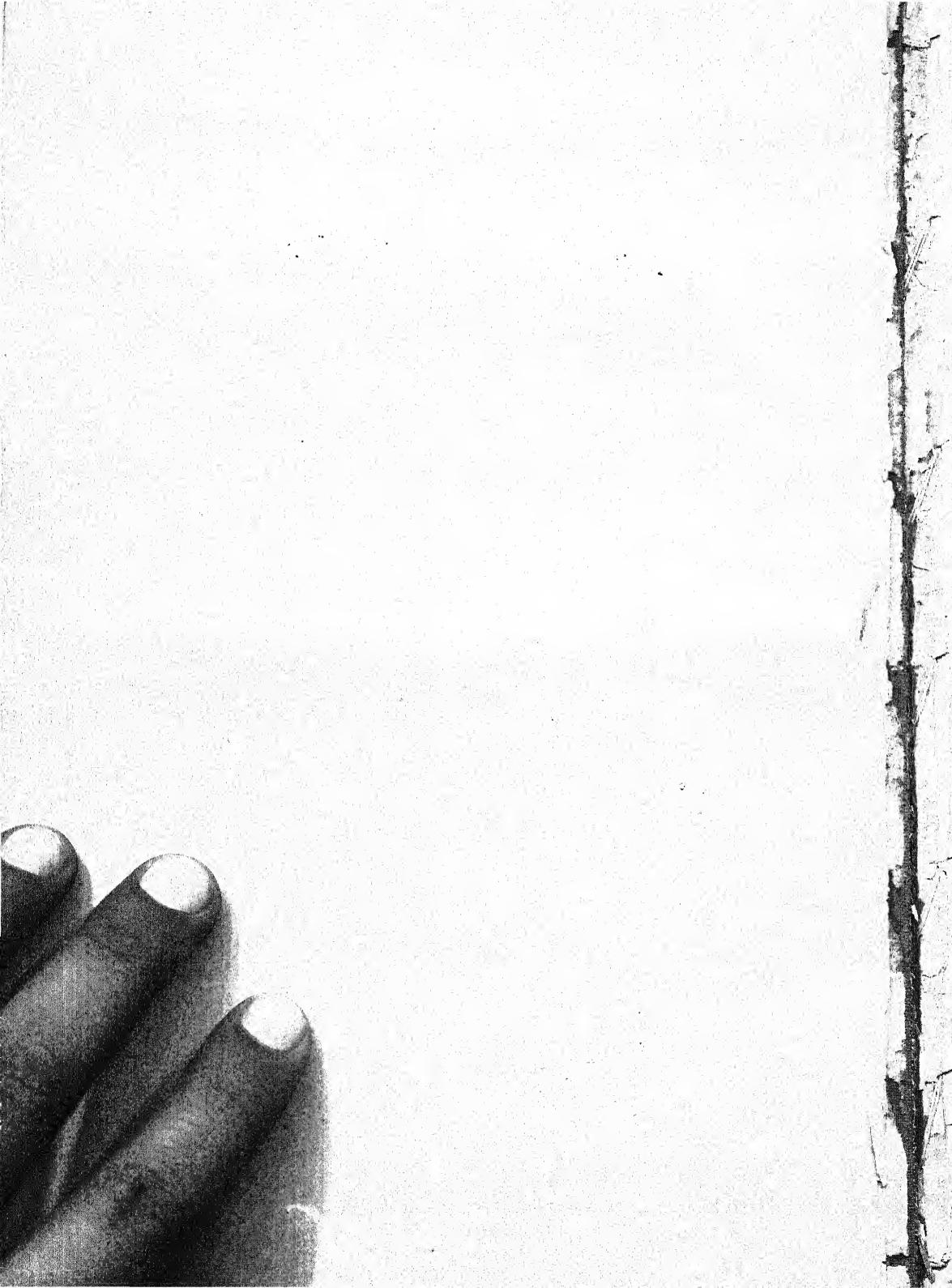
No.

SĀDHANAMĀLĀ

Vol. I.

Benoytosh Bhattacharyya, M.A.,
General Editor.

साधनमाला ।

SĀDHANAMĀLĀ

Vol. I.

30770

EDITED BY

BENOYTOSH BHATTACHARYYA, M.A.

Life Member, Asiatic Society of Bengal.

D2843
23/63

a 1 T
Bha

Central Library,
Baroda.

1925.

Published by Newton Mohun Dutt, Curator of State Libraries, for
the Government of H.H. the Maharaja Gaekwad of Baroda.

Printed at the Baptist Mission Press,
41, Lower Circular Road, Calcutta.

Price, Rs. 5.

PREFACE.

HIS HIGHNESS MAHARAJA DR. SIR SAYAJI RAO GAEKWAD, G.C.S.I., G.C.I.E., LL.D., in the course of his memorable Address delivered before the Convocation of the Benares Hindu University on the 19th January, 1924, dwelt at length on the necessity of breadth of vision in the field of Indian scholarship, and warned all scholars "*to avoid that most terrible of errors, the narrowness of thought, which at the end stifles thought and individuality.*" His Highness's words were not mere words of empty council : he was laying down a principle which he had consistently followed throughout his life. In the matter of scholarship His Highness's breadth of vision induced him to institute a thorough examination of the Jain Bhandars of Jaisalmer and Pattan. This search again led to the discovery of two unique and priceless Buddhist MSS which were long supposed to have been lost to the world in their original Sanskrit. His Highness, in course of the same address, also announced the discovery of these two MSS. The first is the *Nyāyapravesa* of Dinnāga, who is reputed to be the first systemiser of Indian Logic, and the second is the *Tattvasamgraha* of Śāntarakṣita with the *Pañjikā* of Kamalaśīla. Both these scholars will ever be remembered in Indian history for having introduced Buddhism and Buddhistic culture into Tibet. Great is the achievement consequent on the breadth of vision, which once on the part of the ancient Jainas, led to the preservation of these unique works in their Bhandars, and again on the part of His Highness, led to the discovery and publication of these works. Furthermore, actuated by his characteristic love of ancient Indian culture, His Highness graciously promised his powerful support

to the cause of Buddhist and Jain studies in his State. An ardent lover and keen student of comparative religion he realised the lack of published materials for further researches in Buddhism and Jainism.

In pursuance of His Highness's wishes in the matter of Buddhistic studies several new Buddhist works have been undertaken for publication in the *Gaekwad's Oriental Series*, besides the *Nyāyapravesa* and the *Tattvasaṃgraha* already referred to. The most important among them are the *Sādhanamālā*, *Advayavajrasaṃgraha*, *Jñāna-siddhi* of Indrabhuti, *Prajñopāyaviniścayasaṃgraha* of Anaṅgavajra and the *Tarkabhāṣā* of Mokṣākaragupta.

The *Sādhanamālā* being somewhat voluminous, it is proposed to issue it in two volumes, the first of which is now presented to the Sanskritists. This book belongs to a little known branch of Northern Buddhism called the Vajrayāna. The importance of the work was rightly recognised by the authorities of the *Bibliotheca Buddhica Series* of St. Petersburg, who took up the work for publication over 11 years ago but had to abandon their activities during the great war and the subsequent Russian Revolution.

The introduction to the second volume of this work will give full details of the *Sādhanamālā* and of the Vajrayāna system of Buddhist philosophy with a history of the literature and notices of the important authors mainly. In this volume we will endeavour to explain a few salient features of the work which may enable our readers to follow the text with greater ease and satisfaction.

The *Sādhanamālā* is, as the title indicates, a collection of short works called Sādhanas or rituals for worshipping deities. It appears to be a heterogeneous collection of Sādhanas, composed by different authors, without any

definite plan, as can be seen from a glance at the synopsis of contents. The work begins with two Sādhanas for Trisamayarāja, who is to be identified with Amoghāśiddhi, one of the five Dhyāni Buddhas. They are followed by three Sādhanas of Vajrāsana Buddha who is generally confounded with Gautama Buddha, but who, as a matter of fact, is none other than the Dhyāni Buddha Akṣobhya himself. Only one Sādhana (No. 3) in a single MS gives the *Namaskāra* as :—

नमः श्रावक्यसुन्दरे तथागताय,

but as his Vijamantra is “*Hūṃ*” the Vijamantra of Akṣobhya, and as the Sādhana No. 3 (p. 18, l. 17) describes Vajrāsana as Akṣobhya and also as he shows the Bhūmi-sparsa Mudrā or the Mudrā of Akṣobhya, it is clear that Vajrāsana and Akṣobhya must obviously be the same. Akṣobhya gets the epithet of Vajrāsana as his *Lāñcchanā* is the Vajra and as he sits in the *Vajraparyanya* attitude. The Sādhanas of Vajrāsana are succeeded by a number of Sādhanas devoted to the different varieties of Avalokiteśvara, the All-Compassionate Bodhisattva, who, according to Kāraṇḍavyūha, refused salvation, though fully entitled to it, until all creatures of the Universe were in possession of the Bodhi knowledge. Thirty-seven Sādhanas (6–43) are devoted to his various manifestations, namely, Śadakṣarī Lokeśvara, Lokanātha, Hālāhala, Vajradharma, Khasarpaṇa, Śimhanāda, Padmanartteśvara, Harihariharivāhanodbhava, Trai-lokyavaśaṅkara, Nīlakanṭha, Māyājālakrama-Lokesvara Sugatisandarśana and Pretasantarpita. The Sādhanas of Avalokiteśvara are followed by 41 Sādhanas (44–84) devoted to the different forms of Mañjuśri, namely, Sthiracakra, Vādirāṭ, Mañjughoṣa, Arapacana, Vajrā-naṅga, Dharmadhātuvāgīśvara, Vāk, Siddhaikavīra, Mahārājālilā-Mañjuśri, Alimanmatha, Vajratikṣṇa, Dharmavaśaṅkhasamādhi-Mañjuśri, Nāmasaṅgīti, and

Mañjuvajra. Sādhanas of Mañjuśrī are again followed by four Sādhanas (85–88) ascribed to another Bodhisattva, Cañḍamahāroṣaṇa, the principal figure in the *Tantra* of the same name. Then follow the Sādhanas for the worship of a long series of female divinities, who are generally designated by the name of Tārā though the method of their worship and their outward forms differ widely from one another. The Sādhanas from No. 89 right up to the end of this volume are devoted to the worship of these female divinities, namely, Kha-dirvanī Tārā, Mahattarī Tārā, Varada-Tārā, Vaśya-Tārā, Vajra-Tārā, Aṣṭamahābhaya Tārā, Mahācīna Tārā, Mṛtyuvañcana-Tārā, Sita-Tārā, Śaḍbhujāśukla-Tārā, Jāngulī-Tārā, Dhanadā-Tārā, Sragdharā-Tārā Durgottarīnī Tārā, Viśvamātā, Prasanna-Tārā, Ārya-Tārā, Mahāśrī-Tārā, Vidyujjvālākarālī (a form of Ekajaṭā) Ekajaṭā, Cundā, Māricī, Prajñāpāramitā, Sarasvatī and Bhr̥kuṭī. Different kinds of manifestations, each with its different form and colour and individual procedure of worship, can also be observed from the Sādhanas ascribed to them. This is, then, in short, the plan, if indeed, the methods employed can be said to show any plan.

When the *Sādhanamālā* was undertaken for publication, the difficulties of the task were not fully realised at the outset. One of the principal difficulties was the language. The *Sādhanamālā*, for all intents and purposes, is written in Sanskrit, but the Sanskrit used here is far from what we usually understand by the word. It is the Sanskrit of the Buddhists,—similar to that employed in the *Mahāvastu Avadāna*, the *Lalitavistara*, the *Śiksāsamuccaya*, the *Kāraṇḍavyūha*, the *Saddharma-Puṇḍarīka*, and similar works. There is indeed in the book a scarcity of Vernacular or Prākrit words which are found in abundance only in the Mantras and the Dhāranīs.

The language of the *Sādhanamālā* is extremely flexible, with great laxity as regards grammatical rules. Its vocabulary contains words which are impossible according to Sanskrit Grammar, e.g., देवतौ “goddess” पारमि “perfection” लम्बावचेत् “should be hung” शुक्लापितं “fried dry” and so forth.

In the matter of Sandhi the language is very loose, especially where the Visarga (:) is concerned. The Sandhi in ततः अनादि, for instance, according to rules ought to be ततोऽनादि. In the *Sādhanamālā* the correct form is sometimes given but generally we find तत अनादि, ततो अनादि or ततः अनादि. Similar examples can easily be multiplied.

Further, in conjugating the Sanskrit roots, the language has made a havoc in the grammar, e.g., आयत् for आयेत्, ददाहि for देहि, विद्युनाहि for विद्युन, देत् for ददत्, and so forth. As regards Orthography none of the MSS of the *Sādhanamālā* make any distinction between व and ब, श and ष, ष and स, न and ण, or between medial vowels इ and ई or उ or ऊ; the queerest thing in this respect is perhaps the use of *Anusvāra* (') and *Visarga* (:) together, especially in MSS A, C, Na and Nb. As regards declension also, instances like विश्वमातायै instead of विश्वमात्वे, (p. 240) आकाशभिः instead of आकाशैः are not infrequently met with in this language. The *Sādhanamālā* takes a great delight in changing the gender. A most characteristic example is एतौ सुन्नौ सर्पाकारौ (p. 251, l. 21) instead of एते सुन्ने सर्पाकारे; besides, the use of neuter for masculine in ओँकारं शिरसि न्यस्तव्यं instead of ओँकारः शिरसि न्यस्तव्यः and the use of the masculine वस्त्रान् instead of वस्त्राणि in neuter gender are also characteristic of the language now presented to the public.

Regarding metre, rules are very frequently ignored, and this offence is doubly aggravated by loose grammar to suit the exigencies in particular cases. In:—

वच्चपाश्चतयाशङ्क्षसच्चरोद्यतद्विणाम् (p. 179), for instance, a particle वथा has been included in a long compound; in रक्तउत्पलधारिणौम् two vowels are kept in juxtaposition without being joined together by the rules of Sandhi. Sometimes unnecessary words are introduced in the line, for instance अक्रान्तपादौ एच्छौ वसुनौलरूपौ (p. 70) in a sloka in the *Upajāti* metre; also, in दक्षिणे धृपतारां तु ब्रह्मां चन्द्रे ताकारसमवाम् (p. 197) in an *Anusṭubh* sloka. Sometimes also an additional line is introduced in a sloka of four lines, for instance, प्रमाणमेतत् कथितं जिनेन on p. 70, I. 12.

It may not be out of place to mention here the method adopted in editing this most difficult work—one written in a very outlandish language. Here the arrangement of the Sādhanas as found in the A, C, N and Na has generally been followed. New Sādhanas not occurring in individual MSS have been inserted in the middle, and in their appropriate places. Regarding different readings, the one that approaches nearest to correct Sanskrit has generally been adopted. As regards Orthography slight changes have been made, while the correct Sanskrit spelling has in most cases been adopted, and care has been taken not to disturb the fantastic grammatical construction. In spelling words, the MSS do not generally agree; some give the correct Sanskrit form, while others show various degrees of incorrectness. In such cases, the nearest correct spelling in Sanskrit has been adopted in the text, the incorrect forms being given in the footnotes. The *Avagraha* (ऽ) marks are given very rarely in the MSS, so most of them have been added by the editor. At the end of the verses, in many instances *Anusvāra* (·) is not changed into m (म्). Uniformity has been secured in this respect. Throughout the book, whenever there has been any suspicion as to the omission of letters or words, additional letters or words have been inserted in square

brackets []. When, however, the reading given on the text has been found to be obviously incorrect, the correct form has been given on the body of the text, the incorrect form being enclosed within single brackets (); and whenever any editorial liberty has been taken with regard to the text, it has been so stated in the footnotes. Whenever again, passages or words could not be understood a query enclosed within single brackets (?) has been added thereafter. As regards the different readings, suggestions given in the footnotes will be found to be copious and exhaustive, and the readers will, it is hoped, extend their indulgence if some unnecessary readings are found therein. They are there for those ingenious readers who are ever ready to discover some hidden meaning in all obscure passages. The reading which seemed to be correct and most expressive has always been stated on the body of the text, while all others have been put down in the footnotes, and from these readings the readers will have ample opportunities to exercise their own imagination.

The present edition of the *Sādhanamālā* is based on eight different MSS which are enumerated below with a short description of each. The MSS, Na and Nb, being very corrupt, it was not found necessary to collate the text with these completely; neither could we get opportunities to so collate them. But minute attention has been paid to the rest.

1. A. It is a complete MS though full of spelling mistakes, omissions and repetitions. Spelling mistakes are ten per line on an average. It belongs to the Library of the Asiatic Society of Bengal and is described in the *Descriptive Catalogue of Sanskrit MSS in the Government collection*, vol. 1, under No. 74.

2. B. The original which is dated N.S. 285 (A.D. 1165) is now in the Cambridge University Library.

Being old it is in some degree correct, though omissions and errors are quite numerous. It has yielded several new Sādhanas which are pointed out in the footnotes in their respective places. It is incomplete in the beginning and in the middle and a few leaves are lost at the end also. This MS has been described under No. Add. 1686 on page 174 in the *Catalogue of the Buddhist Sanskrit MSS in the University Library, Cambridge*, by Bendall. An authenticated copy of this MS is preserved in the CENTRAL LIBRARY, BARODA.

3. C. It is a paper MS belonging also to the Cambridge University Library. It is a grossly incorrect copy made by Amṛtānanda the Residency Pandit in Nepal when Brian Hodgson was the Resident there. The date given in the post-colophon is N.S. 939 corresponding to A.D. 1819. It is described in *Bendall's Catalogue* under No. 1593 on page 132. In arrangement it is similar to A, N and Nb. A and C commit the same kind of mistakes and repetitions, and it appears therefore that the original in both these cases was the same.

4. N. This MS in palm-leaf is in an excellent state of preservation, though some leaves at the end have been blurred and erased by constant handling. It is by far the best MS of *Sādhanamālā* and is mostly correct. It is divided into two parts, the division being purely arbitrary, and is written in a character similar to that employed in the MS of *Pañcaraksā* which is dated in Saka 1211, corresponding to A.D. 1289, and is preserved in the Bengal Asiatic Society's Library. This MS of *Sādhanamālā* therefore appears to have been written sometime between A.D. 1275 and 1300. It is described in MM. Haraprasad Shastri's *Catalogue of palm-leaf and paper MSS belonging to the Durbar Library, Nepal*, vol. II, on page 83.

5. Ab. The original MS in palm-leaf is in the Library of the Asiatic Society of Bengal. An authenticated copy of this MS is also preserved in the CENTRAL LIBRARY, BARODA, and the present text has been collated therewith. The readings herein found are rather whimsical and disagree with other MSS in many respects. In arrangement also it is not regular, as can be seen from the description of the MS in the *Catalogue of Sanskrit MSS in the Government Collection* under No. 111 on page 178 ff. where a list of Sādhanas contained therein has been given. The writing of the MS is more akin to the triangular variety of Brāhmī, and the date of the writing may be placed somewhere in the beginning of the 12th century.

6. Ba. Two copies of this paper MS are in existence, one in the Library of the Asiatic Society of Bengal, and another, in the CENTRAL LIBRARY, BARODA. It is incomplete, the first and the last pages being written in a different and a much later hand. The writing of the MS appears to be about 300 years old. In arrangement it generally follows the MS. A, N and C with occasional omissions. For a description of the MS see *A Descriptive Catalogue of the Sanskrit MSS in the Government Collection*, vol. I, under No. 112 on page 180 ff. where a list of Sādhanas is also given. This MS, on the last leaf, gives the date as N.S. 224 corresponding to A.D. 1104, which seems to be the date of the original MS because, the writing is so late that it cannot warrant us in placing the present MS so early.

7. Na. It is a very defective paper MS written in a very modern hand and is full of errors and omissions. It is numbered 603 in the Library register of the Nepal Durbar Library and is dated in V.S. 1958. It begins with the Trisamayarāja Sādhana and ends with the Sodasabhuja-Mahākāla Sādhana and contains about

150 Sādhanas in all. In arrangement it agrees with the MSS, A, C, and N. The MS. measures $12'' \times 6''$, contains 258 folia and its extent in Ślokas is 6,000. The present text has only been partially collated with this MS.¹

8. Nb. It is also a very defective MS. and horribly incorrect, and is preserved in the Durbar Library, Nepal. It is a recent MS and has been described in MM. Haraprasad Shastri's *Catalogue of Selected Paper and Palm-leaf MSS belonging to the Durbar Library, Nepal*, vol. II, on page 200 where a list of Sādhanas also appears. The text hereinafter presented has only been partially collated with the MS. In arrangement it does not agree with any other MS of the work, and it contains at the end some portions of another work not to be found in any other MS.

These are the eight MSS which were consulted or used in this edition. There are some other MSS in existence, but we had no opportunity of consulting them. One is in Cambridge which is numbered in the library register as Add 1684 and belongs to the 13th century. The second is in the *Bibliothèque Nationale*, Paris, and two others are in the possession of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society. Though we had not the opportunity of examining these MSS, yet it is hoped that the printed text will be found to be accurate and complete.

At this stage it is necessary to discuss the title and the extent of the *Sādhanamālā*. The MSS A, C, and Na distinctly state in the last colophon that the name of the work is *Sādhanamālā*. The MS. Ba has the letters सा. मा. on the margin of every page, and these appear to be nothing but an abbreviation of the word साधनमाला. N

¹ I am obliged to my friend, Prof. Sudhir Kumar Roy Chowdhuri, M.A., of Nepal, for supplying me with this information to replenish my memory.

is also called साधनमाला in the *Catalogue* though the last colophon is obliterated by constant handling. The palm-leaf MS Ab has no end and no last colophon, but the blank obverse side bears the title साधनसमूच्य written in a very late hand. B has neither the end nor the last colophon, but it has been called साधनमाला in Bendall's *Catalogue*. Only in MS Nb we find the name साधनसमूच्य in the colophon of every Sādhana, the numbers also being given in every case. A glance at the list of Sādhanas given on pp. 200-6 in the second volume of the *Catalogue of Paper and Palm-leaf MSS in the Durbar Library, Nepal*, will show that in arrangement the MS Nb follows none of the other MSS of the साधनमाला though the actual Sādhanas are found in others. It appears therefore that the same collection of Sādhanas is designated in some MSS as साधनसमूच्य and in all others as साधनमाला. The sense of the two words being the same, and the majority of the MSS being entitled साधनमाला we have chosen this title. There are Tibetan translations of this work, and there also both the titles are found, the only difference being in the arrangement of the Sādhanas.

Now that the title of the MS has been discussed, we will proceed to discuss its beginning and the end. The MS A begins with the Trisamayarāja Sādhana (No. 1), B is incomplete in the beginning, C begins with the Vajrāsana Sādhana, (No. 3), N begins with the Trisamayarāja Sādhana (No. 1), Ba is incomplete in the beginning, while Na also begins with the Trisamayarāja Sādhana (No. 1); so, we can take it for granted that the Sādhana-mālā commences with the Sādhana for Trisamayarāja which begins with:—नमस्त्रिसमयं वन्दे, etc. But we must leave the palm-leaf MS Ab and the paper MS Nb alone, as the first begins with the Vajravārāhi Sādhana, and as both have arrangements entirely of their own not

followed by any other MS of the साधनमाला or साधनसुच्चय so far discovered.

To ascertain the end of this heterogenous collection of the Sādhanas is also no easy task. The MS A ends with the Sādhana of Śoḍaśabhuja-Mahākālasādhana, though even after the end it has long extracts from the *Mahākala Tantra* which is again followed by duplicates of some Sādhanas and the final colophon. N ends with the same Sādhana, so also C and Na. B is incomplete at the end, and so is Ba. The MSS Nb and Ab must be left out of account as these have their special arrangement of the Sādhanas, and in this respect both the MSS are independent. But as the majority of the MSS end with the Śoḍaśabhuja-Mahākālasādhana, that is taken to be the end of the book.

The Sādhanas, besides prescribing a regular procedure for the worshipping of deities, give description of numerous Mudrās, the names of many of which are altogether new, and were believed to have been forgotten. There are, moreover, a large number of Mantras and Dhāranīs, many of which are even now recited in Tibetan and Newari worship. On pp. 247, 249, 250, 251, appear several interesting Mantras for the prevention of snake bite, and for the extraction of poison from the body of the patient. In the Sādhanas of Jāngulī, it is written that her Mantra has extraordinary powers inasmuch as whoever hears it, but once, will not be bitten by a snake for seven years, and whoever keeps the Mantra in memory, is never bitten by a snake throughout life. Moreover, there appears a series of different kinds of application of some Mantras which, along with certain medicines and ingredients, are said to confer great benefits on the worshippers. The Sādhanas of Vajratārā (Nos. 93, 94, and 110) and of Mañjuśrī (No. 84) are instances in point.

The Mantras and Dhāraṇīs were employed generally for the good of mankind such as curing of diseases, saving of people from fierce and dangerous animals, prevention of diseases, and snake-bites, etc. These were equally employed for evil purposes, such as Vaśikarāṇa, 'bewitching', Māraṇa, 'destruction of enemies' and Ucāṭana, 'destruction of dwelling houses,' and so forth. More about these afterwards.

Cordial and grateful thanks are due to our revered Dewan Saheb, HIS EXCELLENCY SIR MANUBHAI N. MEHTA, Kt., C.S.I., M.A., LL.B., for his keen and sympathetic interest in this work, for his munificent grant for its printing and for his sustained encouragement.

Hearty acknowledgments are also made to our assistant, the excellent Jain Pandit, Mr. Lalchand Bhagwandas Gandhi, who has rendered invaluable service by carefully revising the proofs, and by his numerous suggestions and emendations for improving the text. He is a deep and well-read scholar of the old school, and his extensive knowledge of Apabhramṣa and grammar has proved to be of great helpfulness.

THE EDITOR.

विषयानुक्रमणिका ।

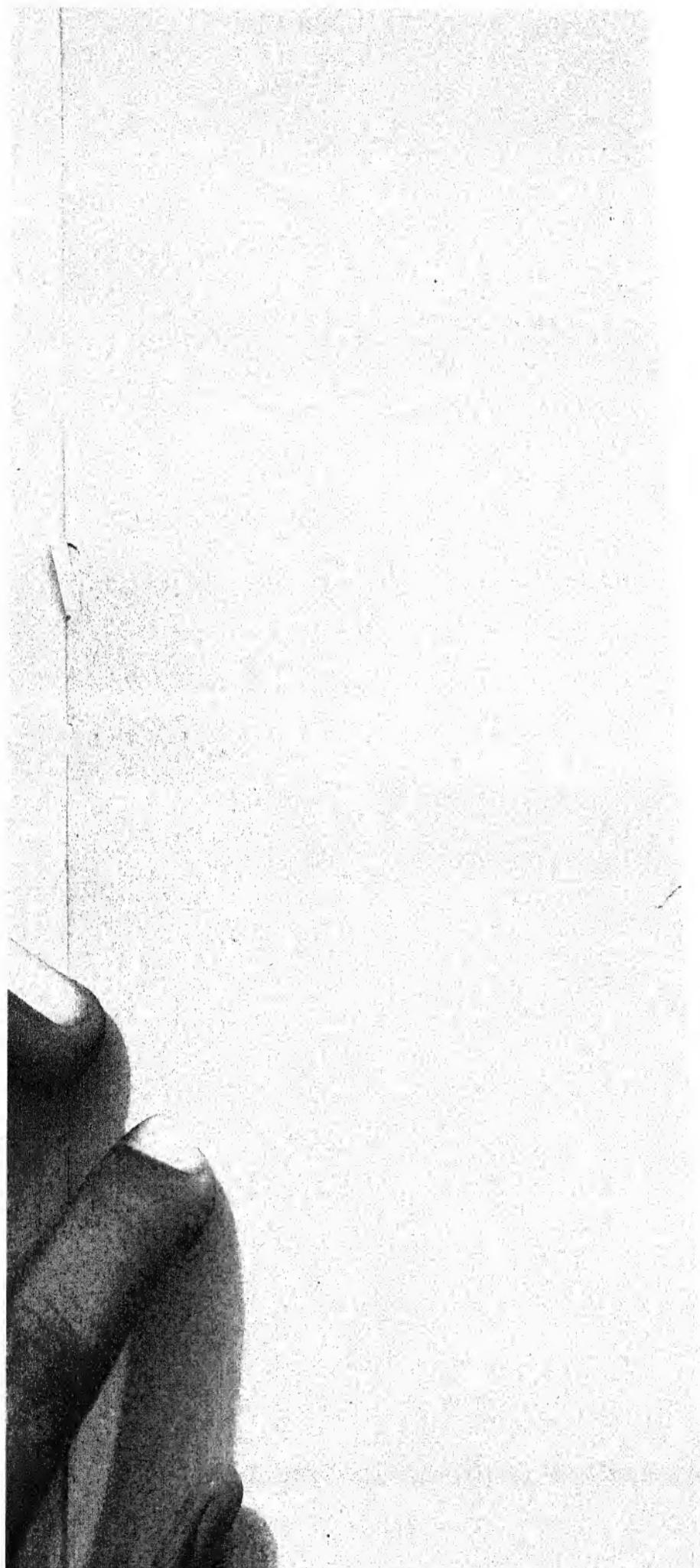
1.	चिसमयराजसाधनम् (पण्डितकुमुदाकरमते:)	...	१
2.	चिसमयराजसाधनम् (पण्डितराकरगुप्तस्य)	...	१५
3.	वचासनभट्टारकसाधनोपदेशविधिः	...	१८
4.	वचासनसाधनम्	...	२२
5.	वचासनसाधनम्	...	२४
6.	आर्यषड्क्षरौमहाविद्यासाधनम्	...	२५
7.	काशगुड्यहास्त्रायेन षड्क्षरौलोकेश्वरसाधनम्	...	२८
8.	लोकनाथसाधनम्	...	३१
9.	सर्वकामप्रसाधनहालाहलपरितोषग्रन्थसमाधिः	...	३१
10.	बच्यर्थसाधनम्	...	३३
11.	आर्यषड्क्षरौमहाविद्यालोकेश्वरभट्टारकोपदेश-प्रस्तरायातराधनविधिः	...	३४
12.	[षड्क्षरौसाधनम्]	...	३५
13.	आर्यखसर्पणालोकेश्वरसाधनम्	...	३७
14.	खसर्पणसाधनम् (पद्माकरमते:)	...	४०
15.	खसर्पणसाधनम्	...	४२
16.	आर्यवलोकितेश्वरखसर्पणसाधनम्	...	४६
17.	सिंहनादसाधनम् (पण्डितावधूत-अद्यबच्यस्य)	...	४७
18.	लोकनाथसाधनम्	...	५०
19.	लोकेश्वरसाधनम्	...	५१
20.	सिंहनादसाधनम्	...	५२
21.	सिंहनादाधारणी	...	५३
22.	सिंहनादसाधनम्	...	५४
23.	सिंहनादधारणी	...	५४
24.	खसर्पणलोकेश्वरसाधनम् (स्थविर-अनुपमरक्षितस्य)	...	५४
25.	सिंहनादलोकेश्वरसाधनम्	...	५८
26.	खसर्पणसाधनम्	...	५५
27.	हालाहललोकेश्वरसाधनम्	...	५८
28.	आर्यहालाहलसाधनम् (प्रज्ञापालितस्य)	...	६२
29.	हालाहलसाधनम्	...	६५
30.	द्वनप्रेश्वरलोकनाथसाधनम्	...	६५

31.	पद्मनर्त्तश्वरसाधनम्	७६
32.	पद्मनर्त्तश्वरसाधनम्	७७
33.	हरिहरिहरिवाहनोद्भवसाधनम्	७७
34.	हरिहरिहरिवाहनोद्भवलोकेश्वरसाधनम्	७८
35.	चैलोक्यवशङ्करलोकेश्वरसाधनम् (सरहपादस्य)	७९
36.	चैलोक्यवशङ्करलोकेश्वरसाधनम्	८१
37.	रक्तलोकेश्वरसाधनम्	८३
38.	लोकेश्वरस्य वश्याधिकारविधिः	८४
39.	नौलकणार्यावलोकितेश्वरसाधनम्	८५
40.	मायाजालकमार्यावलोकितेश्वरसाधनम्	८६
41.	सोपचारमाधुखाधारणी	८७
42.	सुगतिसन्दर्शनलोकेश्वरसाधनम्	८८
43.	प्रतसन्नर्पितलोकेश्वरसाधनम्	८९
44.	स्थिरचक्रसाधनम्	९०
45.	स्थिरचक्रसाधनम् (मुक्तकस्य)	९३
46.	मञ्जुश्रीसाधनम्	९५
47.	वादिशाट्साधनम् (परिषुटचिन्तामणिदत्तस्य)	९६
48.	ब्रजयोगिनौभावित वादिशामञ्जुश्रीसाधनम्	९८
49.	वादिशाट्साधनम्	१०४
50.	मञ्जुष्रोषसाधनम्	१०५
51.	क्रियातन्वानुसारतः आर्यश्रीमद्वादिशाट्साधनम्	१०६
52.	वादिशाट्साधनम्	१०८
53.	प्रज्ञाट्क्रिनिधिवादिशाट्साधनम् (परिषुटश्रीहरिहरस्य)	११०
54.	मञ्जुश्रीकल्पोक्तविधिना वादिशाट्साधनम्	११०
55.	अरपचनसाधनम् (अनितमितस्य)	११२
56.	अरपचनसाधनम् (मुक्तकस्य)	११५
57.	आर्यमञ्जुश्रीभट्टारकभावनोपदेशः	१२०
58.	सद्योज्जुभवारपचनसाधनम्	१२१
59.	वच्चानञ्जमट्टारकसाधनम्	१२२
60.	वच्चानञ्जमञ्जुश्रीसाधनम्	१२४
61.	धर्मधातुवागीश्वरसाधनम्	१२७
62.	धर्मधातुवागीश्वरसाधनवश्यविधिः	१२८
63.	मञ्जुष्चर्वसर्वसत्त्ववशीकरणसमाधिः	१२९
64.	धर्मग्रङ्कसमाधिसूचकं धर्मधातुवागीश्वरसाधनम्	१२९
65.	अरपचनसाधनम्	१३०
66.	वाक्साधनम् (मुजनभद्रस्य)	१३२

67. सिद्धैकवौरसाधनम्	२३७
68. वाक्साधनम्	२४१
69. महाजलौलामङ्गुश्रीसाधनम्	२४१
70. मङ्गुश्रीसाधनम्	२४२
71. आर्यसिद्धैकवौरसाधनम्	२४२
72. सिद्धैकवौरसाधनम्	२४५
73. अलिमन्मथसाधनम् (इताकरस्य)	२४६
74. वच्चतीक्ष्णाभट्टारकसाधनम्	२४८
75. वश्याधिकारमङ्गुश्रीसाधनम् (आचार्य-युभाकरस्य)	२४८
76. मङ्गुश्रीसाधनम्	२५१
77. विद्याधरपिटकीयसङ्क्षिप्त-मङ्गुश्रीसाधनम्	२५१
78. विद्याधरपिटकप्रतिबद्ध-मङ्गुश्रीष्वसाधनम्	२५३
79. प्रज्ञावृद्धिविधिः (इविगुप्तस्य)	२५३
80. प्रज्ञाचक्रमङ्गुश्रीसाधनम्	२५४
81. धर्मग्रङ्खसमाधिमङ्गुश्रीसाधनम्	२५५
82. आर्यनामसङ्गीतिसाधनम्	२६१
83. मङ्गुवच्चसाधनम्	२६७
84. एकाद्वयकल्पसाधनम्	२६८
85. चण्डमहारोषणसाधनम् (प्रभाकरकीर्तिः)	२७२
86. चण्डमहारोषणसाधनम्	२७२
87. चण्डमहारोषणसाधनम्	२७३
88. चण्डमहारोषणसाधनम्	२७३
89. आर्यखदिश्वणीतारासाधनम्	२७६
90. महत्तरीतारासाधनम्	२७७
91. वरदतारासाधनम्	२७८
92. वश्याधिकारतारासाधनम्	२७८
93. वच्चतारासाधनम्	१८३
94. वच्चतारासाधनम्	१८४
95. वच्चतारासाधनम्	१८३
96. वच्चतारासाधनम् (आर्यनागार्जुनस्य)	१८५
97. वच्चतारासाधनम् (महापरिषुटस्थविर-धर्माकरमतिः)	२००
98. तारासाधनम् (परिषुटस्थविर-अनुपमरच्छितस्य)	२०७
99. आर्यष्टमहाभयतारासाधनम्	२०८
100. महाचौनक्रमार्थतारासाधनम्	२०९
101. महाचौनक्रमतारासाधनम् (शाश्वतवच्चस्य)	२१२
102. मृत्यवच्चनतारासाधनम्	२१२

103.	मृत्युवच्चनसिततारासाधनम्	२१३
104.	सिततारासाधनम्	२१५
105.	षड्भुजशुक्लतारासाधनम्	२१६
106.	आर्यजाङ्गुलीतारासाधनम्	२१७
107.	धनदतारासाधनम्	२१८
108.	अमिताभगर्भतन्त्रलघ्य-आर्यतारासाधनम्	२२१
109.	खगध्रशायाः स्तुतिविधिः	२२२
110.	वच्चतारासाधनम् (रत्नाकरश्चान्तिपादानाम्)	२२४
111.	दुर्गेत्तारिणीसाधनम्	२३७
112.	मृत्युवच्चनोपदेशतारासाधनम्	२३८
113.	विश्वमातासाधनम्	२४०
114.	प्रसन्नतारासाधनम्	२४१
115.	आर्यतारामद्वारिकाकल्पः	२४२
116.	महाश्रीतारिणीसाधनम्	२४४
117.	आर्यजाङ्गुलीसाधनम्	२४६
118.	आर्यजाङ्गुलीधारिणी	२४७
119.	आर्यजाङ्गुलीसाधनम्	२४८
120.	आर्यजाङ्गुलीमहाविद्या	२४९
121.	आर्यजाङ्गुलीसाधनम्	२५१
122.	आर्यजाङ्गुलीसाधनम्	२५२
123.	विद्युज्ज्वालाकरालीनमैकजटासाधनम्	२५४
124.	एकजटासाधनम्	२६०
125.	आर्य-एकजटासाधनम्	२६३
126.	एकजटासाधनम्	२६५
127.	एकजटासाधनम् (नागार्जुनस्य)	२६७
128.	शुक्लजटासाधनम् (ललितगृहस्य)	२६७
129.	चुन्दासाधनम्	२७०
130.	चुन्दासाधनम्	२७२
131.	चुन्दासाधनम्	२७३
132.	कल्पोक्तदश्चभुजसितमारौचौसाधनम्	२७४
133.	अशोककान्तामारौचौसाधनम्	२७५
134.	कल्पोक्तमारौचौसाधनम्	२७६
135.	कल्पोक्तविधिना सितमारौचौसाधनम्	२७८
136.	वच्चधात्रीश्वरीमारौचौसाधनम्	२८०
137.	अष्टभुजपौतमारौचौसाधनम्	२८१
138.	दावाभ्यज्ञकर्त्तर्गात्मोहिगात्मागौचौमाधनम्	२८२

139.	बोडियानमारौचौसाधनम्	२८५
140.	दावश्चुजरक्तवर्णबोडियानसाधिष्ठानक्रममारौचौसाधनम्	२८६
141.	ब्राह्मोक्तकान्तामारौचौसाधनम्	२८८
142.	कल्पोक्तमारौचौसाधनम् (आचार्यगर्भपादानाम्)	२९०
143.	मारौचौसाधनम्	२९८
144.	मारौचौपिचुवासाधनम्	२९७
145.	मारौचौसाधनम्	२९८
146.	सङ्खिप्तमारौचौसाधनम्	३०३
147.	आर्थमारौचौधारणीपाठोपदेशः	३०५
148.	पर्णश्चवरौसाधनम्	३०६
149.	पर्णश्चवरौसाधनम्	३०८
150.	आर्थपर्णश्चवरौताराधारणी	३०८
151.	शुक्लप्रज्ञापारमितासाधनम्	३१०
152.	कनकवर्णप्रज्ञापारमितासाधनम्	३१२
153.	पौत्रवर्णसङ्खिप्तप्रज्ञापारमितासाधनम्	३१३
154.	सितप्रज्ञापारमितासाधनम् (कुलस्य सङ्कृदत्तप्रुत्तस्य)	३१३
155.	शुक्लप्रज्ञापारमितासाधनम् (पद्मवर्धनस्य)	३१५
156.	कनकवर्णप्रज्ञापारमितासाधनम्	३१७
157.	प्रज्ञापारमितासाधनम्	३१९
158.	कनकवर्णप्रज्ञापारमितासाधनम्	३२०
159.	प्रज्ञापारमितासाधनम् (आचार्य-असङ्गस्य)	३२१
160.	[प्रज्ञापारमितास्त्वतिः]	३२५
161.	वच्चसरखतौसाधनम् (श्रीधरस्य)	३२६
162.	महासरखतौसाधनम्	३२८
163.	वच्चसरखतौसाधनम्	३३०
164.	[वच्चसरखतौसाधनम्] (मनोरथरक्षितस्य)	३३१
165.	वच्चवैणासरखतौसाधनम्	३३५
166.	वच्चप्रारदासाधनम्	३३७
167.	वृष्ण्यमारौतन्त्रोद्भृतं वच्चसरखतौसाधनम्	३३८
168.	वच्चसरखतौसाधनम्	३४०
169.	भट्कुटीसाधनम्	३४१
170.	भट्कुटीसाधनम्	३४२

साधनमाला ।

1.

ॐ नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यः ।

श्रीमत्तिसमयं वन्दे सर्वसम्पत्तुखोदयम् ।
भवदुर्गतिखिन्नानां चिन्तारब्निवाङ्गुतम् ॥
अस्यव साधनं सम्यक् पूर्वाचार्यैरिहोदितम् ।
किन्तु विस्तरभीरुणा संक्षिप्तमुपदिश्यते ॥

इह खलु श्रीचिसमयराजे महातन्त्रराजे महातन्त्रे
मन्त्रमण्डले रजोमण्डले^१ वा विधिवस्त्राधिकारो मन्त्रौ
तदुक्तसमयसम्वरस्थः पूर्वसेवां चिकीर्षुः पर्वता-
रण्यादिषु गुहागृहारामलयनादिषु वा विविक्तविजनेषु
मनोरमेषु वसन् आदौ तावदिमां मूलविद्यां बुद्धप्रति-
माया अग्रतो^२ मण्डलकं^३ पुष्पाभिकौण्डे द्वत्वा प्रणम्य
बोधिचित्तमुत्पाद्य सर्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्य आत्मानं निर्यात्य
तत्प्रणामालम्बनं^५ जापमभ्यसनं^६ सहस्रं जपेत् । ततः
सर्वमन्त्राणां लक्ष्यजापः^७ द्वतो भवति । सर्वरक्षादि-
मन्त्राश्वास्य सिद्धा भवन्ति । तच्चेयं विद्या—

^१ A reads तन्त्रमण्डले

^२ रजोमण्डले dropped in all other MSS except N.

^३ A reads ०रात्मद० ।

^४ ANa मण्डलम् ।

^५ ०स्त्र॒ in N.

^६ ANa ०लम्ब ।

^७ ANa ०जापम् ।

नमः सर्वबुद्धिसत्त्वानां अमला मलहारका अनन्ताः
 समुत्ताः सर्वजिना असौमनिष्ठा वरदा^१ मम देन्तु^२ अत्युदारं
 वरमग्न्यु^३ सम सर्वदा अनन्तम् । तच इमे वज्रपदाः । अरर
 असम^४ सम^५ समन्तानन्त धर्म ते खण खण महावौराचले
 सम सम असहमहाबले कण कण महावराग्निके हह हह^६
 वज्रवज्ञाह्वये धर धर हुँ हुँ मण्डलं समबला^७ ग्रविक्रमे कुरु
 कुरु तुरु तुरु सर्वथा सर्व हि ज्वल ज्वल अग्ने अग्निणि हु^८
 फट^९ स्वाहा ।

ततः सर्वकर्मावरणक्षयार्थं सर्वतथागतहृदयं शताक्षरं
तेनैव विधिना अष्टसहस्रं जपेत् । सङ्गम्भट्टूषणानन्तर्यादिकं
कर्मावरणं प्रहौयते । इदं च तत्—

नमस्त्वैयध्विकानां तथागतानां सर्वचाप्रतिहृतावाप्ति-
धर्मतावलीनां उँ^५ असम सम समन्ततोऽनन्ततावाप्ति-
शासनि हर हर स्मर स्मरण विगतराग बुद्धधर्म ते सर सर
समवला हस हस चय चय^६ गगनमहावर^७लक्षणे^{१०} ज्वल
ज्वलनसागरे स्वाहा ।

ततः स्वपराभ्युदयसाधनाङ्गमेवं पूर्वसेवाविधिमनु-
तिष्ठेत् । तत्रादौ प्रातरेवोत्थाय सर्वबुद्धिमत्त्वान्
स्वामिनो¹¹ अध्यासयेत् । एवं प्रणमेत्—

लोकधातुष्वनन्तेषु यावन्तः ससुता जिनाः ।

कायेन मनसा वाचा तान् सर्वान् प्रणमाम्यहम् ॥

ANNA ० वर ।

² sic. correct form is दद्तु ।

³ ANa असमसमन्ता।

* ANa ଝକ୍ ଝକ୍

५ ANA ०वराय० ।

6 ANA फट फट ।

ANa अं।

⁸ ANA-व्यं व्यं

९ ANA महाबल ।

10 ANa रमणे ।

ततो बोधिचित्तमुत्पादयेत्—

उत्पादयामि सम्बोधौ चित्तं बोधाय देहिनाम् ।

भद्रचर्या^१ चरिष्यामि सर्वसत्त्वहितोदयाम् ॥

ततः सर्वविद्विनाशार्थमचलहृदयमोघचण्ड^२ वज्र-
मुद्रां बद्धा चिरुच्चारयेत् । तचेयं वज्रमुद्रा । दक्षिण-
हस्तमूर्धे प्रस्तुतं कृत्वा दृडाङ्गुष्ठेन तर्जन्यग्रमा^३ क्रमेत् ।
शेषा वज्रलक्षणाः । मन्त्रः । नमः समन्तवज्राणां चाद्
अमोघचण्ड महारोषण स्फाटय हुँ भ्रमय भ्रमय हुँ चट् हाँ
माँ । स्वस्तिकं च बध्नीयात् । क्षिष्टाङ्गुलिमध्यन्तरमुष्टि^४
कृत्वा मध्यमे द्वच्छौ तर्जन्यौ^५ चाङ्गुष्ठाय ईषत्संसक्ते
धारयेत् । मन्त्रः । ॐ हर हर महानिमित्त हुँ फट्
स्वाहा ।

ततो मुखशौचादिकं कृत्वा सुखासनोपविष्टः पटपुस्तक-
प्रतिमादौनामन्यतमस्याग्रतो दशदिकस्थितबुद्धबोधिसत्त्वा-
नवलम्ब्य मुक्ताकुसुमावकौर्ण मण्डलकं^६ कृत्वा पूर्ववद्
गाथया सर्वाङ्गिनः प्रणम्य बोधिचित्तमुत्पाद्य एव सर्व-
बुद्धबोधिसत्त्वेभ्य आत्मानं निर्यातयेत् । अहमेवंनामा
सर्वबुद्धबोधिसत्त्वानामात्मानं निर्यातयामि सर्वथा सर्व-
कालं प्रतिगृह्णन्तु मां सर्वबुद्धबोधिसत्त्वा अधितिष्ठन्तु माँ
महाकारणिका नाथाः सिद्धिवरदायकाश्च^७ भवन्निवति ।
ततः सर्वपापानि देशयेत् । सर्वपापान्^८ रागद्वेष-

^१ ANa अमोघचण्ड० ।

^२ N न्यग्रया ।

^३ तर्जन्यौ dropped in ANa.

^४ A ईषदं ।

^५ NNa ससक्तं ।

^६ ANa मण्डलं ।

^७ Na वलदायका० N वरदाका० ।

^८ ANa पापानुराग० ।

मोहजान् सर्वकालिकानशेषान्^१ देश्यामि यथा बुद्धा
भगवन्तो जानन्तीति ।

^२ततः पुरुयमनुमोद्यम् । सर्वबुद्धबोधिसत्त्वानां ये पुरुय-
ज्ञानसम्भारा लौकिकलोकोत्तरास्त्रैकालिकास्तानग्रथानु-
मोदनयानुमोदेया यथा बुद्धा भगवन्तो जानन्तीति ।

ततः पर्यङ्गावस्थित इमां समयमुद्रां बभौयात् ।
ग्रणामाच्चलिः शिरसि स्थितः समयमुद्रा । मन्त्रः । नमः
सुसिद्धे^३ साधनि अग्रे करुणे वरदे तयि तयि अतिबले
नमोऽस्तु^४ वरसिद्विदायकेभ्यो^५ महाक्षपेभ्यः स्वाहा । अनया
सर्वमुद्रामन्त्राणां समयः सन्दर्शितो भवति ।

ततः पूर्ववद् वज्रमुद्रां बुद्धा अचलहृदयमनुस्मरेत् । नमः
समन्तवज्ञाणां अचल कालचण्ड साधय^६ हुँ फट् । ततो
वज्रोष्णौषमुद्रां शिरसि व्यसेत्, दक्षिणमुष्टौ अङ्गुष्ठकं
स्थितकं कुर्यात् । मन्त्रः । नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वानां
चिशिखायि नमोऽस्तु ते । समन्ताच्चिग्रणाचलाग्रधर्मे
विधुनाहि^७ क्लेशदुःखजालान् जगतः सर्वसुखान् ददाहि^{१०}
चाशु तच्चेदं चिसमये कुरु स्वाहा । अनया मन्त्री
महायानान्न परि^८हौयते निर्विघ्नसिद्विश्व भवति । पुनश्च
महां महारक्षां पञ्चसु स्थानेषु व्यसेत् । महारक्षा
भवति । उत्तानमच्चलिं छत्वा कन्यसा^{१२}नामिके करमध्ये

^१ N drops अशेषान् ।

^२ N drops ततः.....जानन्तीति ।

^३ ANa सुसिद्ध ।

^४ ANa नमो ।

^५ ANa ०साधये ।

^६ ANa समन्तादसमन्ता ।

^७ A बन्धुना हि, Na विधुनादि, N विच्छनादि ।

^{१०} sic. A ददहि ।

^८ ANa सुसिद्ध ।

^९ ANa वरदायिभ्यो ।

^{११} ANa चिशिखोयि ।

^{१२} ANa ०सानातुपरि ।

कन्यसा बहिःसूचौषदवनता अनामिका तस्या उपरि
अङ्गुष्ठो न्यसेत् । मध्यमा सूचौपूर्वा तस्याः पार्श्वं तर्जन्यौ
कुच्चियित्वा तृतीयपर्वे न्यसेत् । असहा नाम महामुद्रा ।
मन्त्रः । नमः समन्तवज्ञाणां ॐ हूँ स्फाटयामहे हुँ फट् ।

ततो महाकवचमुद्रया अजितवज्रया कवचं कुर्यात् ।
कन्यसाङ्गुष्ठौ शङ्खलाकारेण अन्याः संसक्तमूलमध्यांग्राः ।
अजितवज्ञा । मन्त्रः । नमः समन्तवज्ञाणां ॐ हूँ हूँ
वज्रमये वरकवचे हो वज्र वज्र हुँ फट् ।

तदेव मारादिभिः सुतरामधृष्यो भवति । एवमात्म-
रक्षां क्षत्वा स्थानरक्षां कुर्यात् । तत्र वज्रासनमुद्रया
आसनं वज्रमयमधितिष्ठेत् । पर्यङ्कं बद्धा उत्तानवाम-
करस्योपरि दक्षिणकरं निवेशयेदुत्सङ्गे वज्रासनमुद्रा ।
मन्त्रः । नमः समन्तवज्ञाणां ॐ हूँ हुँ वज्रासने वं
हुँ फट् ।

ततो वज्रमण्डपमुद्रया स्वस्थानं वज्रमयमधितिष्ठेत् ।
प्रणामाङ्गल्या तर्जनौद्यमनामिकाद्वयं च मध्यपूर्वभग्न-
मभ्यन्तरतः प्रवेश्य चतुःस्थूणाकारेण शेषाः सूच्याकारेण
वज्रमण्डपमुद्रा । मन्त्रः । नमः समन्तवज्ञाणां ॐ हूँ हुँ
वज्राग्रभुवने¹⁰ मं हुँ फट् । ततो वज्रप्राकारं तन्मुद्रया
न्यसेत् । उत्तानमञ्जलिं क्षत्वा अनामिकाद्वयं मध्ये
न्यस्य मध्यमा सूचौ तर्जनौयुगलं वज्राकारेण तृतीयपर्वे

¹ सूचौ dropped in ANa.

² ANa पार्श्वित ।

³ ANa हुँ हुँ ।

⁴ N शंक० ।

⁵ ANa ०मध्यमा० ।

⁶ ANa हुँ ।

⁷ ANa सुरामदृष्यो ।

⁸ ANa ०दुत्तमाङ्गे ।

⁹ ANa मध्य० ।

¹⁰ A ०ग्रभुवनमे ।

न्यसेत् अङ्गुष्ठौ च पार्श्वतः^१ । प्राकारमुद्रा । मन्त्रः । नमः समन्तवज्ञाणां ऊँ हँ हुँ वज्रमण्डले बन्ध बन्ध हुँ फट् ।

ततस्तदुपरि वज्रपञ्चरं तन्मुद्रया न्यसेत् । प्रणामा-ञ्जलेरनामिकायुगलं तर्जनीयुगलं विपरौतपृष्ठभग्नमिति । अनामिकातर्जन्योहपरि चक्रेण तावेव^२ देयौ^३ त एव देये विपरौतपृष्ठभग्नं मध्यमा स्तूची तथा कनिष्ठिकाङ्गुष्ठौ । पञ्चरमुद्रा । मन्त्रः । नमः समन्तवज्ञाणां ऊँ हँ हुँ वज्राय-भुवने^४ मुः हुँ फट् ।

ततो वज्रज्ञालावहितस्तमुद्रया^५ न्यसेत् । अभय-करस्योपरि वामं संहताङ्गुलीकं दक्षिणेन भ्रामयेत् । वज्रज्ञाला । मन्त्रः । नमः समन्तवज्ञाणां ऊँ हँ हुँ वज्र-ज्ञाले^६ हुँ फट् ।

ततः सौमां बभ्रीयात् । दक्षिणकरमुष्ठ्या^७ तर्जनीमुच्चितां शत्वा दक्षिणेन भ्रामयेत् । असौमा नाम सौमाबन्धनी । अस्या मन्त्रः । नमः समन्तवज्ञाणां ऊँ हँ हुँ महासौमा-बन्धे बन्ध बन्ध वज्रे वज्रिणि हुँ फट् ।

ततः स एवं क्षतरक्षापरिकरः स्वस्थानस्थितेभ्य एव बुद्धबोधिसत्त्वेभ्यस्तथागतसम्भवमुद्रया अर्थं^८ प्रकल्पयेत् । ततस्ते समन्वाहरन्ति सिद्धिवरदायकाश्च भवन्ति । मुष्ठि-करसंस्थाना^९ कनिष्ठिकाभ्यां विकसिताभ्यां तथागत-सम्भवमुद्रा । मन्त्रः । नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वानां आः अमलविक्रान्तेजिनि अरजे स्वाहा । ततो बाह्यगन्ध्या-

^१ ANa अङ्गुष्ठो पार्श्वतः ।

^२ A भावेव ।

^३ A देयां ।

^४ ANa ०सुवन ।

^५ ANa ०हि तन्मुद्रया ।

^६ ANa omit वज्रज्ञाले ऊँ ।

ANa एष्ठा ।

^८ ANa अर्थ ।

^९ ANa ०स्थामा ।

द्युपचारा^१ सम्भवे^२ अचलवज्रमुद्रया परिशोध्य गन्धादीन्
प्रति प्रतिस्वमन्त्रैरष्ट वारानभिमन्त्र्य पूजां कुर्यात् । तत्र
गन्धमन्त्रः । नमस्त्रैयधिकानां सर्वतथागतानां असम-
गन्धोत्तमे भगवति स्फुर हिमं गगनकं महोदये^३ सर्वार्थ-
साधनि स्वाहा । पुष्टमन्त्रः । नमस्त्रैयधिकानां सर्वतथा-
गतानां आवर्त्तावर्त्तमहापुष्ट्यवति स्वाहा । धूपमन्त्रः ।
नमस्त्रैयधिकानां सर्वतथागतानां अग्ने अग्नशिखे^४
धूमशिखे^५ स्वाहा । दौपमन्त्रः । नमस्त्रैयधिकानां सर्वतथा-
गतानां आलते ज्वलते दौपज्योतिशिखे^६ स्वाहा ।
निवेद्य^७ मन्त्रः । नमस्त्रैयधिकानां सर्वतथागतानां अरर
परर करर बलिदे बलिं ददाहि महाबलि स्वाहा ।
ततो दशदिग्लोकधातुस्थितचिच्चपूजाङ्गन्धेवं निर्यातयेत् ।
प्रणामाङ्गलिं बद्धा ये असमा अपरिग्रहा दशदिग्लोक-
धातुषु^८ पूजाङ्गविशेषाः स्थलजा रत्नपर्वतकल्पदक्षादयो
जलजाः सामुद्ररत्नादयः कनकपङ्गजादयश्च ये चान्ये
सर्वलोकधातुषु दिव्यमनुष्टकाः सर्वरूपशब्दगन्धरस-
स्पर्शदयस्तान् सर्वान् बुद्धबोधिसत्त्वेभ्यो निर्यातयामौत्यु-
दाहरेत् । मनोमयांस्तु पूजामेधा^९ नैवं प्रवर्त्तयेत् । पूर्णा-
मुद्रां सङ्कुचि^{१०} ताग्रप्रणामाङ्गलि^{११} लक्षणां बद्धा एवं वदेत् ।
सर्वबुद्धबोधिसत्त्वाधिष्ठानबलेन समप्रणिधिपुण्यबलेन

^१ N गन्धाह्न०, ANa गन्धाद० ।

^२ ANa ०सम्भव । ^३ The second प्रति is dropped in ANa.

^४ N स्तारहिम० ।

^५ ANa ०दय ।

^६ N अवर्त्तां० ।

^७ ANa ०शिख ।

^८ ANa ०शिख ।

^९ ANa ०शिख ।

^{१०} N निवेद्य० ।

^{११} ANa ०धातु ।

^{१२} ANa ०मोत्रा ।

^{१३} ANa संकुस्तिः । ^{१४} ANa ०लिं० ।

विद्यामन्त्रबलेन च सर्वबुद्धबोधिसत्त्वपर्षमण्डलेषु वरो-
दाराः समन्तभद्रबोधिसत्त्वचर्याभिर्निर्हता^१ महापूजा-
मेधाः प्रसरन्तामिति चिन्तयित्वा इमां पूजाधिष्ठानकर्त्रौ
महाविद्याराज्ञौमष्टौ वारानुच्चारयेत् । नमः सर्वबुद्ध-
बोधिसत्त्वानां सर्वथा उज्जते स्फुर^२ हिमं गगनकं समन्ततः
स्वाहा ।

ततः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वानां विचित्रगुणवर्णमङ्गौति-
मेधसमुद्रा धर्ममङ्गौतिमेधसमुद्राश्च सर्वलोकधातुविशो-
धकाः सर्वच्च प्रवर्तन्तामिति चिन्तयित्वा इमां स्तुति-
सङ्गौतिमेधाभिर्निर्हारकर्त्रौ^३ विद्याराज्ञौमष्टौ वारानुच्चार-
येत् । नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वानां सर्वच्च संकु-
सुमिताभिज्ञाराशिनि^४ नमोऽस्तु ते स्वाहा । ततः सर्व-
लोकधातुसमुद्रेषु सर्वच्च सर्वसत्त्वात्मभावसमाः सर्वबुद्ध-
बोधिसत्त्वनिर्माणमेधाः सर्वारमणेभ्यो निश्चार्यं सर्व-
सत्त्वानां सर्वदुःखानि प्रशमयन्तु सर्वलौकिकलोकोत्तर-
सम्पदे यावत् समन्तभद्रकायादिशुद्धिः^५ प्रापयन्त्विति
चिन्तयित्वा इमं^६ महाविद्याराजमष्टौ वारानुच्चारयेत् ।
नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वानां नमोऽस्तु ते महावज्र सर्वसत्त्व-
हितङ्कर तिष्ठ सर्वच्च सर्वेषां धर्माणामधिष्ठाय स्वाहा ।
सर्वं चैतत्^७ पूजादिकं मन्त्रादिबलेनावितथं सम्भवतीति
श्रद्धेयम् । कुशलमूलं चैतत् अनुत्तरसम्यक् सम्बोधावेवं परि-
णामयेत् । यथा बुद्धा भगवन्तो अभ्यनुजानन्ति परिणाम्य-

^१ ANa ०र्हता ।

^२ ANa स्त्रल ।

^३ ANa ०नाशि० । ।

^४ ANa ०कायादिं ।

^५ ANa ०यत् इति ।

^६ ANa इमां ।

^७ ANa सर्वधर्मां ।

^८ ANa सर्वच्च तत्र ।

मानमेतत् कुशलमूलं तथाहं परिणामयामौत्यनेन पुरुषे-
नाहं समन्तभद्रचर्यया^१ बोधिमभिसम्बुध्य सर्वं सत्त्वानपि
समन्तभद्रचर्याशुद्धौ प्रतिष्ठापयामौति^२ ।

ततः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वाधिष्ठानप्रतिलभार्थं तन्मुद्रां
बद्धा पूर्वोक्तं शताक्षरमनुसरेत् पञ्चाक्षरं वा । हस्त-
द्वयमन्योन्यद्वृष्टं संसक्तमूर्धमुखाङ्गुलौकं संयोज्य तर्जन्यौ
कनिष्ठिके च शङ्कुलाकारेण मध्यमानामिकासूच्योर्मध्ये^३
अङ्गुष्ठद्वयं सममूर्धमुखं धारयेत् शताक्षरमुद्रा । पञ्चाक्षर-
मुद्रा तु^४ सम्पुटाच्चलिं द्वात्वा तर्जनीद्वयेनाङ्गुष्ठाग्रं पौड़येत्,
शेषात्तु तथैव सूच्याकाराः । मन्त्रः । नमः सर्वबुद्धबोधि-
सत्त्वानां आः वौर हुँ खँ ।

ततः सर्वमुद्रासंग्रहभृतं^५ समन्तावभासोष्णीषं^६ धर्मचक्रं
वा बध्नीयात् । प्रस्तुतसमोत्तानोभयपाणिनाऽनामिके कर-
मध्ये नखेन नखं परिधायाङ्गुष्ठाग्रेण व्यसेत् । कन्यसौ^७
सूच्याकारेण संहताग्रौ तथैव मध्यमे^८ समनखशिखासंसक्ते
मध्यप्रदेशिन्यौ सूच्याकारेण^९ समन्तावभासोष्णीषम् । एवं
तर्जन्यौ संचार्यं नखेन^{१०} नखमालभेत मण्डलाकारेण ।
धर्मचक्रमुद्रा । अनयोर्धयाक्रमं मन्त्रः । आः मँ हँ । ऊँ
धुन यातय च्छिन्द चक्रेण वज्रिणि हुँ अनयोरन्यतरां बद्धा

^१ ANa ० चर्या ।

^२ N reads सर्वं सर्व० ।

^३ N ० पञ्चेयमिति ।

^४ ANa सकला० ।

^५ ANa ० र्मध्य ।

^६ तु dropped in ANa.

^७ ANa तर्जनीना० ।

^८ ANa सूर्या० ।

^९ ANa ० भूत ।

^{१०} ANa ० ष्णीष ।

^{११} ANa ० कम्पसौ ।

^{१२} ANa मध्यमा ।

^{१३} ANa drop संसक्ते.....सूच्याकारेण ।

^{१४} ANa ननख instead of नखेन नखं ।

मन्त्रं सक्षदुच्चार्थं स्थितो निषेषो वा जपेत् । मारादिभि-
र्नाभिभूयते, सिङ्गिश्चास्याभिमुखौभवति । ततः शौघ्रसिङ्गार्थं
तावद् धर्मोदयमुद्रां बद्धा तन्मन्त्रमनुस्मरेत् । वाम-
हस्तेन मुष्टिं बद्धा तर्जनौकनिषाङ्गुष्ठौ च प्रसारयेद्दूष्टं
धर्मोदयमुद्रा । मन्त्रः । नमः सर्वबुद्धबोधिसच्चानां आः
सर्वथा सर्वचाणके स्वाहा । स्वमुद्रया च मन्त्रं सक्षदुच्चार्थं
समयं दर्शयेत् । स्वमुद्रा तु यथायोगं वेदितव्या^१ ।

ततः सर्वबुद्धबोधिसच्चप्रणामालम्बनजापमभ्यसन्
यथाभिलिपितं मन्त्रं न द्रुतं न विलम्बितं असत्सङ्गल्पवर्जितं
मन्त्राश्वरगतचित्तं^२ तावज्जपेत् यावन्न खेदो भवति । तत
उत्थायार्थं^३ गण्डव्यूहादिस्तुच्चाणि तथागतहृदयं सक्षदनुसृत्य
वाचयेत् । पूजयित्वा अन्ततः प्रणम्य वा भुज्जीत । भुज्जीता
चानेन मन्त्रेणाहारमष्ट वारानभिमन्त्रितं क्लत्वा^४ अग्रपिण्डं
सर्वबुद्धबोधिसच्चेभ्यो निवेद्य मध्यमाचया भोक्तव्यम् ।
तचायं मन्त्रः । नमः सर्वबुद्धबोधिसच्चानां ऊँ बलन्ददे^५
तेजोमालिनि स्वाहा । भुक्तशेषाद् वार्याचलायामोघचण्ड-
हृदयेन सक्षदभिमन्त्रोत्सृष्टपिण्डो दातव्यः । स^६ ततानु-
बन्धः सुखसिङ्गितां ददाति । भुक्तविश्रान्तश्च पापदेश-
नादिकं क्लत्वा सङ्गर्माराम एव तिष्ठेत् । यदि^७ शक्तो
भवति अपराह्नेऽपि सर्वमेतत् रक्षादिपरिकरं पूजादिकं
च क्लत्वा जपेत्, नो चेत् पूर्वाह्नक्षत्रमेव रक्षादि^{१०}

^१ ANa मन्त्र ।

^२ ANa वेदितव्या ।

^३ N ऋथस्तु ।

^४ ANa गतं चित्तः ।

^५ ANa त्यायार्थं ।

^६ ANa अग्नं ।

^७ ANa बलन्दद ।

^८ N ततानुबद्ध ।

^९ ANa अविमक्तो ।

^{१०} ANa इज्जावि ।

अविसर्जितं ^१स्थितमेव दृढ़मधिमुच्चार्थाचलवज्रमुद्रया
समन्वया विद्वानुत्सार्थ्य पञ्चाष्ट्रादौनामन्यतमेन मुद्रा-
सहितेन रक्षां क्वत्वा पूजास्तुत्यादिकं विधाय पूर्ववत्
जापं कुर्यात् । विकाले च प्राकारपञ्चरादिकं विसर्ज्य
रश्मिमालिन्या कवचं कुर्यात् । अन्योन्याङ्गुलिस्त्रिष्टा-
मभ्यन्तरमुष्टिं क्वत्वा मध्यमे हृच्याकारेण प्रसारयेत् तर्जनी-
युगलं तस्यांस्तृतौयपर्वे व्यसेत्, अङ्गुष्ठौ च पार्श्वतः ।
रश्मिमालिनीमुद्रा । मन्त्रः । नमस्त्रैयध्विकानां तथा-
गतानां महासमयगतिं गते समते सम सर्वथा सत्त्व-
चाणके^२ धर्मधात्वभ्यन्तरसङ्गते स्वाहा । पूर्वराचापरराच-
जागरिका च सङ्गर्भस्वाध्यायादिना कर्तव्या । मध्यमे यामे
मञ्चकरहितायां शत्र्यायां सर्वबुद्धिविदिसत्त्वान् सर्वाङ्गंतः
प्रणमन्तेव स्वपेत्^३ विज्ञप्तिं च कुर्यात् । अधितिष्ठन्तु मां सर्व-
बुद्धिविदिसत्त्वा अनुत्तरसिद्धिवरदायकाश्च भवन्तु सर्वोप-
द्रवांश्च प्रश्नमयन्विति । अयमेव च विधिः 'प्रत्यहं यावत्
पौर्णमास्यां लक्ष्मजापो वा यावद् वा सिद्धिनिमित्तानि
प्रादुर्भवन्ति । ततः पौर्णमास्यादितिथिषु कृतभक्तच्छेदोप-
वासः 'पौषधसम्बरौ पञ्चवोपविष्टः कुशगिरिकोपविष्टो
वा चैत्यपटपुट^४पुस्तकप्रतिमादौनामन्यतमस्याग्रतः 'कृत-
कुसुमावकीर्ण^५मण्डलकः कृतरक्षापूजादिपरिकरः पूर्व-

^१ ANa स्थितनोव० ।

^२ ANa भूम्या० ।

^३ ANa ०चाणक ।

^४ ANa प्रणमेत् न च भयेत् ।

^५ ANa प्रगम० ।

^६ प्रत्यहं dropped in ANa.

^७ ANa ०पासथ ।

^८ ANa चैत्ययत० ।

^९ A ०कृतमुक्त० ।

^{१०} N ०वर्ण० ।

वद् धर्मोदयमुदां बद्धा^१ तन्मन्त्रमनुस्मरेत् । ततः स्वदेवता-
मुदां बद्धा तन्मन्त्रं सप्ताष्टवारानुचार्यं समयं दर्शयेत् ।

ततः सर्वबुद्धिवोधिसत्त्वान् प्रणाम्य चक्रपूजादिकं गृहीत्वा
समन्तभद्रतथागतकायादि^२ शुद्धिभिलिघन् स्वसमीहित-
सिङ्गौ हृदयमाधाय सर्वबुद्धिवोधिसत्त्वप्रणामालम्बन-
जापमभ्यसन् सर्वबुद्धिवोधिसत्त्वपुण्यज्ञानसम्भारानु-
मोदनाभ्यासचेतनया^३ सन्ध्यारागात् प्रभृति तावत् जपेद्
यावत् अर्द्धरात्रे सूर्योदये वा तच्चक्रादिकं अवश्यं
प्रज्ञलति । ज्वलिते^४ चाकाशात् बुद्धोत्पाद इव महा-
निमित्तानि पुण्यवृष्टिदुन्दुभिध्वनिदिव्यघोषतथागतसाधु-
कारादौनि बुद्धश्लेचकम्पनादौनि चात्य^५ ज्ञुतानि भवन्ति
सर्वविद्याधरकुलानि च सन्निपतन्ति । तैरभिषिच्यते ।
सर्वलोकधातुषु बुद्धिवोधिसत्त्वाराधकः पञ्चाभिज्ञः सर्वबुद्धि-
वोधिसत्त्वाभिनन्दितो वोधिसत्त्वचर्याचारौ विद्याधरराजो
भवति अनन्तविद्याधरस्त्रौ^६ परिवारः सुखानुयायी न च
तस्मात् कायाङ्गौयते । तेनैव च कायेनानुपूर्वसम्भारोप-
चयतः^७ सर्वबोधिसत्त्वभूमिराक्रामति यावदभिसंबुद्धते
चेति । अन्याश्च बुद्धिवोधिसत्त्वदर्शनचिन्तामणिभद्रघटादि-
सर्वलौकिकलोकोत्तरसिङ्गयोऽनेनैव विधिना^८ सामान्य-
विधयपठलदृष्टेन वा विधिना तन्त्रमवलोक्य निर्विचिकित्सैः साधनौयाः । नियतं सिध्यन्तीत्यमुपायवतां

^१ N ०दयाम्बद्धा ।

^२ A सप्ताष्ट० ।

^३ ANa ०गतकादि० ।

^४ ANa ०वेतरथा० ।

^५ N ज्वलिता ।

^६ A चाङ्गुता० ।

^७ ANa ०धरपर्शि० ।

^८ A ०यचतः० ।

^९ A विधान ।

साधनविधिः अनुपायैस्तु यथाशक्ति साधनं कर्तव्यम् । यथोक्ते नाहं शक्त इति नावसादितव्यम्^१ । अन्त एकामप्यात्मरक्षां क्षत्वा सौमावन्यनं च पूजादिकं च चिन्तयित्वा तन्मन्त्रानुज्ञार्थं यावदिच्छं जपेत् साधयेद् वा । वौर्यानुरूपं कर्मानुरूपं चावश्यमेव सिध्यति । एकोऽपि चैलोकं रक्षितुं छमति तन्त्रवचनात् । अमोघसिद्धिश्चायं चिसमयराजः निर्विघ्नसिद्धिश्च । मनौषितविधिरिति पूर्वसेवादिविधिरहितं सर्वबुद्धबोधसत्त्वालम्बनमाचं क्षत्वा जगदर्थचित्तेन मन्त्रानुष्ठानम् ।

अच च येन तेनापि विधिना मनौषितेन वा मन्त्राः साध्यमानाः सिध्यन्ति । तद्यथा अचैवोक्तं विविक्तविजने स्थाने सङ्गनिकायपरिवर्जिते सत्त्वाननुतापिना विनापि पूजया विनापि पटेन विनापि स्त्रानादिसमुदाचारेण विनिपतितेनापि साध्यमवश्यं सिध्यतीति । पुनरुक्तं द्वे चात्यज्ञुते । यथा यथा मन्त्राः साध्यन्ते तथा तथा अनुरूपा भवन्ति । येन च विधिना^२ योज्यन्ते^३ तेनैव सिध्यन्तीति । पुनरप्युक्तम् —

बोधिचित्तं हृदं यस्य निःशङ्का च मतिर्भवेत्^४ ।

विचिकित्सा न कर्तव्या तस्येदं सिध्यति भ्रुवम् ॥

इति । तस्माद् वौर्यमुत्पाद्य विचिकित्सां विहाय साधयितव्यमवश्यं सिध्यति । अच च सिद्धार्थिना^५ समयरक्षणे

^१ ANa नावसौतितव्य, N नावसातितव्यं ।

^२ A अनुज्ञाय ।

^३ ANa पूजा ।

^४ ANa योज्यन्ते ।

^५ A अतिभवेत् ।

^६ A निवर्जित ।

^७ A विना ।

^८ ANa हृदयस्य ।

^९ ANa अर्थेना ।

दृढ़तरयत्नवता भाव्यम् । तन्मूलत्वात् सर्वसिद्धौनां च
स च समयः । न सङ्घर्षः प्रतिज्ञेत्वः^१, न गुरुष्ववमन्यना
कार्या, न मद्यपानं कार्यं, न मञ्चशय्या कार्या, न
वज्राकारा भक्षणीया न लङ्घनीया इत्येवमादिरवश्यं तन्वे
ज्ञातव्यः । विस्तरभयात्^२ न लिख्यते । स्तातुमिच्छता च
चिसमयजापिनार्थाचलहृदयेनामोघचरण्डेनैव वज्रमुद्रा-
युक्तेन सर्वमृत्तिकादिस्त्रानीयद्रव्याभिं मन्त्रणदुष्टोत्सारण-
सौमावन्यादिकं कार्यम् । तेनैव सर्वविद्वाः प्रशास्यन्ति ।

॥ इति चिसमयराजस्य साधनं समाप्तम्
क्षतिरियं परिणितकुमुदाकरमतिपादानाम् ॥

^१ ANa प्रतिज्ञेत्वः ।

^२ Na मन्त्रार्चन ।

^३ Na ०मन्त्रदुष्टो० ।

^४ Na भयार्चन ।

^५ A ०करपादा० ।

2.

नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यः ।

असमाचलाः समतसारधर्मिणः
 करुणात्मका जगति दुःखहारिणः ।
 असमन्तसर्वगुणसिद्धिदायिनो
 अमलाचलाः समवराग्रधर्मिणः ॥
 गगनसमोपमकता न विद्यते
 गुणलेशरेणुकणिकेऽप्यसौमिके^१ ।
 सदसत्त्वधातुवरसिद्धिदायिषु
 विगतोपमेषु असमन्तसिद्धिषु ॥
 सततामला करुणवेगतोत्यिता
 प्रणिधानसिद्धिरविरोधधर्मता ।
 जगतोऽर्थसाधनपरासमन्तिनौ-
 सततं विरोचति महाकृपात्मनाम् ॥
 न निरोधतां करुणचारिकाकुला^२
 व्रजते^३ चिलोकि^४ वरसिद्धिदायिका ।
 अमितामितेषु सुसमाप्तितां गता^५
 गतिं गतेष्वपि^६ अहो सुधर्मता ॥
 चिसमयेऽग्रसिद्धि वरदा ददन्तु^७ मे
 वरदानताग्रगतितां गताः सदा ।

^१ ANa नैवद्यते ।

^२ अप्यसौमिके dropped in A.

^३ A रनिबोध० ।

^४ A अचला ।

^५ Na व्रजातो ।

^६ ANa लोकवर० ।

^७ AN गतिं ।

^८ A अ ।

^९ AN ददन्तु ।

^{१०} A दानाय० ।

सकलास्त्रिलोकिवरदाग्रसाधका
नाथास्त्रियध्वगतिका अनावृताः ॥
इति चिसमयराजकल्पोक्ता वज्रधरसंगौता स्तुतिः ।

इदं तत् सर्वबुद्धानामद्भुतं गुणविस्तरम् ।
सिध्यन्ति सर्वमन्त्रा वै सक्षदुच्चारितेऽपि हि ॥
अनेन स्तोत्रराजा वै तोषितास्ते तथागताः ।
ददन्ति विपुलां सिद्धिं कल्पस्थां कल्पचोदिताम् ॥
दर्शयन्ति च आत्मानं आसेचनकविग्रहम् ।
वैरोचनमहानाथमक्षोभ्यं रत्नसम्भवम् ॥
अमिताभं जिनं शुद्धममोघराजं च सर्वतः ।
रसं रसायनं तत्त्वं प्रवदन्ति वराणि॑ च ॥
अशेषाः सिद्धयो रम्या विपुला अर्थसम्पदः ।
सर्वाशापरिपूरिं च ददन्ति मनसेस्तिः ।
ज्ञानमायुर्बलं वेगं ददन्ति परमं शुभम्^४ ॥

इति । एतदेव स्तोत्रं वज्रमण्डलालङ्कारमहायोग-
तन्वेऽपि सानुशंसं सम्युठितमिति ।

नमो बुद्धाय ।

बुद्धांस्त्रैयधिकान् नत्वा बुद्धमुत्रांश्च भावतः ।
वश्यामि समयं किञ्चित् श्रीमन्त्रिसमयोदितम् ॥
न सद्भर्मः प्रतिष्ठेष्यो^५ न सन्त्यज्यः^६ कदाचन ।
सम्बुद्धा बोधिसत्त्वाश्च न कार्या तेष्वनावृतिः ॥

^१ N o सद्भूतः ।

^२ N a विपुलः ।

^३ A वरांशि ।

^४ A N a गुरुः ।

^५ N o लाकारः ।

^६ A बुद्धपत्रस्च ।

^७ A N a o ज्यप्ताः ।

^८ A सभाद्धः ।

गुरौ विधेया नावज्ञा न हन्तव्याश्च देहिनः ।
 न स्वयं मन्त्रमुद्राश्च कार्या नाश्याश्च नैव ताः ॥
 मात्सर्वं मद्यपानं च करणौयं न सर्वथा ।
 वच्चाकारा न लङ्घाश्च^१ भज्जनीयाश्च नैव ते ॥
 न मच्चशयनं कार्यं न मुद्रादिषु^२ गौरवम् ।
 न बालधर्मता कार्या गुरौ वा देवतासु वा ॥
 अभिचारो न कर्तव्यः सुशौलानपराधयोः ।
 न कार्यं करणौयं वा नानुभोद्यं^३ च किल्विषम् ॥
 संक्षेपात् प्रतिकूलं यत् तन्न कार्यं परात्मनोः ।
 समयोऽयं महाकल्पे श्रीमत्तिसमये स्मृतः ॥
 कौशल्यमाजौवमलं रतिं संगणिकासु च ।
 विचिकित्सकता भूरिः परिष्कारपरिग्रहः ॥
 आलस्यं लीनचित्तत्वं आत्मोक्तर्षाद्यस्तथा ।
 अन्तरायकरा धर्माः कल्पराजेऽच कौर्त्तिताः ॥
 द्वैषैरमीभिर्निर्मुक्तः पूर्वोक्तसमये स्थितः ।
 सर्वासङ्गोजिभक्तः श्रावः स्थिरसम्बोधिमानसः ॥
 जगत्त्वयहितोद्युक्तः वाञ्छनःकायचेष्टितः ।
 सिद्धिं चिसमयोक्तेन साधयेद् विधिनेसिताम् ॥

[चिसमयराजसाधनम् ।]

॥ कृतिरियं परिष्कारत्वाकरगुप्तपादानाम् ॥

^१ A लंवाश्च ।

^२ A दिष्म ।

^३ Na नय० ।

^४ Na नमोचं ।

^५ ANa दिनेसि० ।

3.

नमः प्राक्यमुने तथागताय ।

नत्वा सर्वतथागतान् गुणगणाधारान् परार्थं गुरोः

श्रीवज्रासननामभूषिततनोः संसारदोषग्रहैः ।

अस्यृष्टवरबुद्धतादमशमं ^१तत्साधनं तत्त्वतोनानावर्णतथागतादिरचनादेहं ^२तथा लिख्यते ^३ ॥

ततः पुरतो भगवन्तं वक्ष्यमाणविधिना वर्णभुजादि-
 समन्वितबुद्धं ^४सर्वतथागतादिसमन्वितं विचिन्त्य पुष्पा-
 दिकं प्रयच्छेत् । ॐ नमो अक्षोभ्याय हुँ ॐ वज्रपुष्पे
 हुँ स्वाहा । प्रत्येकं वारचयं दद्यात् । ॐ नमो वैरोचनाय
 ॐ ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमो रत्नसमवाय चाँ
 ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमोऽमिताभाय ह्रौ ॐ
 वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमोऽमोघसिद्धये खँ ॐ वज-
 रपुष्पे हुँ स्वाहा । ॐ नमो लोचनायै लौ ॐ वज्रपुष्पे
 हुँ स्वाहा । ॐ नमो मामवै माँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ
 स्वाहा । ॐ नमः पाण्डरायै पाँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ
 स्वाहा । ॐ नमस्तारायै ताँ ॐ ^{१०} वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा ।
 पुनरप्यक्षोभ्यरूपवज्रासनाय प्रभूतप्रभूततरं पुष्पं
 दद्यादनेनैव क्रमेण । ॐ वज्रधूपे हुँ स्वाहा, ॐ वज-

१ N नमो बुद्धाय, A नमो वज्रासनाय ।

२ C सत्साधनं ।

३ AN तदा ।

४ A कथ्यते ।

५ सर्वतथागतादिसमन्वितं found only in Ab.

६ ज्ञ dropped in A.

७ A वज्रसमवाय ।

८ C सिद्धि ।

९ C लं ।

१० ज्ञ dropped in C.

गन्ये हुँ स्वाहा, ऊँ वज्रनैवेद्ये हुँ स्वाहा, ऊँ वज्रदीपे
हुँ स्वाहा, इत्यादिभिः^१ पूजाविधिं क्वत्वा मैत्रादिभावना-
पुरःसरं ततः स्वहृद्यकारपरिणतं चन्द्रमण्डलं तस्योपरि
हुँकारं सुवर्णवर्णं^२ तद्रश्मिनिर्गतान् गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान्
द्वष्टा ततः स्तानपूजामेधप्रसरैः सम्पूज्य ततः पाप-
देशनां पुण्यानुमोदनां^३ परिणामनां चिशरणगमनं
जिनमार्गश्रयणं बोधिचित्तोत्पादं च कुर्याद् रत्नवर्णं मे
शरणमित्यादिना । ततः शून्यतां विभावयेत् । सर्व-
धर्मान् निःस्वभावरूपान् विभाव्य^४ अक्षररूपं बोधि-
चित्तस्वरूपं प्रभास्वरमात्मानं पश्येत् । दण्डीकरणार्थं
मन्त्रमुच्चारयेत् ऊँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभाव-
शुद्धोऽहम् । तदेव ज्योतीरूप^५ परिणतं चन्द्रमण्डलम् ।
तस्योपरि हुँकारं अकारादिषोऽशस्वरपरिवेष्टितं पुनरपि
ककारादिवर्णेन^६ परिवेष्टितं शुक्लवर्णं सकलसमस्त-
परिणतं चन्द्रमण्डलरूपं^७ विचिन्तयेत् । तस्योपरि हुँका-
राक्षरबोजं^८ तत्परिणतं वज्रं पौत्रवर्णं तत्त्वापि
वज्रवरटके^९ हुँकारं^{१०} समस्तमेतत् परिणाम्य वज्रासनरूपं

^१ AN इत्यादि ।

^२ A स्वहृदयः ।

^३ वर्णं dropped in A ; C वर्णं ।

^४ ANC read पुण्यादिभिः after स्तान ।

^५ A मोच, Ab मेध । ^६ पुण्यानुमोदनां dropped in A.

^७ जिन० dropped in ANC.

^८ C ०अवात् ।

^९ A विलाः ।

^{१०} Ab ०वित्वा ।

^{११} AN ०रूपं तत्परिणिः ।

^{१२} वर्णं dropped in AN.

^{१३} रूपं dropped in AN.

^{१४} ANC ऊँकार० ।

^{१५} AN ०वरटकं ।

^{१६} C समन्वय० ।

सुवर्णवर्णं^१ तस्य चतुर्मारासनम्^२ । ते च स्तन्यं क्लेश-
मृत्युदेवपुत्रमाराः^३ गौररक्तक्षयामवर्णाः । यथाक्रमेण
मूर्त्तिमेषां विभाव्य एभिर्मारैः परिघटितसिंहासनं
तस्योपरि विश्वपद्मं वज्रं च तत्र स्थितं भगवन्तं द्विभुजं
वज्रं पर्यङ्गनिष्ठां सव्यकरं भूस्पर्शमुदान्वितं अवस्थ-
मुत्सङ्गस्थितं रक्तवस्त्राच्छादितगाचं शान्तमात्मानं
विभावयेद् योगी । ततोऽहङ्कारमुत्पादयेत् । ॐ धर्म-
धातुस्वभावात्मकोऽहम् । ततो भगवतो दक्षिणे 'मैत्रेयं
बोधिसत्त्वं गौरवर्णं द्विभुजं जटामकुटधारिणं सव्य^४ गृहीत-
चामररत्नं अवस्थेन^५ नागकेशरपुष्पच्छटाधारिणं
तथा वामे लोकेश्वरं बोधिसत्त्वं शुल्कवर्णं दक्षिणे गृहीत-
चामररत्नं वामेन कमलधारिणं^६ भगवन्तुखं व्यव-
लोकयन्तौ^७ तौ^८ भावयेत् ।

पश्चात् षडङ्गन्यासं कुर्यात् । भगवतो^९ चक्षुषोरु-
भयोश्वन्द्रमण्डलं तदुपरि क्षिंकारं शुल्कवर्णं, ओचयोश्वन्द्र-
मण्डलोपरि जँकारं नीलवर्णं, नासापुटयोश्वन्द्रमण्डलोपरि
खँकारं पौतवर्णं, जिह्वायां चन्द्रमण्डलोपरि गँकारं
रक्तवर्णं, ललाटचन्द्रमण्डलोपरि सँकारं श्यामवर्णं, स्तन-
दये^{१०} चन्द्रमण्डलोपरि सँकारं शुल्कवर्णं इति षडङ्गन्यासं

^१ वर्ण dropped in N.

^२ Ab ०मर्मिशासनं ।

^३ A स्तन्द० ।

^४ Ab ०मारं ।

^५ Ab ०सनस्योपरि ।

^६ AAb पर्यङ्ग० ।

^७ ANC झँकारं ।

^७ C मैत्रियं ।

^९ गौरवर्ण dropped in A.

^{१०} AN सव्ये ।

^{११} ANC ०सव्ये ।

^{१२} C ०धारिणां ।

^{१३} AN ०क्षयन्तो ।

^{१४} तौ only in Ab.

^{१६} ANC भगवतचक्षु० ।

^{१५} A तन्त्रमध्ये, NC स्तनमध्ये ।

विभाव्य, ततः स्वहृदि चन्द्रमण्डले हुँकारपरिणतं वज्रं तद्वज्रवरटके चन्द्रमण्डलोपरि हुँकारं तत्सर्वं परिणाम्य ज्ञानसत्त्वं समयं सत्त्ववद् विचिन्तयेत् ।

ततः शिरसि चन्द्रमण्डलं तस्योपरि उँकारपरिणतं चक्रं शुक्रवर्षं तन्मध्ये चन्द्रस्थ्यउँकारं चेति^१ भगवतः कायविशुद्धिभावना । कण्ठे चन्द्रमण्डलं तस्योपरि आः-^२कारपरिणताष्टदलपद्मं रक्तवर्षं तन्मध्ये चन्द्रमण्डलस्थं आःकारमिति भगवतो वाग्विशुद्धिभावना । नामेरुद्धं चन्द्रमण्डलं तस्योपरि हुँकारपरिणतं वज्रं क्षषणवर्षं तन्मध्ये चन्द्रमण्डलस्थं हुँकारमिति भगवतश्चिन्तविशुद्धि-भावना । बुद्धत्वफलदायिनी बुद्धसिद्धिरिति । ततः आकाशस्थितं भगवन्तं ^३हृदौजरश्मिना आकृष्य जः हुँ वं होः इत्यक्षरचतुष्टयेन पुरतः स्थापयेत् । तस्मै अर्ध्य-पाद्याचमनं^४ प्रोक्षणं^५ च दद्यात् । पश्चात् श्वीरादिभोजनं प्रयच्छेत् इत्यमृतास्वादो^६ विहितः । ततः सर्वबुद्धान् नमस्यामीत्यनया स्तुत्या^७ स्तुतिं कुर्यात् । ततो ज्ञानसत्त्वेन सह समयसत्त्वमेकौकृत्य समयस्तुवं समयस्तुवं^८ समयमहं उँ आः हुँ^९ इत्यनेन मन्त्रेणाद्वयं कुर्यात् । पश्चाद्

^१ Ab ०गतं वच ।

^२ AN ०गम्य ।

^३ C सत्त्वाम्ब० ।

^४ A चिन्त्तं ।

^५ ANC मण्डलस्थोपरि ।

^६ AN आकार० ।

^७ A तन्मध्य ।

^८ Ab omits आःकारमिति.....०मण्डलस्थं ।

^९ A ०मण्डल ।

^{१०} N हृदयज्ञीज, C रश्मिना Ab हृदौजार्चिंधा ।

^{११} N ०द्यासनं, C ०द्याचमं ।

^{१२} AC प्रोक्षं ।

^{१३} A ०ताम्बादौ ।

^{१४} स्तुत्या dropped in AN.

^{१५} N adds a third समयस्तुवं ।

^{१६} जँ dropped in N.

भावनाखिन्नो जपं कुर्यात् । उँ आः वज्र हुँ स्वाहा
इति जप॑मन्त्रः । पश्चात् सम्यक् सम्बोधौ पुण्यं परिणाम्य
विसर्ज्ज्य विहरेत् यथेच्छयेति । अनेन पुण्येन सर्वं-
सत्त्वास्तथागतज्ञानप्राप्ताः शौद्रं भवन्तु ।

॥ वज्रासनभट्टारकं साधनोपदेशविधिः परिसमाप्तः ॥

4.

पूर्वोक्तेन^१ विधानेन शून्यताभावनानन्तरं चन्द्र-
मण्डले नौलं हुँकारमकारादिसितघोड़शस्वरं परिवेष्टितं
ततः सितककारादिचं तुस्त्रिंशत्यज्ञनपरिवेष्टितं सर्वमेत-
त्परिणाम्य चन्द्रमण्डलं तदुपरि पुनस्तदेव बौजं
तत्परिणामेन पौत्रवज्रं तद्वरटकेऽपि तद्वौजं सर्वमेतत्
परिणाम्य श्रीमद्वज्रासनबुद्धभट्टारकमात्मानं भट्टिति
१० निष्पादयेत् । द्विभुजैकमुखं पौत्रं चतुर्मारसंघटितमहा-
सिंहासनवरं, तदुपरि विश्वपद्मवज्रे वज्रपर्यङ्गसंस्थितं
वामोत्सङ्गस्थितवामकरं^{११} भूस्पर्शमुद्रादक्षिणकरं बन्धुकरा-
गारुणवस्त्रावगुणिततत्तुं सर्वाङ्गप्रत्यज्ञासेचनकविग्रहं
विचिन्त्य उँ धर्मधातुस्वभावात्मकोऽहमिति अद्वयाह-

^१ AC ऊँ फट् ।

^२ A अयं ।

^३ Ab विसर्जयित्वा ।

^४ सर्वे dropped in Ab.

^५ C ० सामये ।

^६ N पूर्वोक्तविं ।

^७ A घोड़शस्वर० ।

^८ A तस्त्रिंश० ।

^९ A न्यस्त० ।

^{१०} AN विष्पाप्त० ।

^{११} C भूस्पर्श० ।

ज्ञारं कुर्यात् । तदनु भगवतो दक्षिणे मैत्रेयं बोधिसत्त्वं सुवर्णगौरं द्विभुजं जटामकुटधारिणं यहौतचामरदक्षिण-करं नागकेशं पञ्चवधरं वामकरम्^१ । तथा वामे लोकेश्वरं बोधिसत्त्वं शुक्रं जटामुकुटिनं चामरधारिदक्षिणभुजं कमलधारिवामकरम् । एतद्वयं भगवन्नुखमभिवौश्यमाणं पश्येत् । ततः पद्मजन्मासं कुर्यात् । भगवतशक्तुषोश्चन्द्रस्य-सितक्षिंकारं श्रोत्रयोश्चन्द्रस्यनौलजंकारं ततो नामापुटे चन्द्रस्थपौत्रसँकारं जिह्वायां चन्द्रस्थलोहितगँकारं ललाटे चन्द्रस्थहरितसँकारं स्तनान्तराले चन्द्रस्थसितसँकारं । ततो हृदि चन्द्रस्य हुँकारजवजं तद्वरटकेऽपि सचन्द्रहुँकारं, कण्ठे चन्द्रमण्डले आःकारजपद्मे चन्द्रस्य^{१०} आःकारमिति वाग्विशुद्धिभावना । शिरसि चन्द्रे सितुँकारजाष्टारचक्रे चन्द्रस्य उँकारमिति कायविशुद्धिभावना । नाभेरुद्धं चन्द्रस्थसवज्ञहुँकारमिति चित्तविशुद्धिभावनेति । ततो हृद्वैजसमाक्षेषज्ञानसत्त्वमर्थ्यपाद्या^{११} दिनानाविधपूजासन्तर्पणस्तुतिप्रणामपूर्वकं समयसत्त्वेन सहैकौट्य उँ समयसत्त्वं समयसत्त्वं समयमहं उँ आः हुँ इति मन्त्रेणाद्याहङ्कारमुत्पादयेत् । ततो भावना^{१२} खिन्नो मन्त्रं जपेत् । उँ आः वज्र हुँ स्वाहा ।

॥ इति वज्रासनसाधनं समाप्तम् ॥

^१ C मैत्रियं ।

^२ C ० पञ्चवामर० ।

^३ A चामरकरं ।

^४ A जटमुकुटि ।

^५ C कुब्बौति ।

^६ A ० चन्द्रस्थितं ।

^७ N ततो पुटे; A omits ततो ।

^८ A चन्द्रजङ्गकार० ।

^९ A चन्द्रमरक्त ।

^{१०} A चन्द्र आः० ।

^{११} C ० पाद्यनाना० ।

^{१२} C ० खौनो ।

5.

नमो वचासनाय ।

आदौ मुखादिशुद्धिं विधाय स्वहृद्यकारपरिणतचन्द्रे
 पौतहुँकारं पश्येत् । तल्किरणैराक्ष्यं गुरुबुद्धादौन् पूजयेत् ।
 ततोऽपि पापदेशनादिकं विधाय श्रून्यतां चामुखीकृत्य
 तन्मन्त्रेणाधितिष्ठेत् । ततः पूर्वप्रणिधानसंचोदनया
 रूपकायमभिनिर्मापयेत् सत्त्वार्थविधये । शशिमण्डलमध्ये
 पौतहुँकारं पश्येत् ऋकारादिसितं षोडशस्वरवेष्टितम्,
 ततोऽपि बहिः सितककारादिवर्णसमूहैँ वैष्टितं तत्सकल-
 परिणतं शशिमण्डलमकलङ्कमवलोक्य सव्यकरेण भूस्पर्श-
 मुद्रं उत्सङ्गस्थितावसव्यहस्तं काषायवस्त्रावगुणेन नौल-
 गौररक्तश्यामचतुर्मारोपरि विश्वपद्मवज्ञावस्थितं शान्तं
 लक्षणव्यञ्जनेनान्वितगाचम् । तस्य भगवतो दक्षिणैवेय-
 बोधिसत्त्वं गौरं द्विभुजं जटा॑मुकुटिनं सव्यकरेण चामर-
 रत्नधारिणं अवस्थेन नागकेशरपुष्पच्छटाधारिणम् । तथा
 वामतो लोकेश्वरं शुल्कं दक्षिणकरेण चामरधरं वामकरेण
 कमलधरम् । भगवन्मुखावलोकनपरौ च तौ भावयेत् । ततः
 षड्ङ्गन्यासं कुर्यात् । भगवतश्वक्षुषोश्वन्दस्थितशुल्कं क्षिँकारं,
 ओचयोः शशिमण्डलावस्थितं जँकारं नौलं, नासापुटे

^१ AN ० चोदना ।^२ ० सित् ० dropped in N.^३ A ० सहस्र० ।^४ C drops ० गौर.....० बोधिसत्त्वं^५ A ० मुकुटिनं ।^६ A ० च्छट० ।^७ A drops वामकरेण कमलधरं ।^८ A स्थितश्वक्षुष० ।

चन्द्रस्थपौत्रहँकारं, जिह्वायां चन्द्रस्थं रक्तगँकारं, ललाटे
चन्द्रस्थं श्यामस्कँकारं, स्तनमध्ये चन्द्रस्थशुक्रस्कँकारं चिन्त-
येत् । तदनु ज्ञानसत्त्वभावनां क्षत्वा शिरसि चन्द्रमरुडलो-
परि ऊँकारजं सितमष्टारचक्रं तदुपरि चन्द्रस्थं ऊँकारं,
कण्ठे चन्द्रोपरि आःकारजमष्टदलपद्मं तन्मध्ये चन्द्रस्थं
आःकारं, हृदि चन्द्रस्थहुँकारजं वज्रं स्ववौजगर्भं काय-
वाक् चित्तविशुद्धा च एतदेव^१ भावयेत् । इति भगवन्त-
माखेदं यावद् भावयित्वा मन्त्रं जपेत् । तच्चैष मन्त्रः ।
ऊँ आः 'वज्र हुँ स्वाहा ।

॥ इति वज्रासनसाधनं समाप्तम् ॥

^१ C शंकारं ।

^२ A आकारं ।

^३ A वचसत्त्वं ।

^४ AN आकारं ।

^५ A एवत्रयं ।

6.

आर्थषद्वारौमहाविद्यायै नमः^१ ।

आदौ तावन्मन्त्री सुखासनोपविष्टः सुखशैचादिकं
 क्षत्वा^२ स्वहृदि चन्द्रस्थसितहौःकारविनिर्गतरश्मिर्गुरु-
 बुद्धबोधिसत्त्वान् पुरतो बुद्धादीन् द्वासा सम्पूज्य चिशरण-
 गमनादिकं^३ कुर्याद् रत्नचयं ने^४ शरणमित्यादिना ।
 यावन्तः सत्त्वाः सत्त्वसंयहेन संगृहीताः अरुद्जा वा
 जरायुजा वा^५ संस्वेदजा वा त्रैपपादुका वा रूपिणो वा
 अरूपिणो वा संज्ञिनो वा असंज्ञिनो वा नैवसंज्ञाना-
 संज्ञिनो वा यावत्^६ कश्चित् सत्त्वधातुः प्रज्ञप्यमानः प्रज्ञप्य
 ते^७ सर्वे मया अनुपधिशेषं निर्वाणधातौ प्रतिष्ठापयि-
 तव्या इति । ततः ॐ^८ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभाव-
 शुद्धोऽहं इति वारचयमुच्चारयेत्^९ । तदनु शून्यतां मुहूर्त-
 मालम्बयेत्^{१०} । तदनन्तरं^{११} स्वहृदये^{१२} सितपद्मोपरि चन्द्र-
 मण्डलं तस्योपरि सितहौःकारं ततो निश्चरद^{१३} नेकरश्मि-
 शतसहस्रं ध्यात्वा तेन सर्वसत्त्वानामशेषा^{१५} नादिकाल-
^{१६} सच्चितं रागादिक्लेशसमूहं सत्त्वानां विशेषध्यन्ते^{१७} । तत्

^१ This *Namaskara* is given only in Ab.

^२ स्वहृदि.....पुरतो is dropped in Ab and B.

^३ बुद्धादीन् dropped in ANC.

^४ A शरणादिकं :

^५ A ० चयशरण० ।

^६ A सख० ।

^७ N यावन् ।

^८ ते dropped in NC.

^९ A अनुपविशेषेण ।

^{१०} Ab चार्य ।

^{११} Ab मुहूर्तमात्रं ध्यात्वा ।

^{१२} Ab तदनु ।

^{१३} ABNC हृदये ।

^{१४} Ab ततोऽनेक० ।

^{१५} ABNC तेनाशेषा० ।

^{१६} A अन्वित ।

^{१७} AB विशेषध्यन्ते ।

पुनस्तचैव प्रवेशयेत् । तत्यपरिणतमात्मानं लोकेश्वररूपं सर्वालङ्कारभूषितं शुक्लवर्णं चतुर्भुजं वामतः पद्मधरं, दक्षिणतो अक्षस्त्रैधरं, अपराभ्यां हस्ताभ्यां हृदि संपुटा-ज्ञलिस्थितं ध्यायात् । दक्षिणं मणिधरं तद्वर्णं भुजान्वितं पद्मान्तरोपरिस्थं वामे तथैव अपरपद्मस्थां पद्म-क्षरौ महाविद्याभ् । ततः ॐ महासुख वज्रसत्त्वं जः हुँ वँ होः^५ सुरतस्त्वं अललललहोः अः अः अः अः इत्यधिष्ठान-मन्त्रं राजमुच्चारयेत् । एवं ध्यात्वा ततो लोकेश्वरात्म-हृदयं चन्द्रमण्डलादक्षस्त्रैचाकारं शुक्लवर्णं मुखेन निर्गत्य नाभौ प्रविशन्तं चक्रभ्रमण्योगेन इमं^{१०} मन्त्रराजं सर्व-बुद्धहृदयचिन्तामणिकल्पं पश्येदनिमित्तयोगेन । ततो जपं कृत्वा^{११} भ्रमणप्रवेशनादिकं प्राप्याचिरेणैव^{१२} कालेन आद्वः कृपावान् गुरुभक्तो योगी सिद्धति ।

ॐ मणिपद्मे हुँ इति^{१४} जापमन्त्रः । तत उत्थानकाले इमं मन्त्रराजं^{१५} मुच्चार्थ्योत्तिष्ठेत् । ॐ वज्रसत्त्वं समयमनु-पालय^{१६} वज्रसत्त्वेनोपतिष्ठ, हृष्टे मे भव, मुतोष्टो मे भव;

^१ A प्रवेशस्त्व ।

^२ ध्यायात् omitted in Ab.

^३ A तद्वर्णं N तच्चद्वर्णं ।

^४ A पद्मस्था ।

^५ A ह्वः ।

^६ Ab मन्त्रमुः ।

^७ Ab ध्यानं कृत्वा ।

^८ AN ०हृदये ।

^९ A अन् ।

^{१०} AC इयं, Ab इदं ।

^{११} A भ्रमणावेगेना०, BN भ्रमणावेशना० ।

^{१२} A प्राप्यादि० ।

^{१४} इति dropped in ANC.

^{१५} A सुच्चाच्चयेति० ।

^{१६} A ०पालयन् ।

^{१७} A ० सत्त्वो तेनो० ।

सुपोष्यो मे भव, अनुरक्तो मे भव, सर्वसिद्धिं मे प्रयच्छ,
सर्वकर्मसु च मे चित्तं श्रेयः कुरु, हुँ हहहह होः^१ भगवन्
सर्वतथागतवज्रमा मे मुच्च वज्रौभव महासमयसच्च
आः । एवमुक्ता यथासुखं विहरेदिति ।

॥ आर्यषड़क्षरौमहाविद्यासाधनं समाप्तम् ॥

7.

पद्मकुलोऽप्नवं नाथं सर्वज्ञतामौलिनम् ।
प्रणम्य साधनं^२ वश्ये सर्वरोगविनाशनम् ।

प्रथमं तावदाचार्यानुगता^३ सिद्धिः—

‘तस्माच्च सर्वभावेन गुरुं पूजयेद् यत्नतः ।
गुरुणा परितुष्टेन^४ कर्मसिद्धिः प्रजायते ॥
मण्डलप्रविष्टस्य सिद्धिरनुज्ञाता च सर्वथा ।
स्वसमयसम्वरं रक्षयन् सिध्यते ध्रुवम् ॥

मुखशौचादिपूर्वकं देवगृहे पटादिगतभट्टारकमवतार्थं
स्वहृदये आद्यक्षरेण चन्द्रमण्डलं तस्योपरि अष्टमस्य
चतुर्थकं बौजं सप्तमद्वितीयेनासनं प्रथमचतुर्थेन मण्डितं
षोडशेन संयुक्तं शुक्लवर्णं मनोरमं ततो विश्वरूपमौनि-
आर्यं तैरस्मिभिर्निष्पन्नान् गुरुन् सबुद्धमूर्तौन् हृष्टा
पूजयित्वा अभिवन्द्य चानेन मन्त्रेण ऊँ वज्रपुष्पे हुँ,
ऊँ वज्रधूपे हुँ, ऊँ वज्रदीपे हुँ, ऊँ वज्रगन्धे हुँ,
ऊँ वज्रनैवेद्ये हुँ ततो—

^१ AN हो ।

^२ C सालं ।

^३ A चार्यान् गता ।

^४ The metre in both these *Ślokas* is faulty.

^५ A पश्चिमुष्टो न ।

^६ A आद्याद्य० ।

^७ AC द्वितीय ना० ।

रत्नचयं मे शरणं सर्वं प्रतिदिशाम्यथम् ।
 अनुमोदे^१ जगत्पुरुषं बुद्धबोधौ दधे मनः ॥
 आबोधेः शरणं यामि बुद्धं धर्मं गणोत्तमम् ।
 बोधौ चिन्तं करोम्येष स्वपरार्थप्रसिद्धये ॥
 ३उत्पादयामि परमं वरबोधिचिन्तं
 निमन्त्रयामि बहुसर्वसत्त्वान् ।
 इष्टां चरिष्ये वरबोधिचारिकां
 बुद्धो भवेयं जगतो हिताय ॥

इति । प्रणिधिपूर्वकं सर्वधर्मनैरात्म्यं भावयेत् अनेन
 मन्त्रेण । ॐ श्रून्यताङ्गानवज्ञस्वभावात्मकोऽहम् ।
 बौजं मायोपमाकारं चैधातुकमशेषतः ।
 हृश्यते स्पृश्यते चैव यथा माया हि सर्वतः ।
 न चोपलभ्यते चैव सर्वस्य जगतः स्थितिः ॥

इत्यधिमुच्य । ततोऽनादिकालौनमसलक्ष्यनाबौजमप-
 नौय स्वभावमधिमुच्चेत् । ॐ स्वभावशुद्धाः सर्व-
 धर्माः स्वभावशुद्धोऽहम् । ततः पूर्वोक्तबौजनिष्ठवं पद्मं
 तस्योपरि ह्रीःकारं तत्सर्वं निष्ठन्वे सति 'श्रीमङ्गोक-
 नायं वज्रपद्मगर्भचन्द्रस्यं वज्रपर्यङ्कं शशिप्रभं कुन्देन्दु-
 वर्षमुज्ज्वलं जटामकुटधरं शान्तं अमिताभवतशेखरं'
 व्याघ्रचर्मनिवसनं चतुर्भुजं नानालङ्कारभूषितं, दक्षिण-

^१ A ०मोधं ।

^२ A ०मोद्य ।

^३ In A instead of these two lines we have उत्पादयामौ अङ्ग । In the same *Śloka* N reads अहं instead of अङ्ग ।

^४ N adds विचिन्त्य after मायोपमाकारं ।

^५ A नाया ति० ।

^६ A ०सुचेत् ।

^७ C तस्व ।

^८ A धौमन् ।

^९ A ०क्षशेष्वरं ।

करे अक्षमालाधरं, वामकरे^१ पद्ममणिविभूषितं, द्वौ
हस्तौ संयुक्तौ सर्वराजेन्द्रमुद्रा हृदि संस्थितं ततोऽहङ्कारं
कुर्यात् अहमेव लाकेश्वर इति । ततो ज्ञानसत्त्वमाकृष्ण
यथोपदेशतः स्वमन्त्रेणार्थपाद्यादिकं दद्यात् । समाजमुद्रया
एकौकृत्यानेन मन्त्रेण सह विन्यसेत् । ॐ^२ सुरतवज्र
अललललहोः समयस्वं समयस्वं समयमहम् । यथोप-
देशतो अभिषेककवचपट्टबन्धाधिमोक्षणसमतालपूजा-
स्तुतिं च कृत्वा भावनापूर्वकं जपं कुर्यात् । स्वहृदि^३
चन्द्रोपरि घडक्षरं प्रदीपमालामिव गृहान्तरद्योतिनौ
पश्येत् । मन्त्रः^४ ॐ^५ मणिपद्मे हुँ । अक्षरलक्ष्मं जपेत् ।
ततो द्वितीयतृतीयेन विगतकल्मणो भवति, पञ्चानन्तर्य-
कारिणोऽपि कोटिजापेन सिद्धति । तत उत्थातुं कामो-
ऽर्थादिकं दक्ष्वा विशिष्टाहङ्कारेण विहरेत् । चतुःसन्ध्यं
जपित्वा कुशलमूलं परिणम्याभिप्रेतसिद्धये अर्द्धरात्रौ^६
ज्ञानसत्त्वं विसर्ज्य^७ शताक्षरं चोचार्थं कायवाक् चित्त-
रक्षां च कृत्वा यथासुखं विहरेदिति । यदि रोगादि
नाशयितुं इच्छति तदा यथोपदेशतः पुष्पनक्षत्रेणापतित-
गोमयेन भट्टारकस्याग्रतश्चतुरसं मण्डलकं कुर्यात् ।
अभिप्रेतघडक्षरविदर्भितं^८ मष्टोत्तरशतं जपेत् । घण्टासेन
सिध्यति न^९ संशय इति ।

॥ कारणदव्यूहान्नायेन रचितं साधनं समाप्तम् ॥

^१ A. N चामर । ^२ स्वहृदिन्द्रो । ^३ मन्त्रः dropped in A.

^४ A. तुमामा० । ^५ A. गण्माभिज० । ^६ A. दूर्धरात्रौ ।

^७ A. विष्वच्य ।

^८ A. यथोग्र० ।

^९ A. मष्टाक्षर० ।

^{१०} A. वशंसय, C. शताय ।

8.

पूर्वविधानेन चन्द्रमण्डलं सप्ततृतीयकं बीजं चयो-
दशाक्रान्तं इन्द्रविन्दुविभूषितं तेनैव निष्पन्नं श्रौमस्त्रोक-
नाथं जटामकुटधरं शान्तं चन्द्रांशुमिव निर्मलं सर्वा-
लङ्कारभूषितं वासेन पद्मधरं दक्षिणे वरदं पद्मचन्द्रा-
सनस्यं भावयेत् । हस्तदयेन मुष्टिं कृत्वा मध्यमपद्म-
संकोचमिव अनया मुद्रया मुद्रयेत् । ततो जापं
कुर्यात् ॐ^३ मणिपद्मे हुँ । अक्षरलक्षणं विगतकल्पयो
भवति, द्वितौये तृतीये स्वप्नानि^४ पश्यति, पञ्चानन्तर्य-
कारिणोऽपि कोटिजापेन सिध्यति ।

॥ श्रौमस्त्रोकनाथसाधनं समाप्तम् ॥

9.

हौःकारज्ञाननिष्पन्नो हालाहलो महदपुः ।
चिनेचं चिमुखं चैव जटामकुटमण्डितम् ॥
अर्द्धचन्द्रधरं देवं कपालद्वातशेखरम् ।
जिनविम्बजटान्तःस्थं सर्वाभरणभूषितम् ॥
सितारविन्दनिर्मासं शृङ्गारादिरसान्वितम् ।
षड्भुजं हसितं वक्रं व्याघ्रचर्मं सुवाससम् ॥

^१ मध्यसं ।

^२ A हलाहलो ।

^३ A सहितं ।

^४ A लप्ताणि ।

^५ C महावपुः ।

^६ C चर्माशस्वासनं ।

दक्षिणे करे वरदं द्वितीये चाक्षं मालिकम् ।
 दृतीये शरनर्तनं वामे पद्मविभूषितम् ॥
 द्वितीये कुचधरं चैव दृतीये धनुरेव च ।
 दक्षिणे चिशूलं चैव सर्पेण परिवेष्टितम् ॥
 वामे पूर्णकपालं तु पुष्पैर्नानासुगन्धिभिः ।
 रक्तपद्मस्थितं चैव ललिताक्षेपं संस्थितम् ॥
 रत्नाचलगुहान्तःस्थं भावयेद् योगचिन्तकः ।
 स्फुरदुष्मयैर्बिम्बैः^१ विविधैः प्रातिहार्यकैः ॥
 सर्वाहारं तु भुज्जानो निर्विकल्पसमाधिना ।
 अन्तर्ज्ञल्यो जपेन्मन्त्रान् भावयेत् क्रमयोगतः ।
 क्षिप्रं च प्राप्यते बोधिरनुत्तरसुखावहा^२ ॥

॥ सर्वकामप्रसाधनहालाहलपरितोषं गवज्ञा
 नाम समाधिः ॥

^१ A °मालिकां ।

^२ A °लच्छै A °लतु ।

^३ A °ताक्षय० ।

^४ A मयोवम्बै ।

^५ A °सुखामहा ।

^६ A परितो वन० ।

10.

हृच्चन्द्रे व्यस्य^१ ह्लौःकारं धर्मनैरात्म्यभावनम् ।
 कृत्वा संस्फार्थ्य^२ तस्माच्च रक्तरश्मौन् नमःसमान् ॥
 तैश्च लोकेश्वराकारं जगत् स्थावरजङ्गमम् ।
 कृत्वा सम्बोधिसत्त्वार्थं जातं हृदि प्रवेश्य च ॥
 तं ह्लौःकारं परावृत्य भृतिति ज्ञानयोगतः ।
 तं सितं रक्तवर्णं तु पद्मरागं समद्युतिम् ॥
 पञ्चबुद्धं मकुटधरं^३ हर्षेणोत्फुक्षलोचनम् ।
 वामतो स्पर्शया नालं धृत्वा धोड़शपचकम्^४ ॥
 पद्मं विकाशयन्तं च हृदि दक्षिणपाणिना ।
 मधूरोपरि मध्यस्थे निषसं चन्द्रमरडले ॥
 सत्त्वपर्यङ्कं माभुज्य^५ सशङ्गाररसोत्सवम् ।
 चैत्यान्तःस्थमहाकर्म कूटागारविहारिणम् ।
 भावयेद् वज्रधर्माग्र्यं^६ नित्यं बोधिमवाप्नुयात् ॥
 भावनाखिन्नो हृच्चन्द्रे व्यस्य मालामिवाविक्षिप-
 चित्तो जपेत् । तत्रायं जप्त्वा मन्त्रः ॐ^७ वज्रधर्मं ह्लौः ।

॥ साधनोपायिका संक्षिप्ता वज्रधर्मस्य ॥

^१ A जौःकारं ।

^२ AN संस्थार्थं ।

^३ C ०मयं ।

^४ AN ०मुकुटं ।

^५ N हर्षेणोत्फुक्षलोचनं । A हर्षेणोत्फुक्षवनं ।

^७ A ०मातुष्य ।

⁶ N ०यन्त्रकं ।

^९ A ०धर्मयः ।

⁸ A सशङ्गक्सार० ।

11.

नमः षड्क्षरीलोकेश्वराय ।

सम्यक् परहितोद्युत्तमनसाऽलम्ब्य देहिनाम् ।
 निःशेषदुःखोपशमं सत्सुखे च प्रतिष्ठितम् ॥
 तन्मना हृदि सञ्चिन्त्य भावयेच्छुभ्रदीधितिम् ।
 तत्प्रभामिः स्फुरन्तीभिस्तनुं^१ स्वामवभासयेत् ॥
 विश्रम्य विधिवन्मन्त्री संहृत्य सद्वितर्कितः ।
 स्फुटमुच्चारयेन्मन्त्रं श्रेतदौधितिभास्वरम् ॥
 स्वनाभिमरण्डलेनैवं प्रवेश्य हृदि संहरेत् ।
 इति कुर्वन् चिधा ध्यायात् कायवाक् चित्तशेषाधनम् ॥
 तत्र स्वदेहसंस्थेन कायादेः शुद्धिमात्मनः ।
 बहिर्गतेन मन्त्रेण प्राणिनां तु^२ विचिन्तयेत् ॥
 दृष्टोच्चारितं मन्त्रोत्थं पुरतो देवताचयम् ।
 मन्त्रोच्चारणसंहारक्रमात् प्रत्येकमाचरेत् ॥
 विचिच्चपूजानिर्भाणं^३ तन्निष्पादनमेव च ।
 परिपूरिं ततः शुद्धिमिष्टार्थे परिणामनाम् ॥
 मन्त्रजापं ततः कुर्यात् विधिनाऽन्ते जपस्य तु ।
 पूजादि पूर्ववत् कृत्वा देवतां हृदि संहरेत् ॥
 समाधिप्रतिलम्भादौ चतुःसन्ध्यमिमं विधिम् ।
 कुर्वन् लक्ष्मं जपेन्मन्त्री विजनेषु गृहादिषु ॥

^१ AC संरहि० ।^२ A प्रभातिस्फुरतौ० ।^३ A समव० ।^४ ABN लेनैवं ।^५ A प्राणिनाच विचि० ; N प्राणिना सुवि० ।^६ C मन्त्रैर्थे० ।^७ BN तन्निष्पादन० ।

श्वासचिन्तां विना^१ कार्यो जापस्फुरण^२संस्कृतैः ।
पापक्षयादौ सर्वच चतुरसं च मण्डलम् ॥
कारयित्वा पटाद्यस्य पुरो ध्यात्वाथवा विभुम् ।
मण्डलाच्चन्मर्चां वा द्वत्वा कुर्यादमून् विधीन् ॥
तचायं देवताकारोपदेशः —

पर्यङ्गिनं सितं साक्षमालाङ्गं सम्पुटाच्चलिम् ।
दृष्टा विभुं तत्प्रतिमां देवौं वौरासनाश्रिताम् ॥
आर्यां तु चिन्तयेत् पौत्रां वामे रत्नच्छटाभृताम्^३ ।
रित्तं सव्यकरां रत्नमौखिं वौरासनां नुगाम् ॥

॥ “इत्यार्थषड्क्षरौ” महाविद्यालोकेश्वरभट्टारकोपदेश-
परम्परायात्साधनविधिः ॥

^१ A श्वासचिन्तापिना ।

^२ A स्फुरणस्कृतैः ।

^३ A मर्चाम्बा, C मर्वाम्बा ।

⁴ A ०मालाङ्गं, C ०मनोङ्गं ।

⁵ A ०च्छत्रा भृत्यं ।

⁶ AC रत्त०

⁷ AC विभुं सना० ।

⁸ AC इत्याचार्य० ।

⁹ A ०षड्क्षर० ।

12.

क्वचित्^१ षड्क्षरौ साधने भगवान् समणि^२ पुस्तकाङ्क्षित-
पद्मधरः, मणिधरस्तु पुस्तकरहितमणिपद्मधरः, षड्क्षरौ
तु मणिरहितपुस्तकपद्मधरा । पूजामन्त्रः^३ ॐ लोकेश्वर
पुष्पं प्रतीच्छ स्वाहा एवं धूपं दीपं^४ इत्यादि बोद्धव्यम् ।
अन्यदेवतायां तत्सम्बोधनं कार्यम् । ज्ञानमण्डलाद्याद्यावयं
मन्त्रः, ॐ^५ महासुख वज्रसत्त्व जः^६ हुँ वं होः सुरतस्त्वं
अललललहोः^७ अः^८ अः अः अः ॥

[षड्क्षरौ साधनम्]

13.

नमः खस्पणाय ।

प्रथमं तावन्मन्त्रौ सुखासनोपविष्टः^९ क्वतमुखशौचादिकः
शुचाववकाशे^{१०} स्वहृदि^{१०} अकारेण चन्द्रमण्डलं विभाव्य
तदुपरि सितहृषीकारं तदश्मिभिराक्षयाग्रतोऽन्वरे गुरुबुद्ध-

^१ A इति ।

^२ A सपुस्त० ।

^३ ABNC ०मन्त्रात्म ।

^४ AC नैवेद्यादि ।

^५ AC ०सत्त्वा ।

^६ होः dropped in A.

^७ Ab अः, C अः अः अः ।

^८ Ab drops क्वतमुख...०वकाशे ।

^९ AB ०काशे ।

^{१०} A हृदि ।

बोधिसत्त्वादीनानौय हृदौजरप्रिमसम्भवपूजामेधैः सम्पूज्य
 पापदेशनादिकां कृत्वा चतुर्ब्रह्मविहारभावनां च ततः
 शून्यतां भावयेत्, ॐ 'शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मको-
 ऽहमिति चाधितिष्ठेत् । तदनु पूर्ववत् ह्रीःकारं विभाव्य
 गगनकुहरे संस्फार्य^१ संहृत्य तदुद्घूत^२ लोकेश्वरमात्मानं
 भावयेत् शीतांशुकोटिप्रभं जटामकुटिनं अमिताभक्षत-
 शेखरं सर्वालङ्घारविभूषितं 'स्मेरमुखं अर्द्धपर्यङ्केन'
 पद्मचन्द्रासनस्थं दक्षिणेन वरदं 'वामेन पद्मधरम् ।
 दक्षिणपार्श्वे आर्यतारासुधनकुमारौ वामपार्श्वे भृकुटी-
 हयग्रीवौ । ततः शिरसि ॐकारं, कण्ठे आःकारं,
 हृदि हुँकारमिति सच्चिन्त्य खेदपर्यन्तं यावत् तिष्ठेत् ।
 खेदे तु मन्त्रं जपेत् । तचार्थं मन्त्रः ॐ ह्रीः स्वाहा ।

॥ इत्यार्थखसर्पणलोकेश्वरसाधनम् ॥

^१ ॐ dropped in A.

^२ A संस्थार्य ।

^३ A चायद्घूतं, B रतुद्घूतं ।

^४ C मेव० ।

^५ A ०पर्यक्तिनो ।

^६ AC वामे पद्मं ।

14.

नमः खसर्पणाय ।

अभिमतफलदानोऽनासि^१ कल्पद्रुमश्रीः
 सुगतनयै^२ महाध्वक्षेमै^३ कृत्सार्थवाहः ।
 भवसमसमभावः सर्वभावस्वभावः^४
 शमयतु जगदंहः^५ सोऽयमम्भोजपाणिः^६ ॥
 प्रातर्मुखादिसंशुद्धिं विधाय विजनालये^७ ।
 हृस्तन्द्रबौजकिरणैः मृदुविष्ट^८ रसंस्थितः ॥
 स्वबौजं हृदये ध्यात्वा पूर्णेन्दुपरिभास्वरम् ।
 संचोद्य^९ तत्करै^{१०} रघे समानीय^{११} नभोऽङ्गणे ॥
 श्रीमत्खसर्पणं नाथं गुरुबुद्धौय^{१२} सत्सुतान् ।
 पूजयेद् विविधैः पूजामेघैस्तद्वौजसम्भवैः ।
 ततोऽभिवन्द्य^{१३} कुव्वौत पापस्य देशनादिकम् ॥
 यदनादिमति संसारे संसरता मया कृतमकुशलं
 कारितं वा क्रियमाणं वा परेणाभ्यनुभोदितं तत् सर्वं
^{१५} भगवतामग्रतो देश्यामि ।
 संबुद्धबुद्धपुच्चैरार्थ्यैरन्यैश्च यत् कृतं कुशलम् ।
 अनुभोद्य तदवशेषं सम्यक् परिणामयामि सम्बोधौ ॥

^१ A ०दानासि०, C ०दाढासि० ।

^२ सुगतनय० ।

^३ A ०महाद्वय०, C ०महार्थद्वय० ।

^४ खभावः dropped in C.

^५ A भुजगदन्तः ।

^६ A ०मम्भोवच्च० ।

^७ C ०वये ।

^७ ANC ०विक्ष्तर०

^९ A संवाद्य ।

^{१०} A तत्किरणै ।

¹¹ AC नभोक्षणे ।

^{१२} A खसर्प्पनं ।

¹³ ANC तत्सुतान् ।

¹⁴ C ०भिवद्य० ।

¹⁵ A भगवतोऽग्रत ।

बुद्धं गच्छाम शरणं करुणामयमुत्तमम् ।

धर्मं च सर्वधर्मेण रसरूपं निरच्छनम् ॥

मुदितादिभूप्रविष्टं च बोधिसत्त्वगणं तथा निवृत्तिं च
कर्तुकामान् बुद्धान् परहितविधानाय चिरस्थितये^५
याचयामि सर्वावरणविमूलनहेतुभूतायां बोधौ चित्त-
मुत्पादयामि ससुतसुगतैकमार्गं च आशयविशुद्धा समा-
श्रितोऽस्मि । तत एकानेकविद्योगादेतत् सकलमेव
चलाचलं जगत् शून्यमिति विचिन्त्य ऊँ शून्यताज्ञान-
वज्रस्वभावात्मकोऽहं इति शून्यतामधितिष्ठेत् । अधिष्ठाय
प्रकृतिविशुद्धाः सर्वे इमे धर्मास्तथाहमित्यवलोक्य ऊँ
स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति पठेत् ।
ततो विज्ञानमाचात्मकोऽभावकः पूर्वप्रणिधिसञ्चो-
दितः पंकारपरिणतविश्ववर्णकमले अकारजं पूर्णशशि-
मण्डल^{१०} ममलं तचोपरि हौःकारमतिप्रभास्वरं स्फुरत्^{११}
किरणसमूहव्याप्तनभःस्थलं विभाव्य तत्परिणतं स्वबीज-
गम^{१२} नालालङ्घतं विकचक्कमल^{१३} मवलोकयेत् । तत
एतत् सकलपरिणतमात्मानं भगवन्तं ध्यायात् हिमकर-

^१ AC ०मुत्तरं ।

^२ AC सर्वधर्मेण सरूपच्च ।

^३ A गतथा; तथा dropped in Ab.

^४ AC परं ।

^५ AC चिरस्थितये ।

^६ A ससुगतसुगमार्गच्च, N ससुतसुगतमार्गच्च ।

^७ इमे dropped in A.

^८ AN माचावक्ता ।

^९ Ab ऊँकार० ।

^{१०} AC मण्डलं ।

^{११} N स्फारत० ।

^{१२} A स्वबीजं भगे ।

^{१३} A विकचक्कनाल, C विकचनाल ।

कोटिकिरणावदातं देहं जर्जैजटामकुटं अमिताभशेखरं
 विश्वनलिननिष्ठां शशिमण्डले अर्जपर्यङ्गनिष्ठां सकला-
 लज्जारधरविग्रहं स्मरमुखं द्विरष्टवर्षदेशीयं दक्षिणे
 वरदकरं वामकरेण सनालकमलधरं करविगलत्यौयूष-
 धाराभ्यवहारसिकं तदधः समारोपितोर्ज्जमुखं महा-
 कुक्षिमतिक्षमतिशितिवर्णं^१ सूचीमुखं तर्पयन्तं
 श्रीमत्योतलकाचलोदरनिवासिनं करुणास्त्रिग्धविलोकनं^{१०}
 शृङ्गाररसपर्युपासितं अतिशान्तं नानालक्षणालङ्घतम् ।

तस्य पुरतस्तारा दक्षिणपार्श्वं सुधनकुमारः । तच
 तारा श्यामा^{११} वामकरविधृतं सनालमुत्पलं दक्षिणकरेण
 विकाशयन्ती^{१२} नानालज्जारवती अभिनवयौवनोऽन्न-
 कुचभारा । सुधनकुमारश्च छताच्छलिपुटः कनकाव-
 भासिद्युतिः^{१३} कुमाररूपधारी वामकक्षविन्यस्तपुस्तकः
 सकलालज्जारवान् ।

पश्चिमे भृकुटी हययौव उत्तरे । तच भृकुटी चतुर्भुजा
 हेमग्रभा जटाकलापिनी^{१५} वामे चिदगडीकमण्डलुधारि-
 हस्ता दक्षिणे^{१६} वन्दनाभिनयाक्षसूचधरकरा चिनेच्चा ।

^१ ABNC ऊर० ।

^२ ANC अमिताभकृत० ।

^३ A दृतजालधर० ।

^४ AN ०देशीयां, Ab ०देहं ।

^५ A नवनकरं ।

^६ BCb ०लितपौयष, AC व्यायुषं ।

^७ A ०नासिकं ।

^८ ०मतिशितिवर्णं dropped in Ab.

^९ AC तर्ज्जयन्तं ।

^{१०} ABNC ०स्त्रिग्धावलोकनं ।

^{११} Ab श्यामवर्णा ।

^{१२} A omits ०कुचभारा । सुधन०, C ०कुचतारा ।

^{१३} Ab ०भासद्युतिः ।

^{१४} A माररूप० ।

^{१५} A जकलपिणी ।

^{१६} N बल्लना० ।

हयग्रीवो रक्तवर्णः खर्वलम्बोदरः ऊर्ध्वज्वलतिपङ्गल-
केशः 'भुजगयज्ञोपवीतौ कपिलतरश्मशुश्रेणीपरिचितमुख-
मण्डलः रक्तवर्तुलचिनेचः 'भूकुटीकुटिलभूकः व्याघ्र-
चमराम्बरः दण्डायुधः दक्षिणकरेण वन्दनाभिनयौ । एते
सर्व एव स्वनायकाननप्रेरितवृष्टयो यथाशेभमवस्थिता-
श्चिन्ननीयाः । ततः स्वहृदि शशिमण्डलोपरि ह्रीःकारं
विभाव्य तस्माच्च नानाकारान् रश्मौन् संस्कार्य^१ चैधातु-
कमापूर्य सर्वसत्त्वान् लोकेश्वरपदे^२ प्रतिष्ठाप्य तान्
रश्मौन् पुनस्तचैव बौजाक्षरे^३ प्रवेशयेत् । पुनस्तल्किरणैरेव
ज्ञानसत्त्वमाकृष्ट्य समयसत्त्वेन सह द्वौरनौरयोरिव एक-
रूपतां^४ ध्यायात् । ततः कायवाकृचित्तविशुद्ध्या यथाक्रमं
शिरसि सितं ऊँकारं^५ कण्ठे रक्तमाःकारं हृदि क्वण्डुकारं
विचिन्तयेत् । अमौ चानवरतनिःसरदनल^६ किरणजाल^७-
विधस्त^८ निखिलसत्त्वराशिकलुपसङ्घाता^९ इति भावनां
यथाशक्ति स्फुटीकुर्यात् ।

पाटवं धारणां प्रज्ञां सौभाग्यारोग्यसम्पदम् ।

लभते भावनायोगात् साक्षात्कारं च^{१०} वौर्यवान् ॥

भावनाखिनस्तु मन्त्रमेकाग्रचेतसा जपेत् । तचायं
मन्त्रः ऊँ ह्रीः स्वाहा । अमौ च वर्णाः शरद-

^१ A चुञ्चत०, C चुञ्चङ्ग० ।

^२ A ०वस्तुल० ।

^३ AAbC भूकुटी ।

^४ AC संस्कार्य ।

^५ AC ०पद० ।

^६ AC ०क्षर ।

^७ A ०नौरयोनि ।

^८ A ०रूपतौ ।

^९ A ०तमौकारं, C सितमां ।

^{१०} A ०वनतु ।

^{११} C ०ज्ञान० ।

^{१२} AN ०विधस्त० ।

^{१३} Ab संहातो, B संहाता ।

^{१४} AC करणच्च ।

मलतारकामालिकेव प्रभास्वराः स्फुरदनेकरभ्यः ।
जपखेदात्^१ पुरुणं परिणमय्य उत्थाय^२ यथासुखं देवता-
हङ्कारमुद्भवन् विहरेत् ।

विधाय साधनं हृद्यं^३ श्रीमल्लोकेश्वरस्य यत् ।
मया पुरुणं समाप्तादि तेनास्तां तत्पदं जगत् ॥

॥ इति खसर्पणसाधनं समाप्तम् ।
कृतिः^४ पद्माकरमतिपादानाम् ॥

15.

नमः श्रीखसर्पणाय ।

इह शुभङ्करनामा उपासकः शुभकर्मकारी करुणाय-
मानः स किल पोतलकगमनोद्यतः गच्छन् खाड़ीमण्डले^५
खसर्पणनामा ग्रामोऽस्ति तच्चोषितः । तस्य तु भगवतार्थीव-
लोकितेश्वरेण प्रत्यादेशो दत्तः । मा गच्छ त्वमिहास्मान्
वैरांचनाभिसंबोधितन्वराजक्रमेण स्थापय तेन महान्

^१ A जपेदात् ।

^२ A परिणामोत्थाय ।

^३ A गच्छ ।

^४ Ab इति ।

^५ A खाती०, C खादी० ।

सत्त्वार्थो भविष्यति । तत्रासौ^१ भगवन्तं श्रीघ्रेष्वेव कारितवान्
इत्येषा श्रुतिः । तत्र भगवतः साधनाय वृष्टिं सम्पत्तिः
क्रियते । तथाहि वरं भिक्ष्वाः श्रीलविपत्तिर्न पुनर्वृष्टि-
विपत्तिरिति अतस्तत्र तावत् क्षणिकान् निरात्मकान्
सर्वधर्मान् व्यवलोक्य व्यपगतसकलविकल्पः कृपाशयोऽहो
बत अमौ सत्त्वाः लोकर्मादिभिरुपद्रुताः, ततो जाति-
जरामरणदुःखैरतीव पौद्यमानाः सन्तोऽनेकप्रकार-
दुःखमनुभवन्ति । ततोऽहं लोकेश्वरो भूत्वा तेषां दुःखाद्यप-
नयामि सर्वज्ञज्ञाने प्रतिष्ठापयामि । इत्येवं प्रतिज्ञा-
शयं कृत्वा स्वहृदि पंकारजसहस्रदलपद्मवरटकमध्ये
अकारजं चन्द्रमण्डलोपरि आः ताँ सुँ भूँ हँ इति पञ्च
बोजानि विन्यस्य एतद्रश्मिमालामिः सञ्चोद्यानीय तान्
गुरुबुद्धिभिरुपदेशनाचिशरणगमनादिसत्तविधां पूजामेकादश-
विधां वा कृत्वा मैचौकरुणादिचतुर्ब्रह्मविहारभावनां
कुर्यात् । ततः अँ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इत्यु-
च्चार्थं शून्यताबोधिं कृत्वा भगवानवलोकितेश्वरो योगात्मना
भूयते । स च शरक्लागडगौरः जटामकुटी शिरसि
अमिताभधारी सर्वालङ्घारभूषितः रत्नसिंहासनोपरि
सहस्रदलपद्मस्थः ललिताक्षेपः द्विभुजैकमुखः वामेन

^१ A ततोलौ० ।

^२ A सम्पत्ति ।

^३ A क्षणिकान् ।

^४ A चाँ० ।

^५ A सं० ।

^६ A omits चिशरणगमना० ।

^७ A विच्छारौ० ।

^८ A ललिताक्षयः ।

पद्मधारौ दक्षिणेनामृतधारा स्वद्वरदः सत्त्वपर्यङ्कासौनः ।
 अग्रतस्तारा कनकश्यामवर्णा^१ उन्नतपौनपयोधरा सर्वा-
 लङ्कारभूषिता उत्पलकलिकासन्नकरद्यापितनेचा^२ । तदनु
 सुधनकुमारः कनकोज्ज्वलः 'रत्नाभरणो रत्नमकुटी वाम-
 कक्षावसक्तं कमलिकः कृताङ्गलिपुटः । तदनु मृकुटी
 जटामकुटिनी मूर्द्धि चैत्यालङ्कृता कनकोज्ज्वला रक्तवस्त्र-
 परिधाना दक्षिणहस्तेन नमस्कारं कुर्वाणा अपरेणाष्ट-
 मालाधरा वामकराभ्यां चिदण्डोकमण्डलुव्यया । तदनु
 हथयौवो ज्वलङ्गासुरः पिङ्गलोर्धकेशः 'नागाभरणो रक्तवर्णः
 लम्बोदरो व्याघ्रचर्माभ्यरः दण्डहस्तः । एवं पञ्चात्मको
 भगवान् भावनौयः सपरिवारः पूजयितव्योऽप्येवंविधः ।
 ततः कृतमण्डले तचादौ मण्डलं कृत्वा रक्षां कुर्यात् ।
 ऊँ मणिधरि वज्रिणि रक्ष रक्ष मां हुँ फट् स्वाहा ।
 ऊँ वज्रेरेखे^३ हुँ मण्डलमन्त्रः । ऊँ आगच्छ भगवन्
 मण्डलकसिंहासने ऊँ आः इति मन्त्रद्वातोऽध्येषणाधां
 कृतमण्डलमध्यसिंहासनोपरि सहस्रदलपद्मस्थं पञ्चात्मकं
 पूजयेदिति । तत्र पूजामन्त्राः— ऊँ वज्रपुष्पे हुँ । ऊँ
 वज्रधूपे हुँ । ऊँ वज्रगन्धे हुँ । ऊँ वज्रालोके^४ हुँ ।
 ऊँ वज्राहारे हुँ । इति संपूज्य संस्तुत्य मन्त्रजापं कुर्यात् ।
 ऊँ सर्वतथागतपूजामेघप्रसरसमूहे हुँ । पूजाधिष्ठान-

^१ A drops धारा ।

^२ A वर्णाः ।

^३ C चिनेचा ।

^४ A वस्त्राभरणो ।

^५ AC सत्तमलिकः ।

^६ AN नाना० ।

^७ A रेख ।

^८ A ध्येयना ।

^९ AC वचनगन्धे ।

मन्त्रः ॐ^१ आः ताँ सुँ मृँ हँ फट् फट् स्वाहा । ॐ^२
 सर्वतथागतसुललितनमितैर्नमामि भगवन्तं जः हुँ वँ होः
 प्रतीच्छ कुसुमांज्जलिं नाथ होः इति वन्दनामन्त्रः ।
 ॐ^३ मुः स्वाहा इति विसर्जनमन्त्रः । ॐ^४ ख ख खाहि
 खाहि^५ यल् यल् यलन्तु साव्वभैतिका इमं बलिं
 स्वाहा इति बलिमन्त्रः । अथ पूजारम्भकाले एवमुच्चार्य
 चित्तं शोधनीयं यत् सर्वदुश्चरितेभ्यो विरतिं करोमि^६,
 सर्वबुद्धिभिसत्त्वशिक्षां शिक्षिष्य^७, यावत् पूजाविधिं न
 समर्थयामि^८ । यद्येवं न क्रियते तदा रागजं द्वेषजं
 मोहजं कुशलमूलं स्यात् । इह सर्व एव सत्त्वा^९ रागद्वेष-
 मोहाशयाः । तथाहि रागं जकुशलमूलेन नन्दोपनन्दौ
 नागराजानौ, द्वेषजेन 'रागणः, मोहजेन वैश्रवणो
 यक्षो भूतः । इत्यतो रागद्वेषमोहादौन् परिहृत्य^{१०} चित्त-
 विशुद्धा करुणामयचित्तेन सर्वाण्येव दानादिकुशल-
 मूलानि कर्तव्यानि ।

॥ इति खसर्पणसाधनं समाप्तम् ॥

^१ A ॐ आँ चाँ हँ झँ फट् स्वाहा । ^२ A ०माङ्गलिन्मथ० ।

^३ A खाहिहि० ।

^४ A ०ङ्गरोषि ।

^५ A शिष्ये ।

^६ A समन्वयामि, N समन्वयामि ।

^७ A सर्वत्वा ।

^८ A रागकु० ।

^९ A रागण C रमणः ।

^{१०} A चित्तशुद्धा ।

16.

१ नमः खसर्पणाय ।

प्रथमं तावन्मन्त्रौ सुखासनोपविष्टः स्वहृदि अकारेण
 चन्द्रमण्डलं ततः ह्वौःकारं सितवणं तदुद्भूतसित-
 रश्मिभिरयतोऽस्वरे गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् पश्येत् । तान्
 स्वहृदौजरश्मिभिः सम्पूज्य पापदेशनादिकं कुर्यात् ।
 ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमिति अधिष्ठयेत् ।
 आत्मानं शून्यतायां व्यवलोक्य पूर्वोक्तह्वौःकारेण स्फुरण-
 संहरणकमेण लोकेश्वररूपमात्मानं भावयेत् सर्वाङ्ग-
 सितवणं जटामुकुटमण्डितम् अमिताभवतशेखरं सर्वा-
 भरणभूषितं अर्द्धपर्यङ्किनं दक्षिणे वरदहस्तं वामे पद्मधरं
 पद्मचन्द्रासनस्थम् । दक्षिणपार्श्वे आर्यवसुधारासुधनौ,
 वामपार्श्वे मृकुटौहयग्रीवौ । भगवतः शिरसि चन्द्रे ॐ
 कण्ठे आः हृदि हुँ रवं विभावयेत् । ध्यानात् खिन्नो
 योगी मन्त्रं जपेत् । तत्रायं मन्त्रः ॐ ह्वौः स्वाहा ।

॥ आर्यवलोकितेश्वरखसर्पणसाधनं समाप्तमिति ॥

¹ This *Sādhana* is only to be found in Ab. See fol. 28.

17.

नमः सिंहनादाद्य ।

दिभुजैकमुखं शुल्लं चिनेचं सिंहवाहनम् ।
सिंहनादमहं वन्दे सर्वव्याधिहरं गुरुम् ॥

आदै तावन्तन्त्रौ मुखशौचादिकं कृत्वा मनोऽनुकूले
स्थाने सुखासनोपविष्टः शुल्लचारपरिणतं चन्द्रमण्डलं
तदुपरि शुल्लह्नौः कारं हृदि पश्येत् । तद्रश्मिभिस्त्रैधातु-
कमवभास्याकनिष्ठभुवनवर्त्तिनं सिंहनादं सर्वगुरुवृद्ध-
बोधिसत्त्वानाकृष्ण पुरत आकाशदेशे संस्थाप्य तदनु
पूजापापदेशनादिकं कृत्वा चतुर्ब्रह्मविहारान् विभाव्य
शून्यताज्ञानवज्रस्वभावाः^२ सर्वधर्माः ऊँ शून्यताज्ञान-
वज्रस्वभावात्मकोऽहं इत्थनेन मन्त्रेण शून्यतामधितिष्ठेत् ।
ततः प्रणिधानं मनुस्मृत्य शुल्लपँकारपरिणतं कमलं
तदुपरि शुल्लचारपरिणतं चन्द्रमण्डलं तदुपरि शुल्ल-
चारःकारपरिणतं श्वेतसिंहं तदुपरि शुल्लचारपरिणतं
श्वेतपद्मं तद्वरटके शुल्लह्नौःकारं स्फुरद्रश्मिविसरं रतत्
सर्वं परिणम्य सिंहनादरूपमात्मानं पश्येत् सर्वाङ्गशुल्लं
दिभुजं एकमुखं चिनेचं जटामुकुटधरं अमिताभालङ्घुत-
शिरसं^३ महाराजलौलया स्थितं सिंहासने व्याघ्रचर्माम्बर-
धरं स्फुरत्पञ्चतथागतं अंसलुलितपञ्चचौरं अर्द्धचन्द्रा-
लङ्घुतं वामहस्तस्थितशुल्लपद्मोपरि सितखंडं तत्समीप-
स्थितं शुल्लपद्मोपरि नानासुगन्धिकुसुमपरिपूर्णशुल्लकरोटकं

^१ A ज्ञो ।

^२ A सभावात्मको ।

^३ N ०मनुस्मृत्य, C ०मन्त्रस्मृत्य ।

^४ A omits कमलं...०परिणतं ।

^५ A च्चाऽ ।

^६ N ऊँकार० ।

^७ A ०शिरः ।

^८ N ०चन्द्राङ्कितं ।

दक्षिणे सितपद्मोपरि सितफणिवेष्टितं सितचिशूलदण्डं
एवंभूतं भगवन्तं ध्यात्वा ध्यानात् खिन्नो मन्त्रौ मन्त्रं
जपेत् । तच्चायं मन्त्रः ॐ आः सिंहनाद हुँ फट्
स्वाहा । विधिरच्च प्रतिमाङ्गतेः^१ पटगतस्य वा भगवतः
पुरतः प्रतिमण्डलमेकवारधारण्या । तच्चायं धारणी—
नमो रत्नचयाय नम आर्यावलोकितेश्वराय बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय तद्यथा ॐ अकटे
विकटे निकटे^२ कटंकटे करोटवीर्ये स्वाहा । अपतित-
गोमयमभिमन्त्र्य अष्टौ मण्डलकान् कुर्यात् । प्रतिमण्डलं
चयोदश वारान् आवर्त्यन् धारणीं प्रतिमण्डलामस्ति-
शेषगोमयं धारण्या^३ सप्त वारानभिमन्त्र्य तेन व्याधिं
प्रलेपयेत् । सप्तमे दिवसे चयोदशे दिवसे^४ एकविंशति-
तमे वा पञ्चानन्तर्यकारिणोऽपि सिध्यन्ति^५ यदि न
सिध्यन्ति^६ तदाऽहं पञ्चानन्तर्यकारी स्याम् ।

॥ सिंहनादसाधनं समाप्तम् ।

विधाय साधनं धन्यं यदलाभि शुभं मया ।

सिंहनादस्य नाथस्य निर्वाधि स्यात् ततो जगत् ॥

। कृतिरियं पण्डितावधूतश्रीमद्वयवज्रपादानाम् ॥

^१ A ०प्रतिमाङ्गतो । ^२ AC reads चिकटे after निकटे ।

^३ A ०न्यारणी, N ०न्यारणी, C ०न्यारणा । ^४ A व्याधिं ।

^५ A ०विंशतिच्छान्त० । ^६ AC सिध्यति ।

^७ AC सिध्यति । ^८ A यदचलाभिः ।

18.

नमो लोकनाथाय ॥

पूर्ववत् क्रमयोगेन लोकनाथं शशिप्रभम् ।
 ह्रीःकाराक्षरं संभूतं जटासुकुटमण्डितम् ॥
 वज्रधर्मजटान्तःस्थं ^१अशेषरोगनाशनम् ।
 वरदं दक्षिणे हस्ते वामे पद्मधरं तथा ॥
 ललिताक्षेपसंस्थं तु महासौम्यं प्रभास्वरम् ।
^२वरदोत्पलकरा सौम्या तारा दक्षिणतः स्थिता ॥
 वन्दनादण्डहस्तस्तु ^३हयग्रीवोऽथ वामतः ।
 रक्तवर्णो महारौद्रो व्याघ्रचर्माम्बरप्रियः ॥
^४तद्रटकाष्ठदले पद्मे मैत्रेयादिं [च] विन्द्यसेत् ।
 मैत्रेयः पौत्रवर्णश्च नागपुष्पवरप्रदः ।
 क्षितिगर्भः श्यामवर्णः कलशं चाभयं तथा ॥
 वज्रपाणिश्च शुक्लाभो वज्रहस्तो वरप्रदः ।
 खगर्भो ^५नभःश्यामाभो चिन्तामणिवरप्रदः ॥
 मञ्जुधोषः कनकाभः खड्गपुस्तकधारकः(रिणः) ।
 गगनगञ्जो ^६रक्तवर्णो नौकोत्पलवरप्रदः ॥

^१ A ह्रीःकारक्षसं० ।

^२ AC अशेषरागनागरं ।

^३ A वलदालङ्गारा, B वरदोत्पला ।

^४ C ग्रीवोऽथ० ।

^५ C रक्तर्णो ।

^६ The passages from तद्रटकाष्ठदले.....मण्डलस्यानुसारतः cannot be found in any other recension except A.

^७ MS तदाक्ष्याष्ठदले ।

^८ MS नश्यामाभो ।

^९ MS गगनगञ्जा ।

विष्वभौ तु श्वारवणौ रत्नोत्तमवरप्रदः ।
 समन्तभद्रः पौत्राभो रत्नोत्पलवरप्रदः ॥
 धूपादिचतुर्वैवौ च वज्राङ्गुश्यादिद्वारगाः ।
 वर्णायुधे यथापूर्वं मण्डलस्यानुसारतः ॥
 एवंविधैः समायुक्तं लोकनाथं प्रभावयेत् ।
 सर्वक्लेशमलातौतो भवेत् पूर्णमनोरथः ॥
 अत्र मन्त्रः ॐ ह्रौः स्वाहा ।

॥ इति लोकनाथसाधनं समाप्तम् ॥

19.

लोँबौजात् सर्वं पूर्ववद् विधाय शुद्धिपर्यन्तं ततो
 लोँ परिणम्य लोकनाथं चन्द्रप्रभं सर्वाभरणोज्ज्वलं
 जटामुकुटिनं पद्मचन्द्रोपरि पर्यज्जिनं वामे पद्मधरं दक्षिणे
 वरदं चिन्तयेत् । समयमुद्रा । मुष्टिद्वयं बद्धा मध्याङ्गुल्यौ
 पद्मसंकोचाकारेण योजयेत् । ॐ मणिपद्मे हुँ मन्त्रं
 जपेत् ।

॥ लोकेश्वरसाधनं समाप्तम् ॥

¹ MS वचौकुशादि० ।

² AC लां ।

³ AC लां ।

⁴ A. सकाचाका० ।

20.

नमः सिंहनादाय ।

प्रथमं मुखशैचादिकं क्वत्वा सुखासनस्थो योगी स्वहृदि
 स्थर्थमण्डले आःकारं द्विष्टा पुरतो गुरुबुद्धादीनानीय पाप-
 हेशनादिकं कुर्यात् । ततः शून्यतामामुखीकृत्याधिष्ठाय
 च प्रणिधिमनुस्मरेत् । ततः 'अकारपरिणतं' चन्द्रं तस्यो-
 परि ऊँकारपरिणतं रक्तपद्मं तदुपरि आःकारपरिणतं
 श्वेतसिंहं तस्योपरि चन्द्रे ह्रौःकारसम्बवं सिंहनादभट्टारकं
 श्वेतं जटामकुटिनं चिनेचं द्विभुजं तपस्विवेशधरं महा-
 राजलौलया स्थितं वामहस्तादुत्थितपद्मोपरि चलदूर्ध्वखड्जं
 दक्षिणो सितचिशूलं सितफणिवेष्टितं वामे नानासुगन्धि-
 पुष्पैः पूर्णं श्वेतकपालं अमिताभमुकुटिनं ^१स्फुरतपञ्चतथा-
 गतं महानिर्माणरूपिणं ध्यायात् । जपमन्त्रः ऊँ आः ह्रौः
 सिंहनाद हुँ फट् ।

॥ इति सिंहनादसाधनम् ॥

^१ A आकार० ।

^२ A has ऊँकारं तत्परिणतं after this.

^३ AC स्फुरवेत् ।

21.

नमो रक्तव्याय ।

नम आर्यावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय
 महाकारुणिकाय तद्यथा ॐ अकटे विकटे निकटे
 कटंकटे करोटे करोटवीर्ये स्वाहा । एषा भगवत् आर्या-
 वलोकितेश्वरस्य पुरतः प्रत्यूषे अपतितगोमयेनाष्टौ
 मण्डलकान् कृत्वा प्रतिमण्डलं चयोदश वारानुच्चारयि-
 तव्या । ततः सप्त वारान् गोमयशेषमभिमन्त्य व्याधिमुप-
 लेपयेत् सर्वव्याधीनुपशमयति । यदि सप्तमे दिवसे
 चयोदशे वा एकविंशतिमे ^१वा दिवसे पञ्चानन्तर्य-
 कारिणोऽपि न ^२सिध्यन्ति तदा ^३अहं पञ्चानन्तर्यकारी
 स्यामिति ।

॥ सिंहनादानाम धारणी समाप्ता ॥

^१ वा omitted in AN.

^२ A सिध्यति ।

^३ अहं dropped in AN.

22.

१ नमः सिंहनादाय ।

प्रथमं तावन्मन्त्रौ मुखशैचादिकं कृत्वा ^२ मृदुविष्टरे
उपविश्य सुखासनस्थः स्वहृदि चन्द्रमण्डले सितहौःकारं
द्वाद्वा तद्रश्मिसमाकृष्टान् पुरतो गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान्
ध्यायात् । तदनु पूजापापदेशनादिकं कृत्वा शून्यतां विभाव्य
ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इत्यनेनाधितिष्ठेत् ।
ततो भट्टिति पँकारपरिणतं रक्तपद्मं तदुपरि^३ सिंकार-
परिणतं श्वेतसिंहं तस्योपरि चन्द्रे हौःकारसम्भवं सिंह-
नादलोकेश्वररूपमात्मानं ध्यायात् शुक्रममिताभजटा-
मुकुटिनं चिनेचं द्विभुजं तपस्त्विवेशधरं महाराजलौलया
स्थितं वामहस्तादुत्थित^४ पद्मोपरि ज्वलत्खड्जं दक्षिणे सित-
चिशूलं सितफणिवेष्टितं वामे नानासुगन्धिपुष्पैः पूर्णं
श्वेतकपालं स्फुरत्पञ्चतथागतं^५ महानिर्माणरूपिणं^६ ध्यायात्
इति । जपमन्त्रः ॐ आः हौः सिंहनाद हुँ^७ फट् ।

॥ सिंहनादसाधनं समाप्तम्^{१०} ॥

^१ This *Namaskāra* is only to be found in Ab.

^२ मृदुविष्टरे उपविश्य not to be found in ANC.

^३ Instead of the *Mantra* ॐ शून्यता etc. Ab has खभाव-
शुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहं ।

^४ Ab पञ्चात् ।

^५ A तदुपरिणतं ।

^६ A. ० दुत्थितपरि ।

^७ Ab ०तथागताः ।

^८ Ab रूपं, C रूपितां ।

^९ Ab adds खाहा after फट् ।

^{१०} This Colophon is not to be found in any other MS
except Ab.

23.

तदनन्तरं धारणौ भवति । नमो रत्नव्याय नम आर्यावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय तद्यथा ॐ अकटे विकटे निकटे कटंकटे करोटे करोटवीर्ये स्वाहा । अयं 'मन्त्रोपचारः भगवतोऽग्रतः प्रत्यूषे अपतितगोमयेनाष्टौ मरण्डलकान् छत्वा प्रतिमरण्डलके^१ चयोदशं वारानुच्चारयेत् । गोमयशेषं सप्ताभिमन्त्र्य^२ व्याधिमूलेपयेत् सर्वव्याधौनुपश्मयति । यदि सप्तमे दिवसे चयोदशे दिवसे 'एकविंशतिमे वा दिवसे पञ्चानन्तर्यकारिणोऽपि न सिध्यत्ययं तदाऽहमेव पञ्चानन्तर्यकारी भविष्यामि ।

॥ सिंहनादधारणौ समाप्ता ॥

24.

नमः खसर्पणाय ।

नत्वा खसर्पणं नाथं नाथभूतं च दुःखिनाम् ।
संक्षिप्तात् विस्तरं किञ्चित् साधनं तस्य लिख्यते ॥

प्रथमं तावन्मन्त्रौ पाणिपादादिकं वारिणा प्रक्षाल्य परमशुचिर्भूत्वा विजनगिरिगुह्यायां स्थाने शुचौ वा क्वचित् चित्तानुकूले मृदुविष्टरामलोपविष्टः स्वहृदि प्रथमस्वरपरिणतं निर्दीपदोषाकरमरण्डलमालोक्य चेतसा तन्मध्ये

^१ C अन्त्रोप ।^२ Ab. मरण्डले ।^३ A व्याधिमूलेपयेत् ।^४ AC. विंशतिमे ।

शरदिन्दुगतं^१ किरणावलीप्रोज्ज्वलं ह्रौःकारं बौजं पश्येत् ।
 ततोऽपि ह्रौःकारबौजात् निःसृत्य^२ जगन्मोहतम^३ स्तोमध्वंस-
 'कारिभिरङ्गुशाकारैर्मरीचिविसरैर्दशसु दिक्षु ये चानन्त-
 लोकधातवः अवतिष्ठन्ते तान् सर्वान् प्रकाश्य तत्र
 स्थिता अप्यसंख्येया अप्रमेयाश्च गुरुबुद्धबोधिसत्त्वा नभो-
 देशे चाक्ष्य संस्थाप्यन्ते । पश्चात् तेषां नभोदेश-
 वर्त्तिनां^४ परमकारुणिकानां गुरुबुद्धबोधिसत्त्वानां पुष्पधूप-
 दीपगन्धमाल्यविले पनचूर्णचौवरच्छव्यजघण्टापताकादि-
 भिरतिशयवतौं पूजां विधाय पापदेशनां कुर्यात् ।
 'यत्किञ्चित् अस्यां जातावन्यासु वा^५ जातिष्ठनादिनिधने
 जातिसंसारे संसरता मया पापकं कर्म कायेन वाचा
 मनसापि कृतं कारितं क्रियमाणमनुमोदितं तत्सर्वं
 'भगवतां चैलोक्यमहोत्सवानां गुरुबुद्धबोधिसत्त्वानां पुरतः
 प्रतिदेशयामौत्यनेन विधिना प्रदेश्य^{१०} ^{११} पुनरकरणसंवरं
 प्रतिशृङ्खला पुण्यानुमोदनां कुर्यात् । संबुद्धप्रत्येक^{१२} आवक-
 बुद्धानां तत्सुतानामपि बोधिसत्त्वानां सत्त्वानामपि
 चैलोक्योदरवर्त्तिनां यदेव कुशलं तत्सर्वं अनुमोदयामौति ।
 तदनु रत्नचयशरणगमनम् । बुद्धं शरणं गच्छामि द्विपदाना-
 मग्न्यम्, धर्मशरणं गच्छामि विरागणामग्न्यम्, सद्बुद्धशरणं

^१ C शरदिन्दुगतं ।

^२ AC ऋौःकारं ।

^३ AC जन्मो ।

^४ AC भोम० ।

^५ AC अन्स० ।

^६ C वृत्ति ।

^७ NA omits यत्किञ्चित् पुण्यानुमोदनां कुर्यात् ।

^८ C भगवतो ।

^९ A सुजातिष्ठरादि० ।

^{१०} A प्रतिदेश्य० ।

^{११} A पुणरण० ।

^{१२} A आकानां ।

गच्छामि^१ गणानामग्युमिति ।^२ पश्चान्मार्गश्रयणम् । मार्गः
संबुद्धोक्तः स चाश्रयणीयो मया नान्य इति । तदनन्तर-
मध्येषणां^३ कुर्यात् । सत्त्वार्थमासंसारं कुर्वन्तु भगवन्तः^४
संबुद्धास्तसुता अपि महाबोधिसत्त्वास्तिष्ठन्तु मामाऽपरि-
निर्वाणादिति^५ । तदनु याचनां तथाविधां निरुत्तरधर्म-
देशनां भगवन्तस्तथागता^६ देशयन्तु^७ यथा त्वरितमेव सत्त्वाः
संसारागाधसागरं तरन्तीति । तदनु याचनानन्तरं पुण्य-
परिणामनां कुर्यात् । सप्तविधानुत्तरपूजया यदेव कुशल-
मुत्यनं तदेव^८ संबोधये परिणामयामौति । अथवा समा-
सतः सप्तविधानुत्तरपूजाहृचकान् श्लोकानमून् पठेत्—

कायेन वाचा मनसा कृतं यत्
पापं जिनानां पुरतो दिशामि ।
लोकचयाणां कुशलं तु सर्वं
नित्यं प्रमोदादनुमोदयामि ॥

रत्नचयं यामि सदाहमच
मार्गं जिनोक्तं शरणं^९ श्रये च ।
सत्त्वार्थमचापि कुर्वन्तु बुद्धाः
सुताश्च तेषां सततं^{१०} भवस्य ॥

^१ A गणाऽ ।

^२ A यस्त्वात्मार्गचयणां ।

^३ A मध्येषणां ।

^४ भगवन्तः omitted in ANA.

^५ A मापरि०, NA महापरि०, C मां परि० ।

^६ A निर्वाणिति, C निर्वान्विति ।

^७ A ऋत्यागत० ।

^८ A देशायं ।

^९ A संबोधिं ।

^{१०} A श्रेये, C श्रये ।

^{११} C वस्य ।

तिष्ठन्तु यावत् स्थितिरेव तावत्
 निर्वान्तु मां ते पितरः प्रजानाम् ।
 संदेशनां ते ननु तादृशौं वा
 धर्मस्य कुर्वन्तु महाप्रभावाः ॥
 संसारसिन्धोः सहसापि सत्त्वाः
 पारं यथा यान्ति सुखं प्रभूतम् ।
 पुण्यं प्रभूतं यदिहापि सर्वं
 संबोधये तत् परिणामयामि ॥
 जिनेभ्यस्तत्सुतेभ्यश्च गुरुभ्यो जगतामहम् ।
 आत्मानं सर्वभावेन निर्यातयामि सर्वदा ॥

इत्यमीमिः सप्तविधां पूजां विधाय ॐ आः हुँ मुरिति
 विसर्ज्येत् । तदनन्तरमप्रमाणानि चत्वारि मैत्रीकरुणा-
 मुदितोपेक्षाणि^१ वक्ष्य माणकमेण ध्यायात् । तत्रेयं मैत्री
 सर्वसत्त्वेषु^२ अतिशयितहितैकपुच्च^३ कस्तेहलक्षणा । करुणा तु
 कौदृशी ? अगाधापारसंसार^४ सागरमध्ये पतितानन्तसत्त्व-
 धातृन् समुद्गरामीत्यध्याशयः । मुदिता मुनः कौदृशी ?
 धातुचयावस्थितानां सत्त्वानां^५ यानि सुचरितानि तेषु
 तद्वैगैश्वर्यादिषु^६ हृष्टचित्तता । केयमुपेक्षा ?^७ प्रतिधानु-
 नयनिबन्धनमपहाय हिताहितेषु सत्त्वेषु परम^{१०}हिता-
 चरणं चतुःप्रमाणभावनानन्तरं सर्वधर्मप्रकृतिपरिशुद्धतां^{११}

^१ AC ० यक्षामि ।

^२ Nb लक्षणमान० ।

^३ A ० सत्त्वैरतिशयित० ।

^४ ANb ० पुच्चस्तेह० ।

^५ AC ० संसारसारसागर० ।

^६ A पानिसुचितानि ।

^७ A omits तद्वैगैश्वर्यादिषु ।

^८ A हृष्टदित्तथा ।

^९ ANb प्रतिधानमनि० ।

^{१०} A ० हितावरणां ।

^{११} A omits तां...अहमपि ।

चिन्तयेत् । सर्व एवामौ धर्माः प्रकृत्या स्वरूपेण परिशुद्धाः अहमपि प्रकृतिपरिशुद्ध इत्यादिकमामुखयेत् । इमामेव सर्वधर्मप्रकृतिपरिशुद्धतां ऊँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमित्यनेन हठौकुर्यात् । न च प्रकृतिपरिशुद्धे^१ सर्वधर्मे^२ सद्यो मुक्तिप्रसङ्गे दुर्बारः स्यात् । सत्यं परमयं प्रसङ्गोऽसङ्गत एव । कुतोऽसङ्गतः ? संसारहेतुकरागादिमलशब्दत्वात् सर्वधर्माणाम् । कथं पुनः तदपगमः^३ स्यात् ? विशिष्टमार्गभावनया । तया स निरुद्धिते । अत एवाह भगवान् निरोधः साक्षात् कर्तव्य इति । तस्मात् प्रकृतिपरिशुद्धाः सर्वधर्मा इत्यादि वचनमुपपन्नमेव इत्यलं बहुभाषितया । सर्वधर्मप्रकृतिपरिशुद्धतामामुखीकृत्य सर्वधर्मशून्यतां ध्यायात् । तचेयं शून्यता मनोमाचमेवेदं तेन तेनाकारेण 'प्रकाशात्मकं प्रतिभासते यथा स्वप्ने नास्ति मनसो बाह्य'^४ मनो-ग्राह्य^५ ग्राह्याभावात् । ग्राहकमपि मनो नास्ति । ततश्च मनः^६ स्वरूपाः सर्वधर्माः । तेषां ग्राह्यं ग्राहकादिसकल-^{१०} कल्पनाप्रपञ्चशून्यतातत्त्वं परमार्थं इति यावत् । अयमर्थं अद्वैतप्रकाशमाचात्मकं सच्चराचरं जगदिति चिन्तनौयम् । इमामेव शून्यतां ऊँ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इत्यमुना मन्त्रेणाधितिष्ठेत् । तदनु कलङ्काङ्कनिर्मुक्त-

^१ ANb ०परिशुद्धिन ।

^२ ANb सर्वधर्म ।

^३ A तदुपशमः ।

^४ A प्रकाशात्म ।

^५ ANb वाक्यं ।

^६ A आव्यं ।

^७ A आव्या ।

^८ A ०खरूपाः ।

^९ A आव्य० ।

^{१०} A सकल्य ।

क्षपाकरमण्डलारुदं^१ शुभ्राति॒ शुभ्रं हौःकारबौजं भगवन्तं
श्रीमत्खसर्पणलोकेश्वरं शरद॑ मलहरिणाङ्गमण्डलशतो-
दयातिशुभ्रदेहं परमशृङ्गारोज्ज्वलरमणीयमूर्तिं नाना-
रत्नाद्याभरणविराजित॑ विग्रहं जटामकुटधारिणं विकसित-
पुण्डरीकलोचनं भगवदमिताभजिनरत्नविशेषभितशिरोदेशं
हेम॑ वालुकासलि॑ लक्षालिताव॑ दाताम्बराद्यतशरीरं शकट-
चक्र॑ प्रमाणमतिकमनौयसिताम्भोरुहोपरि स्थितं निष्कलङ्घ-
विधुमण्डलासनस्यं अर्द्धपर्यङ्किनं सव्यकरेण वरदं अव-
सव्येन^{१०} विकसितमनोहारिसितारविन्दधरं एवम्भूतं भगवन्तं
निष्पाद्य तद्रूपमात्मानं विभावयेत् । भगवतो दक्षिणपाश्वे
चार्थ्यतारा-सुधनौ वामपाश्वे च भृकुटी-हयग्रीवौ चिन्त-
नौयाविति । शिरसि निष्कलङ्घेन्दुमण्डलोपरि ऊँकारम्,
तदनु करणे विमलसोममण्डलोपरि आःकारम्, हृदये
त्वमलकुमुदवन्धुमण्डलोपरि हुँकारं पश्येत् । तदनेन क्रमेण
यावदिच्छति तावद् भावयेत् । तदनन्तरमस्यैव समयसत्त्व-
रूपस्य भगवतो लोकानाथरूपस्य^{११} हृदिस्य^{१२} कलङ्घाङ्गवि-
विक्षिप्तशिमण्डलोपरिस्थितकार्त्तिकेन्दुकुन्दसन्निभङ्गौःकार-
बौजविनिर्गतापर्यन्तरभिमविसरैस्त्वैलोक्याज्ञाना^{१३} न्यकारा-

^१ A रुद्यत् Nb रुदा । ^२ A शुभ्रातिशुभ्रत्, Nb शुभ्रातिशुभ्रा ।

^३ A शरदसहरि० । ^४ A विशाजिविग्रहं ।

^५ A drops ऊँ.....०रुहोपरि ।

^६ C हिम० । ^७ Nb ऊँवालुकाशनिक्षालि० ।

^८ Nb ऊँदातां वरा० । ^९ Nb शतचक्र० ।

^{१०} वरदं अवसव्येन dropped in A.

^{११} A ऊँनाथस्य । ^{१२} C reads क्रमलं after हृदिस्य० ।

^{१३} C omits ऊँन्यकारापहारिभिः ।

पहारिभिर्गत्वा अनादिसंसिद्धो भगवान् ज्ञानसत्त्वरूपः
सुदूराद् द्वौपदेशादानौयते । समानौय तमेव भगवन्तं
पुरतो नभःप्रदेशे च संस्थाप्य नानारत्नविचितचामौकरादि-
भाजनावस्थितसुगन्ध्योदकेन सुरभिकुमुमेन च तस्यैवानौत-
ज्ञानसत्त्वरूपस्य भगवतो लोकनाथस्य चरणार्धं दत्ता तदनु-
दिव्यपुष्पधूपदीपनैवेद्यगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचीवरच्छव्य-
जघण्टा पताकादिभिर्बाह्यगुह्यपूजानिवहैर्नानाप्रकारैस्त-
मेव भगवन्तं ज्ञानसत्त्वात्मकमच्छयेत् । पुनः पुनरभ्यर्च्य
स्तुत्वा च जः हुँ वँ होः इत्यनेनाक्षरचतुष्टयेन मुद्रां दर्शयेत् ।
किञ्चिं दुच्छ्रितं संपुटाच्चलिं छत्वा मध्यमे स्तूचौकुर्यात्,
शेषाश्चाङ्गुल्यः किञ्चित् सङ्कोच्य सम्मुखमसंक्षिप्ता धार-
येत्, अङ्गुष्ठौ तर्जनीदयसमौपे स्थापयेदिति विकसित-
कमलमुद्रेयम् । अनया मुद्रया तमेवानौतं भगवन्तं ज्ञान-
सत्त्वलक्षणं परितोष्यापि समयसत्त्वरूपे भगवत्यन्तर्भव्य
ॐ आः हुँ इत्यनेनानयोरद्वैतमधिमुच्चेत् । तदनन्तरं
कलङ्कपटलनिर्मुक्तं¹⁰ शुभ्रांशुमण्डलमध्यावलौनां अनौ-
षधौशमण्डलशतकरनिकरोज्जलहीःकारबीजविनिर्गता
असंख्या अप्रमेयाश्च भगवतः श्रीखसर्पणलोकेश्वरमट्टा-
रकदश¹¹ दिग्वर्त्तिनोऽनेकलोकधातून् अवभास्य तत्र स्थिता-

¹ C omits गत्वा.....ज्ञान० ।

² ANb सुदूराद्विमं देशा० ।

³ A ०दानौय ।

⁴ समानौय omitted in A.

⁵ A भवन्तं ।

⁶ A ०सत्त्वस्य ।

⁷ छज्ज dropped in A.

⁸ A ०दुच्छ्रन्, Na ०दुच्छ्रुतं, C ०दुच्छ्रुन् । ⁹ A भाः ।

¹⁰ A ०शुलांशु० ।

¹¹ ANb ०कारशे० ।

नामपि सत्त्वानां स्वर्णमाणिक्यमुक्ताराजपट^१प्रवाल-
वैदूर्येन्द्रनीलादिरत्नवर्धणेन दारिद्र्यादिदुःखमपहरन्ति ।
निरुत्तरक्षणिकनैरात्म्यादिधर्मदेशनायाः पौयूषधारा-
प्रबन्धेन तान् सन्तर्पयन्ति । पुनः पुनरनवरतं नानाप्रकारं
परार्थं कृत्वा जगदपि भगवत्त्वोकेश्वररूपेण निष्पाद्य तत्रापि
हिमार्चिमगडलमध्यवर्त्तिनि स्फटिकमणिकिरणसङ्काश-
हीःकारबीजे त एव भगवन्तः समागत्यान्तर्भवन्तौत्येव-
मादिस्फुरणसंहरणक्रमेण यावत् खेदो न जायते तावद्
भावयेत् । तत्रापि भावनाखिन्नो मन्त्रं जपेत् । तत्रायं
मन्त्रः ॐ ह्लौः स्वाहा । मन्त्रोऽयं भगवतो लोकनाथस्य
हृदयम् । असाधारणप्रभाव एवासौ मन्त्रराजः सर्वैरेव
जिनवरैरभ्यर्चितः^२ सल्कृतो नमस्तुतश्चेति । समाधेसत्यितो
जगत्त्वोकेश्वररूपं वौश्यं तदहङ्कारेण यथेष्टं विहरेत् इति ।
प्रायोऽनेन विधिना भगवन्तं चिन्तयेत् खङ्गाज्जनादि-
प्रमुखं सकला महासिङ्गयः समागत्य पादयोः पतन्ति,
किं पुनः क्षुद्रसिङ्गयः ? अपि तु तात्र नितरामेव । ये
विजनवन्तश्मशानगिरिगुहासौना भगवन्तं भावयन्ति ते
च अचिरादेव नियतमच्चभगवन्तं पश्यन्ति । स्वयमेव
भगवांस्तेषां आश्वास^३प्रश्वासादिकं दद्यात् । यातु^४ किं बहु-

^१ AC ०राजपट० ।

^२ A एनचरणत, Na भरणवत ।

^३ A मार्चि० ।

^४ A भाषणात् ।

^५ Nb वभ्यर्चिय० ।

^६ AC ०प्रख० ।

^७ ANb ०व० ।

^८ A आश्वासादिकं ।

^९ ANb यावत् ।

वच्च नौयं परमातिदुर्लभं बुद्धत्वं^१ अपि तेषां पाणितलाव-
लौनबद्रकफलमिवावतिष्ठति इति ।

॥ किञ्चिद्दि विस्तरं श्रीखसर्पणलेकेश्वरसाधनं समाप्तम् ।

श्रीखसर्पणनाथस्य काला साधनमुत्तमम् ।

यत् पुण्यमर्जितं तेन यातु लोकः पुरं मुनेः ॥

। कृतिः स्थविरानुपमरक्षितानाम् ॥

25.

सिंहनादमहं वन्दे सर्वव्याधिहरं गुरुम् ।

भावनायोगमाचेण मुच्यते सर्वकिल्बिषात्^२ ॥

प्रथमं तावत् मुखशौचादिकं काला शुचिवस्वप्रावृत्तः
पविचभूमौ सुखासनोपविष्टः स्वहृदि चन्द्रे ह्रौःकारं
विभाव्य तेन रश्मिनाकृष्टं सर्वतथागतान् पूजयित्वा
पापदेशनादिकं कुर्यात् । ततो मैचौकरुणामुदितोपेक्षा^३ श्व
विभाव्य स्वभावशुद्धमन्त्रोचारणपूर्वकं शून्यतां भाव-
येत् उँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धाः^४ हं उँ
शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इति । ^५ एतदनन्तरं प्रति-
भासमाचकं स्वकायमवलोक्य रक्तरेफपरिणतं रक्ताष-

^१ A किञ्चनौयं ।

^२ बुद्धत्वं dropped in A.

^३ ANb ०मिव तिष्ठति ।

^४ N ०किल्बिषैः ।

^५ A चतुर्विभाव्य ।

^६ A तद्ग ० ।

^७ C ०रिष्ठ० ।

दलपद्मोपरि ह्यौःकारपरिणामेन श्वेतसिंहं तस्योपरि पृष्ठ-
चन्द्रे ह्यौःकारं सरश्मिकं तेनैवाक्षय्य सर्वतथागतप्रवेशे-
नात्मानं सिंहनादं लोकेश्वररूपं भावयेत् श्वेतवर्णं चिनेचं
जटामुकुटिनं ^१निर्भूषणं व्याघ्रचर्मप्रावृतं सिंहासनस्थं महा-
राजलौलं चन्द्रासनं^२ चन्द्रप्रभं भावयेत् । दक्षिणे सित-
फणिवेष्टिं चिशूलं श्वेतं, वामे नानासुगन्धिकुसुमपरि-
पूरितपद्मभाजनं, वामहस्ता^३ दुत्यपद्मोपरि ज्वलत्खड्जं,
स्वकाये पञ्चतथागतं स्फुरन्तं पश्येत् । ततो ह द्वीजेनाक्षय्य
ज्ञानसत्त्वं प्रवेशयित्वा तथागतान् ^४स्फार्याभिषिञ्चेदात्मानं
मौलावभिताभमुद्रणं चिन्तयेत् । ततो मन्त्रं जपेत्
देवतामूर्त्तिना । तचायं मन्त्रः ॐ आः ह्यौः सिंहनाद-
हुँ फट् स्वाहा । तदनु सुगन्धादिमण्डलं क्षत्वा पूजार्थं
पुष्पादिकं ढौकयित्वा^५ अर्चयेत् । पुनर्मालामन्त्रं जपेत् ।
ॐ नमो रक्षयाय नम आर्यावलोकितेश्वराय बोधि-
सत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय । तद्यथा ॐ
अकटे विकटे निकटे^६ कटङ्गटे करोटे करोटवीर्ये स्वाहा ।
अनेन मन्त्रेण मण्डलमृत्तिकां गृहीत्वा एकविंशतिवारान्
आवर्त्य व्याधिं प्रलेप्य स्वस्थो भवति ।

॥ इति^७ सिंहनादलोकेश्वरसाधनं समाप्तम् ॥

^१ C विभूषणं ।

^२ चन्द्रासनं dropped in A.

^३ N ० दुपस्थितं ।

^४ A स्थाप्या० ।

^५ A ढौषयित्वा । ^६ A adds कटके and N निकटे after निकटे ।

^७ A आर्यं । ^८ N omits इति and समाप्त in the Colophon.

26.

प्रथमं तावत् मन्त्रौ सुखासनोपविष्टः स्वहृदि पँकार-
 परिणताष्टदलकमलस्योपरि अकारपरिणामेन चन्द्र-
 मण्डलं तस्योपरि हौःकारं सरश्मिकं द्विष्टा तेन रश्मिना-
 क्षष्टाकनिष्ठभुवनवर्त्तिसोकेश्वरं पुरतो नमःस्थलं द्विष्टा
 पापदेशनादिकं कुर्यात् । तद्यथा पापदेशना, पुण्यादु-
 मोदना, पुण्यपरिणामना, चिशरणगमनं, आत्म-
 भावनिर्यातना, अध्येषणा, बोधिचित्तोत्पादनं द्वात्वा
 चतुर्ब्रह्मविहारवान् भावयेत्— मैत्रीकस्त्रणामुदितोपेक्षाः ।
 ततः शून्यतां भावयेत् ॐ^१ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्म-
 कोऽहम् । प्रतिभासमाचं^२ स्वकायं^३ व्यवसोक्य हृदि मध्ये
 पँकारजाष्टदलपद्मस्योपरि अकारेण^४ चन्द्रमण्डलं तस्यो-
 परि रक्तहौःकाररश्मिनाष्टसर्वतथागतप्रवेशेनात्मानं
 सोकेश्वररूपं विभावयेत् । शुक्लवर्णं जटामुकुटिनं दक्षिण-
 हस्तवरदं तदितरशुभ्रपद्मं हस्तं अर्द्धपर्यङ्किनं सर्वालङ्कार-
 भूषितं अमिताभमकुटिनं द्वाचिंशस्त्रश्वणधरं अशीत्यनु-
 व्यञ्जनं चन्द्रासनं चन्द्रप्रभमात्मानं विभावयेत् । ततो
 दक्षिणे आर्थतारासुधनौ, वामे भृकुटीहयग्रीवौ, पूर्वे
 वैरोचनः, दक्षिणे रत्नसम्भवः, पश्चिमे अमिताभः, उत्तरे
 अमोघसिङ्गिः, आग्नेयां लोचना, नैऋत्यां मामकी,

^१ A omits अकारपरि ।

^२ A adds तेन रश्मिना after प्रतिभासमाचं ।

^३ A स्वकाये ।

^४ A अकार ।

^५ A पं रजा० ।

^६ C यमहस्तं ।

वायव्यां पारडरा, ऐशान्यां वज्रधात्वौ श्वरौ । ततो हृद-
बौजरश्मिनाकृष्ट ज्ञानसत्त्वं प्रवेशयेत् । चक्षुराद्यधिष्ठानं
कायवाक् चित्ताधिष्ठानं कृत्वा अभिषेकं प्रार्थयेत् ।

यथाहि॑ जातमाचेण स्नापिताः सर्वतथागताः ।

तथाहं स्नापयिष्यामि शुद्धं दिव्येन वारिणा ॥

ॐ^४ सर्वतथागताभिषेकसमयश्रिये॑ हुं फट् स्वाहा ।
खेचनादिदशदेवतां संस्फार्य॑ पूजास्तुतिं कृत्वा मन्त्रमा-
जपेत् । तत्त्वायं मन्त्रः ॐ^५ ह्लौः स्वाहा ।

॥ खसर्पणसाधनं समाप्तम् ॥

27.

नमो हालाहलाय ।

पूर्ववच्छून्यतापर्यन्तं भावयित्वा—

ह्लौःकारबौजनिधन्वं हालाहलं महाकृपम् ।

चिनेचं चिमुखं चैव जटामकुटमण्डितम् ॥

प्रथमास्यं सितं नीलदक्षिणं वामलोहितम् ।

शशाङ्कार्द्धधरं मूर्द्धि कपालकृतशेखरम् ॥

जटान्तःस्थजिनं सम्यक् सर्वाभरणभूषितम् ।

सितारविन्दनिर्भासं शङ्काररससुन्दरम् ॥

^१ AC ० धाते० ।

^२ A यथाभि॑ ।

^३ A adds तु after शुद्धं ।

^४ A has आः ज्ञं after ॐ^५ ।

^५ A मात्रे॑ ।

^६ A संस्यार्य॑ ।

^७ A शशकार्द्ध० ।

षड्भुजं स्मेरवक्रं च व्याघ्रचर्माभ्वरप्रियम् ॥
 वरदं दक्षिणं पाणौ द्वितीये चाक्षमालिकम्^१ ।
 तृतीये शरनर्तनं च वामे चापधरं^२ तथा ।
 द्वितीये सितपद्मं च तृतीये स्तनमेव च ॥

वामजानुना सितां स्वाभैवौं दधानं । वामेन कमल-
 धरां दक्षिणेन भुजेन भगवदालिङ्गनपरां कुसुमशोभित-
 जटाकलापां । दक्षिणपार्श्वे सर्पवेष्टितं चिश्वलं, वामपार्श्वे
 पद्मस्थकपालं नानासुगन्धिकुसुमैः सम्पूर्णं, रक्तपद्मचन्द्रे
 लौलाक्षेपस्थितं विभावयेत् भगवन्तम् । ततो मन्त्रं जपेत्
 ऊँ वज्रधर्मं ह्रीः ।

॥ इति हालाहलसोकेश्वरसाधनम् ॥

28.

^१ नमो हालाहलाय ।

सिद्धं हालाहलं नत्वा जगद्याधिविनाशनम् ।
 महामायामयं तस्य वक्ष्यामि साधनक्रमम् ॥
 तत्रादौ तावन्मन्त्रौ ऋचिन्मनोऽनुकूले पृथिवीप्रदेशे
 स्थित्वा आद्यनुत्यन्नाः सर्वधर्माः प्रकृतिपरिनिर्वृत्ता माया-
 स्वप्रगन्ध्यर्वनगरोपमा इत्यधिमोक्षेण आद्यात्मिकमेवमहं-

^१ N. मालिनं ।

^२ A च्छपरन्तथा, C द्वेपरन्तथा ।

^३ A नामिनाभद्रेवौ ।

^४ B begins, Fol. 43.

^५ A लौलान्तोपस्थितं ।

^६ This *Sādhana* is only to be found in Ab.

ज्ञानमधिष्ठाय दशदिग्नन्तपर्यन्तलोकधातुव्यवस्थितान्
बुद्धबोधिसत्त्वविद्याक्रोधगणानवलम्ब्य उँ सर्ववित् पूर पूर
आवर्त आवर्त हेरित्यनेन विविधपूजामेधान् स्फारयित्वा
मनसाभ्यच्चर्याभावेन प्रणम्य धरणीतलविन्यस्तजानु-
मण्डलो हृदि कृताञ्जलिरेवं ब्रूयात् समज्वाहरन्तु मां
बुद्धा भगवला बोधिसत्त्वा महाकृपाविद्यादेव्या महाक्रोधाः
सर्वलोकधातुव्यवस्थिताः—

आबोधिशरणं यामि बुद्धं धर्मं गणोत्तमम् ।

ददामि तेभ्य आत्मानं प्रतिष्ठलन्तु नायकाः ॥

अनादिमति संसारे संसरता मयास्मिन् वा जन्मनि
यक्तायवाक्यमनोभिः पापकं कर्म रत्नव्याचार्यापाध्याय-
मातापिताभिष्ठुभिष्ठुणीसामान्यसत्त्वानां सावद्याभ्याख्यानं
संवर्तनीयं दारिद्र्यं संवर्तनीयं व्याधिं संवर्तनीयं । अथवा
यत् स्वतः कर्म कृतं कारितमनुमोदितं च तत्सर्वं युष्माकं
पुरस्तात् यदा सद्यः कृतं यज्ञं तत् सर्वं अनिमित्योगेनानु-
पलभ्यमानः प्रतिदेशयामि । अनन्तभूयोऽप्येवं करिष्यामि ।
यज्ञं प्रथमचित्तोत्पादमुपादाय यावदनुत्तरा सम्यक्-
सम्बोधिर्यावज्ञ निरुपाधिशेषो निर्वाणधातुरचान्तरे सर्व-
बुद्धबोधिसत्त्वविद्याक्रोधगणावक्त्रप्रत्येकबुद्धानां अन्येषां च
पृथग्जनानां कुशलमूलं तत्सर्वमनुमोदयामि । बुद्ध-
प्रेमस्तावदनुमोदनया—

उत्पादयामि परमं बोधिचित्तमनुत्तरम् ।

यथा चैयधिका नाथाः सम्बोधौ कृतनिश्चयाः ॥

सर्वं चैतत् कुशलमूलं परिणामयामि । सम्यक् सम्बोधौ
सम्यक् सम्बुद्धवर्त्तितया परिणामनया ततो वज्राञ्जलि-

र्विभाव्य ॐ सर्वतथागतसंशिताः सत्त्वानां सर्वसिद्धयः
संपद्यन्तां सर्वतथागताश्च मामधितिष्ठेताम् । ॐ स्वभाव-
शुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति उदौरयन् स्वशि-
रसि मुच्चेत् । अत एव स्वभावशुद्धाः सर्वधर्मा विमोक्षात्
विद्वोपशमो भवति इति नाच सन्देहः कार्यः । प्रोक्तविकल्प-
प्रबन्धाद् विद्वान् ।

तदनु स्वहच्छन्दे अकारोऽन्नवहृदयं स्फुरद्दमितमयूखं
विन्यस्य सर्वधर्मनैरात्म्यं भावयेत् । तेभ्यः स्वहृदया-
क्षरेभ्यो रश्मिमेधान् संस्फार्य तत् सम्पश्येत् स्थिरचलान्
सर्वभावान् । हालाहलरूपं निष्पाद्य विचिन्तयेत् तचैवं
प्रवेश्य मायोपमं सकलं जगदित्यवगच्छन् आत्मानं
हालाहलरूपं—

शशाङ्ककोटिसंस्तुष्टं जटामकुटधारिणम् ।
सितारविन्दनिर्भासं नौलकण्ठं चिनेचकम् ॥
महापन्नगसमुद्भृतरक्तपद्मोपरि स्थितम् ।
रत्नाचलगुहान्तःस्थं व्याघ्रचर्म(म्बर)सुवाससम् ॥
पर्यङ्केन समाधिस्थं(स्थितं) चतुर्भुजविराजितम् ।
कुण्डिकाक्षधरं वौरं अभिताभक्तशेखरम् ॥
चिशूलमूर्ध्वखड्डाङ्गं कुलिकावद्यष्टिकम् ।
चिन्तयेत् तस्य वामेन दक्षिणेन कपालकम् ॥
कुसुमपरिपूर्णं कुलिकं च कृतफलं भगवन्तमवलोकयन्तम् ।

ततः पञ्चाङ्गविन्यासं मुद्राभिर्मन्त्रसंहताभिः कुर्यात् ।
उत्तानभाजो करयोर्निर्बन्धपार्श्वं चच्चलतया शिखायाः
पर्वद्वितीयं खलु संस्पृशेत् । न्यस्येत तालौ करपार्श्वतश्च
मूलमुद्रेयम् ।

अस्या एव तु मुद्राधास्तर्जन्या विपरीततः ।
 वेष्टयित्वा च तालभ्यां अवृष्ट्य शिरो भवेत् ॥
 इमामेव न्यसेत् मूर्त्ति विपरीतप्रयोगतः ।
 शिखा भवति तस्यैव हालाहलनिषेविनः ॥
 पृथग् मुष्टिद्वयं बृहत् मध्यमे कृतशृङ्खले ।
 तारे शृच्चौ च तालौ च पार्श्वतः कवचो भवेत् ।
 विशिष्य तालतमेव कल्पयेदस्वकर्मिभिः ॥

तारा तर्जनी, तालोऽङ्गुष्ठः, धारानामिका, मध्या
 शिखौति पर्यायः । अथासां मुद्राणां मन्त्रा भवन्ति । ऊँ
 सः स्वाहा हालाहलहृदयः । ऊँ ज्वलिनि स्वाहा शिरः ।
 ऊँ प्रज्वालनदीपय स्वाहा शिखा । ऊँ अद्याय स्वाहा
 कवचः सर्वाङ्गे । अनन्तशक्तिगर्भा फट् अस्वं करद्वये ।
 तदेव स्वयमेवाहं आर्यहालाहल इत्यहङ्कारवानात्मानं
 हालाहलं भावयेद् यावत् खेदो न जायते । सति च खेदे
 स्वहच्चन्द्रे स्वज्ञालहुँकारं विन्यस्य तन्मयूखावभासिनि च
 पर्यन्तेषु मन्त्रेषु ।

मन्त्रा क्षराणि विन्यस्य कुर्यात् जपं समाहितः ।
 हृदयं वा जपेन्मन्त्रं मालामन्त्रमथापि वा ॥
 हृमन्त्रकोटिजस्ते तु मालाया लक्षजापया ।
 सर्वथा तस्य सिद्धन्ति सम्पत्तिश्चाधयोऽखिलाः ॥
 यावदिच्छं जपं छत्वा भावनामपि शक्तिः ।
 क्षमयित्वा ततो नाथं प्रेषयेत् मूलमुद्रया ॥

अथ पटविधानेन भगवन्तमाराधयितुमिच्छति तदा
 पटे प्रकोप्तरूपं लक्षयेत् इत्ययं पटविधिः ।

द्वितीयं कथ्यते—

सुवर्णवर्णं यदि वा चिनेचं
 भुजद्वयोपेतसुनीलकण्ठम् ।
 रत्नाचलस्थं सुसमाहितं ततुं
 हलाहलं पिङ्गलजटं लिखेच्च ॥
 आक्रान्तपादौ (पुच्छौ) वसुनीलरूपा-
 वर्णं गतोहण्डकतस्वकायौ ।
 पार्श्वद्वये नाथमुदौक्षमाणौ
 लिखेच्च सप्तौ पुरतः कपालम् ॥
 पुष्पैर्विचिच्चैः परिपूर्णमेतत्
 पदद्वयं हस्तद्वयं समन्तात् ।
 (प्रमाणमेतत् कथितं जिनेन)
 अधस्तु जानुस्थितधूपहस्तो
 निवेशनीयः खलु साधकोऽच ॥

अतोऽन्यतमपटं प्रसार्य प्रातरेवापतितगोमयेन
 मण्डलकं क्षत्वा मूलमुद्रया मन्त्रसहितया आवाहयेदभि-
 नयेन पटाक्षतौ पञ्चाङ्गन्यासं च कुर्यात् पूर्वोक्तविधिभिरेव
 मुद्राभिः समन्त्रसहिताभिः । ततो मूलमुद्रयैव पञ्चोप-
 चारेण मानसीभिश्च पूजाभिः सम्पूज्य भगवत्तं सम्बोधयन्
 मुद्रामुपदर्शयेत् कन्यशृङ्खले(ला) वा सन्धितारापृष्ठे
 निवेशेतां । शिखाधाराविधिः यौ तर्जन्यौ क्षतस्त्रचकौ ।
 उँ विस्फुलिङ्गादृहासकेशरि इति मन्त्रः । ततः पूर्वोक्त-
 रूपमात्मानं विचिन्तयेत् । तद्रूपरहितो वा नवस्तुं
 पूर्ववत् मालामन्त्रं चयोदश वारानुच्चारयेत् । मण्डलक-
 गोमयेन व्याधिं प्रलेपयेत् । षण्मासैः सर्वव्याधयः

प्रशास्यन्ति । अथवा लक्ष्मेकं जपेत् । सर्वाशापरि-
पूरिणोऽत्र न कार्या विचारणा । तत्रार्थमार्थहालाहल-
हृदयमन्त्रः । नमः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वेभ्यो महापुरुषवृषभेभ्यो
नमः आर्यावलोकितेश्वर-महेश्वर-महास्थामप्राप्त-आर्य-
मैत्रेय-समन्तभद्र-आर्यवज्रपाणिप्रभृतिभ्यो महाबोधिसत्त्व-
प्रभृतिभ्यो नमस्त्वा भगवन्नार्यावलोकितेश्वर तव—

हृदयमावर्तयिष्यामि सर्वकामप्रसाधनम् ।

अधृष्टं सर्वभूतेभ्यो भवमार्गविनाशनम् ॥

तद्यथा । हे बोधिसत्त्व प्रियबोधिसत्त्व महाबोधिसत्त्व हे
हले आर्यावलोकितेश्वर परममैत्रचित्त हितचित्त महा-
कारुणिक कुरु कुरु महाविद्येति धुरु धुरु धराधर चलेन्द्रा-
चल नमस्तेऽस्तु ह्यैः सर्वसत्त्वाभयग्रह हरिहरिहरिवाहनो-
ङ्गव भवाभव भवानघ कुरु कुरु कुरु धुरु धुरु सुरु सुरु
मुरु मुरु चुरु चुरु सुप्रसादितामलविमलमूर्ति आर्याव-
लोकितेश्वर महाकारुणिक क्षणाजिनधर अक्षधर दण्डधर
जटामकुटावलम्बितप्रलम्बधर मल मल कल कल चल चल
तल तल नल नल फल फल हुलु हुलु हुलुल हलाहल हो
बोधिसत्त्व महाबोधिसत्त्व नमस्तेऽस्तु हँ हँ हँ कुरु कुरु
हृदयमनुस्मर समयमनुस्मर जातिमनुस्मर इदं भे कार्यं
क्रतमनोरथं भे परिपूरय स्वाहा । प्रेषणं च सर्ववदिति ।

इति पुण्यजनः सर्वो भूयाद् हालाहल इति ।

अहं च मञ्जुघोषः स्यां जगदाशप्रपूरकः ॥

आबोधि मञ्जुघोषस्य पादाम्बुजरजोरसा ।

प्रज्ञापालितनाम्नायं कथितः पद्मभृद्विधिः ॥

॥ आर्यहालाहलसाधनं समाप्तम् ॥

29.

नत्वा हालाहलं भक्त्या सर्वाशापरिपूरकं ।
संश्लेषादुच्यते तस्य साधनं करुणामनः ॥

आदौ मनोहरे स्थाने सुलिप्तैः चन्दनादिना ।
अवतार्य पटादिस्थं भगवन्तं पूजयेदिति ॥

पुण्यादिदौकनं मन्त्रः ॐ वज्रपुष्पे हुँ, ॐ वज्रधूपे हुँ,
ॐ वज्रदीपे हुँ इत्यादिना । ॐ^१ सर्वतथागतपूजामेध-
प्रसरसमूहे स्फुर^२ हिमं गगनकं हुँ सर्वपूजादौकनमन्त्रः ।

प्रपूज्य पुरतस्तस्य निषद्य च सुखासने ।
मैचौं विभाव्य जगति करुणां च महाल्पः ॥

विन्यस्य हृदये मन्त्रं ह्रौःकारं^३ चन्द्रपृष्ठतः^४ ।
पश्येद्गंगनमापूर्णं सम्बुद्धैः सन्नतैः^५ स्फुटम् ॥
ह्रौःकारांशुज^{१०} पूजाभिस्तान् प्रपूज्य गतम्भ्रमः^{११} ।
देशनादं तु पापादेविद्ध्यात् पुण्यवृद्धये ॥
चिरत्रशरणाद्यग्युं^{१२} मन्त्रमेनमुदौरयेत् ।
सर्वधर्माग्रनैरात्म्य द्योतकं करुणामनः^{१४} ॥

ॐ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति ।

^१ A सुलिप्त ।

^२ A ढोषण० ।

^३ ANC इत्यादि ।

^४ AN omits ॐ ।

^५ A स्वरहिमं, Ab धुरहिमं ।

^६ A ज्ञोकलं ।

^७ AC एषुकः ।

^८ B पश्येद्गवच्मा० ।

^९ ANC सम्बुद्धैत्तत्सुतैः ।

^{१०} ह्रौःकारौशुक० ।

^{११} C मतभ्रमः, Ab शतभ्रमः ।

^{१२} A मन्त्रेण मुदौ० ।

^{१३} A धर्माग्रनैरात्म्य ।

^{१४} A करुणामलः, BC करुणावलः ।

मन्त्रार्थमामुखौकुर्वन् सर्वं वस्तु महात्मना ।
 ग्राह्यग्राहकनिर्मुक्तं भावयेत् ज्ञानमाचकम् ॥
 प्रत्यात्मवेद्यं तं द्विष्टा हौःकारं शशिसंस्थितम् ।
 तज्जमजं सितं ध्यायात् हौःकारान्वितपुष्करम् ॥
 ततः संस्फार्य बुद्धौद्यं जगद् बुद्धं विधाय च ।
 पुनः प्रवेश्य तचैव भूयाद् हालाहलः स्वयम् ॥
 चिमुखः षड्भुजः शान्तो रत्नाचलगुहाश्रयः ।
 रक्तपद्मस्थिते^१ चन्द्रे ललिताक्षेपसंस्थितः ॥
 सितपौतमहानौलमूलवामेतराननः ।
 व्याघ्रचर्माम्बरस्यक्षः सर्वाभरणसुन्दरः ॥
 वरदाक्षशरान् सर्वे वामे सत्कामिनौकुचम् ।
 सितपद्मं च कोदण्डं विभ्राणं करपल्लवैः ॥
 कपालं वामतो न्यस्य नानापुष्पैः प्रपूरितम् ।
 विषभूद्वेष्टितं सर्वे चिशूलं च तथाम्बुजे ॥
 अमिताभमणिसच्चूङः कपालक्षतशेखरः ।
 शशिखरण्डयुतोत्तुङ्गजटामकुटसच्चयः ॥
 विधूतकल्पनाजालः स्फुरद्बुद्धौधरश्मिकः ।
 इत्यं हालाहलो भूत्वा स्वहत्कण्ठशिरःसु च ॥

^१ A सर्वस्त्रैः ।

^२ A आद्यश्चावकनि०, Ab ग्राह्यग्राहकविनि० ।

^३ Ab ध्यायाः ।

^४ B ०सिते ।

^५ For this *Carana* A has सितपौतमहानौस[व्य]वामेतसेननः(?) ।

^६ Ab विन्यस्य ।

^७ A कौपाल० ।

^८ A drops विधूतकल्पनाजालः । ^९ Ab स्फुरन्द्बुद्धौ० ।

हुँ आः ॐ भावयेच्चन्द्रे नौलारुणसितान् क्रमात् ।
 हृत्करुद्योस्तथा मध्ये ध्येयो ह्वौः चन्द्रसंस्थितः ॥
 ततः १स्थिरचलान् भावान् भावयस्तांस्तदाकृतौन् ।
 सर्वासकल्पनिर्मुक्तो जपेन्मन्त्रं समाहितः ॥

ॐ हालाहल ह्वौः ।

अन्तर्ज्ञल्पमतिस्पष्टं न द्रुतं न विलम्बितम् ।
 यथासुखं जपं कृत्वा विस्तृष्टौ प्रतिपूज्य च ।
 संस्तुत्य च हृदौकृत्य समुच्चार्य शताक्षरम् ॥

^१तत्रेदं शताक्षरम्— ॐ वज्रसत्त्व समयमनुपात्य,
 वज्रसत्त्वत्वेनोपतिष्ठ, हृदो मे भव, सुतोष्यो मे भव, सुपोष्यो
 मे भव, अनुरक्तो मे भव, सर्वसिद्धिं मे प्रयच्छ, सर्वकर्मसु
 च मे चित्तं श्रेयः कुरु, हुँ हहहह होः भगवन् सर्वतथागत-
 वज्र मा मे मुच्च, वज्रौभव महासमयसत्त्व आः ।

ॐ कृतो वः सर्वसत्त्वार्थः सिद्धिर्दत्ता यथानुगा ।
 गच्छध्यं बुद्धिविषयं पुनरागमनाय च ॥

अनेन सञ्चोद्य एनं मन्त्रमुच्चारयेत् । ॐ अकारो
 मुखं सर्वधर्माणामाद्य^१मनुत्पन्नत्वात् मुरिति ।

थानात् समुत्थितो योगी दानं दद्यात् स्वशक्तिः^२ ।

^१ Ab has सर्व after स्थिरचलान् ।

^२ तत्रेदं शताक्षरं is dropped in ABNC.

^३ The Visarjana formula ॐ कृतो वः etc. is not found in A.

^४ AC ०माद्यनुत० ।

^५ A सप्तशङ्कितः N सप्तशक्तिः ।

रूपादिकामान् भुज्जानो निरस्ताशेषकल्पनः ।
 'प्राप्नोत्यनुत्तरां बोधिमचिरात् साधकोत्तमः ॥
 लिखित्वा साधनं प्राप्तं यन्मया शुभमुत्तमम् ।
 तेन कृतसं जगद् भूयादचिरेण हालाहलः ॥
 ॥ हालाहलसाधनं समाप्तमिति ॥

30.

पूर्वोत्तविधानेन विश्वपद्मचन्द्रे रक्तहौःकारपरिणतं पद्म-
 नर्त्तश्वरमात्मानं भावयेत् सत्त्वपर्यङ्गनिषेणं द्विभुजैकमुखं
 रक्तं सकलालङ्कारधरं अमिताभमुकुटं वामपार्श्वं पाण्डर-
 वासिनौसमाश्निष्टं आलिङ्गनाभिनयस्थितवामभुजेन रक्त-
 पद्मधरं नर्तनाभिनयेन स्तूचौमुद्रया विकाशयदपरदक्षिण-
 करम् । ततः ॐ^१ कायवाक् चित्तवज्रस्वभावात्मकोऽहं इति
 मन्त्रमुच्चारयेत् । तदन्वष्टसु दिष्टु अष्टदेवौ^२ चिन्तयेत् ।
 तचाष्टदलरक्तपद्मं पूर्वपत्रे विलोकिनी शुक्ला रक्तपद्मधरा ;
 दक्षिणपत्रे तारा हरिता पलाशपद्मधरा ; पश्चिमदले
 भूरिणी पौता चक्रनौलोत्पलधरा ; उत्तरदले भुकुटी शुक्ला
 पौतपद्मधरा ; पूर्वकोणदले पद्मवासिनी पौता माञ्जिष्ठ-

^१ A omits from प्राप्नोत्यनुत्तरां विश्वपद्मचन्द्रे including the Colophon and part of the next *Sādhana*.

^२ NC सुदेवू० ।

^३ NC हालाहलसाधन only ।

^४ A सुदेवौ C शुदेवौ ।

^५ A पद्मपत्रे N पद्मपूर्वयन्त्रे ।

^६ N यन्त्रे ।

पद्मधरा ; दक्षिणकोणदले वज्रपद्मेश्वरौ आकाशवर्णा
सितपद्मधरा ; पश्चिमकोणदले विश्वपद्मा शुक्ला लक्षण-
पद्मधरा ; उत्तरकोणदले विश्ववज्रा विश्ववर्णा विश्व-
पद्मधरा । सर्वा रत्नाः सत्त्वपर्यङ्किन्यो द्विभुजैकमुखाः
सौम्याः । कर्णिकायां तु भगवानेव । ततो मन्त्रं जपेत् ।
मन्त्रः ॐ श्लौः पद्मनर्त्तश्वर हुँ ।

॥ पद्मनर्त्तश्वरलोकनाथसाधनम् ॥

31.

१ नमः पद्मनर्त्तश्वराय ।

तत्र विश्वपद्मोपरि चन्द्रे रक्तह्लौःकारपरिणतं पद्मनर्त्त-
श्वरं रक्तवर्णमेकमुखं जटामुकुटिनं चिनेचं अष्टभुजं सर्वा-
लङ्कारभूषितं सर्प्यज्ञोपवीतमर्द्धपर्यङ्केन तारङ्गवं, प्रथम-
भुजद्वयेन वृत्याभिनयं द्वितौयदक्षिणभुजेन हृदि विका-
शयन्तं स्त्रृचौमुद्रां वामभुजेन रक्तपद्मं शिरसि धृतं वृत्तौय-
भुजद्वयेन वज्रवहणङ्ग^१चिश्वलधरं चतुर्थभुजद्वयेन अष्टस्त्रृच-
कुणिङ्काधरं अष्टदेवीपरिवृतं एवंभूतं पद्मनर्त्तश्वरलोक-
नाथं भावयेत् ।

॥ पद्मनर्त्तश्वरसाधनम् ॥

¹ This *Sādhana* is only to be found in Na.

² MS has वज्रविदग्ध ।

32.

पूर्वोक्तविधानेन शून्यताभावनानन्तरं विश्वपद्मस्य-
चन्द्रोपरि सितहौःकारं विभाव्य तत्परिणामेन पद्मनर्ते-
श्वराम्भायेनार्थावलोकितेश्वरभट्टारकमात्मानं विभावयेत् ।
एकमुखं अष्टादशभुजमर्द्धपर्यङ्किनं अमिताभजटाजूट-
मण्डलं, सर्वकरैर्विश्वपद्मधारिणम्, योगिनीवृन्दपरिवृतं,
दक्षिणावामपार्श्वस्थिततारासुधनभट्टाकौटीहयग्रीवं, दिव्या-
लङ्कारवस्त्रभूषणं । ततो मन्त्रं जपेत् । उँ हौः पद्मनर्तेश्वर
हुँ । व्याधाद्युपशमे महानुशंसः ।

॥ इति पद्मनर्तेश्वरसाधनम् ॥

33.

पूर्वोक्तविधानेन शून्यताभावनानन्तरं सितहौःकार-
निष्पन्नं हरिहरिहरिवाहनोङ्गवं भगवन्तमार्थावलोकिते-
श्वरं सर्वाङ्गशुल्कं जटामकुटिनं शान्तवेशं, दक्षिणकरेण
भगवन्तं तथागतं साक्षिणं कुर्वन्तं, द्वितीयेन अक्षमाला-
धारिणं, तृतीयेन दुःकुहकं लोकमुपदेशयन्तं, वासेन
दण्डधरं, द्वितीयेन क्षणाजिनधरं, तृतीयेन कमण्डलु-
धरं, सिंहगरुडविष्णुस्त्रैसंस्थितमात्मानं ध्यात्वा उँ
हौः हुँ इति मन्त्रं जपेत् ।

॥ हरिहरिहरिवाहनोङ्गवसाधनम् ॥

^१ A पूर्वोक्त ० ।

^२ A भाव ० ।

^३ A दक्षिणपार्श्व ० ।

^४ A हरिहर ० ।

^५ A वरदधारिण ।

^६ A ० सुपदर्शयन्तं ।

^७ A जिनिन ० ।

^८ C स्त्रैसंस्थित ० ।

34.

आदौ तावन्मन्त्रौ सुखासनासौनो जगदभुद्वरणाशयः
 पापदेशनादिकसप्तविधानुत्तरपूजां द्वत्वा यँकारं निष्पन्नं
 वायुमण्डलं धन्वाकारं नौलपताकाङ्क्षितं, तस्योपरि
 रेफोङ्गवं रक्तवर्णमभिमण्डलं, चिकोणं रक्तरेखाङ्क्षितं
 तदुपरि 'वँकारपरिनिष्पन्नं' वारुणमण्डलं वर्तुलं शुक्लवर्णं
 'शुक्लपताकाङ्क्षितं तदुपरि लँकारसम्भवं माहेन्द्रमण्डलं
 चतुरसं पौतवर्णं पौतचिह्नचिकवज्चतुष्कोणशोभितं
 तदुपरि सुँकारनिष्पन्नं सतरत्नमयं अष्टाङ्गं सुमेरुं तस्योपरि
 पँकारपरिणतं विश्वदलकमलं तस्योपरि 'आत्मानं
 विचिन्त्य उँ ह्वैः हुँ क्रमेण शिरसि कण्ठे हृदि विन्यस्या-
 त्मानं अनादिकालं 'संचितकर्मावरणविगतं' हरिहरिहरि-
 वाहनोङ्गवं लोकेश्वरमूर्तिं सुवर्णरत्नरश्मिज्वालाकुलं
 कुमाररूपं विचिन्तयेत् मन्त्रौ। पश्चात् स्वहृदि पुण्यज्ञान-
 विशुद्धा चन्द्रमण्डलं सूर्यमण्डलं च तच ह्वैःकारविनिर्गत-
 रश्मिज्वालाभिज्ञानसत्त्वमाकृष्य वश्यमाणरूपं संपूर्ज्य
 पूर्वोक्तपूजाभिः ज्ञानसत्त्वसमयसत्त्वयोरेकीकरणात् भग-
 वन्तं हरिहरिहरिवाहनोङ्गवं 'भगवत्स्त्रोकेश्वरं स्थिरचित्ते-
 नात्मानं विभावयेत् षड्भुजं शुक्लवर्णं जटामुकुटिनं शान्त-
 वेशं दक्षिणकरेण सम्बुद्धं साक्षिणं कुर्वन्तं द्वितीयेनाकृ-
 मालाधरं वृत्तीयेन दुर्गतिस्थितलोकं "शुभमुपदेशयन्तं;

¹ AN पङ्गार०।

² AN चङ्गार०।

³ B वरुण।

⁴ BN शुक्लवटमध्याङ्क्षितं।

⁵ A मात्मानं।

⁶ A ०कास०।

⁷ A ०द्वितीयं।

⁸ BN omits भगवल्०।

⁹ ०शुभं omitted in A.

वासेन दण्डधरं द्वितीयेन कृष्णाजिनधरं द्वृतीयेन
कमण्डलुधरं भगवन्तं चिन्तयेत् । तत्र विशुद्धिः । वाख्यभि-
मण्डलाभ्यां हरिः, वारुणमण्डलेन गरुडः, माहेन्द्र-
मण्डलं सुमेरुभ्यां हरिरिति विशुद्धिः सततं भावयन् योगी
सर्वसत्त्वार्थकरणसमर्थो भवति, सर्वजनप्रियो भवति,
महाप्राज्ञो भवति, नौरोगी निरुपद्रवश्च धनाव्यो भवति,
वशेविषकर्मणि महासमर्थो भवति । जपमन्त्रं गुरुपदेशतो
ज्ञेयम् ।

॥ हरिहरिहरिवाहनोङ्गवलोकेश्वरसाधनम् ॥

35.

प्रथमं तावत् मनोऽनुकूले स्थाने धोगिपट^१ प्रकाश्य
तस्याग्रतो माहेन्द्रमण्डलमध्ये कुञ्जुमेन^२ चन्द्रमण्डलं
कारयेत् ऊँ वज्ररेखे हुँ इति मन्त्रेण । तदनु जः हुँ वै
पद्मस्थहोरिति मन्त्रेणावाहनं कृत्वा मण्डलमध्ये चैलोक्य-
वशङ्करलोकेश्वरभट्टारकं पूजयेदनेन मन्त्रेण ऊँ चैलोक्य-
वशङ्कराय वज्रपुष्पे हुँ प्रतीच्छ^३ स्वाहा । ततः ऊँ
मुनि^४वज्रे मुरिति विसर्ज्य स्वहृदि रक्तश्चाँकारं विचिन्त्य

^१ N सुखहृभ्यां ।

^२ A द०णं अर्थो ।

^३ A श्व० ।

^४ A चत्वयं ।

^५ A स्थाने पठं, B स्थाने पटं ।

^६ A कुञ्जुमे ।

^७ A प्रतीष्ट ।

^८ B मणिवचे ।

तत्परिणामेन स्तुर्यं तदुपरि रक्तहौःकारं तद्रश्मिसमाकृष्टा-
मिताभतथागतं संपूज्य पापदेशनादिकं कृत्वा चैलोक्यं च
वशं विधाय रश्मौन् स्वबौजे प्रवेश्य तत्परिणामेन भट्टिति
लोकेश्वरं सर्वाङ्गमहारागरक्तमेकमुखं द्विभुजं चिनेचं जटा-
मकुटमण्डितं वज्राङ्गितपाशाङ्गुशहस्तं रक्तपद्मे वज्रपर्यङ्ग-
निषणं दिव्याभरणवस्त्रं विभूषितमात्मानं विचिन्त्य चिभु-
वनमेषद्वयस्थपाशवज्रोपरिस्थित नानानिर्माणधारिबुद्ध-
बोधिसत्त्ववज्रयोगिनौ देवादिभिरभिषेकं विभाव्य शिरस्य-
मिताभं ध्यायात् । ततो हृत्सूर्यं ह्रौः हुँ याँ इति
जाप्य अक्षरं मन्त्रं ध्यात्वा अँ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्म-
कोऽहं, अँ वज्रात्मकाः सर्वधर्मा वज्रात्मकोऽहं इति
वज्रात्मकमन्त्रद्वयं पठेत् । एवमभ्यस्यतो धुननं कम्पनादि-
गुण उत्पद्यते । तदनु अँ ह्रौः अः हाँ हारीति यक्षेश्वरौ
स्वाहा इति पिण्डं दद्यात् । अँ आँ क्रोँ ह्रौँ सकलगण-
वौरवौरेश्वरौणां परिकरै अ अ अवतर अवतर अवतरन्तु
दशदिग्लोकपाला इदं बलिं गृह्ण गृह्ण हुँ स्वाहा इति
बलिं दत्त्वा देवतायोगेन विहरेदिति ।

॥ सरहपादकृतं त्रिहृष्ट्यानं क्रमेण चैलोक्यवशङ्गर-
लोकेश्वरसाधनं समाप्तम् ॥

^१ A चैलोक्यवशं ।

^२ AB वस्त्रभू ।

^३ AN चै, NA आः, C चौ ।

^४ A अक्षर० ।

^५ A जपेत् ।

^६ AC कम्पनादिषु नोत्पद्यते ।

^७ ACNNa ज्ञौ ।

^८ C वौरेश्वराणां ।

^९ ANCN a ओड्याचन० ।

36.

नमो लोकनाथाय ।

प्रथमं तावन्त्वां^१ मनोऽनुकूले स्थाने योगिपटं प्रकाश्य
तस्याग्रतो माहेन्द्रमण्डलमध्ये कुङ्कुमेन चन्द्रमण्डलं
रचयेत्^२ अनेन मन्त्रेण उँ वज्ररेखे हुँ । जः हुँ वं पद्मस्थहोः
अनेन मन्त्रेणावाहनं क्षत्वा मण्डलमध्ये चैलोक्यवशङ्कर-
लोकेश्वरभट्टारकं पूजयेत् अनेन मन्त्रेण उँ चैलोक्य-
वशङ्कराय वज्रपुष्पे हुँ प्रतीच्छ स्वाहा । उँ मुनिवज्रे
मुः^३ विसर्जनमन्त्रोऽयम्^४ । पश्चात् स्वहृदि आँकारं चिन्तयेत् ।
तं परिणम्य सूर्यमण्डलं निष्पद्यते । तस्योपरि शक्तिबीजं
बालारुण्यसमप्रभं द्रष्टव्यम् । एतस्य रश्मिभिरमिताभं
पूजयित्वा पापदेशनादिकं क्षत्वा पुनः शरीरे प्रविशन्तं
एतत् सर्वं परिणम्य भट्टिति पद्मोपरिस्थं वज्रपर्यङ्गिनं
विकसितचिनेचं जटामकुटधारिणं रक्तवर्णं वज्राङ्गितपाशा-
ङ्गुशहस्तं चिभुवनमेषदये पाशवङ्गवज्रोऽपरि स्थिता नाना-
निर्माणधारिण्यो वज्रयोगिन्योऽभिषेकं प्रयच्छन्ति, तथा
बोधिसत्त्वा नानाभरणं युक्ताः पूजां कुर्वन्ति, विद्या-

^१ This *Namaskara* is absent in all MSS except Ab.

^२ मन्त्रां is dropped in all MSS except Ab.

^३ B रचेत्, Ab कारचेत् । ^४ A मुनिः ।

^५ Ab मन्त्रः । ^६ Ab adds तथागतं after असिताभं ।

^७ ABCN ०पर्यङ्गः ।

^८ A पाशवङ्गे तदे तस्यो ० NC पाशवङ्गे तस्यो ० ।

^९ AC ०संयुक्ता, N ०सुक्ता ।

धरहरिहरहिरण्यगर्भनानायोगिनीगणा नृत्यवाद्यादिकं-
 [कुर्वन्ति] नानाभूतगणा दिनानानरशिरः कपालमाला-
 दृतं तथा नानाच्छ्वचामरादिकं पश्येत् । एतादृशे समये
 अमिताभस्तथागतः शिरसि द्रष्टव्यः । ईदृशमात्मानं
 विचिन्तयेत् । पश्चान्नाभेषुपरि स्तुर्यमण्डलं रश्मिमयं
 विचिन्त्य तस्योपरि वामे शक्तिवीजं हृदि क्रोधवीजं
 आः कारस्वरभूषितं इति 'भाव्यमन्तः । एतत् सर्वं ध्यात्वा
 वज्रात्मकमन्त्रोच्चारणं ध्यात्वा वज्रात्मकं चिन्तयेत् । उँ
 शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहं इति वज्रात्मकमन्तः ।
 एतच्चाभ्यासयोगेन धुननकम्पना^१ वेशनं क्षत्वा अद्वैतज्ञान-
 मुत्यद्यते । स योगी द्विरद्वत् ^२ गर्जति, मदिरामत्त
 द्वय पञ्चवर्णं विहरति । यदि पञ्चवर्णं न विहरति
 तदा तस्य देहे धुननकम्पनावेशनं क्षत्वा रागदेषा-
 दिकं निषेधयति । यथा सिद्धिरसेन विद्वं ताम्रं क्षणतां
 त्यजति तथा शरीरमेवाद्वैतरसेन विद्वं रागदेषादिकं
 त्यजति । 'ह्रीः हुँ याँ जप्यमन्तः । उँ ^३ ह्रीः आः हाँ
 हारीति यक्षेश्वरी स्वाहा हारीतिमन्तः । उँ आँ क्रोँ

^१ Ab reads इति भद्रारक्षस्य हृदयमन्तः ।

^२ ANC कम्पनावेशं ।

^३ गर्जति present only in Ab.

^४ Ab देशनाद्वैतज्ञानादिकं । ^५ N प्रतीय । ^६ ANC विहर्त्यां ।

^७ ABC झं झं याँ, AB झौँ: झं अं, N झौँ झं आः ।

^८ ACN उँ ह्रीँ आः, Ab उँ आः, B उँ ह्रीः आः ।

हौं सकलगणवीरवीरश्वरीणां परिकरैः अ अ अवतर
अवतर अवतरन्तु दशदिलोकपाला इदं बलिं गृह्ण गृह्ण
हुँ स्वाहा बलिमन्त्रः ।

॥ इति सरहपादावतारित ओडियानविनिर्गतवैलोक्य-
वशङ्करलोकेश्वरसाधनं समाप्तम् ॥

37.

नमो लोकेश्वराय ।

ॐ चिटि चिन्ति विज्ञोलि विज्ञोलि^१ अमुकं सधन-
परिवारं मे वशमानय स्वाहा । पूर्वसेवायुतं जपा
पश्चात् साधनमारभेत् । दक्षिनोत्तरपार्श्वे तारामृकुटी-
देवौ इयसहितं आर्यावलोकितेश्वरभट्टारकं रक्तवणं रक्त-
माल्याम्बरानुलेपनं पाशाङ्कुशधनुर्बीणधरं चतुर्भुजं शृङ्ग-
रैकरसं रक्तं कुसुमवता शोकतरोरधस्तादवस्थितमात्मानं
विचिन्तयेत् चिसन्ध्यम् । लवणाहुतीनां अष्टोत्तरशतं
जुह्ययात् । सप्ताहात् स्त्रियं पुरुषं वा वशमानयति,
चिसताहान्महापुरुषम् । लवणसहितेन मदनेन पुत्त-

^१ The reading ओडिं^० is found in Ab only.

^२ The second विज्ञोलि is dropped in Ab.

^३ AC पूर्वसेवाश्च०, Ab पूर्वसेवायाः अयुतं, N पूर्वसेवा अयुतं ।

^४ AC रक्तस्त्रुमारिताप्तोक०, N रक्तकु[सु]मार्चताप्तोक० ।

^५ A लवणादूतौनां, C लवणादूतौनां, N लवणादूतौनां ।

लिकां^१ साधयित्वा प्रतिकृतिं चतुरङ्गुलप्रमाणां द्वत्वा-
निर्धूमे खदिराङ्गारे मन्त्रमुच्चारयन् चिसन्धं तापयेत्
यस्य नाम्ना स वशो^२ भवति । वज्रोदकभावितलवर्णं
परिजप्याष्टोत्रशतवारं यस्य प्रदीयते स भक्षितमाचेण
वशो^३ भवति ।

॥ रक्तलोकेश्वरसाधनं समाप्तम् ॥

38.

पूर्वोक्तविधानेन तथैव श्रव्यतानन्तरं रक्तश्चौःकारज-
रक्तपद्मं तन्मध्ये रक्तआःकारपरिणतमार्थावलोकितेश्वरं
रक्तवर्णं (जटामकुटधरं) अमिताभगर्भजटामकुटधरं वाम-
करगृहौतरक्तपद्मं तत् च दक्षिणकरेण विकाशयन्तं विविधा-
लङ्गारवस्त्रविभूषितमात्मानं निष्पाद्य स्वहृदये ह्रौःकारज-
रक्तपद्मदलेषु षोडशस्वरपरिणतरूपान् शुभ्रभमरान्
चिन्तयेत् । ततः साध्यहृदयेऽपि पूर्ववत् पद्मं विचिन्त्य
स्वहृदिस्थपद्मात् स्ववज्रमार्गेण भमरान् निःस्तार्य^४
ॐ भमराः साध्यहृदि पद्मास्तमाकर्षय जः इति मन्त्रेण
साध्यवज्रे प्रवेश्य तत्पद्मस्थान्तुं भमरैराक्षय तान् पुन-

^१ AC मदेन एच्चिकां ।

^२ AC सर्ववशो ।

^३ AC यत् प्रदौपते ।

^४ ABCN वशगे ।

^५ This जटामकुटधरं seems to be redundant.

^६ AC निर्मार्य ।

रपि तदज्जेण निष्कास्य^१ स्ववज्रमार्गेण तदैव प्रवेश्य
तच्चित्तामृतमधुविन्दुमुक्तिरतस्तान् पश्येदिति । मन्त्रः ॐ
हुं तावद् भावयेद्विच्छेदं यावद् दिनानि सप्त । साध्यं
च पादयोः पतन्तं ध्यायादिति ।

॥ लोकेश्वरस्य वश्याधिकारविधिः ॥

39.

नमो लोकनाथाय ।

प्रथमं तावत् साधकः प्रातरुत्थाय सुखासने सत्त्व-
पर्यन्तेनोपविश्य हृदये प्रथमस्वरपरिणतचन्द्रमण्डलोपरि
पौत्र्हौःकारं विभाव्य तन्त्ररौचिसमूहैर्भगवन्तं भाव्य-
मानमानौय तस्मादेव बौजात् स्फारितपुष्पधूपादिभिः
संपूज्य तथ्य पुरतः पापदेशनादिकं विधाय मैत्रादिचतु-
र्ब्रह्मविहारभावनां च कुर्यात् । तदनु सवाह्याभ्यन्तरं
वस्तु शून्यस्वभावं विभाव्य ॐ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः
स्वभावशुद्धोऽहमिति मन्त्रमावर्त्तयेत् । तदनन्तरं नमःप्रदेशे
प्रथमस्वरेण चन्द्रमण्डलं तदुपरि पौत्र्हौःकारं तेनैव
रक्तपद्मं तद्वौजाधिष्ठितं तत् सर्वं परिणम्य भगवन्तं
पौत्रवर्णं अर्द्धचन्द्राङ्गितजटामकुटिनं अमिताभोपलक्षित-
शिरःप्रदेशं रक्तपद्मोपरिस्थितं कृष्णसारहरिणचर्मणि

^१ C निष्कास्य, N निष्काश ।

^२ A पठत वं ।

^३ AC स्थापित० ।

वज्रपर्यज्जिनं समाधिमुद्रोपरि^१ नानारत्नपरिपूर्णकपाल-
धारिणं एणेयचर्मद्वातयज्ञोपवीतिनं^२ व्याघ्रचर्माम्बरधरं^३
निराभरणं नौलकण्ठं नौलगुलिकाविशिष्टकण्ठं पार्श्वद्वये
परस्पराभिसम्बद्धपुच्छसमणिफणाविशिष्टभगवद्वलोकन-
परोर्मुखकृष्णसर्पद्वयोपलक्षितमात्मानमेवं विभावयेत् ।
ततो मन्त्रं जपेत् । तत्रायं मन्त्रः ॐ सदुलिङ्गादृ-
हास श्वः ।

॥ इत्यपरिमितानुशंसं नौलकण्ठार्यावलोकितेश्वर-
साधनं समाप्तम् ॥

40.

पूर्वोक्तविधानेन शून्यताभावनानन्तरमाकाशे रेफो-
ङ्गवस्तुर्यस्थहुँकारजविश्ववज्रपरिणतं वज्रप्राकारं वज्रपञ्चरं
च विभाव्य तन्मध्ये धोरश्मशानं तस्य च मध्ये रक्ताष्टदल-
कमलं तन्मध्ये च नौलह्वीकारसम्भवं भगवन्तमार्याव-
लोकितेश्वरं कृष्णवर्णं प्रत्यालौढस्यं स्तुर्यमण्डलस्थितं
पञ्चमुखं चिनेचं द्वादशभुजं सितरक्तदक्षिणमुखद्वयं तथा-
पौतहरितवाममुखद्वयं दक्षिणभुजैः उमरुखद्वाङ्गाङ्कुश-
पाशवज्रशरधरं वामभुजैस्तर्जनीकपालरक्तकमलमणि-
चक्रचापधरं दंष्ट्राकरालसकलवदनं षणमुद्रोपेतं सार्दि-

१ A ० सुन्द्रां

२ B ० वौतं ।

३ AC ० चर्माम्बरं ।

४ A ० परार्द्ध० ।

मुण्डमालालङ्घतश्शरीरं नमः सर्वाङ्गसुन्दरमात्मानं भट्टिति
प्रत्याकलय्य हृच्छन्दे ह्वौःकारमध्यवत्तौ ऊँ आः हुँ
मुनिवरवत्रे ह्वौँ हुँ जः इति मन्त्रमक्षहृच्छाकारं जपेत् ।
पञ्चानन्तर्यकारिणोऽपि लक्ष्मजापात् सिध्यति ।

॥ मायाजालक्रमार्थावलोकितेश्वरसाधनम् ॥

41.

नम आर्थावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय
महाकारुणिकाय तद्यथा ऊँ चल चल चिलि चिलि चुलु
चुलु कुलु कुलु मुलु मुलु हुँ हुँ हुँ फट् फट् फट् फट् पझ-
हस्ते स्वाहा । दिने दिने पञ्च वारान् चिसन्ध्यमुच्चारयेत् ।
गर्दभोऽपि ग्रन्थशतचयं गृह्णाति । पझहस्ता धारणीयम् ।
नम आर्थावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय
महाकारुणिकाय तद्यथा ऊँ धरणीधरे धराधरे भद्रे
सुभद्रे स्वाहा । सोमग्रहे हृथर्यग्रहे वा पञ्चगव्येन प्रक्षाल्य
अष्टोत्तरशतमाषान्^१ मुखे प्रक्षिप्य तावज्जपेत् यावन्न मुक्तो
भवति । लोकनाथस्य पटप्रतिमाया अग्रतो भूत्वा^२ दृतेन
प्रदीपं प्रज्वाल्य चन्दनेन अपतितगोमयेन वा मण्डलकं
कृत्वा शुचिसाचार^३ मुत्तरसाधकं द्वारि स्थापयित्वा स्वयं

^१ A मुण्डा,० N सार्वमुण्डः ।

^२ A ऊँ जः ।

^३ A हल हल, C झलु झलु ।

⁴ धराधरे omitted in C.

^५ AC शृण्वाशन् ।

^६ AC भूतो ।

^७ AC प्रदीपोज्वाल्य ।

^८ A शुचिमा० N शुरिसा० ।

चन्द्रसूर्यमपश्यन् पूर्वसेवायुतं जन्मा ब्रह्मचर्येण साध-
येत् । अश्रुतान्वयि शास्त्राणि वेत्ति तत्क्षणात् ।

श्रुतानि न स्थवं यान्ति धारणीबलभावतः ।
यस्य मूर्द्धि प्रदीयन्ते चूर्णैक्त्यं च पादयौः ॥
स सर्वैः वशतां याति यावच्चन्द्रदिवाकरौ ।
रोगास्तस्य न जायन्ते डाकिनीश्वरतत्कराः ॥
लेपनात् सर्वव्याधीनां शान्तिर्भवति नित्यशः ।
ह्रीःकारबीजसम्मूतं लोकनाथं विभाव्य च ॥
द्विभुजं वरदं सर्वे वामे पद्मधरं सितम् ।
जटान्तःस्यामिताभं च विश्वाङ्गचन्द्रसंस्थितम् ।
वज्रपर्यङ्किनं नाथं भावयेद् विधिवद् वुधः ॥
॥ सोपचारमाष्मुखा धारणी समाप्ता ॥

42.

ॐ पूर्वोक्तविधानेन शून्यताभावनानन्तरं शुल्काहौः-
कारोऽवं सुगतिसन्दर्शनलोकेश्वरभट्टारकं शुल्कवण्णं पद्म-
भुजं वरदाभयास्तमालाधरं दक्षिणे वामे पद्मकुण्डौ-
चिदण्डौ[धरं] च रत्नाभरणभूषितं व्रतसूरचधारिणं जटामुकुटं
पद्मोपरि चन्द्रमण्डलस्थितं सौम्यरूपं भावयेत् । तस्य
जापमन्त्रोऽयं ॐ ह्रीः स्वाहा ।

॥ इति सुगतिसन्दर्शनलोकेश्वरसाधनम् ॥

¹ A सर्वावशः, C सर्व ।

² C मापथः ।

³ This *Sadhana* and the following are found only in N.

43.

इति शून्यताभावनानन्तरं श्वेतज्ञौःकारोङ्गवं जटा-
मुकुटिनं षड्भुजं प्रथमभुजद्वयेन वरदौ द्वितीयभुजद्वयेन
रत्नपुस्तकौ दृतीयभुजद्वयेन अद्वामालाचिद्गिरिं सर्वा-
लङ्गारभूषितं व्रत(अद्वा)स्त्रवधारिणं सौम्यमूर्तिं पद्मोपरि
चन्द्रमण्डले स्थितं श्वेतवर्णं विभावयेत् । मन्त्रश्च तथैव ।

॥ प्रेतसन्तर्पितलोकेश्वरसाधनम् ॥

44.

नमः स्थिरचक्राय ।

श्रीमद्गीर्गरिमा^१निरस्तसकलभान्तिप्रतानोऽज्ज्वलं
प्रोद्यज्ञौरगमस्तिविम्बविमलं बुद्धं च^२ बालाक्षतिम् ।
बिभ्राणं करवालमुद्भृतरुचिं प्रज्ञां च नत्वादरात्
आत्मानुस्मरणाय लिख्यत इदं तच्चक्ररत्नं मथा ॥
‘दिक्षनन्तान् सुसच्चिन्त्य सर्वज्ञानं ज्ञानसागरान् ।
सन्त्वस्तानेकं सत्त्वोघपरिचाणसमुद्यतान् ॥

^१ श्रीमद्गीर्गरिमा । C श्रीमद्गीर्गरिमा ।

^२ ACNAb दुड्डव ।

^३ Ab ०णप्रलि ।

^४ AC दिक्षनन्ता, Ab दिक्षनन्ता ।

^५ ACNAb सर्वज्ञज्ञान ।

^६ A ०सत्त्वोद्य ०, C ०सत्त्वोघ ०, N ०सत्त्वोत्थ ० ।

तेभ्यो नानाविधां पूजां चेत^१श्रिन्तामणिश्रुताम् ।
 कृत्वा लोकं परिचातुं^२ प्रयच्छेदात्मविग्रहम् ॥

ततः शुभाभिष्टुये कुर्यादिदं मन्त्री—
 सर्वाणि पापानि दिशामि भौतः
 प्रौत्यानुमोदे जगतः शुभानि ।
 रत्नचयं वै^३ शरणं प्रधामि
 संबुद्धं बोधौ^४ विदधामि चेतः ॥

पश्चात् पुनरिदमारभेत—
 ग्राह्यग्राहकहानितो जगदिदं स्वप्नेन्द्रजालोपमं
 शुद्धं च प्रकृतिप्रभास्वरतया व्योमोपमामाश्रितम् ।
 आत्मानं च मनोविलासकलितं निश्चित्य संक्षेपतो
 मुःकारं पुनरंशुजालजटिलं तत्सम्भवं भावयेत् ॥

ततः परावृत्तमखण्डं^५ मण्डलं
 हिमार्चिषः कुङ्कुमपङ्गपिञ्जरम् ।
 स्वरोज्जलन्मालिकया समाकुलं
 विचिन्तयेद् दौधितिदौपदिष्ट्युखम् ॥

ततः पुनर्मुःकृतिबौजसम्भवं
 विभावयेद् रागमरौचिमण्डलम् ।
 कखादिवर्णेरखिलं^६ समावृतं
 तदूर्ध्वमुद्दीधितिकुङ्कुमारुणम् ॥

^१ Ab चेतचिं ।

^२ ACN परिचायं ।

^३ ACAB मे ।

^४ AC बोधिं ।

^५ AC दधामि चेतः, Ab विदधामि चित्तं ।

^६ A अमखण्डलं ।

^७ ANCAB रस्तिले ।

^८ Ab समावृतं ।

तस्मिंश्च मुःकारमुदीश्य मन्त्रौ
 तत्सम्भवं भास्वरं पञ्चरथ्यम् ।
 इन्द्रौवरं ^१विस्फुरदंशुजालं
 विचिन्तयेन्मुःकृतिबौजमध्यम् ॥
 तत्सम्भूतमुदंशुबुद्धविसरैरापूरयन्तं जगत्
 चन्द्रस्थं भ्रमरान्धभास्वरं तरैरुद्धास्वरं चौरकैः ।
 धुञ्जन्तं निबिडान्धं कारपटलं रक्तांशुजालैरलं
 सर्वोकारवरप्रदाननिपुणं श्रीमहिंश्वरम् ॥
 लालित्यैश्वर्ज्ञाररसाभिरामं
 व्याजृम्भं माणान्धुरुहास्यलक्ष्मीम् ।
 वीरं कुमाराभरणं दधानं
 ध्यायात् पदं तस्य समीहमानः ॥
 एवं विचिन्त्य वागीणं मुःकारं भावयेद् हृदि ।
 ज्वलन्तं रक्तवर्णाभं निर्गच्छहौसिमण्डलम् ॥
 तस्मात् सज्जातमष्टारचक्रं हार्दितमोपहम् ।
 पूरयेद् रश्मिभिर्विश्वं^{१०} पश्येत् ज्ञानमयं प्रभुम् ॥
 निर्मितं वालतिग्माचौ^{११} रोचिषां सज्जयैरिव ।
 आकौर्णमष्टरै^{१२} रक्तै रक्तपुष्पोत्करैरिव ॥

^१ A ०पुट० ।

^२ A विस्फुरणा० ।

^३ AC ०भासुर० ।

^४ ०द्वासुर० ।

^५ A निबिडार्थ० ।

^६ ANb श्रीमन्त्यर्ग० ।

^७ A रालिभ्य०, N रालित्य० ।

^८ A व्याकृम्भ०, N व्यज्जन्त० C व्यज्जम्भ० ।

^९ B बौजं ।

^{१०} A ०श्मिभिश्व ।

^{११} A तिग्माच्चर्वाविषां, N तिग्माच्चरोचिषां, Ab तिग्माच्चरोचिषां ।

^{१२} B आकौर्ण्यं चाक्ष० ।

तचैव^१ तावदक्षराणि चिन्तयेत् चक्रस्यारेषु पूर्वदक्षिण-
पश्चिमोत्तरेषु यथाक्रमं अरपचनान्^२ नामौ नकारं
आग्नेयनैक्त्यवायव्येशानेषु च पूर्ववन्निष्प्रपञ्चान् तथै-
वान्तरान्तरे अकारादीन् स्वरौधान् बहितु ककारा-
दीनि व्यञ्जनानि इति निश्चलं निश्चित्य पश्चाच्चक्रस्य
वर्णसंहतेष्व रश्मिसमूहं हार्द तमोमण्डलमपनयन्तं
स्वशरीररोमकूपविवरेभ्यो निःस्त्व दशदिग्लोकधातुव्यव-
स्थिततथागत^३ हृदयज्ञानामृतैः सह^४ समरसीभूय तेभ्यो
निर्गत्य तैरेव रोमविवरैः प्रविश्य स्वशरीरमवभासयन्तं
चिरं ध्यायात् । स्थिरचिन्तस्य पश्चात् स्फुरणसंहरण-
न्यायेन तावद् भावयेत् यावत् प्रत्यक्षमाभाति ।

मञ्जुश्रियो द्वैतदशं दधानैः

“सहैव वर्णैः^५ परिरोचमानैः ।

चक्रे स्फुटाभत्वमुपागतेऽस्मिन्

अहन्निर्णिंशं ध्यानकृताभियोगात् ॥

अदृष्टपूर्वेष्वपि वाङ्मयेषु

कलाकलापेष्वस्त्रिलेषु तस्य ।

^६ मतिर्यथेष्टं मणिदीप^७दीप्ता

प्रवर्तते हार्दतमो नुदन्तौ ॥

^१ AC तैनैव० ।

^२ AC आरपचान्, AB अरपचन्, N अरपचान् ।

^३ AB तमोहृ० ।

^४ AC ०नयकं ।

^५ ०तथागत० dropped in AB. ।

^६ A सहस्र सरसौ० ।

^७ A तैनेम्बवाम० ।

^८ AC ०दश्यन्दधाने, N दश्यन्दधाने ।

^९ A सहृं वर्णैः ।

^{१०} AN वरिरोच० ।

^{११} AB यति० ।

^{१२} AC ०दीप० ।

इदं हि चक्रं हितमौहमानैः
 कुतूहलेनापि च पश्चमेकम् ।
 परौश्यमाणं सुगतस्वरूपं
 प्रबोधयिष्यत्यचिराद् भवेषु ॥
 यदौह किमपि पुण्यं चक्रविन्यासजातं
 अमनसिजजनानां दौध्यतां तेन चक्रम् ।
 नवतरणि^१ रिवास्तमोहसान्द्रान्यकारं
 व्रजतु च जनतेयं वाग्विभोः श्रौविलासम् ॥
 ॥ स्थिरचक्रसाधनं समाप्तमिति^२ ॥

45.

स्थिरचक्रमिदं श्रौमन्मञ्जुवज्रस्य तायिनः ।
 तं नत्वा बालबोधाय लिख्यते विशदैः पदैः ॥

सुखासनोपविष्टो योगी गुरुबुद्धबोधि सत्त्वानाकाश-
 स्थितान् विचिन्य तेभ्यो मनोमयौ नानाविधां पूजां
 विधाय पापदेशनादिकं कुर्यात् । ततो विश्वं चित्तमाचं^३

^१ N. द्ववत्सु ।

^२ N. सम मनसि ।

^३ A. दौध्यतां ।

⁴ ANC. मिवास्यां, AB. मिवास्यं, B. विशास्यन् ।

⁵ AC. व्रजतु वचन० ।

⁶ After this Colophon B gives the date in the following words सं २८५ पौष्यमासेति, i.e. in the month of Pausa in the year 285 (N.S.) which corresponds to A.D. 1165 and not 1167 as Bendall puts it.

⁷ A. सत्त्वानां ।

⁸ A. माचौ ।

ग्राह्यग्राहक^१ विवर्जितं स्वप्रवत् प्रतिबिम्बवदात्मानं निश्चित्य
 कुङ्कुमारुणं मुःकारजात^२ स्फुरदकारादिस्वर^३ रश्मिरक्तं चक्रं
 पश्येत् । तस्योपरि मुःकारजं भास्वककारादिप्रभारक्तं
 शशाङ्कमण्डलं भावयेत् । तस्योपरि मुःकारज^४ स्फुरदमल-
 मिन्दौवरं मुःकाराधिष्ठितकिञ्चल्कं विचिन्त्य^५ तत्परिणतं
 कुङ्कुमाभं पञ्च^६ चौरं कुमाराभरणं शृङ्गारैकरसं खड्डपुस्तक-
 धरं वागीश्वरमात्मानं चन्द्रस्थं ध्यायात् । तस्य हृदये मुः-
 कारजं स्थिरमष्टारचक्रं रश्मिमयं ज्वलदकारादिमालिका-
 कलितं बहिः स्फुरलककारादिमालिको^७ पवौतम् । तस्य च
 नाभौ अकारं पूर्वारे रेफं दक्षिणारे पकारं पश्चिमारे
 चकारं उत्तरारे नकारं आध्येयादिकोणेषु च निष्प्र-
 पञ्चान^८ क्षरान् कुङ्कुमाभान् विचिन्त्य तच्चकरश्मिसमूहं
^{१०} अन्तःशरौरमवभास्य प्रतिरोमकूपविवरैर्निःस्त्वय दशदि-
 ग्नोकधातुमवभास्य पुनस्तैरेव रोमकूपविवरैः प्रविश्यान्तः-
 शरौरमवभासयन्तं चिरं विचिन्तयेत् । उँ^९ अरपचन मुः
 इति जपमन्त्रः ।

साधनं स्थिरचक्रस्य कृत्वा^{१०} पुण्यमुपार्जितम् ।

तेन भूयात् जगत् सर्वं मञ्जुवज्रसमप्रभम् ॥

॥ मुक्तकेन स्थिरचक्रसाधनम् ॥

^१ ANC ०वर्जितं ।

^२ A ०कारं, BN कारजं, C कारज० ।

^३ A ०रश्मिचक्रं, N ०रश्मिचक्रं ।

^४ A मुकारं, C अःकारजं ।

^५ Ab तस्वर्वं ।

^६ B reads ०चौराभरणशृङ्गा० ।

^७ B ०कलिकं ।

^८ B मालिकालिको० ।

^९ A ०कुरान् ।

^{१०} AC मन्त्रःशरौरं ।

^{११} ACN चतुर्णमर्जितं ।

46.

नमः श्रीवादिराज्ञवोधाय ।

प्रथमं तावत् सुखप्रक्षालनादिकं कृत्वा 'म्बुसुखा-
सनोपविष्टः स्वहृदि पँकारजपद्मस्योपरि अकारेण चन्द्र-
मण्डलं तस्योपरि मँकाररश्मिनाक्षण्याकनिष्ठभुवनवर्त्ति
अनादिसंसिद्धमञ्जुश्रीकुमारं पुरतो विभाव्य ततो बाह्य-
पूजां पुण्यधूपादिकां कृत्वा अभिवन्द्य च पश्चात्
पापदेशनां पुण्यानुमोदनां पुण्यपरिणामनां चिशरण-
गमनं बोधिचित्तोत्पादं अथेषणां आत्मभावनिर्यातनां
कृत्वा चतुर्ब्रह्मविहारान् भावयेत् । पुनः सकलवस्तुतत्त्व-
सारसंग्राहकभूतां 'शून्यतां विचिन्तयेत्' ॐ शून्यता-
ज्ञानवज्रस्वभावात्मजोऽहमिति । पुनः प्रणिधानमनुसृत्य
प्रतिभासमाचं स्वकार्यं व्यवस्थाक्य स्वहृदि पद्मचन्द्रस्योपरि
मँकारबौजरश्मिना सर्वतथागतप्रवेशेनात्मानं मञ्जुश्री-
रूपं विभावयेत् । पौत्रवर्णं व्याख्यानमुद्राधरं रत्नाभरणं
रत्नमुकुटिनं वासेनोत्पलं सिंहासनस्थं अक्षोभ्याकान्त-
मौलिनं चन्द्रासनं चन्द्रप्रभं भावयेदात्मानम् । ततो
दक्षिणपार्श्वे सुँकारबौजसम्भवं सुधनकुमारं नानारत्ना-
भरणोज्ज्वलं 'रत्नमुकुटिनं सर्वधर्मैकपुस्तककक्षानिक्षिप्तं
संपुटाच्छलिपूर्वकं तिष्ठेत् । वामपार्श्वे यमारिः क्षणवर्ण-
हुँकारबौजोङ्गवः विक्षताननः मुहूरहस्तः पिङ्गोङ्गकेशः

¹ A सुखसुखा० । ² शून्यतां is dropped in AC.

³ N adds कुञ्जमाभासं चरं विचिन्तयेत् after विचिन्तयेत् ।

⁴ A चक्रासनं ।

⁵ A संरत्न० ।

नागाभरणभूषितः । ततो दक्षिणोत्तरपाश्वे चन्द्रप्रभ-
स्थर्यग्रभौ पूर्वादिदिग्भागे वैरोचनरत्नसम्भवाभिताभा-
मोघसिङ्गयः, आग्नेयादिकोणेषु लोचना-मामकौ-पाण्डरा-
ताराश्वेति । ततो ज्ञानसत्त्वप्रवेशेन चक्षुराद्यधिष्ठानं
कायवाक्चित्ताधिष्ठानाभिषेकपूजास्तुतिं च क्षत्वा शिरसि
अक्षोभ्यमुद्रणं पश्चाद् ध्यानवान्तन्माजपेत् । तचायं
मन्त्रः ऊँ धर्मधातुवागीश्वर मुः स्वाहा ।

॥ मञ्जुश्रीसाधनम् ॥

47.

सत्सौख्यं परमं समस्तजगताभिष्ठो^१रनिष्ठोः सुखं
स्वीयं स्वल्पमपि स्वभावमहतः सम्यग् गुरोराज्ञया ।
प्रज्ञापङ्कजिनीविकाशकरणे दक्षस्य^२ संलिख्यते
मन्दस्वल्पधिया मया भगवतो मञ्जुश्रियः साधनम् ॥
श्रद्धां शुभस्य जननौ समुपाश्रितेन^३
त्यक्ता च येन सकलाकुशलक्रियापि ।
तेनैव शुद्धमनसा गुरुतो निशम्य
ध्यानादिकं भगवतः सततं विधेयम् ॥
आदौ मनोभिरुचिते निचिते^४ सुगन्धि-
पुष्पादिभिर्बहुविधैर्विजनप्रदेशे ।

^१ A पश्चाद्वारा ० ।

^२ A इच्छोः सुखं ।

^३ AC दक्षिणस्य ।

^४ A ०यासितेन ।

^५ AC निचिते ।

चैरध्वनिप्रमुखकण्ठकवर्जिते च
निर्वन्धे क्षत्यमपरं च सुखं निषद्य ॥

यत्क्षतश्च्चलं चित्तमेकाग्रौक्षयं निर्मरम् ।
परार्थमाशये क्षत्वा भावयेत् तदनन्तरम् ॥

सत्त्वेष्वेकं तनुजतोषसमतासंलक्षितां मिच्चतां
दुःखादुःखनिदानतोऽपि जगतामभ्युद्धीषां दयाम् ।
चित्तप्रीतिविशेषलक्षणवतौ सम्मोदिकामन्ततोऽ-
सद्यासङ्गनिवृत्तरूपसहितां ध्यायादुपेक्षां बुधः ॥

तदनु मनसि क्षत्वा यावदिच्छाप्रकौर्णं
विमलरुचिहिमार्चिर्मण्डलं शुक्लवर्णम् ।
तदुपरि सुकुमारं निर्मलस्वर्णवर्णं
कमलं ममलपत्रं भावयेदष्टपत्रम् ॥

चन्द्रामोरुहयोरुदंशुविसरव्यालोलयोरुत्तमा-
मूर्जं वर्जनशौलरश्मिकुहरं स्वर्णाकृतिं मङ्कृतिम् ।
पूर्वाभ्यां पिहितं हिताय जगतां मन्त्रौ चिरं भावयेत्
अत्यन्तोत्तमं मञ्जुवज्रपदवौमिच्छन् मनुष्योत्तमः ॥

पश्चाज्ञातिविपत्तिबाधकजराजाज्ञादिदुःखाकुलं
चन्द्रामोरुहयुग्ममङ्कृतिभवैश्चन्नौक्षतं रश्मिभिः ।
विश्वं वौश्यं ^{१०}निरीक्ष्य चोत्तमसुखे सर्वैः समज्ञौकृतं
बुद्धैस्तुल्यमतोऽपि पूर्णमनसं स्वात्मानमालोकयेत् ॥

^१ A निर्वन्ध, C निर्धन्य ।

^२ A सत्त्वेष्वक ० ।

^३ A अभ्युद्धीयाऽ, C अभ्युद्धीषाऽ ।

^४ A विभु ० ।

^५ AC निर्मर स्वर्ण ।

^६ AC कमलपत्रं ।

^७ A अत्यन्तोकम ० ।

^८ AC जापादिं ।

^९ C ० श्वमौ ० ।

^{१०} निरीक्ष्य dropped in A.

पश्चाद् दिष्टु दशस्ववस्थिततनूनानौय तै रप्तिभिः

सर्वानेव गुरुस्तथैव सुगतान् श्रीबोधिसत्त्वानपि ।
क्षत्वा तान् पुरतो मनोरथमयं निष्पाद्य पूजाविधिं
नानापुष्पसुगन्धिधूपविविधाकारेण संपूजयेत् ॥

पापादेरपि देशनादिपुरतस्तेषां विद्यथात् ततः

तानेवांशुभिरेकतामुपगतान् रोमावलौनां बिलैः ।
पुञ्जाकारतया प्रविश्य हृदये दृष्ट्वा ततस्तज्ज्वरं

ध्यायन् मोहमहाद्रिपाटनपृष्ठं श्रीमञ्जुवज्रं विभुम् ॥
स्वच्छं षोडशवत्सराक्षतिधरं शार्दूलपुष्टस्थितं

व्याख्याव्याकुलपाणिपद्मयुगलं वामार्द्धपर्यज्जिनम् ।
दौर्धं नापि न चापि खर्वमसमं सौन्दर्यराश्याश्रयं
रत्नसर्णमणिप्रकारविविधालङ्कारमालाकुलम् ॥

नासत्यं नायसत्यं मुकुरतस्मिव स्पष्टविम्बायमानं

ध्यात्वा वौरं कुमारं सकलजनपरिचाणदं वादिनाथम् ।
पश्चादात्मानसेव व्यपगतकलुषं मञ्जुवज्रस्य मूर्च्या

ध्यायेद्दौर्धं न यावद् भवति भगवता तुल्यदेहो मनोषी ॥

तान्तं रान्तं तथा सान्तं व्यञ्जनक्रमसंहितम् ।

ध्यानात् खिन्नो जपेन्मन्त्रं श्रोकारं सानुनासिकम् ॥

अपरमिह विशेषं सङ्गुरोरेव वाचा¹⁰

विमलममलबुद्धेः प्रग्रहीष्यन्ति सन्तः ।

¹ A सुगन्धिभिर्विं ।

² A स्थाने ।

³ AC लौराच्छ्वैः ।

⁴ A ०पुष्टं ।

⁵ AC चिरं ।

⁶ AC ०परिचाणं ।

⁷ AC देवादिनाथं ।

⁸ AN नान्तः ।

⁹ A सकारं, C सेकारं, N मैकारं ।

¹⁰ C वाचो ।

प्रवरगुरुकृताज्ञो ध्यानमन्त्रक्रियायाः
नहि सकलविशेषख्यापनेऽहं समर्थः ॥

मञ्जुश्रियो यदि कुतूहलचेतसापि
संराधनं भगवतः सततं विधत्ते ।

आराध्य सङ्कुरुपदं मतिमांस्तथापि
जाज्ञान्ध्यकारनिकरं नियतं भिनत्ति ॥

श्रीमन्मञ्जुकुमारसाधनमिदं सम्यग् गुरोराज्ञया
कृत्वा मन्दधिया मया यदमितं^१ पुरुणं समाप्तादितम् ।
तेनायासमपात्य सत्वरमयं श्रीमञ्जुवज्जोपमः
श्रीचिन्तामणिकल्पवृक्षसद्शोऽप्यास्तां समस्तो जनः ॥

॥ श्रीमद्वादिराट्साधनं समाप्तम् ।
। कृतिरियं परिणितश्रीचिन्तामणिदत्तस्येति ॥

48.

नमो मञ्जुनाधाय ।

सत्कुङ्कुमारुण्यकुमारकरूपलक्ष्मीं
संबुद्धरप्तिं निहतामितमोहजालाम् ।
पारीन्द्रं बद्धललितासनमन्त्रधर्म-
व्याख्याकरं नमत कामदवादिराजम् ॥

प्रथमं प्रातरुत्याय पॣ विश्वपद्मे तु^२ हृदि ।
अं-चन्द्रमण्डलस्योद्द्वं हौँ कारं कुङ्कुमारुणम् ॥

^१ A हिनत्ति ।

^२ AC पदमितं ।

^३ A निहत० ।

^४ A यानीन्द्र, C धारौन्द ।

^५ A गु, N त ।

दृष्ट्वा वदनशौचा॑ दिं कृत्वा ध्यानालये शुचौ ।
 सुखासनं च संविश्य मन्त्रं बुद्धगुणाकरम् ॥
 मैचौं सत्पुचसम्मीतिसहस्रगुणितां जने ।
 दुःखहेतोद्दुःखाच्च कृपामुद्भृतुं कामनाम् ॥
 नित्यं सज्जुणसंयोजनेच्छां प्रमुदितां तथा ।
 निजकार्यमनालोच्योपेक्षामन्यार्थकारिताम् ॥
 ध्यात्वा॑ मन्त्रौ स्फुरद्रश्मि॑ व्यूहेनानीय तान् जिनान् ।
 तैर्नभः पूरितं दृष्ट्वा॑ कृत्वा॑ पूजां मनोमयैम् ॥
 अग्निंद्रत्तनस्त्रा॑ ननानालङ्कारकारिणः ।
 स्फुरत्पूजौधसम्बेधान्॑ विश्वकृ॑ संस्कार्य देवताम् ॥
 प्रणम्य निर्मितैः कायैरसंख्यैः पृथक्॑ पृथक्॑ ।
 रागविदेषसमोहैस्त्रिविधं कायमानसम् ॥
 संवेगाद्॑ देशयेत् पापं कृतकारितमोदितम् ।
 आयत्यां संवरं सत्त्वैः सार्वे कुर्यात् पुनः पुनः ॥
 संबुद्धमञ्जुधोषाद्यैर्द्वानादिजनितं शुभम् ।
 संमोद्याध्येष्य संयाच्य चिरं सज्जर्मदेशनाम् ॥
 चिरत्रशरणं गत्वा॑ बोधिचित्तं॑ सन्मार्गकम् ।
 आश्रित्य ऊँ शून्यताज्ञानं॑ वज्रात्मकोऽहम् ॥

^१ N. oदिकं, AC दि ।

^२ A. oमुद्दन्त, N. oमुद्दर्य ।

^३ मन्त्रौ dropped in AC.

^४ A reads oफणान् यतान् जातातु ।

^५ A नभानालक्ष्यऽ ।

^६ A विश्वं संस्कार्य देवतौं, C विश्वकास्कार्य देवतौं, N विश्वकृ॑ संस्कूर्य देवतौं ।

^७ A oश्यात्याय ।

^८ A सन्मार्ज्जकं ।

^९ AC वचस्वभावात्मको० ।

ततो विश्वपद्मस्थं मँकारेन्दूर्द्ध्वसंस्थितम् ।
 स्फुरत्पिण्डाक्षरं दृष्ट्वा क्वत्वा मञ्जुवरं जगत् ॥
 प्रविश्यक्षात्त्वं सन्मन्त्रौ वादिराजं विभावयेत् ।
 काश्मौरासुणसत्कायमायानिर्जितमन्मथम् ॥
 सिंहसिंहासनाक्रान्तं निर्भान्तं लखितासनम् ।
 वामप्रकोष्ठ^१ पूर्व्युपु नौलेन्दौवरधारिणम् ॥
 संबुद्धगुणसन्दोहं रक्षालक्षारसोजज्वलम् ।
 निर्यद्विश्मस्फुरद्विद्वसन्दोहालोकमालिनम् ॥
 धर्मचक्रमहामुद्रानिबद्धकरपङ्कजम् ।
 तद्विद्वौवरे तादृक् विश्वक्षमन्वरश्मिना ॥
 समानौय परं नाथं क्वाटागारादिभिः समभं ।
 सद्वशत्वं समापाद्य संश्राव्य समयं चिधा ।
 समाक्षयं प्रवेश्याथ बुद्धं सम्यक् वशं नयेत् ॥

ॐ वज्रसत्त्वं समयहश्यहोः समयस्त्वं समयोऽहं
 समयस्त्वमहं जः हुँ वँ होः । ॐ कायाधिष्ठानं आः
 वागधिष्ठानं हुँ चित्ताधिष्ठानं । उत्पलमुद्रया पिण्डाक्षरेण
 ज्ञानाधिष्ठानं च क्वत्वा रश्मिसञ्चोदितसंबुद्धकायनिर्गत-
 देवताकारावर्जितं कुम्भाम्बुद्धानवज्रशिरा भवेत् ।

पूजितो दशदिग्बुद्धैः बुद्धपूजापरायणः ।
 सम्भूयोद्भावयेद् भव्यो भवसंसिद्धिशुद्धये ॥

^१ A ०निष्ठी, N ०निस्त्वं ।

^२ AC ०क्षत् ।

^३ AC खयं ।

^४ A ०साद्य ।

^५ A कुम्भाव्, N कुम्भो अवु० ।

^६ A omits बुद्धपूजापरायणः ... प्रकुर्वन्तं ।

भूयो विभाव्य संप्राप्य प्रश्रव्यं कायचित्तयोः ।

हारदोलक्रमेणाथ मन्त्रजापं समारभेत् ॥

विश्वमशेषगुणोदधिं कृत्वा प्रवेशादि प्रकुर्वन्तं विभावयन्
ॐ आः हुँ इत्यानौय कृत्वापयेत् ।

स्वयं मञ्जुवरो भूत्वा जगत् पश्यन्ते^२ तन्नयम् ।

यत्र यत्र युज्यते कर्म सत्त्वार्थं च तथा न्यसेत् ॥

रत्नचयप्रसन्नानां शिष्याणां स्मृतये कृतम् ।

साधनं वादिराजस्य स्याद् ध्रुवं लोकसिङ्गये ॥

सर्वान् गुरुबुद्धिं विभाव्य तदु-
हिष्य मण्डलकमारभेत् । ॐ ह्लौः स्वाहा इति हस्तादि-
प्रक्षालनाचमनमन्तः । ॐ हुँ आसनाधिष्ठानमन्तः । ॐ
वज्रभूमे हुँ भूमिपरिग्रहमन्तः । ॐ सर्वविद्वानुत-
सारय हुँ स्वाहा गोमयादि पानौयमन्तः । ततः सम्मा-
र्जननिष्पन्ने ॐ वज्ररेखे हुँ इति रेखाधिष्ठानमन्तः ।
पुनः पुष्पैकं मण्डलके दत्त्वा ॐ सुरेखे सर्वतथागता
अधितिष्ठन्तु स्वाहा इति पठित्वा हस्तं प्रक्षालयेत् ।
तदनु पुष्पैकं यहौत्वा ॐ मणिधरि वज्रिणि महाप्रति-
सरे रक्ष रक्ष माँ हुँ फट् स्वाहा इति स्वशिरोदेशे
पुष्पं क्षिपन्नात्मरक्षां कुर्यात् । पुनः ॐ आः हुँ इत्यात्म-
रक्षादिमन्तः । तन्मण्डलं विश्वपद्मरूपेणालम्ब्य तदुपरि
चन्द्रं तदुपरि कुङ्कुमारुणं भगवद्वौजं तद्रश्मिसमाकृष्ट-
मनादिसंसिङ्गं भगवन्तं प्रदौपसंकमणं न्यायेनाकृष्य तच्चैव

^१ A भावयेत् ।

^२ A पुण्यस्त्र ।

^३ A ०ताथा मन्त्र भाव्य, N ०ताथा मन्त्रं भाव्य ।

^४ A गमादि० ।

^५ A ०व्यायेन ।

च प्रवेश्य भगवन्तं निष्पादयेत् । ॐ मञ्जुधोषाय
 वज्रपुष्पे हुँ, ॐ अक्षोभ्याय वज्रपुष्पे हुँ, ॐ वैरोचनाय
 वज्रपुष्पे हुँ, रत्नसम्भवामिताभामोघसिद्धयः, लोचना-
 मामकौपारण्डराताराः । पूर्ववत् पुष्पधूपदौपनैवेद्य-
 सुगन्धवस्त्र॑ समारम्भेण २ अधिष्ठानं दातव्यम् । वन्दनापाप-
 देशनापुण्यानुमोदनां द्वात्वा मन्त्रं जपेत् । ततो विसर्ज-
 येत् ॐ वज्र मुः । ॐ अकारो मुखं सर्वधर्माणा-
 माद्यमनुत्यन्त्वात् । ॐ आः हुँ फट् स्वाहा इति
 सार्वभौतिकबलिमन्त्रः । ॐ हारीत्यै महायक्षिण्यै
 हर हर सर्वपापानि मे द्वौँ सर्वयक्षिणि प्रवेशनि
 स्वाहा हारीतौमन्त्रः । ॐ अग्रपिण्डासनेभ्यः स्वाहा
 अग्रपिण्डमन्त्रः । ॐ उत्सृष्टपिण्डासनेभ्यः स्वाहा उत्सृष्ट-
 पिण्डमन्त्रः । ॐ आः सर्वतथागताभिषेकसमयश्रिये हुँ
 हुँ प्रतिमादेः स्नानमन्त्रः ।

॥ वज्रयोगिनौभाषितं वादिराजमञ्जुश्री-
 साधनं समाप्तम् ॥

¹ A समारण, NC समालभन ।

² C तेनाधिष्ठाय ।

³ A तोभातिका ।

49.

नमो मञ्जुश्रीये ।

पूर्वोक्तविधानेन शून्यं ताभावनानन्तरं विश्वपद्मोपरि
 चन्द्रमण्डले रक्तं श्वौँकारं दृष्टा तद्रश्मिभिः समानौत-
 तथागतज्ञानमन्त्रैव प्रवेश्य तत्परिणामेनोत्पलं तन्मध्य-
 चन्द्रस्थं तद्वौजं तद्विनिर्गतरश्मिभिर्वादिराङ्मञ्जुश्रौरूपं
 जगन्निष्पाद्य निजबौज एव प्रवेश्य तत्परिणामात्मानं
 भृतिति मञ्जुश्रियमभिनिष्पादयेत् । द्विभुजैकमुखं पौतं
 लस्तिताक्षेपमुद्रया सिंहासनस्थं व्याख्यानमुद्रासलौल-
 करद्वयं रत्नमकुटिनं दिव्यालङ्कारभूषितमुत्पलवाम-
 भुजाधिष्ठितमूर्त्तिकमक्षेष्यमकुटिनं एवं समयसत्त्वमुत्पाद्य
 हृद्वौजसमाकृष्टज्ञानसत्त्वं पुरतो दृष्टा^१ समयसत्त्वं दृश्यहोः
 समयसत्त्वं समयोऽहं समयसत्त्वमहमिति समयचोदनां द्वात्वा
 जः हुँ वँ होः इति चतुर्बौजाक्षरैराकर्षणादिकं कार-
 येत् । मन्त्रसत्त्वयमेव वर्णसन्दोहराजः ।

॥ इति वादिराट्साधनं समाप्तम् ॥

^१ AC ० तानन्तरं ।

^२ A ० ककारं, C ० ज्वौँकारं ।

^३ A has समयसत्त्वे पुरतो दृष्टा after दृष्टा ।

^४ AC ० कर्षादिकं ।

50.

पूर्वोक्तविधानेन प्रथमं हृदौन्दुमध्ये बौजं^१ षष्ठस्य पञ्चमं
पञ्चमस्त्वरेण पूरितं शून्यद्वयदेवेनाक्रान्तं तद्वैजरश्मिज-
गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् दृष्टा पूजयित्वाभिवन्द्य च अनेन
मन्त्रेण ऊँ वज्रपुष्पे हुँ, ऊँ वज्रधूपे हुँ, ऊँ वज्रदीपे
हुँ, ऊँ वज्रगन्धे हुँ, ऊँ वज्रनैवेद्ये हुँ । ततो रत्नचयं भे
शरणमित्यादि पठेत्, प्रणिधानपूर्वकं सर्वधर्मनैरात्म्यं
भावयेत् ऊँ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् । ततो—

बौजं मायोपमाकारं चैधातुकमशेषतः ।

दृश्यते स्पृश्यते चैव यथा माया हि सर्वतः ।

न चोपलभ्यते चैव सर्वस्य जगतः स्थितिः ॥

इत्यधिसुच्य ऊँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभाव-
शुद्धोऽहम् । पूर्वोक्तबौजनिष्ठव्वं श्रीमञ्जुकजं पञ्चवौरक^२-
शेखरं कुमारं सर्वाभरणभूषितं कुञ्जुमारुणं वामेनोत्पलं
दक्षिणेन लौलया स्थितं सिंहासनस्थमात्मानं कुमार-
रूपेण चिन्तयेत् । अस्य मुद्रा भवति— हस्तद्वयं सम्पु-
टाञ्जलिं क्षत्वा तर्जनीदयाभ्यामनामिकानखौ पिधाय
उत्पलविकचसंस्थिता । हृदूर्णाकण्ठमूर्ढे वा लक्ष्मजापः
ऊँ वागीश्वर^३ मुः ।

॥ मञ्जुघोषसाधनम् ॥

^१ बौजं dropped in A.

^२ A द्वेदवना० ।

^३ ऊँ वच्चगन्धे ऊँ not to be found in A.

^४ AC पूर्वधू० ।

^५ AC पञ्चवौरके० ।

^६ AC वागीश्वरं ।

51.

नमः श्रौवादिराह्मज्जुघोषाय ।

नत्वा ज्ञानमयं नाथं सर्वसिद्धिप्रदायकम् ।
तत्साधनमहं वच्मि^१ क्रियातन्त्वानुसारतः ॥

प्रथमं तावन्मन्त्रौ मनोऽभिरुचिते स्थाने यथा सुखमुप-
विश्य दुःखार्णवे पतितं सत्त्वधातुं दृष्ट्वा प्रणिधिं कुर्यात् ।
दुःखिता अमौ सत्त्वाः संसारे संसरन्ति ते मया मञ्जु-
घोषेण भूत्वा सर्वसत्त्वा^२ अनुत्तरपदे प्रतिष्ठापयितव्या
इति । ततः 'पटादिगतं भगवन्तं मञ्जुघोषं गुरुबुद्धिवोधि-
सत्त्वांश्च पुरतोऽवलम्ब्य पुष्पादिभिः सम्पूज्य प्रणिपत्य
पापदेशनामकरणसंवरं पुण्यानुमोदनां आत्मभाव-
निर्यातनां चिशरणगमनं बोधिचित्तोत्यादं च कुर्यात्
अनेन गाथादयेन—

रत्नवयं मे शरणं सर्वं प्रतिदिशाम्यधम् ।

अनुमोदे जगत्पुण्यं बुद्धिवोधौ दधे मनः ॥

उत्पाद्यामि वरबोधिचित्तं

निमन्त्रयामि अहं सर्वसत्त्वान् ।

इष्टां चरिष्ये वरबोधिचारिकां

बुद्धो भवेयं जगतो हिताय ॥

ततो मार्गश्रियणम् । उँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः
स्वभावशुद्धोऽहं इत्यर्थानुगमेन वारचयमुच्चार्य स्वभाव-
शुद्धमधिमुच्च सर्वधर्मनैरात्म्यं भावयेत् । चैधातुकं शून्यम-

^१ *Namaskāra* only found in Ab^२ Ab प्रसादकं ।^३ ANC वचे ।^४ A रुचिस्थाने ।^५ सर्वसत्त्वा found only in Ab.^६ Ab पटादिकं ।^७ A ०त्पादनेन गाथा, N ०त्पादनञ्च ।^८ N ०म्यहं ।

लक्षणं ग्राह्यग्राहकवर्जितं द्वष्टा^१ स्वहृदये अकारेण चन्द्र-
मण्डलं तस्योपरि मुःकारं तस्त्रामौकरामं तदुद्भूत^२-
गमस्तिसमूहैः सर्वलोकधातुप्रसरानवभास्य यथाभव्यतया
सत्त्वानामर्थं क्वत्वा सर्वतथागतान् सञ्चोद्य तस्मिन् वौजे
प्रवेश्य तत्सर्वं निष्पाद्य सञ्जुघोषस्वरूपमात्मानं भाव-
येद् द्रुतकनकानिमं^३ द्विभुजमेकमुखं सिंहस्योपरि पद्म-
चन्द्रां सने अर्द्धपर्यङ्कनिषेणं चिचौरं रत्नमुकुटिनं चन्द्र-
प्रभामण्डलं कुमाराकाररूपिणं सर्वालङ्कारभूषितं
शृङ्गाररससंयुक्तं ईषद्विसितं द्वाभ्यां हस्ताभ्यां धर्मचक्र-
मुद्राधरं अवसर्वभुजासक्तप्रज्ञापारमितासहितेन्द्रीवरं
वामजड्डाश्रितयमान्तकं महाक्रोधं नौलवण्णं विकटदंष्ट्रा-
करालं पिङ्गलकुटिलकेशमारक्तं^४ मण्डलाक्षं^५ भयानकं
भृकुटीघोरमुखं कपालमालाविभूषितशिरसं सव्यकरेण
भगवतो जड्डावलयं वामे दण्डधरं एवं विभाव्य काय-
वाक् चित्तेषु चन्द्रमण्डले उँ आः हुँ इति^६ अक्षरं
सितरक्तनौलवण्णं यथाक्रमेण विन्यस्य ततः स्तनान्तरित-
चन्द्रमण्डले मुःकारं विचिन्त्य ततः^७ पूज्यपूजकयोरभेद-
मा^८ लम्ब्य नानाविधदेवतामिः संत्वयमानमात्मानं द्वष्टा
स्फुरणसंहरणेन तावद् भावयेत् यावत् खेदो न जायते

^१ Ab खहृद्यकां ।

^२ ANC तदुद्भूत० ।

^३ AN निष्पाद्य ।

^४ Ab द्विभुजेक० ।

^५ Ab ०स्तनाद्वृपर्येण० ।

^६ C ०सुन्द्रां दधान॑ ।

^७ ANC सर्व० ।

^८ A ०पद्मान्तकं, Ab ०यमान्तकं ।

^९ ANC ०मण्डलाङ्कं ।

¹⁰ भयानकं ०विभूषितशिरसं found only in Ab.

¹¹ ANC अक्षरं ।

¹² N तत् ।

¹³ AC ०भेद्यमव० ।

एवं भावयतो नित्यं बुद्धिप्रसिद्धये^१ ।

इह^२ जन्मनि प्राप्नोति मञ्जुनाथमहाकृपाम्^३ ॥

भावनाखिनः स्वहृदि चन्द्रमण्डले मन्त्रं विन्द्यस्य
जपेदासक्तं मानसः । तत्रायं जपमन्त्रः ॐ धर्मधातु-
वागीश्वर मुः । एवं जपं ह्रत्वा भावनां चाप्यखेदतः
उत्थातुं कामश्चेत् पुनस्तथैव संपूज्य संस्तुत्य कुशलं परि-
णाम्य क्षमापयेदनया गाथया—

यत् क्वतं दुष्कृतं किञ्चित् मया मूढिया पुनः ।

क्षत्तव्यं तत् त्वया नाथ यतस्त्वाताऽसि देहिनाम् ॥

जगद्विताय प्रणिधानं कुर्यात् । ततः—

अनेन कुशलेनाहं बुद्धत्वमधिगम्य च ।

तारयेयं जगत् कृत्स्नमगाधाद् भवसागरात् ॥

ततः सर्वधर्मसमतामध्यालम्ब्य सर्वं मञ्जुधीषमयं
पश्यन्^४ स्वदेवतागर्वमुद्वहन् यथासुखं विहरेदिति । एवं
चतुःसन्ध्यं चिसन्ध्यं वा करणौयमिति ।

इति साधन^५ माधाय^६ यदवापि^७ फलं मया ।

तेनायं^८ चिभवो लोको भूयान्मञ्जुवरोऽखिलः ॥

॥^९ आर्यश्रीमद्वादिराङ्गमञ्जुश्रीसाधनं समाप्तमिति ॥

^१ AN भावयते ।

^२ ANC प्रसिद्धति ।

^३ Ab इहैव ।

^४ ANC ०क्षयं ।

^५ Ab जपेदति० ।

^६ A उत्थितु० ।

^७ AN देवता० ।

^८ A चतुःसन्धेन्त्रियं लज्जया० ।

^९ C ०माराध्य ।

^{१०} A पदं ।

^{११} A कलं ।

^{१२} C तन्मयं ।

^{१३} A चिभवो ।

^{१४} Ab reads आर्यवादिराट्साधनं समाप्तमिति ।

52.

प्रथमं तावन्मन्त्रौ सुगन्धोपलितं नानापुष्पावकीर्णं
भूमिभागं क्वत्वा तन्मध्यसुखासने समुपविश्य निश्चरण-
गाथामुच्चारयेत् । पश्चात् स्वहृदये अकारं पश्येत्
तत्परिणामेन चन्द्रमण्डलं तन्मध्ये मुःकारं चिन्तयेत् ।
ततो मुःकारात् पञ्चवर्णान् १रश्मिमेघान् स्वरोमक्षपेभ्यो
निश्चारयेत् । तैश्च रश्मिभिर्मञ्जुघोषरूपैः संच्छन्नं गगनं
पश्येत् । ततस्तान् पुष्पादिभिः पूजयेत् । ततः पापदेशनां
पुण्यानुमोदनां प्रणिधानादिकं च कुर्यात् । ततश्चतुर्ब्रह्म-
विहारं भावयेत् । पश्चात् तत् सर्वं शून्यं ध्यात्वा ॐ^३
शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमिति मन्त्रमुच्चारयेत् ।
ततः पुनरपि स्वहृदयकारं पश्येत् । तत् परिणाम्य चन्द्र-
मण्डलं तन्मध्ये मुःकारं तत्परिणामेन मञ्जुघोषरूप-
मात्मानं पश्येत् सिंहस्थं कनकगौरवणीं सर्वालङ्कारभूषितं
व्याख्यानमुद्रां व्यक्तरं वामपाश्चेऽत्यलधरं अक्षोभ्यमकुटिनं
२दक्षिणे सुधनकुमारं वामे यमान्तकं पश्येदिति ।
३भावनायाः खिनो मन्त्रं जपेत् ४ॐ वागौश्चरं मुः ।

॥ वादिराट्साधनं समाप्तम् ॥

^१ A रश्मौन् सेषान् ।

^२ N तच्च ।

^३ A ०प्यग्र० ।

^४ A दक्षिणेन ।

^५ A भावनया ।

^६ A वागौश्चरं ।

53.

प्रक्षाल्यार्चनपापदेशनशुभामोदादिमैच्यादिकः
 मन्त्रोपाधिकसर्वधर्मतथां चन्द्रदयान्तर्गतम् ।
 पौताम्भोजं बिभर्ति पौतविलसन् मँकारबीजं ततः
 चन्द्रादेः परिणामतो खटिति सस्याद् वादिराजः स्वयम् ॥
 'ततः प्रज्ञाकरं तान्तं रान्तं सान्तं सुपरिण्डतम् ।
 ईश्वरिणं जपेन्मन्त्रं अर्जेन्दुविन्दुनादिनम् ॥
 ॥ प्रज्ञार्द्धनिधिवादिराट्साधनं समाप्तम् ।
 । क्वतिरियं परिण्डतश्रोहरिहरस्य ॥

54.

लोकानुग्रहकारिणे कुमाराकारधारिणे ।
 मञ्जुश्रिये नमस्तुभ्यं तथतापथदेशिने ॥
 मञ्जुश्रीकल्पोक्तविधिना वादिराट्साधनं निगद्यते ।
 प्रथमं तावत् चतुरसं चतुर्द्वारं नानारत्नखचितवितानोप-
 शेभितं मुक्तामयं ध्वजपताकादिमण्डितं^१ मण्डपं विचिन्त्य
 तत्र मध्ये पटुमस्त्ररक्कं^२ तत्रोपविश्य इदानौ बोधिचित्त-
 मुत्पादयेत् । यावन्तः सत्त्वाः सत्त्वसंग्रहेण संगृहीतांस्ते

^१ A तथा ।

^२ AC नान्तं ।

^३ समाप्तं omitted in N.

^४ A नाश्रितं ।

^५ A पदममूरकं, N पटमस्त्ररक्कं ।

^६ A ०स्त्रस्त्रं ।

सर्वे मया मञ्जुश्रीज्ञाने प्रतिष्ठापयितव्या इति यद्वा
अनित्याः क्षणिका^१ निरात्मानः चित्तविठियिताः^२ स्वप्नेन्द्र-
जालसहशाः प्रतिभासमाचा आदिशान्ताः प्रकृतिपरि-
शुद्धा अभावा अजाता अनुत्पन्नाः^३ तथताभूतकोटिशून्याः
सर्वधर्मा इति शून्यताया अधिवचनम् । तृष्णावशात्
अमौ सत्त्वा अविद्यान्वौकृता अकर्मविपाकदर्शिनः
तेभ्यो गम्भीरं प्रतीत्यसमुत्पादकर्मक्रियावताराय धर्मं
देशयिष्यामौति करुणाया अप्यधिवचनम् । अत एवाह
भगवान् समाजादौ—

शून्यताकरुणाभिनं बोधिचित्तमिति सृतम् ।

अस्योत्पादादुत्पादितं बोधिचित्तं बोधिसत्त्वं इत्युच्यते ।
ततः सर्वबुद्धबोधिसत्त्वान् मनसैव सम्पूज्य ततः
स्वहृदि हुँकारं रक्तवर्णं सूर्यकोटिशतसहस्रज्जलनभासुरा-
कारमात्मानं ज्ञानदेहमवलोक्य तेनैव सूर्यमण्डलं विभाव्य
तदुपरि चन्द्रमण्डलं कुङ्कुमाभं तत्र परमाक्षरमनेक-
पुण्यकोटिशतसहस्रनिर्यातनं मँकारं पञ्चवर्णसमायुक्तं
दिग्ब्योमपर्यन्तं समीक्ष्य ततो ज्ञानोच्छेकात् सञ्चोद्य
भगवन्तं मञ्जुश्रियं तपकाञ्चनाभं पञ्चवीरकुमारं धर्म-
चक्रमुद्रासमायुक्तं प्रज्ञापारमितान्वितनौलोत्पलधारिणं
सिंहस्थं ललिताक्षेपं सर्वालङ्घारभूषितं शृङ्गारं सागर-
तरङ्गप्रभया चैधातुकमापूरयन्तं अनवरतगद्यपद्यसंस्कृत-
बहलानेकरुतधर्मं देशयन्तं स्फुरणसंहरणपूर्वकमानौय

^१ A क्षणिक० ।

^२ A चित्तविपठिला ।

^३ A पञ्चतथा० ।

^४ °सागर° dropped in A.

^५ A बज्जलनका०, C बज्जलामेक० ।

प्रवेश्य उँ मञ्जुवर हुँ इत्यनेन हृदौक्षत्य मञ्जुवज्ञ-
स्वभावात्मकोऽहमिति भावयेत् । ततो भावनया खिन्ना
जपेन्मन्त्रं उँ मञ्जुवर हुँ । एषा भगवतो विधिः शुचि-
साचारसम्पन्नः सन् सप्त लक्षाणि जपेत् ।

॥ वादिराट्साधनं समाप्तम् ॥

55.

तमोऽरपचनाय ।

शशधरमिव शुचं खड्डपुस्ताङ्कपाणिं
सुस्वचिरमतिशान्तं पच्चचौरं कुमारम् ।
पृथुरतिवरमोक्षं पद्मपत्रायताक्षं
कुमतिदहनदक्षं मञ्जुघोषं प्रणम्य ॥
लघुतरमुपदेशं चक्ररत्नस्य कुर्या-
मरपचनसुसिङ्गौ जन्मिनो येन नूनम् ।
निखिलपदवौ बोड्डौ प्राप्नुवन्त्यग्रबुद्धि-
मविरतमभियोगाद् भावयन्तोऽर्द्धवर्षम् ॥
सुरभिकुसुमाकौर्णे गन्धतोयोपसित्ते
समशुचिसुमनोज्जे मन्त्रविद् भूमिभागे ।
क्वचिदतिष्ठदुरम्ये विष्टरे चोपविश्य
सुखरतिमनिमित्तं भावयेद् बोधिचित्तम् ॥

स्वभाव॑ शुद्धं समुदीर्यं मन्त्रं
 विभाव्य शून्यं निखिलं समन्तात् ।
 परार्थसार्थं पुनरात्मदेहं
 प्रभास्वरं तं सकृदेव पश्येत् ॥
 अथान्तरौक्षे स्वहृदौन्दुमण्डलं
 स्वरेण^२ चाद्येन विभाव्य भास्वरम् ।
 अथाच धौःकारमुदीर्श्य पाण्डरं
 तं मञ्जुधोषं विदधौत निर्मलम् ॥
 शशाङ्ककोटिद्युतिमादधानं
 न्यसेच्च सर्वाभरणोच्चलं तम् ।
 ध्यानैकनिष्ठं कमलापरिस्थं
 सरागमौषज्जसितं मनोज्जम् ॥
 स्वहृदि वरमकारं विस्फुरन्तं समौद्ध्यं
 तमतुलदृणिजालं चक्रमष्टाररूपम् ।
 तदुपरि शशिबिम्बं भावयेत् तेन मन्त्रौः
 शशधरकरगौरं मञ्जुधोषं तमेव ॥
 विहसितसकटाशां दक्षिणे चारुरूपां
 गुरुतरकुचयुग्मां केशिनौं तस्य पश्येत् ।
 सुरुचिरललिताङ्गौं वामतश्चोपकेशौं
 सकलगुणनिधाने भावयेत् ते च नाभ्याम् ॥
 न्यस्येत् पुरस्तात् खलु जालिनौप्रभं
 सुशुभ्रेरोज्जवमेव निर्मलम् ।

^१ ANC ओसिङ्गं ।

^२ Ab वाद्येन ।

^३ AbNC विक० ।

पँकारजं रश्मिमयं मनोऽहरं
 चन्द्रप्रभं तं विदधीत पृष्ठतः ॥
 ज्वलन्गभस्तीन्यथ चाक्षराणि
 पृथुप्रभावानि विभावयेच ।
 अज्ञानशैलं विधमन्ति तानि
 कुर्वन्ति सुज्ञानमनाविलं च ॥
 चक्रं अमत् शैघ्रमधो विचिन्त्य
 मोहाश्चकारं विधमत् समस्तम् ।
 सदैव तन्निश्चलमेव पश्येत्
 शशाङ्कविम्बं छहदंशुजालम् ॥
 शशाङ्कतो वै पृथुरश्मिमेधं
 निःस्त्वय पश्येद् दशदिग्वजन्तम् ।
 सत्त्वानलाङ्कृत्य तथात्मदेह-
 मागत्य चान्त्ये प्रविशन्तमिन्दौ ॥
 सदरपचनमन्तं संजपन् मन्त्रिमुखो
 हृष्टमतिरूपदेशात् भावयन्नाशु भूमीः ।
 वरविमलमनोज्ञाः पारमीश्चापि सर्वाः
 प्रहृतविमतिदोषाः प्राप्नुयात् ता जिनानाम् ॥
 वरगुरुरतिवज्जैरयसङ्खर्मंतेजैः
 सुगतगणपुरस्ताद् योऽभिषिक्तो विधानात् ।
 सुमर्तिरजितमित्तस्तेन संग्रन्थितं हि
 सदरपचनचक्रं जन्मिनां बुद्धिसिद्धौ ॥

संग्रन्थ्य चक्रं सुविधानमग्यं
पुण्यं मयाऽऽस्तं विपुलं समन्तात् ।
यत् तेन लोको निखिलो^१जिज्ञासाधः
सन्मञ्जुघोषोऽस्तु सुखैकनिष्ठः ॥
॥ अरपचनसाधनम् ॥

56.

नमोऽरपचनाय ।

प्रथमं तावत् मन्त्रौ मनोऽनुकूले प्रदेशे सुखासनोप-
विष्टः स्वहृद्यादिवर्णोऽन्नवेन्द्रौ चतुर्थस्य चतुर्थं वौजमौकारान्तं
बिन्दुद्वयसंयुतं विभाव्य ततस्तत्करनिकरैरपसारित-
क्लेशान्यकारं हृदयो मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षेति चतुर्ब्रह्म-
विहारं भावयेद् वश्यमाणक्रमेण । का मैत्री ? या
सर्वसत्त्वेष्वपुच्चं प्रेमता । का करुणा ? या चिदुःख-
दुःखितानां सत्त्वानां संसारसागरादुद्वरणकामता । का
मुदिता ? उत्पादितकुशलमूलपरभोगैश्वर्यादिषु हृष्ट-
चित्तता । कोपेक्षा ? सर्वच्च प्रतिधानुनयपरहितधर्मतायां
स्वरसवाहिनी प्रवृत्तिरिति चतुर्ब्रह्मविहारभावना-
नन्तरं स्वहृदौजरश्मिभिरेव निर्गतसमस्ताकाशदेशव्यापि-

^१ A omits जिज्ञासाधः.....वौज० including the colophon
and part of the next *Sādhana*.

^२ Ab ०कारं ।

^३ AC ०मेकता ।

^४ N ०चातन० ।

गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् स्फुरणसंहरणाकारेण जगदर्थक्रिया-
करणैकपरान् दृष्ट्वा स्वहृदौजकिरणैरेव दिव्यगन्धपुष्प-
प्रकरादिकं निश्चार्य भगव्यलपूर्वकं क्रताञ्जलिना गुरु-
बुद्धबोधि॑ सत्त्वचरणकमलविन्यस्तमूर्धा प्रणामना वन्दना ।
तद्रथमेरेव निर्गतपुष्पधूपदौपगन्धचूर्णचौवरच्छचध्वज-
धण्टापताकादिभिस्तेषां च बाह्याध्यात्म्यपूजादिभिः
संपूजनं पूजा । ततः पापदेशनादिकं कुर्यात्—

‘देषाच्च रागादथ मोहतोऽपि
कायेन वाचा मनसाऽन्यतोऽपि ।
पापं कृतं कारितमेव यत् तत्
सर्वं जिनानां पुरतो दिशामि ॥

इति पापदेशना ।

‘पुण्यं च यत् सर्वतथागतानां
अन्यच्च सम्बोधिसमाश्रितानाम् ।
प्रत्येकबुद्धस्य च सज्जुरुहणां
सर्वं जिनानां स्वनुमोदयामि ॥

इति पुण्यानुमोदना ।

समस्तकाल॑ चयवर्त्तिबुद्धा-
ननन्तदिग्व्यापिक्षपागुणैधान् ।

¹ Ab ० सत्त्वानां ।

² ANC ० णामो ।

³ ANC omit ० च्छच् ।

⁴ Ab reads differently— यत्पापं मयोपार्जितं सर्वजन्मसु रागच-
द्वेषजमोहजं वा कायेन वा मनसा वा वचोभिर्वा तत्सर्वं प्रतिदेश्यामि ।

⁵ Ab reads differently— यत्पुण्यं च सर्वतथागतानां बोधि-
सत्त्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानां सदुरुहणां च तत्सर्वं पुण्यमनुमोदयामि ।

⁶ सर्वं प्रणयं in N.

⁷ Ab यावन्ति ।

प्रहौनदोषार्थगणान् सधर्मा-
नवेत्य भक्त्या शरणं प्रयामि ॥

इति चिशरणगमनम् ।

संश्रित्य जैनं परिशुद्धमार्गं
ब्रह्मेन्द्रस्त्रप्रभृतिष्ठनर्धम् ।
इत्यं मयोपार्ज्जितपुण्यवन्दाद्
उत्यादियाम्येष सुबोधिचित्तम् ॥

इति जिनमार्गाश्रयणबोधिचित्तोत्पादौ । एवं सप्त-
विधानुत्तरपूजानन्तरं गुरुवचसा बाह्याध्यात्मशून्यतां
विभाव्य पुनस्ताद्वौकरणार्थं ॐ^१ स्वभावशुद्धाः सर्व-
धर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति गायथ्रामुच्चार्थं तदनु स्वचित्तं
प्रतिभासमाचं स्वच्छाप्रतिघरूपमादिस्वरोङ्गवेन्द्रमण्डला-
कारेण स्वचित्तं विचिन्त्य तदुपरि पूर्वोक्तबौजं तदिन्दु-
बौजपरिणतं खड्गं स्फुरदूपं तदनु मुष्टिमध्ये शशधरोपरि
पूर्वोक्तबौजं ततः खड्गबौजपरिणतं मञ्जुघोषं शर-
क्ताएङ्गसमप्रभं दशदिगालोककरनिकरधरं द्विभुजं कुमारा-
क्तिं सर्वेन समस्ताज्ञानोच्छेदनैकपरप्रज्ञाखड्गव्यग्रकरं
अवसर्वेनोपायभूतसकालशास्त्रकलापुण्यैकपुस्तकव्यग्रं पाणिं
सर्वालङ्कारभूषितं रक्ताम्बरधरं ध्यानैकनिष्ठं प्रबुद्ध-
पद्माननं कमलदलेक्षणं उत्पादितमहापुरुषलक्षणं
इन्द्रनीलमणिसन्निभाकुच्चितपच्चचौरं सिताष्टदलकम-
लेन्दौ वज्रपर्थक्केनोपविष्टं सर्वतथागतज्ञानस्वरूपं मञ्जु-
श्रीरूपमात्मानं विभाव्य, एवं समयसत्त्वाहङ्कारवान्

^१ Ab. ० स्तदेव ।

^२ Ab. हस्तः ।

^३ ANC. ० मले० ।

योगी स्वहृदि अँकारनिष्ठन्नं शुभ्रमष्टारचक्रं स्फुरत्किरण-
गणैरशेषाज्ञानविध्वंसनकरं दक्षिणावर्तकमेणा^१ स्वं भ्रमद्-
द्वष्टा तदुपर्यन्तरौक्षे आदिवर्णोङ्गवेन्दुमण्डलं तदुपरि
पञ्चाक्षरं यथाक्रमेण ज्वलदनलसङ्काशं सर्पिमकं समस्ता-
ज्ञानोच्छेदकरं गुरुपदेशतो विभाव्य देवताकारनिष्पाद-
नानलसो मन्त्रौ स्फुरणादिकं कृत्वा जपं कुर्यात् ।
अथवा हृदौन्दुमध्ये शुभ्राकारनिष्ठन्नमरपचनारथं सितं
सर्वालङ्कारभूषितं हृष्टं ध्यानैकनिष्ठं वज्रपर्यङ्केनोपविष्टं
दक्षिणावामकराभ्यां ^२असिपुस्तकौ धारयन्तं इन्द्रनौल-
सकलाकुञ्चितपञ्चचौरधरं स्फुरदिन्दुसमाननं वदतां वरं
स्वबौजेन्द्रयुक्तहृदयं विभाव्य, तस्य पुरतः शुक्लरेफोङ्गव-
जालिनौप्रभं ^३अरपचनवद् द्विभुजादियुक्तं स्वहृदौन्दौ
स्वबौजाधिष्ठितं द्वष्टा तदनु पृष्ठतः सितपकारनिष्ठन्नं
चन्द्रप्रभं स्वहृदौन्दौ बौजसंयुक्तमवलोक्य ततो दक्षिणेऽ
शुभ्रचकारनिष्ठन्नां केशिनौं सितां सर्वालङ्कारभूषितां
पौनपथोधरां ^४सव्यावसव्येनासिपुस्तकधरां स्वहृदौन्दौ
बौजान्वितां विचिन्त्य एवं ^५उत्तरेण शुक्लनकारनिष्ठन्ना-
मुपकेशिनौं च स्वहृदौन्दौ बौजसमन्वितां विभाव्य सर्वा-
नरपचनसद्वशान् विचिन्तयेत् । इत्यं देवतागणहृदौज-
किरणस्फुरणसंहरणैर्जगदज्ञानवृन्दमुच्छेदयन् धर्मामृत-
सकलशास्त्रशिल्पकलापैः सर्वसत्त्वान् सन्तर्पयन् मुहुर्मुहुः
स्वच्छाप्रतिघरुपमात्मानं विभाव्य गुरुपदेशतः समा-

^१ A₁N शुभं दृ०, C शुभमतु दृ० ।

^२ AC ०मणिषु० ।

^३ ANC omit अरपचनवत् द्विभुजादियुक्तं । ^४ Ab ०जान्वितं ।

^५ Ab ०णतः । ^६ ANC omit.

^७ ANC omit.

हितो मन्त्रौ जपं कुर्यात् । प्रणवादिपञ्चबौजाक्षरमध्ये
समयसच्चबौजान्तमन्तः । यदा ^१उत्थानाशयो ^२भवेत्
तदा स्वमन्त्रं गुरूपदेशादुच्चार्थं तदनु शताक्षररगाथां
पठेत् । ^३ उं वज्रसच्च समयमनुपालय, वज्रसच्चत्वेनोपतिष्ठ,
द्वंडो मे भव, सुतोष्यो मे भव, सुपोष्यो मे भव, अनुरक्तो
मे भव, सर्वसिद्धिं मे प्रयच्छ, सर्वकर्मसु च मे ^४चित्तं
श्रेयः कुरु हुँ हहहह होः ^५भगवन् सर्वतथागतवज्र मा मे
मुच्च वज्रौभव महासमयसच्च आः इति शताक्षरमन्त-
पठनानन्तरं स्फुरणादिकं विसृज्य समयसच्चगर्वेण
सर्वेर्यापयेषु विहरन् समाहितो योगी सम्यग्ज्ञान-
सागरं पारगो भूत्वा अचिरेणैव कालेनानुत्तरां बोधिं
प्राप्नोतीति ।

संलिख्य साधनं शुश्रं मुक्तकेनेह ^६मुक्तगे ।
पद्माकरस्य यत् पुरायं तदस्तु भवमुक्तये ॥

॥ मुक्तकेनारपचनसाधनं समाप्तम् ॥

^१ AC उत्थासना० ।

^२ Ab भवति ।

^३ Ab चित्तश्रियः ।

^४ A omits.

^५ AC ०पाशो ।

^६ ANC अक्षये ।

57.

मध्ये मञ्जुश्री^१यं न्यस्येद् रक्तवर्णं पूर्वेण जालिनौप्रभं हरितवर्णं ^२रेफाक्षरेण दक्षिणेन केशिनौं पौत्रवर्णां पकारेण पश्चिमेन चन्द्रप्रभं चन्द्रवर्णाभं चकारेण नकारेण उपकेशिनौं रक्तवर्णां लिखेत् । वरदमुत्पलकरं मञ्जुश्रीयं वामेन पद्मधरं वरदं जालिनौप्रभं उत्पल-वरदहस्तामुपकेशिनौं वरदपद्महस्तं चन्द्रप्रभं रक्त-पद्मधरां केशिनौं वरदकरां च । नाभिमूले चक्रमष्टारं अमलं वह्निसमग्रभं तदुपरि चन्द्रमण्डलं तस्योपरि चतुरारं चक्रं चक्रान्तर्गतान्यक्षराणि ध्यायेन्मन्त्राक्षराण्येव देवताबिन्बम् । तेषां हृदये तान्येवांक्षराणि । ततः सकलान् वर्णान् सर्वरसगुणोपेतान् दशदिग्व्यापकानिति यावत् ।

॥ आर्यमञ्जुश्रीभट्टारकभावनोपदेशः ॥

^१ AC यमाश्येत् ।

^२ AC रेफोङ्गवेन ।

^३ AC भाव्यं चा० ।

^१ AC रेफोङ्गवेन ।

58.

सद्योऽनुभवमञ्जुश्रीसाधनं साधु कथ्यते ।

प्रज्ञार्थिं जनार्थ्यैः प्रज्ञाविषव्यामोहहानये ॥

प्रथमं ^१तावद् योगी क्वचिन्मनोऽनुकूले प्रदेशे अकार-
स्वरोङ्गवेन्दुस्थितधीः कारबौजविनिर्गताङ्गुशाकाररम्या-
क्षषारपचनादेः पूजादिकं विधाय शून्यतां भावयेत् ।
ततश्चित्ताकारपरिणतकुमुदवन्दुस्थितधीः काराभिनिवर्ति-
तानिमित्तनिस्तिंशं पश्येत् । तदग्रे आदिस्वरपरिणताजो-
परि असिबौजं सर्वमेतत् परिणम्य खड्गपुस्तकधारिणमा-
कुञ्चितपञ्चचौरं रक्तवस्त्रं युगयुतं शृङ्गारवेशधारिणं स्मित-
विकसितवदनं शशाङ्ककान्तितुल्यशेषाभं विश्वदलकमलस्थ-
बद्धपर्यङ्कं सद्योऽनुभवारपचनरूपमात्मानमीक्षेत । ततः
स्वहृद्यादिस्वरपरिणतमस्पृशदष्टारचक्रं तदुपर्यङ्गुरीमात्रेण
स्वरादिं संभूतमस्पृशन्तमिन्दुमगडलं तत्र च चन्द्रबौज-
जनितमसिं तत्कोटिचन्द्रं च पूर्वाक्तखड्गबौजविराजितं
खड्गादिपरिणामेन च तथैव मञ्जुषीषं विभावयेत् । तदग्रे
च रेफजखड्गादिस्वरमोषधीशस्थितरेफं विभाव्य खड्गादि-
परिणतं जालिनीकुमारं भगवद्रूपं पश्येत् । तथा पृष्ठे
तथैव पञ्चमाद्यक्षरेण चन्द्रग्रभं दक्षिणे तथैव चकारेण
केशिनौ स्तनभरविराजितां नाथरूपां वामे चोपकेशिनौ
नकारेण तथैव च सर्वेषां स्वहृन्निशाकरे सितं स्वस्व-

^१ A ० जनदोः, NC ० जनार्थ्यैः ।

^२ AC भावयेऽ ।

^३ ANC ० निश्चित० ।

^४ AC ० युतयुतं ।

^५ AC ० मञ्जुषीप० ।

^६ Ab ० संख्व० ।

^७ ANC ० रजो० ।

^८ Ab ० मात्रां० ।

बौजं विचिन्तयेत् । ततो नायकहृदौजविनिर्गीतांश्वा-
क्षष्टज्ञानसत्त्वेन सहैकतां च चक्रं च शैवं भ्रमत् चन्द्रस्य-
देवताचतुष्टययुक्तं चात्मानं ^३स्थितं अशेषवाङ्मयं स्फुरण-
संहरणं च ध्यायात् । ध्यानात् खिन्नो जपेन्मन्त्रम् । तचायं
मन्त्रराजः अरपचनधीः इति ।

सद्योऽनुभवमञ्जुश्रीसाधनं पुण्यमाचितम् ।

यत् कला तेन लोकोऽस्तु मञ्जुघोषसमः सदा ॥

॥ सद्योऽनुभवारपचनसाधनम् ॥

59.

बौजेभ्यः स्फारयेद् रश्मौनुच्छासेनाथ रश्मिभिः ।
निःश्वासौर्यैर्ज्ञानसत्त्वं बौजेष्वाक्ष्य संहरेत् ॥
विश्रम्य ज्ञानसत्त्वाद्यबौजकस्फारसंहृती ।
श्वासस्य स्थिरधीः कुर्यात् निर्गमागमयोः क्रमात् ॥
असि॑ विधुवरबौजं चन्द्रविम्बोपरिस्थं
क्रमगतिपरिणङ्गं विद्रुतापत्तिशुद्धम् ।
तदनु च मतिपुञ्जं मञ्जुघोषादिरूपं
भवति सु(कु)मतिचक्रं कोटिमोक्षप्रदं च ॥

^१ C ०तास्वा० ।

^२ ANC स्थिरं ।

^३ AC ०सादौ० ।

^४ N ०त्त्वाङ्गं ।

^५ AC ०विचर० ।

विधौ बौजासितन्मुष्टिचन्द्रबौजानि रोचिषाम् ।
रश्मीकृत्य गतायाते चिन्तयेत् पञ्च देवताः ॥

पूर्वोक्तविधानेन शून्यताभावनानन्तरं विश्वपद्मस्तुर्ये
पौत्रवैकारबौजपरिणतं भृतिति वज्ञानज्ञं मञ्जुश्रीभट्टा-
रकमात्मानमभिनिष्ठादयेत् पौत्रवर्गमेकमुखं चिनेचं
षड्भुजं जटाधरं द्विरष्टवर्षं सशृङ्गारं प्रत्यालौढपदं
खड्बाणदर्पणधरं दक्षिणकरचयं कार्मुककुवलयकंकेस्त्रि-
धारिवामकरचयं दिव्याभरणवसनभूषितमक्षोभ्यमुकुटिनं
ध्यात्वा मदनग्रयोगेन भावयेत् । तथाहि—

इषुणा तु कुचं विष्णा अशोकैस्ताडयेद् हृदि ।
खड्नेन भौषयेत् साध्यां दर्पणं दर्शयेत् ततः ।
उत्पलेन पदं बृहा आकर्षयेत् स विह्वलाम् ॥
मुक्तकेशामिति । ऊँ अमुकौमाकर्षय मञ्जुघोष ह्वौः जः ।

॥ इति वज्ञानज्ञंभट्टारकसाधनं समाप्तम् ॥

¹ AC चँका० ।

² A चन्द्रज० ।

³ N omits भट्टारक० ।

60.

पूर्ववत् पापदेशनादिकं कृत्वा शून्यताभावनानन्तरं
 हृकारजं हृकाराकान्तवरटकमध्ये शरेण युक्तं चापं धात्वा
 तत्परिणतं वज्रानङ्गनामार्थमञ्जुघोषं पौतवणं षड्भुजं
 मूलभुजाभ्यां आकर्णपूरितरक्तोत्पलकर्सिकाशरयुक्त-
 कुसुमधन्दरं दक्षिणदयेन खड्गदर्पणमृतं वामयुगले-
 नेन्द्रौवररक्ताशोकपुष्पं पञ्चवधरं अक्षोभ्याधिष्ठितजटा-
 मकुटिनं प्रत्यालौढपदं षोडशवर्षाकारं महाशृङ्गारमूर्त्ति
 पश्येत् । अथवा चतुर्भुजं दर्पणाशोकपञ्चवधरं द्विभुजरहितं
 धायात् । ततो ज्ञानसच्चेनैकोक्तत्य उँ मञ्जुघोष हृषीः जः
 इति मन्त्रं जपेत् । चिभुवनमपि लक्ष्मणे किञ्चरौकरोति ।
 अथवा कश्चित् आकृष्टकामः तदा अनन्तरोक्तभावनां
 कृत्वा तदहङ्कारगर्वितमनाः स्वहृदि रक्तषोडशदलकमल-
 मानाभिलम्बितनालसहितं सकन्दमवलम्ब्य तन्नालमूले
 च रक्तहृकारं दृष्ट्वा तद्वलेषु प्रदक्षिणतो रक्तषोडश-
 स्वरान् विभाव्य तत्किञ्चल्कोपरि निशिदिवा यथा^१ क्रम-
 भवं सूर्यचन्द्रमसोर्मण्डलं रक्तवणं तन्मध्ये च रक्तहृषीकार-
 द्वयविदर्भितं वश्यमाणस्वमन्त्रं पश्येत् । ततस्तान् स्वरान्
 रक्तधरमरानतिहृष्टपुष्टान् विभाव्य स्व^२ मन्त्रारुणकिरण-
 सञ्चयैर्दशदिशमापूर्य यावदभैष्टायाः स्त्रियः स्थानं गत्वा

^१ A omits.

^२ Ab. ०पर्ण० ।

^३ ANC काच्चित् ।

^४ A ०कन्द्र०, Ab ०कन्द्र० ।

^५ AC ०रक्तानन० ।

^६ A तद्रव्येषु ।

^७ Ab ०रान्वितं ।

^८ ANC ०सम्भवं ।

^९ A ०शानन० ।

^{१०} ANC ०मन्त्रशर० ।

तां वायुमण्डलमध्ये आरोप्य रश्मिमयेनैव पाशेन^१ सुबङ्ग-
कण्ठामङ्गुशेन दृढविद्धिर्मौदयां पुरतः समानौय कृता-
ञ्जलिपुटामालातचक्रमध्यवर्तिरक्तहुँकारपूरितनेचहृदय-
सर्वावयवां विभावयेत् । ततस्तस्या अपि हृदये रक्तषेडश-
स्वरसहितं सहुँकारनालं षेडशद्लकमलमालेक्य किन्तु
म्बानवर्णं तमध्ये हीःकारविद्भितं नामाक्षरं
धायात् । ततः स्वमन्द्राक्षरकिरणप्रभवः सुरक्तनिश्चित-
स्त्रक्षमाङ्गुशः पद्मनालस्थहुँकाररश्मिभिः जर्जगतैः प्रेरित-
मधुकरनिकरैरनुगम्यमानः स्वनासिकादक्षिणेतरविवराद्
विनिर्गत्य साथ्यासव्यनासिकाद्वारेण तद्वृदयं प्रविश्य सोऽ-
ङ्गुशः तन्नामाक्षरमाकर्षणस्थितः । ते च मधुपास्तत्पद्मं
सरभसमालूनविशीर्णं कृत्वा^२ स्वमन्वतया स्वरानां चूषय-
त्तौति सुचिरं निश्चलं पश्येत् । ततस्तथैव तच्छासप्रेरिता-
ङ्गुशस्तन्नाम हठादादाय ते च मधुकराः^३ स्वकीयं स्वरं
आहृत्य तन्नासिकावामविवर^४ पथेन निःस्तान् वौशेत ।
पुनरानौय श्वासवायुना समाक्षणाङ्गुशभ्रमरान्
स्वनासिका^५ दक्षिणद्वारेण प्रवेश्य तन्नामाक्षरं स्वहृदि
मन्त्रेण गाढमाक्रम्य तांश्च स्वरान् प्रतिद्लभमरबलवशी-
कृतान् विचिन्तयेदित्यनेन क्रमेण स्वविज्ञानं तद्विज्ञाने-
नैकौ^६ कृत्य पश्येत् । ततस्तत्पयोधरं निश्चितरक्तोत्पल-

^१ ACAb सुव० ।

^२ Ab ०नादं ।

^३ C स्तान०, Ab मलान० ।

^४ ABNC ०विवरेण ।

^५ ANC ०र्षयन् ।

^६ A सुतत०, NC स्वतन्त्रत० ।

^७ AC ०दूष०, B ०भूष० ।

^८ A स्ववैर्य० ।

^९ ANC omit.

^{१०} Ab ०थाङ्ग० ।

^{११} B ०दक्षिणं प्र० ।

^{१२} BAb ०कृतं ।

कलिकाशरेण विद्धा महारागमूर्च्छापतितां च तां
 विलोक्य शृङ्खलयेव कार्मकेन तच्चरणयुगलं गाढमावद्य
 स्वगृहौतोत्पलनालमयेन पाशेन गले बद्धा समाकृष्ट
 स्वपादयोर्निपात्याशेकेन हृदयं सन्नाड्य निरभिमानिनौ
 कृत्वा खड्डेन भौषधित्वा अनन्तशरणां कृत्वा पुनर्हर्पणे-
 नात्मौयसंस्थां मुक्तकेशां विवस्वां अतिरागविह्वलां
 विरहकातरतरामतिभक्तां दर्शयित्वा स्वसंवेद्यमात्मानु-
 रागं कारयेत् । ऊँ अमुकीमाकर्धय मञ्जुधोष ह्रौः जः
 इति स्वमन्त्रं नामसहितमेकाग्रमना जपेत् । एवमनन्त-
 रोक्तक्रमेण शुक्लप्रतिपदमारभ्य यावच्चतुर्वृश्चैमयुतमाचं
 जपेत् । पुनः पौर्णमासां महतौं पूजां विधाय सकलां
 राचिं जपेत् । ततः प्रभाते सा नियतमागच्छति ।
 आगतां च तां महामुद्रादिसिंड्यथौं स्वदेवतापूजाशयेन
 यथासुखमुपभुज्जीत ।

॥ वज्रानङ्गं^१ मञ्जुश्रीसाधनं समाप्तम् ॥

^१ A omits ; Ab ○नालौ० ।

^३ ANC ○निर्या० ।

^२ ANC ○यावस्थां ।

^४ Ab ○मानसं ।

^५ ABNC ○ङ्गथे ।

^६ BAb omits ○मञ्जुश्री० ।

61.

तथैव शून्यतादिभावनानन्तरं विश्वपद्मोपरि चन्द्रे सित-
आःकारजं श्रीधर्मधातुवागौश्वरं सर्वाङ्गंशुल्कं चतुर्मुखमष्ट-
भुजं पञ्च^१बुद्धमुकुटिनं दिव्याभर^२णवस्त्रशङ्खारादिरसान्वितं
धर्मचक्रमुद्राङ्कहस्तद्वयं क्षपाणवाणकुलिशदक्षिणहस्तचिकं
प्रज्ञापारमितापुस्तकं चापवज्रधण्टावामकरचिकं वज्र-
पर्यंक्षिनमात्मानं निष्पाद्य 'स्वहचन्द्रे नौलहुँजात^३सबौज-
वज्रं महामुद्रास्वभावं, ऊर्णयां पौत्रांकारेण सबौजरत्नं
'धर्ममुद्रास्वभावं, करणे रक्तह्लौःकारजसबौजपद्मं समय-
मुद्रास्वभावं, मूर्द्धि हरित^४आःकारजसबौजविश्ववज्रं कर्म-
मुद्रास्वभावं, इत्यं चतुर्मुद्रान्वितमात्मानं विभाव्य ऊँ हुँ
ह्लौः भगवन् ज्ञानमूर्त्ति वागौश्वर महावाच सर्वधर्म-
गगनामलसुपरिशुद्ध धर्मधातुज्ञानगर्भं आः इति
मन्त्रेणाधितिष्ठेत् । ततो 'वज्रबन्धमध्यमाद्यं द्रुतीयपर्वभग्नं
खड्गाकारेण धारयित्वा तर्ज्जनौद्यमुत्थिता^५ज्ञुष्टोपरि
कुच्चयित्वा धारयेदिति समयमुद्रा । ततः स्वजिह्वाचन्द्रस्थ-
रक्तह्लौःकारबौजाधिष्ठितां ध्यात्वा क्रोधवाचा मन्त्रं जपेत् ।
तचायं जपमन्त्रः ऊँ वज्रतौद्धण्टुःखच्छेदप्रज्ञाज्ञानमूर्तये
ज्ञानकाय वागौश्वर अरपचनाय ते नमः । अष्टशत-
नामधेयां च नामसङ्गीतिं यथाकालं पठेदिति ।

॥ धर्मधातुवागौश्वरसाधनम् ॥

^१ N ०रत्न० । ^२ AN ०ण्च पट० । ^३ A ०राम०, N ०चाष० ।

^४ ANC हच० । ^५ A ऊँकारत बौजं वज्रं, N ऊँकारजातसबौजवज्रं ।

^६ A धर्मचक्र० ।

^७ Ab अका० ।

^८ AN वच्चवन्धे, C मध्यमध्य० ।

^९ A सुचिता०, C सुचिता० ।

62.

पूर्वोक्तविधानेन शून्यताभावनानन्तरं पद्मचन्द्रस्थ-
रक्तहोःकारपरिणतमष्टभुजं चतुर्मुखं मूलमुखं^१ रक्तगौरं
दक्षिणं कुङ्कुमारुणं पश्चिमं पद्मरक्तं उत्तरं पौत्ररक्तं
द्वाभ्यां हस्ताभ्यां धनुष्वाणधरं अपराभ्यां पाशाङ्कुशधरं
पुनरपराभ्यां प्रज्ञापारमितापुस्तकखड्धरं तथापराभ्यां
घण्टावज्रधरं महारागशङ्काररसोज्ज्वलं ललितासनस्थं
विश्वपद्मचन्द्रे दिव्यवस्त्राभरणमिताभजटामुकुटिनं हृदीज-
रश्मिनाऽनौतसस्वान् स्ववशेषवस्थाप्य मन्त्रं जपेत् ऊँ
महारागवज्र रागय सर्वसस्वान् होः ।

॥ इति धर्मधातुवाग्मीश्वरसाधनवश्यविधिः ॥

63.

नमो मञ्जुनाथाय ।

शून्यताभावनां पूर्वकं चन्द्रमण्डलोपरि होःकारेण
निष्पन्नमात्मानं महारागरूपं रक्तगौरं शङ्काररसोज्ज्वलं
ललितासनस्थं चतुर्मुखमष्टभुजं प्रथममुखं रक्तगौरं
दक्षिणं कुङ्कुमरक्तं पश्चिमं पद्मरक्तं उत्तरं पौत्ररक्तं
द्वाभ्यां भुजाभ्यां धनुष्वाणधरं अपराभ्यां पाशाङ्कुशधरं
तथा अपराभ्यां प्रज्ञापारमितापुस्तकखड्धरं तथा अप-
राभ्यां घण्टावज्रधरं तथा विभाव्य मकुटकिरीट-

^१ मूलमुखं is found only in C.

^२ N oनन्तम् ।

विनिर्गतरश्मिभिरुद्धंगतानवभास्य महारक्तान् प्रणत-
विग्रहान् पश्येत् । यथा पूर्वदक्षिणपश्चिमोत्तरकेऽधो-
दिक्ष्ववस्थितान् प्रथमद्वितीयतृतीयचतुर्थपादरश्मिभि-
रापूर्व्यानुरच्यानीय स्ववशे स्थापितान् मनसा चिन्तय-
नन्तरान्तरं मन्त्रं जपेत् ॐ महारागवज्र रागय सर्व-
सत्वान् होः । ततो नियतं सर्वसत्त्वा वशीभवन्ति ।

॥ इति निश्चितमतिभावनौया महारागरूपरूपोत्तमा
मञ्जुवज्रसर्वसत्त्ववशीकरणसमाधिः ॥

64.

तथैव श्रून्यताभावनानन्तरं वारुणमण्डले सिताष्टदल-
पद्मवरटके मरणापगताः सर्वधर्मा इत्यधिमोक्षतः
चन्द्रस्थसितञ्चकारपरिणामेन द्विभुजैकमुखं सितं वज्र-
पर्यञ्जोपरि समाधिमुद्राहस्तमशेषकुमाराभरणभूषितं
पञ्चचौरकं मञ्जुश्रीमट्टारकरूपमात्मानं भट्टिति निष्पाद्य
स्वहृच्चन्द्रपद्मोपरि खँकारजं गँ खँ तन्मध्ये वज्रजिह्वा रँ
इति वज्रजिह्वां, जिह्वोपरि रक्तपद्मं तदुपरि बुद्धममिताभं
विचिन्त्य स्वतालुदेशे अधोमुखं स्वतसुधं सितवँकारं
ध्यायात् । ॐ वाक्येदं नमः इति जपमन्त्रः ।

॥ महानुशंसमिदं धर्मशङ्कसमाधिसूचक-
धर्मधातुवागौश्वरसाधनम् ॥

^१ A. ०दिग्द्यव० ।

^२ C omits ०भिरापूर्व्य.....चिरचारयेत् in the *Sādhana* for
Arapacana which follows.

^३ N वशीभवन्ति ।

^४ A. ०जिह्वोपरि ।

65.

प्रथमतः क्वचिद् विजने मनोहारिणि शुचौ भूप्रदेशे
 स्तुमस्त्ररकाद्युपविष्टः चिदुःखदुःखितमनन्तं सत्त्वधातुमव-
 लोक्य मयैते सत्त्वा मञ्जुधोषः पदवीमासाद्य तत्पद एव
 निर्विशेषाः प्रतिष्ठापनीया इति कस्यण्या समुपस्थापिता
 अनुत्तरचित्तैरविशेषचतुष्काकाचतुष्कोपशोभितचन्द्ररत्न-
 धटितगन्धकुटीतले विततविचित्रवितानविलम्बमानगन्ध-
 पुटः परिमलभावितानराले अमङ्गन्धलुब्धमधुकरश्रेणी-
 पक्षविद्धिमपुष्ट्यं प्रकररत्ननिर्मितविविधसिंहासनस्थायिनो
 गुरुबुद्धबोधिसत्त्वानवलस्य चेतसा पञ्चोपचारया वृत्यगौत-
 वाद्यादिस्तरूपया च पूजया सम्पूज्य मम दारिद्र्यस्य न
 किञ्चिदन्यदस्तौति च शरीरं निर्यात्य, बुद्धं शरणं गच्छामि
 इत्यादि वचसा रत्नचितयशरणं उपेत्य पापं देशयित्वा
 पुनरकरणसंवरं विधाय पुराणं चानुमोद्य भट्टिति सकलं
 शून्यमालोकयेत् । ततो नियतमेवैतदर्थं पश्यन् शनैः
 स्वभावशुद्धमन्त्रं चिरुच्चारयेत् । तदनन्तरं च तथैव शून्यता-
 वाचकं मन्त्रमपि वारचयं आवर्तयेत् । ततो भट्टिति
 चिलो^१ कीमालोकमयौमालोकयेत् । तदनु स्वहृदि पर-
 माक्षरं परिणते पौयूषगमस्तिविम्बे शुचिरोचिषा धौःका-
 रेण निर्वर्त्तिं निश्चितधारं क्वपाणमवधारयेत् । तन्मुष्टि-
 स्थिते च प्राचीनवर्णनिष्पादिते श्वेतमानौ खड्डबौजं

^१ A. ०पददेवौ ।

^२ A. ०कुट० ।

^३ A. प्रकरणनि० ।

^४ AC. ०मन्त्रपश्चिवार० ।

^५ A. ०कौकमपि आलो०, NC. ०कौकमपि मालो० ।

^६ A. ०पश्चिमते ।

पश्येत् । आत्मना सह पञ्चवर्णपरिणत्या च वामकर-
कलितपुस्तकं तदितरहस्तविन्यस्तप्रज्ञाखड़ं पञ्चरत्ना-
लङ्घतमकुटं आकुच्चितपञ्चचौरं बन्धूककान्तिवसनयुगलं
यथायथमुच्चितस्थाननिवेशितरुचिरशृङ्गाराभरणं स्मित-
स्फुरत्कपोलस्थलं श्रद्धष्टन्दमिवैकच छतावस्थानमन्ध-
कारचकितमिव पुञ्जीकृतमालोकयेत् । ततः स्वहृदि सर्व-
वर्णग्रामणीपरिणतमष्टारचकं अमद्भूरौमाचेण सृशन्
तदुङ्गूतमिन्दुविम्बं तत्र च तर्जनितमणिलतां तमुष्टौ
च तथाभूतमेव सञ्चयं स्वदेहे रोचिःप्रवाहेन
शावयन्तमिव निरन्तरं दिग्न्तराणि निर्यद्विषज्जोतिषि
विश्वदलकमलोपरि^१ स्थितमकलङ्गशशाङ्गमण्डले रचित-
निविडवजपर्यङ्गस्थितं मञ्जुश्रियमात्मानमवलोकयेत्^२ ।
तत्र च तदेव महाप्राणमक्षरमीक्षेत । खड्गादिपरिणामेन
च प्रागुक्तवर्णचिह्नादिसमन्वितं मञ्जुधोषं भावयेत् । तदग्र-
पृष्ठयोश्च स्वस्वबौजजनितनिस्त्रिंशानुमोदोत्यादितेन्दु-
विम्बात्मनीननिदानैः तृर्थ्यप्रभचन्द्रप्रभौ नायकाकृतौ
चिन्नयेत् । अनेनैव विधिना विचित्रपरिधानोत्तरौये
चिरत्नमुकुटिन्यौ स्वानुरूपाभरणभूषिते केशिन्युपकेशिन्यौ
सव्यावसव्यवर्त्तिन्यौ ध्यायात् । पञ्चानामष्टारचकदेव-
तानां तथाविधस्वहृदयकुमुदिनीप्राणनाथे स्वस्वबौज-
नीहारकरगौरजटिलं पश्येत् । ततो नायकमनोऽन्तःस्थ-

^१ N.० रत्नकृत० ।

^२ A.० दशुचौ० ।

^३ A.० ततो अच्छौ ।

^४ A.० दक्षोभि ।

^५ A.० दलोपरि० ।

^६ AC repeat ततः स्वहृदि.....तथाभूतमेव after this.

^७ A.० शानुत्यादि०, C.० शानुत्यादोत् । ^८ AN.० स्व० ।

बौजकिरणनालिकां कुटिलकोटिं शिरसा निर्गत्य सकल-
चैधातुकमवभासयन्तीमासनकमलदले धारयित्वा समय-
सत्त्वाभिन्नस्वरूपं ज्ञानसत्त्वमानयन्तौ विभावयेत् । तेन
चायतोऽवस्थितेन मनसा विहितविविधपूजनेन हुँ वै जः
होरित्युच्चारयन्तैक्यमालम्बेत । तदनन्तरं भटिति स्थिर-
दक्षिणावर्तत्वरितमधारचक्रं भ्रमत् चन्द्रमण्डलस्थिताश्च
पञ्चार्थदेवताश्चला निरौष्टेत । अथ रोमकूपविवरैः
निःस्त्रय सकललोकमवभास्य आसनमृगलाञ्छनानन्तरं
प्रविशन्त मयूखसमूहं पुनः पुनः यावत्खेदं चिन्तयेत् ।
ध्यानविरसश्च क्रमेण परिणतं शरत्कागडपाण्डुराणि
वदनतो^१ निर्गच्छन्त्यद्विष्टराणि विचिन्तयन् षडक्षरं मन्त्र-
राजं जपेत् । अचापि विमुख उत्थाय यथासुखं देवताह-
क्षतिर्विहरेदिति ।

कृपाणपाणेष्वरवाचि^२ चञ्चलं
गिरां^३ गुरोर्मञ्जुवरस्य साधनम् ।
विलिख्य सम्प्रापि^४ मयेह यद्वितं
प्रथातु तेनाशु जनो जिनास्पदम् ॥
॥ अर^५पचनसाधनम् ॥

^१ A ० द्वैक्षण० ।

^२ परिणत० dropped in AN.

^३ AN ० राशिं ।

^४ AN वदनो ।

^५ AN ० चञ्चुर्गिं ।

^६ A गिरं, N गिराइ ।

^७ A मयद्वितं ।

^८ AC ० पञ्चन० ।

66.

श्रीवज्रधर्मं धूतदोषजालं
 वाङ्ग्नेडलस्फारितरश्मिजालम् ।
 समस्तसम्बुद्धवचःस्वभावं
 वाक्साधनं संप्रणिपत्य वर्चिम ॥
 मन्त्रं^१ स्वभावेन विशुद्धरूपं
 प्रोच्चार्यं^२ बौजानिललालितः सन् ।
 मायामरीच्युदकचन्द्रकल्पं
 विभावयेष्ठोकमिमं समग्रम् ॥
 पँकारबौजप्रभवं विभाव्य
 विश्वाम्बुजं सर्वविशुद्धरूपम् ।
 *अकारजन्मानमनन्तं^३भासं
 संशुद्धचन्द्रं च कलासमग्रम् ॥
 पुनश्च गुह्यं परमं पवित्रं
 बौजाक्षरं प्रश्नरदंशुजालम् ।
 बन्धूकपुष्पद्युतिसन्निकाशं
 वाचां प्रपञ्चप्रसरैकहेतुम् ॥
 तद्वौजसम्भूतमभूतदोषं
 समाधिमुद्रार्पितपाणिपद्मम् ।
 वज्रासनस्थं करुणाभिरामं
 श्रीवज्जरागं परिशुद्धरागम् ॥

^१ A मन्त्र०, N मन्त्रो । ^२ A विशुद्धरूपं, AbNNbC विशुद्धरूपः ।

^३ A वौर्यानील०, NNbc वौर्यानिल० । * Ab अङ्गार० ।

^५ Ab भास्त्रं ।

रोमोदरोङ्गूतविशुङ्गवुङ्गं
 जौमूतजालैर्जगतो हितानि ।
 कुर्वन्तमत्यन्तविशुङ्गवुङ्गं
 विभावयेत् सर्वजगत्स्वभावम् ॥
 हच्चन्द्रविम्बे कुलिशं निरीक्ष्य
 ज्वालाभिरुद्धासितसर्वलोकम् ।
² हुँकारनादादुपपन्नरूपं
 पञ्चात्मकं निर्गतबुङ्गमेघम् ॥
 तन्मध्यं हृचौस्फुटकोटिपीठ-
 निविष्टदेहं चिभवावभासम् ।
 महाक्षरं विक्षतं भूरिभूतं
 सन्तानदुःखप्रसरान्यकारम् ॥
 तस्योच्चरच्चारुमरौचितानै-
 बालार्कविम्बामलरम्यरागैः³ ।
 प्रज्ञाग्रदूतौ⁴ शुभवाक्प्रस्तुतिं
 जिह्वां विनिष्पाद्य च वज्रभूताम् ॥
 तदग्रभागे ललितोग्ररागे
 विचिन्तयेत् तत्त्वमुदाररोचिः ।
 आत्मप्रभावैरनिवार्यवीर्यै¹⁰
 निर्नाशयेद् वादिवरप्रभावम् ॥

¹ Ab ०बुङ्गः ।

² N पँका० ।

³ Ab ०मेकं ।

⁴ ACABNNb तन्मध्ये ।

⁵ ACABNNb विक्षित० ।

⁶ A ०भूम्तं ।

⁷ A ०च्चार ।

⁸ ACNNb ०राशैः ।

⁹ AN ०दूतिं, C ०हेतिं, AB ०ज्जतिं ।

¹⁰ Ab बौजैः ।

प्रतिक्षणाभ्यासबलोपपत्ते-
 वाक्साधने^१ सिद्धिमुपागतेऽस्मिन् ।
 गद्येन पद्येन^२ वदत्यजस्तं
 शास्त्राणि चिच्चाणि च वेत्ति योगी ॥

शास्त्राणि चिच्चाणि करोत्यवश्यं
 स्वयं महार्थानि जगन्निमित्तम् ।
 जानाति चासौ परचित्तष्टतौ^३
 रागाद्यवद्योप^४ हताश्च तास्ताः ॥

तस्मिन् समाधौ दृढतां प्रयाते
 सुहृक्षमतौव्रस्फुटनिश्चयेन ।
 समस्तबुद्बास्पदमूर्तिधारौ
 भवत्यसौ^५ नाच विचारणीयम् ॥

अभ्यासयोगेन भवन्ति पुंसां
 भूतान्यभूतानि पुरःस्थितानि ।
 कामाकुलानामिव रम्य^६ रामा-
 श्वितानुयाताननुयोगयुक्तिः^७ ॥

इति कुशलमुपार्जितं मया यद्-
 विद्धतु^{१०} तेन जना जिनाग्रलक्ष्मीम् ।

^१ A वाक्यधने ।

^२ The MS Ba proper begins here and follows A, N and C materially in arrangement.

^३ NCBBa० वृत्तिं ।

^४ Ab० हताश्च ।

^५ A सुगृह्ण०, N स्वस्त्रम्य० ।

^६ A भगवत्तमौ ।

^७ अभ्यासङ्गे ।

^८ A रम्य०, Ba रम्य० ।

^९ C० मुक्तिः ।

^{१०} ANCBBa० विद्धत्त ।

विगतभयविषादशोकश्ल्यां
 शशधररश्मिमनोरमां समौहे ॥
 अविरतकुशलानुरक्तचित्ता
 गुरुवरलब्धसुखोपदेशशौल्याः^१ ।
 इति सकलं कुलोपनीतवृत्ति-
 श्रियमनुयान्तु समाधिवश्यहर्षाः^२ ॥

अहमपि सुजनो भवेयमुच्चै-
 उर्ज्जलदनं लावलीमध्यवर्त्तिमूर्त्तिः ।
 गुरुतरकरणः कपालमालौ
 जलधरपूर्णघनाभिनीललक्ष्मीः ॥
 द्वातं सुजनभद्रेण वाचां साधनमुत्तमम् ।
 एतेन साधयेद् वाचं वाचामीश्वरतां ब्रजेत् ॥

^१ॐ आः ह्रौः हुँ ॥

॥ वाक्साधनम्^३ ॥

¹ Ab ०रमाच्च ।

² Ab ०लौला ।

³ ANC यत्किमल० ।

⁴ ABa ०वर्षाः ।

⁵ ABa ०लावर्त्ति०, B ०लावलीमध्य० ।

⁶ Ab ०माला ।

⁷ This Mantra is found only in B.

⁸ The Colophon is read differently as वाग्वच्चसाधनं समाप्तिः in Ab.

67.

सिद्धैकवौरमञ्जुघोषसाधनार्थं चतुरस्मण्डलकं भूत्वा
तन्मध्ये ॐ वज्रसत्त्वसिद्ध हुँ स्वाहेति पुष्पं दद्यात् ।
पूर्वादिदिक्षु ॐ वौरसत्त्व अधिष्ठान हुँ स्वाहेति पुष्पं
दद्यात् । ॐ समयसत्त्ववौर हुँ स्वाहेति पुष्पं दद्यात् ।
ॐ अक्षयसत्त्वज्ञान हुँ स्वाहेति पुष्पं दद्यात् । ॐ
ज्ञानसत्त्ववज्र हुँ स्वाहेति पुष्पं दद्यात् । एवं धूपादिकं
दद्यात् । पूर्वादिदिक्षु ॐ यमान्तकाय हुँ स्वाहेति पुष्पं
दद्यात् । ॐ प्रज्ञान्तकाय हुँ स्वाहेति पुष्पं दद्यात् । ॐ
^३पद्मान्तकाय हुँ स्वाहेति पुष्पं दद्यात् । ॐ विद्मान्तकाय
हुँ स्वाहेति पुष्पं दद्यात् । आग्नेयादिविदिक्षु ॐ टक्कि-
राजाय हुँ स्वाहेति पुष्पं दद्यात् । ॐ नौलदण्डाय हुँ
स्वाहेति पुष्पं दद्यात् । एवं ॐ महाबलाय हुँ स्वाहा ।
ॐ अचलाय हुँ स्वाहेति पुष्पं दद्यादिति मण्डलपूजा
^५यथाविभवतः कार्या । अध्यात्मपूजायै^६ शुचिसमुदाचारो
भूत्वा मनोऽनुकूले प्रदेशे सुखासनोपविष्टः स्वहृदये सित-
पँकारपरिणतसितपद्मवरटके अकारपरिणतचन्द्रमण्डल-
स्थोपरि सित ॐ कारं पञ्चवर्णरश्मिकं भावयेत् । ततो
निःस्मृतरश्मिभिरापादतलाद् वालायपर्यन्तप्राप्तं भाव्यते ।
तद्रश्मयवभासेन पञ्च स्कन्धा विशोधन्ते, अनादिकालौन-
रागद्वेषमोहादयश्चापनीयन्ते । तेषामपगमात् ततः पञ्च

^१ N . सत्त्वो ।

^२ Instead of स्वाहेति पुष्पं दद्यात् Ba reads स्वाहा only in all places in this *Sādhana*.

^३ ANC यमान्तकाय ।

^४ NBa अग्नादि ।

^५ ABa विभवतः० ।

^६ N . पूजापि ।

^७ AC drops यञ्चवर्णरश्मिकं.....०वभासेन ।

स्तन्धाः पञ्चतयागतस्वरूपा भाव्यन्ते ततस्ते रश्मयो बौजाक्षरे प्रविशन्तश्चिन्तनीयाः । ततो निर्मलौभूतचित्तसन्ताने करुणामैचौमुदितोपेक्षा भावयेत् । तत्र दुःखाद्^१ दुःखहेतोः समुद्भरणलक्षणा करुणा, जगदेकपुच्चेमलक्षणा मैचौ, व्यवसायसंसिङ्गुपायदर्शनात्^२ प्रहर्षणं मुदिता, बौजाक्षरमेव मञ्जुघोषरूपेणात्मानं निष्पादयितुमवधाय अष्टलोकधर्मेषु उपेक्षणं उपेक्षा । इत्यं चतुर्ब्रह्मविहारं भावयित्वा पुनबौजाक्षरान्निःस्तरशिमभिः षड्गतिकसत्त्वानां रागदेषमोहमानादिसमस्तदोषा अपनौयन्ते । सत्त्वान् निष्कौशीकृत्य प्रतिनिवर्त्तन्ते रश्मयो बौजाक्षरे प्रविशन्ति । पुनबौजाक्षरान्निःस्त्व्य रश्मयः परिशुद्धसत्त्वधातुं स्वकौयेनावभासेनावभास्य सिद्धैकवौरमञ्जुघोषरूपेण गगनतलमापूर्य प्रतिनिवर्त्तन्ते रश्मयो बौजाक्षरे प्रविशन्ति । पुनबौजाक्षरान्निःस्त्व्य रश्मिभ्यो निर्गतपूजादेवौभिः सिद्धैकवौरमञ्जुघोषभट्टारकः पुष्पधूपादिभिः^३ पूज्यते । पूजितः सन्प्रसन्नो भवति । ततस्तेषामग्रतः पापदेशना-अकरणसंवरपुण्यानुमोदना--पुण्यपरिणामना--आत्मभावनिर्यातनामार्गाश्रयण-विशरणगमन बोधिचित्तोत्पादाः क्रियन्ते । पश्चात् पूजादेवत्यो बौजाक्षरे प्रविशन्ति । पश्चात्—

क्तो वः सर्वसत्त्वार्थः सिद्धिर्हत्ता यथानुगा ।

गच्छध्यं बुद्धिविषयं^४ पुनरागमनाय मुः ॥

इति विसर्जयेत् । एतेन पुण्यं^५ सम्भारार्थं योगी जगदाकलयति । यदेतत् घटपटशकटलयनदेवकुलपर्वतादि-

^१ दुःखात् found only in Ba.

^२ ANBa हर्षणं ।

^३ ABa पूज्यन्ते ।

^४ Ba विषये ।

^५ ABa सम्भारज्ञानसम्भारा० ।

चराचरं तत् सर्वं प्रतिभासमाचं विचारेण प्रति-
भासोपमं मायास्वप्नसद्वशम्, अहमपि निःस्वभावः स्वप्नो-
पम इत्यं शून्यतां भावयन् शून्यताद्वडौकरणाय मन्त्रं
जपेत् । ॐ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति
चिन्तयन् प्राकृतशरीराहङ्कारं त्वक्ना योगचित्तमाचेणाव्-
तिष्ठति । पश्चात् चिन्तयति किमर्थं अहं शून्यतायां
गतस्तिष्ठामि । जगदर्थो मया कर्तव्य एवं चिन्तयन्
तच्चित्तं सितपँकाररूपेण दृश्यते । तत्परिणतं च सित-
पञ्चपञ्चं च पद्मं तद्वरटके अकारपरिणतचन्द्रमण्डले अका-
रादिषेडशस्वरान् द्विगुणीकृत्य द्वाचिंशस्त्रियविशुद्धा
तत्परिणतचन्द्रमण्डलं भावयेत् । तस्योपरि सितॐ्कारं
भावयेत् । आदर्शज्ञानस्वभावात्मकोऽहं इति पठति ।
ततः ककारादिचतुस्त्रिंशदक्षरराणि षडक्षरप्रवेशात्
चत्वारिंशदक्षरं द्विगुणीकृत्य अशीत्यनुव्यञ्जनविशुद्धा
तस्योपरि द्वितीयं चन्द्रमण्डलं तथोरेकीभावात् समता ।
ततः समताज्ञानवान् समताज्ञानस्वभावात्मकोऽहमिति
पठति । चन्द्रस्योपरि ऊँकारं भावयेत् । तत्परिणतं च
हेतु फलभूतं नौलित्यलं भावयेत् । तस्य वरटके चन्द्रस्य-
ऊँकारं भावयेत् । ततः प्रत्यवेक्षणज्ञानवान् प्रत्यवेक्षणा-
ज्ञानस्वभावात्मकोऽहमिति पठति । ततो बौजाक्षरान्निःस्त्रिय
रश्मिभिः षड्जतिकसत्त्वानामन्त्रयेत् । यत्सिद्धैकवौररूप-
निष्पन्ने ३मयि मदीयशरीरे प्रविश्य मञ्जुश्रीसुखं

^१ ABa इति ।

^२ C ०विष्टेत् ।

^३ N पञ्चपद्मं ।

^४ N अदर्श०, C आदर्शन० ।

^५ A भावः ।

^६ Ba ०स्त्रणभूतं ।

^७ ANC ०वौरनिष्प० ।

^८ A अपि दीपश० ।

भोक्ष्यथ इति आमन्य ते रश्मयो बौजाक्षरे प्रविशन्ति ।
 ततः क्वत्यानुष्ठानज्ञानवान् क्वत्यानुष्ठानज्ञानस्वभावात्म-
 कोऽहं इति पठति । ततो बौजाक्षरान्निःस्त्व रश्मिभि-
 रामन्नितपञ्चतिकसच्चान् बौजाक्षरे प्रवेश्य समरसौभूय
 बौजचिह्नपरावृत्त्या सिङ्गैकवीरो भगवान् चन्द्रमण्डलस्थः
 चन्द्रोपाश्रयो जगदुद्योतकारौ द्विभुज एकमुखः शुक्लो
 वज्रपर्यङ्गी दिव्यालङ्गारभूषितः पञ्चचौरकशेखरो नाना-
 रश्मिगहन उत्तिष्ठति ; वामे नौलोत्पलधरो दक्षिणे वरदः ।
 हृदयेऽस्य सितपञ्चस्थचन्द्रमण्डले ऊँकारं तत्परिणतमुत्पलं
 तद्वरटके चन्द्रस्थबौजाक्षरं ततो निःस्तरश्मिभ्यः पूजा-
 देवत्यः स्फुरन्ति द्विभुजाः सितवर्णाः दिव्यवारिपरिपूर्ण-
 कलशहस्ता जयतु जयतु श्रीसिङ्गैकवीर इति वदन्यो
 भगवन्तं स्नापयन्ति । ततश्च भगवतो मौलौ अक्षोभ्यं
 देवत्यः^१ पूजां कुर्वन्ति । ततः सुविशुद्धधर्मधातुज्ञानवान्
 ऊँ सुविशुद्धधर्मधातुज्ञानस्वभावात्मकोऽहमिति पठति ।
 ईदृशं भगवन्तं यावदिच्छं भावयेत् । भावनानन्तरं जापः
 ऊँ वज्रतौष्णिदुःखच्छेदप्रज्ञानमूर्तये ज्ञानकाय वागीश्वर
 अरपचनाय ते नमः । ^२कदाचित् ऊँ ^३वाक्येदं नमः
 इति जापानन्तरं स्तुतिपूजाप्रणिधानं क्वत्वा उत्तिष्ठेत् ।
 देवताहंकारेण सर्वलौकिककार्यं कुर्यात् ।

॥ सिङ्गैकवीरसाधनं समाप्तम् ॥

^१ A दैव० ।

^२ A द्विभुजानि ।

^३ A वज्रभ्यः, Ba वज्रलः ।

^४ A देवेभ्यः ।

^५ कदाचित्.....नमः not found in Ba.

^७ N उत्तिष्ठते ।

^६ A वाह्ने० ।

68.

नमो वाग्वच्चाय ।

पूर्ववत् शून्यतां विभाव्य पँकारजविश्वपद्मे^१ अकारज-
चन्द्रमण्डलं तदुपरि रक्तहौःकारपरिणतमात्मानममि-
ताभरूपं ध्यायात् समाधिमुद्राधरमरुणवर्णं वज्रपर्यङ्क-
निषसम् । ततो हृच्छन्द्रे^२ हुँकारजपच्चस्त्रुचिकं^३ नौलावज्रमूर्धं
तन्मध्ये स्त्रुचिकाये रक्ताशःकारं ध्यायात्, जिह्वाये रक्त-
हौःकारमिति ।

॥ वाक्साधनम् ॥

69.

पूर्ववत् पापदेशनाद्यनन्तरं शून्यतामवलस्य चन्द्रस्थ-
मँकारबीजनिष्ठन्मार्थमञ्जुघोषं पौत्रेकमुखं द्विभुजं
पच्चवौरुक्मारं सर्वालङ्कारभूषितं उत्पलधारिवामकरं
लौला^४वस्थितदक्षिणकरं सिंहासनस्थपद्मचन्द्रासौन^५-
मात्मानं भट्टिति ध्यायात् । ततोऽञ्जलिं बद्धा तर्जन्याव-
नामिका^६नखाश्रिते क्लिवा विक्षेपात्पलमुद्रा देया । ऊँ
वागीश्वर मुः इति जप्यमन्तः ।

॥ महाराजलौलमञ्जुश्रीसाधनम् ॥

^१ ANC अकार० ।

^२ A omits.

^३ Ba ०शुचिक० ।

^४ Ba पच्चौरं ।

^५ Ba ०नौला० ।

^६ Ab ०सनस्थ०, B ०सनासौन० ।

^७ B ०नामिके० ।

^८ A मुखोश्रिते ।

^९ Ba ०नौल०, Ab ०लौला० ।

70.

नमो मञ्जुश्रिये ।

‘घष्टस्य पञ्चमं बौजं पञ्चमं स्वरेणोपशेषाभितं शून्येना-
क्रान्तं तेनैव निष्पन्नं श्रीमञ्जुश्रीषं पञ्चं वौरकुमारं सर्वा-
लङ्कारभूषितं द्विभुजं वामेनोत्पलधरं दक्षिणेन लौलया
स्थितं सिंहासने आत्मानं कुमाररूपेण चिन्तयेत् । अस्य
‘मुद्रा हस्तद्वयेन सम्पुटाञ्जलिं क्षत्वा तर्जनीभ्यामना-
मिकानखं’ पिधाय उत्पलवद् विकचसंस्थितौ हृदि ऊर्णयां
करणे मूर्ध्नि व्यसेत् । ॐ वागीश्वर मुः ।

॥ मञ्जुश्रीसाधनं समाप्तम् ॥

71.

मञ्जुवज्रं प्रणम्यादौ शरत्सोमाभभास्वरम् ।
वश्येऽहं साधनं तस्य संक्षेपात् स्फुटमुत्तमम् ॥

प्रथमं तावन्मन्त्रौ मनोऽनुकूले शुचिभूमिप्रदेशे सुखा-
सनमध्यासीनः स्वं हृद्यकारोऽन्नवचन्द्रमसि मँतचं शुभं
विन्यस्य तद्रिश्मभिव्योमापूर्य भगवन्तं गुरुभट्टारकं च
गगने हृष्टा ततो भगवतः^{१०} पुरतः स्थितो मनो^{११} मया
पूजया मञ्जुश्रियं गुरुभट्टारकं च पूजयेत् वन्देत च

^१ Ba घष्टम् ; all other MSS. have घष्टपञ्चमं ।

^२ A ० सत्त्वरेणो ।

^३ A शून्यता० ।

^४ Ba ० चौरकुमारं ।

^५ C मूल० ।

^६ A ० सुखं ।

^७ C प्रणम्येन्द्र० ।

^८ ANCB ० हृदि अ० ।

^९ A न्यस्यद० ।

^{१०} ANC युर्तो, B पुरः ।

^{११} Ba ० मया ।

शुभदृष्ट्यर्थम् । ततः सर्वपापं प्रतिदेशयामि सर्वपुण्यमनु-
मोदयामि तच्चानुत्तरं बोधौ परिणामयामि आबोधे-
र्बुद्धं धर्मं सङ्घं शरणं गच्छामि उत्पादयामि ^१सम्बोधि-
चित्तम् । ततो भगवन्तं निजं बौजेन सहैकीभूतं दृष्ट्वा सर्वं
चैधातुकं स्थावरं जड़न्तं प्रतीत्यसमुत्पन्नं स्वप्रमाया-
प्रतिबिम्बोपममविचारासहं विचिन्त्य प्रकृतिप्रभास्वरभेव
केवलं परिशुद्धमात्मानं भावयेत् । ^२ॐ स्वभावशुद्धाः सर्व-
धर्माः स्वभावशुद्धोऽहमित्यनेन दृढौकुर्यात् । पुनः प्रणि-
धानबलात्पन्नचन्द्रमसि मँ वौद्ध्य तद्रश्मिस्फुरणैर्मञ्जु-
वज्रमात्मनि प्रवेश्यात्मानं मँकारोऽन्नं धायात् शरदिन्दु-
कराकारं पञ्चचौरकं सर्वाभरणभूषितं वामकरे नौलो-
त्यलधरं दक्षिणकरे वरदं विश्वकमलचन्द्रासने पर्यङ्ग-
स्थितम् । ततः स्वहृदौन्दौ मँचन्द्रकान्तिमणिप्रभारश्मिभि-
र्गं गनोदरं वर्त्तिभिर्जगदर्थं कुर्वन्तं देहीप्यं मानं तावद्
भावयेत्, यावत् खेदो न भवति । भावनाखिन्नो मन्त्रं
जपेत् ^३ॐ वाक्येदं नमः । उपहृदयं वा जपेत् ^४ॐ
ह्रीः हुँ । ततः शताक्षरं पठित्वा मञ्जुवज्राहङ्कारेणोत्याय
तथैव विहरेदिति । घण्मासेन वागीश्वरतामासादयति ।
सतताभ्यां सयोगेन इहैव जन्मनि बुद्धत्वमपि साधयति ।
एवं ध्यानस्थितः पूर्वसेवासप्तलक्षणाणि जप्त्वा खड्गादि-
सिद्धयः साधनीयाः । ततः सोमग्रहे सूर्यग्रहे वा
जातिलोहधटितं खड्गं स्वहस्तेन गृहीत्वा चन्द्रमपश्यन्

^१ Ab बुद्धबोधौ ।

^२ Ba सम्बोधे ।

^३ A ०बौज, BC ०बौजेन, ABBa ०बौजे ।

^४ ०वर्त्तिज्ञ० in AC.

^५ AN दीप्य० ।

^६ ABa सतत्राभ्यां, A सदाभ्यां ।

ताव॑ज्जपेद् यावन्मुक्तो भवति खड्गविद्याधरो भवति । एवं
 वज्रचक्रचिशूल॑ शरमुड्डरपाशाङ्कुशादौनि॑ अञ्जनपादलेप-
 तिलकवशीकरणद्रव्यानि॑ मेलयित्वा साधनीयानि॑ ।
 विद्याधरसाधनानि॑ संस्कृत्य साधनीयानि॑ । श्लौरभक्तेन
 दधिभक्तेन वा सद्यतेन सशर्करेण पात्रं पूरयित्वा हस्तेन
 चावष्टभ्य जात्वा भक्षणीयं पञ्चशतायुर्भवति । माघान्
 मुखे प्रक्षिप्य जपेदङ्कुरिता भवन्ति तानभ्यव॑हृत्य कवि-
 भवति श्रुतिधरो वाग्मी मेधावी च भवति । विल्वानां
 लक्ष्मीमेन चैलाक्यराज्यमासादयति । यथालभसित-
 कुसुमानां चतुर्लक्ष्मि॑ हुत्वा वाक्सिद्धिर्लभ्यते॑ वागीश्वर-
 समत्वं च॑ । दृताक्तपञ्चव्रौहिहीमेन वा चतुर्लक्ष्माचेण
 यक्षिणीमाकर्षयति पातालकन्यां वा । ब्राह्मीचूर्णं
 विडालपदमात्रमद्यशताभिमन्त्रितं प्रभाते मण्डलकं कृत्वा
 यथाविभवं भगवन्तं सम्पूर्ज्य दृतेनारनालेन वा पिबेत् ।
¹⁰ वचामर्द्दितोलकप्रमाणं तथैवाभिमन्त्र्य दृतेन श्लौरेण
 तैलेन वा मासमेकं पिबेत् जडतागज्जदमूकत्वं विन-
 श्यति । षण्मा¹¹ सेनाश्रुतान्यपि शास्त्राणि प्रत्यक्षीभवन्ति,
 न जातु विनश्यन्ति । श्रुतिधरो मत्तकोकिलमधुरस्वरः
 स्पष्टवाक्यो भवति ।

¹ Ba ०ज्जपेन्मुक्तो० ।

² शूर found in BAb.

³ After this A abruptly brings श्रुतिधरो.....०मासादयति from below.

⁴ NAb विद्यारसाधनानि, Ba विद्याधरसाधनानि ।

⁵ Ba चावस्तुभ्य ।

⁶ ABa ०कृत्य ।

⁷ ANC ०र्लभते ।

⁸ A ०समम्, Ba ०समत्वं, Ab ०समत्वं वा ।

⁹ Ba दृतोक्ता० ।

¹⁰ A वाचामर्द्द, Ab वचोद्दर्द ।

¹¹ N ०सेनैव अश्रु० ।

तचार्य शताक्षरमन्त्रः—ॐ वज्रसत्त्वं समयमनुपालय,
वज्रसत्त्वत्वेनोपतिष्ठ, हृषी मे भव, सुतोष्यो मे भव, सुपोष्यो
मे भव, अनुरक्तो मे भव, सर्वसिद्धिं मे प्रयच्छ, सर्वकर्मसु
च मे चित्तं श्रेयः कुरु, हुँ हहहह होः भगवन् सर्वतथा-
गतवज्र मा मे मुच्च, वज्रीभव महासमयसत्त्वं आः ।

॥ आर्यसिद्धैकवौरसाधनम् ॥

72.

पूर्वोक्तविधानेन श्रव्यताभावनानन्तरं सितपद्मोपरि
शुक्ल-अकारजचन्द्रे सितधौःकारपरिणतमात्मानं मञ्जु-
श्रीभट्टारकं सिद्धैकवौरनामानं सर्वाङ्गधवलं पर्यङ्गनिष्ठ-
मेकमुखं द्विभुजं दक्षिणे वरदं वामे नौलोत्पलधरं
दिव्याभरणसुन्दरं विचित्रपरिधानं भट्टिति निष्ठाद्य
शिरःकण्ठहृदये चन्द्रस्य ऊँ^२-आः-हुँकारान् पश्येत् ।
आःकारहुँकारयोर्मध्ये च धौःकाररश्मिभिर्जगदर्थं कारयन्
मन्त्रं जपेत् ॐ वज्रतौष्णिदुःखच्छेदप्रज्ञानमूर्तये
ज्ञानकाय वागीश्वर अरपच्चनाय ते नमः ।

॥ सिद्धैकवौरसाधनम् ॥

¹ This *Satāksara Mantra* is dropped in C and Ba.

² A Ba omit.

³ A ०पञ्च० ।

73.

नमोऽलिमन्मथाय^१ ।

सुन्दरानन्दनिःस्यन्द॑ शास्तुः सम्भोगविग्रहम् ।

नत्वा संक्षेपतो वश्ये भृजानज्ञस्य साधनम् ॥

आदौ तावद् रक्ताङ्गपुञ्जप्रतिमं 'श्रीहेरुकरूपमात्मानं निष्पाद्य विज्ञप्तिमात्रं च चैधातुकमाकलय्य^२ स्वहृदये च सुरक्तषोडशार्द्दलमहोत्पलकर्णिकायामालिकालिसंक्षेपरूपौ सकलबुद्धगुणानुरक्तावकारहुँकारौ मनसाऽभिलिख्य ततस्ताभ्यामकारहुँकाराभ्यां सुरक्तमधुरमरौचिनिचयेन सत्त्वभाजनलोकान् विशेषाध्य तेषां च कायवाकृचित्तैः सह एकीकृत्यानौय तयोरेव अकारहुँकारयोर्बिन्दौ प्रवेशेत् । 'ततोऽकारहुँकारपरिणतं भ्रमरमिथुनं मसृणकुरुविन्दरलोपमं परमकारहयमकरन्दपानमत्तं अनवरतमुक्तातिदीर्घनाद^३हुँकारमधुरविग्रहं नैरात्माहेरुकसत्त्वभावं विचिन्तयेत् । ततोऽस्यैव हृदि कौसुभरागरञ्जितजलविन्दुसहशौ सविषयस्त्रक्ष्माकारहुँकारौ पश्येत् । तदनु तन्मिथुनं प्रश्वासवायुरथारूढं नासिकाविवरेण निःसृत्य चैधातुकसंस्थितानां सत्त्वानां^४ कायवाकृचित्तानि विशेषाध्य गृहीत्वा च पुनराश्वासवायुमारुद्ध्य तेनैव पथा स्वहृत्कमलकर्णिकायां प्रविशेत् । प्रविश्य चानौतकायवाकृचित्तानां स्वकायवाकृचित्तैः समतामधिमुच्चेत् । एवं

^१ Ab. ०मथनाय ।^२ A मञ्जश्रौ० ।^३ A ०कल्यय ।⁴ A रक्तौ च ऊँका०, NC रक्तौ अंकार० ।^५ A तया अका०, C आका० ।^६ नाद dropped in A.^७ सत्त्वानां dropped in Ab.

पुनः पुनर्भावयेत् यावज्भगिति^१ व्यक्ततरा^२ प्रतीतिरूप-
जायते । पश्चात् साध्यस्य साध्याया वा हृदये भगिति
रक्ताष्टदलकमलं विभाव्य आत्मनो हृत्कमलकर्णिकाया-
स्तद्वमरमिथुनं 'प्रश्वासवाव्यारूढं नासिकाविवरेण
निःसृत्य साध्यनासिकाविवरेण स्वकायवाक् चित्तस्वरूप-
हृत्कमलकर्णिकायां प्रविशेत् । प्रविश्य तस्य हृदयार-
विन्दस्य कायस्वरूपेण परागे^३ नात्मानं धूसरयति^४ । वाक्-
स्वरूपं च मकरन्दं पिबति, चित्तस्वरूपं च ^५पुष्करं
खादति । तदनु^६ साधकः स्वकीयाश्वाससमौरणाकृष्टं
साध्यस्य नासिकाविवरेण निःसृत्य आत्मनो नासिका-
रन्धेरेण हृदयमहोत्पलकर्णिकायां प्रविश्य^{१०} पतनं कम्प-
यित्वा कायस्वरूपं परागं त्यजन्तं वाक् स्वरूपं मकरन्दं
चित्तस्वरूपं पुष्करं चोद्भमन्तं^{११} चिन्तयेत् । पुनस्तथैव गत्वा
तथैव प्रविश्य तथैव गृहीत्वा^{१२} तथैव चागत्य तथैव त्यजन्त-
मुद्भमन्तं च चिन्तयेत् । एवं पुनः पुनर्योवद्नुरागं दर्शयति ।
अनुरागदर्शनाद् विधेयताऽवगम्यते । अवगम्य च यथाभि-
मतसिद्ध्यर्थं यतेत । अच चानया भावनया ललनां नर्म-
लालसमानसां मदनविह्वलदेहां साधका^{१४} नामाङ्गवचन-
प्रबन्धां रत्युत्सुकां कारयित्वा यदि दोषदर्शनान्नानुरमते
तदा महेव दूषणमापद्यते । तस्मादादावेव सदिपर्यास-
विषयोऽवधारणीयः । अवधार्य च भावना विधेयेति ।

^१ A यावन्यप्रौति ।

^२ A व्यक्ततरा ।

^३ A मनोहृत्वा० ।

^४ A वाव्यारूढः ।

^५ AN रागे० ।

^६ A धूसरयति ।

^७ A स्वरूपेण ।

^८ B षुस्तकं ।

^९ A ततः ।

^{१०} A कायोपविश्य ।

^{११} A चोद्भमं, N चोद्भमन्तौ ।

^{१२} A गत्वा ।

^{१४} AN साधन० ।

विधायासादितं पुण्यमलिमन्मथसाधनम् ।
 यदत्युच्चैर्जनस्तेन भूयात् श्रीकरुणाचलः ॥
 लडहविलआण हित्रञ्च मञ्चणांलसधुस्तिरं कञ्च जेण ।
 रञ्चणंकरेण रईञ्च अलिवमहसाहणं तेण ॥
 ॥ अलिमन्मथसाधनम् ॥

74.

६न्मो मञ्जुनाधाय ।

प्रथमं तावत् निराभासीकृत्य सचराचरं तदुद्भूत-
 मात्मानं अष्टवर्षीकृतिं श्रेतवर्णं सर्वालङ्कारभूषितं भावयन्
 मञ्जुधोषं, नामिदेशे हुँकारेण स्थर्यमण्डलं, तदुपरि
 होकारेण विचित्रोत्पलं, तस्योपरि चन्द्रमण्डलं भावयेत् ।
 तदुपरि वज्रतौष्णं कनकवर्णं सर्वालङ्कारभूषितं दक्षिणे
 करे खड़ं वामे करे प्रज्ञापारमितापुस्तकं द्वौन्द्रिय-
 समापत्त्या भावयेत् । ऊँ वज्रतौष्ण सुरतस्त्वं(त्वं) मनसा
 जपेत् । स्वदेवतामण्डलचक्रं प्रति भाषयेत् । मञ्जुधोष-
 सम(यं) इहैव जन्मनि भवति— ऊँ शून्यताज्ञानवज्र-
 स्वमावात्मकोऽहं, ऊँ वज्राभिषेकं सर्वबुद्धा ददन्तु माम् ।

॥ वज्रतौष्णमट्टारकस्य साधनं समाप्तम् ॥

१ छाया— लटभवनितानां हृदयं मदनालसघर्षितं कृतं तेन ।
 रत्नाकरेण रचितमलिमन्मथसाधनं तेन ॥

२ A मञ्चनो०, N मञ्चानो० । ३ Ab कवेण, B कबञ्जरेण ।

४ Ab अलिवमहसाहणं तेण, B अलिमन्महभाणमन्तेण ।

५ This *Sādhana* is found only in Ab. See. Fol. 39.

75.

नमो मञ्जुश्री ।

श्रीमञ्जुवज्रस्य विधाय रूपं

संरक्तवर्णोज्ज्वलं रश्मियुक्तम् ।

निर्वर्त्यै सम्यक् स्वरघोडशानि

सञ्चिन्त्य वज्रं हृदि पद्ममध्ये ॥

बन्धूकपुष्पाक्तितुल्यरूपा

आलम्बनीयाः खलु घटपदाख्याः ।

निःश्वासवातेन श्वैरशेषा

निश्चारणीया निजनासयाऽमौः ॥

सञ्चिन्त्य साध्यं पुरतः स्थितं च

द्वाताञ्जलिं धूर्णितं नेचयुग्मम् ।

नासापुटेनैव शिलौमुखास्ते

साध्यस्य भाव्या हृदये विश्वन्तः ॥

‘आचूषयन्तो हृदि पद्मलौनं’^१

तस्यैव चेतो मकरन्दमार्थैः ।

निष्क्रम्य तस्माच्च पुनर्विश्वन्तः

तचैव चिन्त्याः खलु लीयमानाः ॥

विधानमेवं स्थिरयुक्तचित्ताः

कुर्वन्ति ये सन्ध्यैचतुष्टयं तु ।

^१ AC ०रक्तरश्मि, N ०रक्त, Ab ०हर्षरश्मि, Ba ०रश्मिपुञ्जः ।

^२ Ba निर्वल्य, AC निवर्त्त ।

^३ A ०नाशमामि, Ab ०नामयानि, B ०नाशयायौ ।

^४ ANC Ba पूर्णित० ।

^५ From आचूषयन्तो to the end of this *Sādhana* is not to be found in Ab and B.

^६ A पद्मलौलं । ^७ A चित्राः । ^८ N चतुर्षु यन्तः ।

आखण्डलं चापि चतुर्दशोऽर्द्धे^१
 दिनैरलं ते^२ वशमानयन्ति ॥
 लब्धं मया सज्जुरसन्निकाशात्
 श्रीमञ्जुघोषकविधानमेतत् ।
 इत्यच किञ्चिन्न विकल्पनौयं
 भवेदिदं किं न च सम्भवेद् वा ॥
 आकृष्टमेतां खलु चित्तसंज्ञां
 शुभाकराथेन यथोपदिष्टाम् ।
 कुर्वन्तु सन्तः परिमुच्य सर्वं
 क्रता मयाऽस्य गुरुणापि चैषा ॥
 यन्मेऽत्र किञ्चित् कुशलं सुनिर्मलं
 प्राप्तं लिखित्वा वरषट्पदाष्टम् ।
 तेनैव सत्त्वा निखिला भवन्तु^३
 श्रीमञ्जुनाथेन सहैव^४ युक्ताः ॥
 ॥ कृतिरियमाचार्यशुभाकरपादानाम् ।
 एतानि साधनवराणि मया लिखित्वा
 सर्वेण यत् कुशलं माप्तमतौव शुद्धम् ।
 तेनैष लोक इह सौख्यकरं जिनत्वं
 प्राप्नोतु हौनभवं भौतिरतिप्रकृष्टः ॥
 । वश्याधिकारमञ्जुश्रीसाधनम् ॥

^१ Ba ० द्वादै, N ० द्वार्द्धे ।

^२ A ० नैरनन्ते, NC ० नैवनन्ते ।

^३ AC मया सदू०, N मयासदू० ।

^४ Ba भवन्तं ।

^५ Ba सहैक ।

^६ C कृतिराचार्य० ।

^७ AN ० मवास० ।

^८ A भौतिप्रकृत्याः ।

^९ A वश्याधिको० ।

76.

मञ्जुश्रीसाधनं शुद्धमधुना साधु कथ्यते^१ ।
संक्षिप्तमतिविस्पष्टमज्ञानतिमिरापहम् ॥

पूर्वोक्तविधानेन^२ स्वहच्छन्दे पौत्रमुःकारपरिणतं मञ्जु-
कुमारं चिमुखं षडभुजं कुञ्जमारुण्यनौलसितदक्षिणेतर-
वदनं सत्त्वपर्यज्जिनं खड्गबाणवरदं दक्षिणकरचयं प्रज्ञा-
पारमितापुस्तकानौलोत्पलं चापवद् वामकरचयं सशृङ्गार-
कुमाराभरणनिवसनादिकं नानापुष्पमहाशेभाचौरचय-
विराजितं तथागतपरमाणुपरिघटितमात्मानं ध्यात्वा
ॐ मुः इति मन्त्रं जपेत् ।

॥ मञ्जुश्रीसाधनम् ॥

77.

पूर्वोक्तविधानेन शून्यताभावनानन्तरं पद्मे चन्द्र-
मण्डलोपरि सितविन्दुं विभाव्य स्फुरणादिपूर्वकं तत्परि-
णामेन सितधीःकारजं केवलमेव सितं अरपचनमञ्जुश्रियं
स्वबौजहृदये विचिन्त्य ॐ धीः स्वाहेति मन्त्रं जपेत् ।

॥ इति विद्याधरपिठकौयसंक्षिप्तमञ्जुश्रीसाधनम् ॥

^१ A शुद्धमधु कथ्यते ।

^२ B drops स्वहच्छन्दे ।

^३ Ba. ० चापवाम० ।

80.

गुरुपादं सदा नत्वा वज्राचार्यं तथैव च ।
प्रणम्यादौ लिखिष्यामि मञ्जुश्रीर्येन सिद्धति ॥

सत्त्वपर्यङ्कमासौनो हृदौन्दावः कारभूषितम् ।
शङ्खं कुन्दोज्ज्वलं बीजं विश्वरूपिसमाकुलम् ॥

तैर्निष्पन्नाः 'सम्बुद्धगुरुबोधिसत्त्वा महर्द्धिकाः, तान्
दृष्ट्वा पूजयेदनेन मन्त्रेण ॐ वज्रपुष्पे हुँ, ॐ वज्रधूपे
हुँ, ॐ वज्रदीपे हुँ, ॐ वज्रगन्धे हुँ, ॐ वज्रनैवेद्ये
हुँ । ततः—

रत्नचयं मे शरणं सर्वं प्रतिदिशाम्यधम् ।
अनुमोदे जगत्युग्रं बुद्धबोधौ दधे मनः ॥
आबोधेः^१ शरणं यामि बुद्धं धर्मं गणोत्तमम् ।
बोधौ चित्तं करोम्येष स्वपरार्थप्रसिद्धये ॥

उत्पादयामि^२ वरबोधिचित्तं
निमन्त्रया^३ म्यहं सर्वसत्त्वान् ।
इष्टां चरिष्ये वरबोधिचारिकां
बुद्धो भवेयं जगतो हिताय ॥

इति । प्रणिधिपूर्वकं सर्वधर्मनैरात्म्यं भावयेदनेन मन्त्रेण
ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् ।

^१ Ab वं ।

^२ A ०भृतो, N ०भूषिते, Ab ०भूषिताः ।

^३ Ba ०कुर्णो ।

^४ Ab सम्बद्धं गुरुबुद्धं बोधिसत्त्वमहर्द्धिकाः ।

^५ Ba आबोधौ ।

^६ ABa adds परमं after उत्पादयामि ।

^७ B ०मि अहं, N ०मि अत्र, C ०मि बज्ज, AbBa ०मि अज्ज ।

बौजं मायोपमाकारं^१ चैधातुकमशेषतः ।
दृश्यते स्पृश्यते चैव यथा माया हि सर्वतः^२ ।
न चोपलभ्यते चैवं सर्वस्य जगतः स्थितिः ॥

इति अधिमोक्षं कुर्यात् । ततोऽनादिकालौन-
मसत्काल्पनाबौजमपनौय स्वभावशुद्धिमधिमुच्चेत् उँ
स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति । ततः
पूर्वोक्तबौजनिष्पन्नं खड्डं^३ तत्सरूपध्ये चन्द्रमण्डलं तस्यो-
परि पूर्वोक्तबौजं तत्सर्वपराटन्या मञ्जुश्रीरूपमात्मानं
विचिन्तयेत् अहमेव सर्वजगत्पतिरिति पद्मचन्द्रा-
सनस्थं सत्त्वपर्यङ्कसमासीनं शशिप्रभमनेककिरणसुरण्यै-
र्याप्तनभःस्थलं विचिच्चपरिधानं जगदानन्दस्वरूपं शुक्ल-
वर्णं मनोरमं पञ्चचौरं महावौरं सर्वालङ्कारभूषितं
दक्षिणे उद्यतखड्डकरं वामहस्तेन हृदि गृहीतपुस्तकम् ।
ततो मुद्रां बधीयात् । हस्तदयेन समुटाञ्जलिं द्वित्वा
‘तर्जनौभ्यामनामिकानखौ पिधाय उत्पलवद् विकचसंस्थिते
हृदूर्णाकण्ठमूर्द्धसु विन्यस्य’ मन्त्रेण पश्चान्नाभेरधो^४ श्रुँका-
रेण शुक्लवर्णमश्वत्यपचसद्वशं चिन्तयेत् चन्द्रमण्डलम् ।
तस्योपरि अष्टमस्य चतुर्थं प्रथमषोडशेन^५ भूषितं सप्तमस्य

^१ A adds विचिन्त्य after ०पमाकारं ।

^२ After the second line A has—

न चोपलभ्यते चैव यथामाया हि सर्वतः ।

^३ ANC ०शुद्धमित्यधिं ।

^४ Ab तत्परक, A तत्पनु० ।

^५ ANC ०विचिच्चवस्त्र० ।

^६ B तर्जन्यौ विधाय, Ab तर्जन्यौ अना० ।

^७ ANC Ba न्यस्य । ^८ AN ब्रुँका० ।

^९ भूषितं is found only in Ab.

द्वितीयेन प्रथमं चतुर्थेन च भूषितं तन्निष्पन्नां पञ्च-
कलिकां नामेरुपरि हँकारेण विकसितां चिन्तयेत् ।
तस्योपरि चन्द्रमण्डलं तस्योपर्यज्ञुलान्तरं त्यक्ता षडर-
चक्रं सतेजः तस्यारेषु द्वादशमाचाणां युग्मयुग्माक्षरं
न्यसेत् । प्रत्येकारस्योपरि मूलमन्त्रस्यैकैकाक्षरं विन्यस्य
चक्राभ्यन्तरवरटके धीःकारं सकिरणं निश्चलं भावयेत् ।
बाह्यवरटके कालियोगं समुज्ज्वलं डंजणनमाक्षररहितं
चिन्तयेत् । पुनरुद्धर्तोऽज्ञुलमन्तरं त्यक्ता चन्द्रमण्डलं
तस्योपरि अरपचन इति दृष्टा शैवतरं चक्रं भ्रमद् भावयेत् ।
षणमासान् यावत् जपेदनेन मन्त्रेण उँ वज्रतौक्षण्यं मुः ।
प्रतिदिनमयुतमेकं जपेत् । ततो जडोऽपि वाक् पतिर्भवति,
मेधावौ ग्रन्थसहस्रं गृह्णाति, अविच्छिन्नसंख्यतवक्ता
महाकविः सर्वशास्त्रपारगः । सिद्धे सति खज्जविद्यांधराधि-
पतिर्भवति, विद्याधरौभिः सह क्रीडति । इदं चक्रवरं
गूढमाचार्योपदेशेन बोद्धव्यम् ।

प्रज्ञाचक्रमिदं श्रेष्ठं लिखित्वा यः फलोदयः ।

तेन लोकः समस्तोऽयं मञ्जुश्रीपदमाप्नुयात् ॥

॥ प्रज्ञाचक्रमिदं मञ्जुश्रीभट्टारकस्य साधनं समाप्तम्¹⁰ ॥

¹ ANC षडार० ।

² C युग्मयुगा० ।

³ Ab ०काक्षर० ।

⁴ C मुञ्चलदन्तलमा० ।

⁵ A ०सम० ।

⁶ ANC जँ, B ष्वं, Ab अं ।

⁷ A omits मेधावौ.....०धराधिपतिर्भवति ।

⁸ Ab ०धरो भवति । ⁹ इदं.....बोद्धव्यं dropped in AbBa.

¹⁰ The Colophon is read as नामसङ्कीर्त्याम्नायेन सिद्धप्रज्ञाचक्रवर-
लब्धं समाप्तं in ANCBA and as मञ्जुश्रीयप्रज्ञाचक्रं समाप्तं in B.

81.

‘नमो मङ्गुश्रिये ।

तच्चेयं धर्मशङ्कुसमाधिः । सितवर्तुलवारुणमण्डलोपरि
सकेशराष्ट्रदलपद्मवरटके मरणापगताः^२ सर्वधर्मा इति
योतकमँबौजनिष्पन्नं द्विभुजं शुक्लवज्रपर्यङ्कोपरि समाधि-
हस्तं कुमाराभरणं पञ्चचौरं स्वच्छनिर्मलज्ञानस्वभावं
मङ्गुश्रीरूपमात्मानं भावयेत् । स्वहच्छन्दोपरि पद्मे खँका-
रेण शङ्कुं तन्मध्ये ऊँ वज्रजिह्वा रँ इति वज्रजिह्वां,
जिह्वोपरि रक्तपद्मे समाधिसमापन्नमिताभवुद्धं तदुपरि
तालुनिः^३ वंकारमधोमुखं अमृतविन्दुं स्ववन्तं एवमनुकमेण
पश्चमासप्रणामासपर्यन्तं भावयेत् । सिङ्गौ लब्धनिमित्तो
मण्डलमालिखेत् । बाह्यतश्चतुरस्तं चतुर्द्वारं द्वारपाल-
समन्वितं लास्या-माल्या-गीता-नृत्या-पुष्पा-धूपा-दीपा-
गन्धाश्च बाह्यमण्डले न्यसनौयाः । तदभ्यन्तरे वर्तुलं
शुक्लकरेखादृतं अरं तन्मध्ये शुक्लपद्मं एवं लिखित्वा
कार्तिकफालगुनवैशाखादिपौर्णमास्यां पूजानैवेद्यादि-
पूर्वकं बलिं दत्त्वा समाहितो मण्डलमध्ये वज्रपर्य-
ङ्केनोपविष्टो मङ्गुश्रीरूपपराष्ट्रमिताभवुद्धरूपमात्मानं
धर्मधातुसमं प्रभास्वरं भावयेत् । ततः सर्वतथागतानां
कायवाकृचित्तमुद्राः सर्वदिग्यायाताः स्वकायवाकृचित्तेषु
प्रविष्टा हृषीभूता इति स्थिरचित्तः स्वहच्छन्दपद्मस्थितं

^१ C repeats from the beginning to मङ्गुश्रीरूपमात्मानं भावयेत् ।

^२ A मपनाय तौः, N मरणाय गताः ।

^३ Ba वं० ।

⁴ AB तालुनं ।

⁵ ABa अर्द्धरं ।

शङ्खं स्पष्टं पश्येत् । तं परिनिवार्थावस्थितसर्वाक्षरस्वभाव-
केशरबिन्दुभ्यो वाक् परमाणवः कण्ठदेशं प्राप्य स्वरूपा
भवन्ति । स्वरात्रादो नादादक्षररूपा जिह्वामासाद्य
वज्ञाकृतिपरम्परया निःशेषाकाशद्योतनकराः सर्वाकाश-
स्फुरन्नादावरणेषोऽशेषोषाकारास्ताः पश्यन् घोषेण
पूरयन् गगनं तुँ^१ वाक्येदं नम इति मन्त्रं जपेत् ।
पर्यङ्गमभिनन्दन् सकलां रात्रिं जपतश्च सिद्धिनिमित्तानि
भवन्ति । जिह्वया रश्मयः स्फुरन्ति । ^२सिद्धोऽसौति
शब्दश्च श्रूयते । ओष्ठाद् दलेभ्यश्च विचित्रा रश्मयो
निश्चरन्ति । ततः प्रभृति यथाचिन्तितपदवाक्यवृत्त-
गाथामन्त्रविद्याहृदयादैनि शङ्खादयत्वत् एवं निश्चरन्ति ।
अनधिगतानि च शास्त्राण्यधिगच्छति, करोति च ।
सर्वज्ञत्वं चाचिरादेव भवति ।

॥ इति धर्मशङ्खसमाधिमञ्जुश्री-
साधनं समाप्तम् ॥

^१ ANC स्फुरन्नाना का० ।

^२ A बाह्येद० ।

^३ Ba सिद्धे सति० ।

82.

नमो मङ्गुश्चिते ।

प्रथमं तावत् साधकः प्रातरुत्याय मुखशौचादिकं द्रात्वा
ध्यानगृहं प्रविश्य सुखासने पर्यङ्गेनोपविश्य स्वहृ-
त्पद्मचन्द्रे रक्तगौरमुःकारं भावयेत् । ततस्तन्मरौचिसच्चयै-
रङ्गुशाकारैराक्ष्य भगवन्तं वश्यमाणवर्णमुखभुजचिह्ना-
सनोपेतं पुरतो विभाव्य मनोमयपुष्पधूपादिभिः सम्बूज्य
तदग्रतः पापदेशनादिकं सर्वं विधाय मैच्यादिब्रह्मविहार-
चतुष्टयं विभाव्य¹ सर्वधर्मशून्यतामामुखौक्त्य ऊँ शून्यता-
ज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमिति मन्त्रेणाधितिष्ठेत् । तत
आकाशे हुँकारेण पञ्चस्त्रुचिकं वजं सबौजं विभाव्य
तद्रश्मिभिः यथायोगं वज्रप्राकारं वज्रपञ्चरं वजारं वज्र-
मयौ भूमिमारसातलमवलस्य वज्रमयरश्मीभूय वज्र-
प्राकाराद् बहिर्गन्धादिरूपेणावस्थितं पश्येत् । तदनन्तरं
वज्रप्राकाराभ्यन्तरे ह्रौःकारेण पद्मं पद्मोपरि अकारेण
चन्द्रमण्डलं तदुपरि रक्तगौरवर्णं मुःकारमनेकवुद्धस्फुरण-
संहरणाकारं विभाव्य तत्परिणतं मञ्जुश्रीभट्टारकं रक्त-
गौरं पद्मचन्द्रोपरि वज्रपर्यङ्गनिषेणं प्रथममुखं रक्तं
दक्षिणं नौलं वामे शुल्कं इति चिमुखं हस्तचतुष्टयेन
यथायोगं प्रज्ञाखञ्जनुर्बाणयोगिनं रत्नकिरीटिनं द्वाचिंश-

¹ From the beginning to चतुष्टयं विभाव्य is written differently in Ba as follows:— पूर्वोक्तविधानेन खहृदि पद्मचन्द्रे रक्तगौरं मुकारं भावयेत् । तत्रिमिनाक्ष्य भगवन्तं पुरतो विभाव्य ततो पुष्पादिभिः सम्बूज्य तदग्रे पापदेशनादिकं सर्वं विधाय चतुर्ब्रह्मविहारौ विभाव्य ।

स्त्रक्षणाशैत्यनुव्यञ्जनविराजितं कुमारं कुमाराभरण-
 भूषितमात्मानं विभाव्य हृदयपद्मचन्द्रोपरि सत्त्वपर्यञ्ज-
 निषेणां सत्त्ववतौं शुक्रां वामे स्पर्जया घण्टाधरां दक्षिणें
 हृद्युक्तर्षण्योगेन वज्रधारिणौं जर्णीयां तथैवावस्थितां
 रत्नवज्रौं पौतां करद्वयेन शिरसि पुष्पमालां बभ्रयन्तौं
 करणे पद्मवज्रौं रक्तगौरां वामेन सर्गर्वगृहौतपद्मनालां
 दक्षिणे तत्पत्रविकासिनौं पूर्ववदेवावस्थितां मूर्जनि कर्म-
 वज्रौं हरितवर्णां चित्तचिकावज्रान्वितहस्तद्वयेनात्मौयमूर्जानं
 धारयन्तौं तथावस्थितां विभाव्य उँ वज्राङ्कुशं जः, उँ
 वज्रपाशं हुँ, उँ वज्रस्फोटं वँ, उँ वज्रावेशं होः इत्येभि-
 मन्त्रैः पद्मचन्द्रोपरि यथाक्रमं ज्ञानमण्डलमाक्ष्यं प्रवेश्य
 बद्धा वशीकृत्य वज्रमुष्टिद्वयं बद्धा तर्जनीकनिष्ठाभिः
 शृङ्खलां कृत्वा रचितवज्रचक्रमुद्रया उत्तानतः स्वमुखव्यव-
 स्थापितया अर्थपाद्यं पुष्पधूपादिभिः सम्पूज्य भट्टिति
 स्वशरौरे प्रवेशयेत् । तदनु सर्वतथागताभिषेकपूर्वक-
 मष्ठोभ्यमौलिनमात्मानं विचिन्तयेत् । मन्त्रः उँ सर्व-
 धर्माभावस्वभाव विशुद्धवज्र अ आ अं अः प्रकृति-
 परिशुद्धाः सर्वधर्मा यदुत सर्वतथागतज्ञानकायमञ्जु-
 श्रीपरिशुद्धितामुपादायेति अ आः सर्वतथागतहृदय
 हर हर उँ हुँ होः भगवन् ज्ञानमूर्तिवागौश्वर महावाच
 सर्वगगनामलसुपरिशुद्धधर्मधातु ज्ञानगर्भ आः इति मन्त्रे-

¹ From हृदयपद्मं.....० मक्षोभ्यमौलिनमात्मानं विचिन्त्य is found only in A and C.

² A दक्षिणेभ्य ।

³ A पुष्पादिभिः ।

⁴ A च मुष्टिं ।

⁵ AC विचिन्त्य ।

णादिमध्यावसानाधिष्ठानपूर्वकं नामसङ्गीतिं^१ प्रत्यहं प्रति-
सन्ध्यं चौन् वारान् एकवारं वा पर्यङ्गमभिनन्दन् समा-
हितः सन् पठेत् । एवं तावत् पठेद् यावत् ^२सिद्धि-
निमित्तानि न पश्यति । तदनल्लरं यथातन्वं सिद्धे-
रुपायमनुतिष्ठेदिति ।

॥ आर्यनामसङ्गीतसाधनं समाप्तम् ॥

83.

नमः श्रीमञ्जुवच्चाय ।

भूत्वा श्रीमञ्जुवज्ञोऽहं कुर्यां सर्वार्थसम्पदम् ।
सत्त्वानां भ्रमहष्टौनामित्यादौ परिभावयेत् ॥
हृच्चन्ते^३ व्याय मत्तच्चं पूजयित्वाऽभिवन्द्य च ।
गुरुं सम्बुद्धसन्सूतिं गच्छेत् चिशरणादिकम् ॥
रत्नचयं मे शरणं सर्वं प्रतिदिशाम्यघम् ।
अनुभोदे जगत्पुण्यं बुद्धबोधौ दधे मनः ॥
स्वभावाभावतः श्रून्यं^४ निर्निमित्तमहेतुकम् ।
प्रणिधिरहितं सर्वं वल्लहापगमान्मतम् ॥
ॐ^५ श्रून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् ।

^१ A reads भट्टारिकां after ० सङ्गीतिं ।

^२ A सिद्ध० ।

^३ A व्यत्तमन्वेष्यः ।

^४ A अर्नि० ।

^५ ।

असं शुक्लोच्चसंस्थानं विश्वाभवज्जमध्यगे ।
 चैत्यं विभाव्य सम्बुद्धं वज्रसत्त्वं सविद्यकम् ॥
 प्रवेश्यास्येन तस्यैव स्वचित्तं वज्रनिर्गतम् ।
 अक्षरौभूतं मजो तु होःकारद्वयरज्जितम् ॥
 तत्प्रभामिस्तु तत्कायं विलीनं चिन्तयेत् ततः ।
 चन्द्रारुणरसावेशं मललादिषु संभृतम् ॥
 स्थगितसर्वदिग्देव्यश्वोदनागौतितत्पराः ।
 उत्थानाय विचिन्त्यात्मजगत्सौख्यप्रसिद्धये ॥
 त्वं वज्रचित्तं भुवनेश्वरं सत्त्वधातो
 कायाहि मां रतिमनोज्ञमहार्थकामैः ।
 कामाहि मां जनकसत्त्वं महाग्रवन्धो
 यदीच्छसे जीवितं मञ्जुनाथ ॥
 त्वं वज्रकायं बहुसत्त्वप्रियाङ्कचक्रं
 बुद्धार्थबोधिं परमार्थहितानुदर्शौ ।
 रागेन रागसमयं मम कामयस्त्वं
 यदीच्छसे जीवितं मञ्जुनाथ ॥
 त्वं वज्रवाचं सकलस्य हितानुकम्पौ
 लोकार्थकार्यकरणे सदा सम्पृष्टतः ।
 कामाहि मां सुरतचर्यं समन्तभद्रं
 यदीच्छसे जीवितं मञ्जुनाथ ॥

^१ A असं, N अग्यं ।

^२ A न तस्य ।

^३ A ०मञ्जु० ।

^४ N ०कलला० ।

^५ A ०परार्थ० ।

^६ ।

^६ This *Śloka* is dropped in A.

त्वं वज्रकाय समयाग्र महाहितार्थ
 सम्बोधिवंशतिलकः समतानुकम्पी ।
 कामाहि मां गुणनिधिं बहुरत्नभूतं
 यदौच्छसे जौवितं मञ्जुनाथ ॥
 ततोऽपि भगवन्तं तद्वौगौत्यनुरोधतः ।
 मायाबद्धस्तु संचिन्त्य मन्त्रार्थं^१ च विभावयेत् ॥
 स्फुरद्गौघनिर्माणप्रसाधितजगच्चयः ।
 स्वतत्त्वोऽन्नवृच्छोत्यमञ्जुवज्रः स्वयं भवेत् ॥
 कुङ्कुमारुणसंमूर्त्तिनौलसितचयाननः ।
 भुजदयसमाश्निष्ठस्वाभविद्याधरास्यधृक् ॥
 खड्गबाणभुजश्चापनौलोत्पलपरिग्रहः ।
 विश्वदलाङ्गचन्द्रस्थो वज्रासनशशिप्रभः ॥
 भवसङ्गाद् हि संसारः समसङ्गोविरागकृत् ।
 श्रीमञ्जुवज्रसर्वात्मा सर्वां मायां विचिन्तयेत् ॥
 ॐ धर्मधातुस्वभावात्मकोऽहम् ।
 ततः प्रवेशयेद् बौजैश्चक्षुरादिषु सत्त्रभैः ।
 श्विं य यं खं स्कूमित्येभिः सञ्जौवार्थोपसाधनम् ॥
 श्वितीशकुलिशकाशलोकेशस्कूमिभद्रकान् ।
 यद्वज्रायतनान्येव सौरिणां मण्डलं स्थितम् ॥
 स्वशिरः कण्ठहृचन्द्रे ॐ आः हुँ मन्त्रसत्प्रभैः ।
 कायवाकृचित्तवज्रैस्तु मन्त्राधिपतिं^५ भावनम् ॥

^१ A ० चिन्द्रार्थं ।

^२ C सङ्गे ।

^३ AN झँ ।

^४ A ० कण्ठचन्द्र० ।

^५ AN साधनं ।

ॐ सर्वतथागतकायवज्रस्वभावात्मकोऽहम्, ॐ सर्व-
तथागतवाग्वज्रस्वभावात्मकोऽहम्, ॐ सर्वतथागतचित्त-
वज्रस्वभावात्मकोऽहम् ।

चिवज्रलक्षणं वौद्ध्य हृज्ञानसत्त्वबीजतः ।

सर्वाशावर्त्तिसम्बुद्धविद्यार्चिःकुलसैकंभृत् ॥

चक्षुःकायाद्यधिष्ठानस्वमन्त्रोङ्गवभासिनौम् ।

शिरोहन्नाभिगुह्ये चरणे कायादिवज्जिभिः ॥

पश्येद् ॐ हुमिति स्वाञ्चाहाख्यैः^२ पञ्चाङ्गसत्यभाम् ।

^१कायेशाक्षोभ्यरत्नेशमिताभामोघसिद्धिभिः ॥

वज्राजयोगसम्भूतान् सर्वदिग्भ्यः सुसंस्थितान् ।

संबुद्धान् संजपेद् योगी रूपवज्रादिमिस्तथा ॥

ॐ सर्वतथागतपूजावज्रस्वभावात्मकोऽहम्, ॐ सर्व-
तथागतानुरागेण वज्रस्वभावात्मकोऽहम् ॥

सर्वधर्मैस्तु यं देवं प्रतिशब्दसुशब्दकैः ।

स्वाहङ्कारपरावेशे स्वमनोऽधिपदैवतम् ॥

नमस्ते वरदवज्राय भूतकोटि नमोऽस्तु ते ।

नमस्ते शून्यतागर्भं बुद्धबोधि नमोऽस्तु ते ॥

बुद्धराग नमस्तेऽस्तु बुद्धकाय नमो नमः ।

बुद्धप्रौति नमस्तुभ्यं बुद्धमोद नमो नमः ॥

^१ N. o०सैक० ।

^२ A स्वत्माख्यैः ।

^३ A कावेना० ।

^४ वज्राज०.....०भावात्मकोऽहं is found only in C.

^५ A omits सर्वधर्मैस्तु.....बुद्धकाय नमो नमः ।

बुद्धस्मित नमस्तुभ्यं बुद्धहास नमो नमः ।
 बुद्धवाच नमस्तेऽस्तु बुद्धभाव नमो नमः ॥
 अभवोङ्गव नमस्तेऽस्तु नमस्ते बुद्धसम्भव ।
 गगनोङ्गव नमस्तुभ्यं नमस्ते ज्ञानसम्भव ॥
 मायाजाल नमस्तुभ्यं नमस्ते बुद्धनाटक ।
 नमस्ते सर्वसार्वेभ्यो ज्ञानकाय नमोऽस्तु ते ॥
 विश्वमारविदन्यच्च दहनं सोक्तपञ्चकम् ।
 अक्षरैरमृतं भुक्तं कायवाक् चित्तशुद्धिकृत् ॥
 हेतुशक्तिरचिन्त्या हि रागादिविगत^१ अमः ।
 रष्णेव च परैर्बोधिं प्राप्नोति हि जगौ मुनिः ॥
 अक्षरान्तर्गतं मन्त्रं स्फुरल्कायादिवज्जिभिः ।
 आकाशं व्याप्य मन्त्रान्ते संहरंस्तं जपेत् सुधौः ॥
 एवं जपन् खेदे तु मूर्म्भौन्दौ प्रणवार्द्धतः ।
 आप्यायने प्रयात्याय बोधिचित्तं जपेत् पुनः ॥
 स्वप्नमायादिवत् सर्वं सर्वं कार्यं जगद्वितम् ।
 मञ्जुवज्रत्वनिष्पत्तौ भावयेदनिशं प्रभुम् ॥
 कृतपूजादिको मन्त्रौ सज्जने जातसस्पृहः ।
 अक्षराहितसम्बुद्धं ध्यायात् कायादिकल्पितम् ॥
 प्रज्ञोपायात्मकं तत्त्वं जगदेतेन वच्चितम् ।
 जगतस्तत्त्वनिष्पत्तौ प्रणिधानं तु वृंहयेत् ॥
 श्रीमतो मञ्जुवज्रस्य भावनामशुभादतः ।
 मञ्जुश्रीज्ञानकायः स्यां जगत्सर्वभूतप्रदः ॥

^१ A रागादिवश्वतं, C रोगादिवश्वतः ।

^२ A अक्षराऽ ।

यदा च द्रष्टुकामः स्यां प्रष्टुकामश्च किञ्चन ।
 तमेव नाथं पश्येयं मञ्जुनाथमविघ्नतः ॥
 दशदिग्ब्योमपर्यन्तं सर्वसत्त्वार्थसाधने ।
 यथा चरति मञ्जुश्रीः सैव चर्या भवेन्मम ॥
 यावतौ प्रथमा कोटिः संसारस्यान्तवर्जिता ।
 भावयन् सत्त्वहितायैव चरिष्याम्यमृताक्षरौम्^३ ॥
 यावलः सर्वबुद्धा वै निर्दत्ता लोकबान्धवाः ।
 तेषां च शासनार्थं तु चरिष्यामि युगे युगे ॥
 बालदारकरूपेण विचरिष्यामि सर्वतः ।
 मन्त्ररूपेण सत्त्वानां विनश्यामि तदा तदा ॥
 व्युत्थाय मञ्जुनाथस्य वहन् गर्वं समाहितः ।
 सर्वदैवतरूपांस्तु विषयानुपानं जपेत् ॥
 शुद्धेन्द्रियप्रयोगेन चिमुखान् षड्भुजांस्तथा ।
 चक्रवज्रमहारत्नपद्मखड्धधरायुधान् ॥
 रूपशब्दमहागन्धरसस्पृष्टव्यधार्मिकान् ।
 कायकुलिशरत्नेशमिताभासोघभावजान् ॥
 पञ्चविषयरूपांस्तु सर्वबुद्धावबोधतः ।
 स्वाधिदैवतयोगेन स्वपरांश्चैव पूजयेत् ॥
 भोजनं शयनं स्तानगासनं स्थानमेव च ।
 स्वाधिदैवतयोगेन सर्वमेवं प्रकल्पयेत् ॥

१ A ०कायस्य ।

२ A पर्यन्त० ।

३ A चरिष्यस्यमृताक्षरौ, N चरिष्यामि मृताक्षरौ ।

संक्षेपाच्चतुरङ्गय लिखितार्थसुभाषितः ।

मञ्जुवज्रोऽस्तु लोकोऽयं स स्यात् सौख्यफलप्रदः ॥

भावनाखिन्नो मन्त्रं जपेत् ॐ वाक्येदं नमः । उपहृदयं
वा जपेत् ॐ ह्रीँ हुँ ।

॥ इति मञ्जुवज्रसाधनम् ॥

84.

नमो मञ्जुनाथाय ।

‘ह्रीँ नाम सर्वकार्यसमर्थः परमगुह्यतमः सार्व-
कर्मिक एकाश्वरो नाम विद्याराजोऽनतिक्रमणीयः सर्व-
सत्त्वानां, अधृष्यः सर्वसत्त्वानां, मङ्गलः सर्वसत्त्वानां,
साधकः सर्वमन्त्राणां, प्रभुः सर्वलोकानां, ईश्वरः सर्व-
वित्तेश्वराणां, मैत्र्यात्मकः सर्वविदिष्टानां, कारुणिकः सर्व-
जन्मनां, नाशकः सर्वविद्वानाम् । संक्षेपतो यथा यथा
प्रयुज्यते तथा तथा करोति । असाधितोऽपि सर्वकर्माणि
करोति । मन्त्रं जपन् यं स्पृशति स वशो भवति । वस्त्र-
मभिमन्त्र्य प्रावरेत् सुभगो भवति । दन्तकाष्ठमभिमन्त्र्य
भक्षयेद् दन्तश्वलमपनयति । श्वेतकरवौरकाष्ठं सप्त
वारानभिमन्त्र्य भक्षयेत् अप्रार्थितमनुलभ्यते । अष्टिश्वले

¹ This prose portion is found only in Na.

² Na ह्रीँ ।

³ A ०कर्माणां ।

⁴ AN ०सिद्धिष्टानां ।

⁵ AN ०मङ्गलभेत् ।

³ A ०विद्यानां ।

⁴ A ०विद्यानां ।

सैन्धवं चूर्णयित्वा सप्त वारानभिमन्त्य अक्षिं पूरयेत्, अक्षिं-
शूलमपनयति । गजविष्टोत्थितगर्जनसम्भवां छविकायां
किंशुकपत्रं बद्धा मृदग्निना पक्वां शुष्कलापितां सुखोषणां
सैन्धवचूर्णतां छत्वा सप्त वारानभिमन्त्य कर्णै पूरयेत्
तत्क्षणादुपशमयति । प्रसवनकाले स्त्रिया गृहगर्भायाः
शूलादिभूताया ^१आटरुषमूलं निष्प्राणकोदकेन पिष्ट्वा
नाभिदेशे लेपयेत् सुखेन प्रसवति । कष्टशत्र्यं वा पुरुषं
पुराणदृष्टमष्टशतवारानभिमन्त्य पाययेत् लेपयेच्च तत्रदेशं
तत्क्षणादेव निःशत्र्यं^२ करोति । अजीर्णविहृचिकातिसारे
शूले च सैवर्चलं वा लवणं सप्त वारानभिमन्त्य भक्षयेत्
तस्माद् व्याधितो(धीन्) मुच्यते, तदहनि स्वस्थो भवति ।
प्रसवधर्मिणयाः प्रसवकाङ्गिरथा अश्वगन्धामूलं गव्यक्षीरेण
पिष्ट्वा आलोद्य पञ्चविंशतिजसेन छतुकाले पाययेत् पर-
दारवर्जितेन स्वपनीमभिगम्येत, जनयति सुतम् । एका-
हिकद्युहिकच्छिकचातुर्थकसततनियज्वरेषु पायसं दृत-
संयुक्तं अष्टशतमन्त्रितं भक्षयेत् स्वस्थो भवति । डाकिनीयह-
गृहीतेषु आत्ममुखं अष्टशताभिमन्त्रितं छत्वा निरीक्षयेत्
स्वस्थो भवति । बालं मातरं पूतनं वेतालकुमारग्रहादिषु
सर्वमानुषदुष्टं^३ वारुणगृहीतेषु आत्मनो हस्तमष्टशताभि-
मन्त्रितं छत्वा गृहीतमस्तकं स्पृशेत्, स्वस्थो भवति । एक-
जसेनात्मरक्षा, द्विजसेन महारक्षा, चिजसेन गृहरक्षा,
चतुर्जसेन ग्रामरक्षा, पञ्चजसेन नगररक्षा, एवं यावत्

^१ A आङ्गृष्टः ।

^२ AC शत्र्यं ।

^३ Na मातलः ।

^४ A युतेन, Na पुवनि ।

^५ AC दारुणः ।

^६ A हस्तशतः ।

षड्जप्तेन कटकचक्ररक्षा कृता भवति । एतानि चापराणि
क्षुद्रकर्मा एथ नुक्ता न्यपि करोति । अनेनैव मन्त्रेण स्त्रौः
प्रदरादिर्गेषु अलम्बुष मूलं क्षीरेण पित्त्वा अष्टशताभि-
मन्त्रितं कृत्वा क्षीरेण लोड्य पित्तेत् स्वस्था भवतीति ।

तान्त्रान्त्रसमायुक्तसान्तामौ स्वरशोभिताम् ।
इन्द्रिविन्दुनाऽक्रान्तलिपिं हृष्टा जपेद् गुरौ ॥

॥ एकाक्षरकल्पकतिपथप्रथोगः समाप्तः ॥

85.

नमो बुद्धाय ।

अवनिनिहितजानुः सव्यहस्तैकरखङ्गः
तदितरकरमुष्टौ तर्जनौ सक्तपाशः ।
निविडघनशरीरश्च एडस्कृ चण्डचक्षुः
शमयतु भवविद्म विद्महन्ताचलोऽयम् ॥
दशदिक्षु स्थिता बुद्धा बोधिसत्त्वाश्च नायकाः ।
तेभ्यो नानाविधां पूजां कृत्वा पुष्पादिभिर्धिया ॥
सन्त्वस्तान् दुःखितान् हृष्टा प्रयच्छेदात्मविग्रहम् ।
मन्त्रौ शुभाभिवृद्धर्थं कुर्यात् ^१पापस्य देशनाम् ॥
ततोऽनुमोद्य सम्बुद्धबोधिसत्त्वगणस्य च ।
शैक्षाशैक्षादिसत्त्वानां कृत्वं पुण्यं स्वभावतः ॥

चिरत्रशरणापन्नः सम्बोधौ हठनिश्चयः ।
 भावयेच्चतुरो ब्रह्मविहारांस्तु यथाक्रमम् ॥
 शून्यांस्तस्तक्षणायोगादनिमित्तानहेतुतः ।
 प्रणिधानविनिर्मुक्तान् भावान् भावाद् विभावयेत् ॥
 विश्वाजस्त्वर्थमथस्य ध्यायात् हुँकारसम्भवम् ।
 रक्तचक्षुद्वयं वौरं द्विभुजं रत्नमौलिनम् ॥
 सद्यः पापहरं नाथं यथेच्छापरिपूरकम् ।
 अतसीपुष्पसङ्काशं स्फुरद्दुङ्गांशुनिर्मलम् ॥
 निष्ठौद्यमानदंप्रोष्टं सर्वाभरणभूषितम् ।
 वामे तर्जनिकापाशं भूमावारूढजानुकम् ॥
 खड्गव्यग्रोग्रहस्तं च श्रीमहाचण्डरोषणम् ।
 केकराक्षं महाधोरं भयस्यापि भयङ्गरम् ॥
 समयसत्त्ववद् ध्यायात् ज्ञानसत्त्वं महोज्ज्वलम् ।
 तस्यैव हृदये मन्त्रौ बौजं चिह्नसमन्वितम् ॥
 ध्यानात् खिन्नो जपेन्मन्त्रं देवताकारयोगतः ।
 ततो विवक्षितां सिद्धिं प्राप्नोत्येव न संशयः ॥

तचायं मन्त्रराजः ॐ चण्डमहारोषण हुँ फट् । अयं
 मन्त्रराजः सकृदुच्चारितः सर्वपापानि निर्द्वहति, सर्वच
 रक्षामावहति । माषादिभिस्ताडयन् भूतादिभयमप-
 हरति । शरावे खट्टिकयाऽभिलिख्य दारे लम्बावयेत् ।

१ ABa अभावः ।

२ A शुक्लः, Ba शुक्लः ।

३ A स्फुरद्दुङ्गं सुनिर्मलं ।

४ A ऋयें ।

५ B श्रीचण्डमहाऽ ।

६ A ऋयं हरति ।

७ A आगमशरावे, N आमशरावे ।

८ BCBa खट्टिकया ।

९ Ba वस्येत् ।

अभिनवप्रसूतानां बालानां रक्षां करोति । मदनेन पुतलिकां कृत्वा चतुरङ्गुलप्रमाणतः तस्या हृदये साधनामसहितं भूर्जमन्त्रमभिलिख्य प्रक्षिपेत् । काण्ठकेन^१ तु तस्या मुखं कौलयेत्, प्रतिवादिमुखं कौलितं^२ भवति । पादौ कौलयेत्, गतिं स्तम्भयेत् । हृदयं कौलयेत्, रोषं स्तम्भयति । मानुषजङ्गास्थिकौलकेन लोहकौलकेन वा नाम गृहीत्वा यान्यज्ञानिकौलयेत् तानि^३ तस्य नश्यन्ति । अरिद्वारे निखनेदुच्छादयेत् अभिमन्त्रितश्मशानभस्तना द्वारपटे निश्चिसेनोच्चाटयति । खङ्गमभिमन्त्र्य संग्रामे प्रविशन् जयमासादयति । यस्मिन् कार्ये समुत्पन्ने बलिमुपसंहरेत् तत्, तस्य सिध्यति । यद् यदिच्छति मन्त्रौ तत् सर्वं शुभमशुभं वा कर्म करोति जपमाचेण ।

लिखनाद् यन्मयाऽवासं शुभं सत्त्वार्थं साधकम् ।

तेनायं निखिलो लोको भूयात् सम्बोधिभाजनम् ॥

॥ चण्डमहारोषणसाधनं सकल्यं^४ समाप्तम् ।

। कृतिरियं प्रभाकरकीर्तेः ॥

^१ ABa कञ्जकेन ।

^२ Ba कालितं ।

^३ Ba stops abruptly here.

^४ ANC ०पट्टे ।

^५ A सत्त्वार्थ ।

^६ A सङ्कल्पं ।

86.

पूर्वोक्तविधानेन शून्यताभावनानन्तरं सितपद्मोपरि
स्त्वर्थ्ये क्षणहुँकारपरिणतं श्रीचण्डमहारोषणं भगवन्त-
मतसौपृथिसङ्काशमचलापरनामानं एकमुखं द्विभुजं
केकराक्षं दंष्ट्राविकरालमहाधोरवदनं रत्नमौलिनं दंष्ट्रा-
निपीडिताधरं मुण्डमालाशिरस्कमारक्तचक्षुर्दयं दक्षिणं
खड्धधरं तर्जनीपाशहृदयस्थवामकरं सितसर्पयज्ञोपवीतं
व्याघ्रचर्मनिवसनं नानारत्नविरचिताभरणं भूमिलभवाम-
चरणमौषदुन्नतदक्षिणचरणं स्त्र्यप्रभामालिनमात्मानं
विचिन्त्य समयसत्त्वं ज्ञानसत्त्वभावनापूर्वकमक्षोभ्यमुकुटिनं
ध्यायात् । तदनु^१ जापमन्त्रः ऊँ चण्डमहारोषण हुँ फट् ।

॥ चण्डमहारोषणसाधनम् ॥

87.

योगी क्वचिन्मनोऽनुकूले स्थाने सुखासनोपविष्टः
स्वहृदये स्त्र्यमण्डलेऽपरि क्षणहुँकारं पश्येत् । तद्रश्म्या-
क्षणगुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् आकाशे व्यवलोकयेत् । तत-
स्तान् हुँकाररस्मिविनिर्गतपुष्पादिपञ्चोपचारेण सम्पूर्ज्य
तदये पापदेशनापुण्यानुमोदनापुण्यपरिणामनादिकं
कुर्यात् । ततो मैत्रौ सर्वसत्त्वेषैकपुच्चैप्रेमतालक्षणां, करुणां
दुःखाद् दुःखहेतोः समुद्धरणकामतां, मुदितां प्रमोद-

^१ A ०नलापर० ।

^२ B जापः ।

^३ A ०प्रेमपुच्चसत्तालक्षणां ।

रूपां उपेक्षां असद्यासङ्गपरिहानिस्वभावां भावयेत् ।
 ततः श्रुन्यं चैधातुकमवलोक्य अनेन मन्त्रेणाधितिष्ठेत्
 ऊँ श्रून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् । ततोऽन्तरौक्षे
 पद्मोपरि स्तूर्यमण्डलस्थं हुँकारसम्भवं खड्गं हुँकाराधिष्ठित-
 मुष्टितमुष्टिकं परिणाम्यात्मानं चण्डाचलरूपनिष्पन्नं
 पश्येत् । स्फुरद्वर्तुलरक्तप्रचण्डचक्षुषं प्रविकटभृकुटीललाट-
 तटं निष्पौडितदल्लौष्टं क्षोणीविन्यस्तवामजानुं दक्षिण-
 चरणाक्रान्तदुर्वारमारं खड्गव्यग्रोग्रदक्षिणपाणिं चिभवभय-
 हरतर्जनौमुष्टिपाशं इन्द्रनीलसमद्युतिं ज्वलदनलमहा-
 चण्डरोषं हृदौजरश्मिसमाकृष्टज्ञानसत्त्वं समयसत्त्वे
 प्रवेश्य अभिषेकं गृह्णौयात् । अभिषेकानन्तरं शिरसि
 अक्षोभ्यं पश्येत् । ततो भावनया खिन्नो मन्त्रं जपेत् ।
 तत्रायं मन्त्रः ऊँ चण्डमहारोषण हुँ फट् ।

॥ [चण्डमहारोषणसाधनम्] ॥

88.

क्वचिन्तनोऽनुकूले स्थाने सुखासनासौनः स्वहृदये
 अष्टदलकमलोपरि स्तूर्यमण्डले कृष्णहुँकारं विचिन्त्य
 तद्रश्मिनाऽकाशदेशे गुरुवुद्भवोधिसत्त्वान् वस्थमाणचण्ड-
 महारोषणमानौय सम्पूज्य पापदेशनाऽकरणसंवरचिशरण-
 गमनपुण्यानुमोदनाऽत्मनिर्यातनाबोधिचित्तोत्पादना-
 दिकं कृत्वा मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षाचतुर्ब्रह्मविहारान्

भावयित्वा 'जगदिदं निःस्वभावस्वभावं ग्राह्यग्राहकविनि-
मुक्तं स्वप्रमायोपमं बुद्धा' शून्यतां विभावयेत् ॐ
शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् । तदनु अमलगगनाङ्गने
अष्टदलकमलोपरि सूर्यमण्डले कृष्णहुँकारजखं झमुष्टौ
हुँकारं तद्रश्मिभिः सकलबुद्धसन्दोहमानौय हुँकारे
प्रवेश्य ततो हुँकारसम्भवमनल्पकल्पानलज्वालामाला-
कुलं दुर्व्वारमारविध्वंसिनं महानौलजौमूतसङ्काशदेहं
विविधाभरणरत्नविभूषितं रत्नसम्बद्धमौलिस्फुरत्पञ्चवौर-
कुमारं करालं समुखसत्कुन्दसङ्काशदलौष्ठपौडनाद् दुष्ट-
सन्दासबौभत्सरूपश्रियं भृकुटौदन्तुरनिरीक्षणं युगपत्
पातालसन्दर्शितनेचद्वयं मेदिनीमण्डलारुद्धसव्यैकजानुं
अरविन्दस्थसूर्यासनासीनवामाङ्गुणोत्यातुकामं दक्षिण-
पाणौ हुँकारगर्भज्वलन्नीलखं वाममुष्टौ तर्जनीतर्जित-
व्याकुलानेकं हरिहरहिरण्यगर्भादिकेशवन्दारि वन्धनाय
वज्राङ्गितसुवर्णपाणं जगदाञ्छितानन्नसम्पत्तिदानैकरकं
श्रीचण्डमहारोषणं भावयेत् । महाक्रोधराजाचलस्य
भगवतो हृदि पद्मसूर्यस्थहुँकारसम्भवाङ्गितगर्भखंडं
परिणम्य हुँकारजदितीयं चण्डमहारोषणं हृदयान्तर्गत-
भगवन्तं चिन्तयेत् । तस्यापि हृदये पद्मसूर्यस्थं हुँकार-
जातचृत्युकृष्णतदङ्गितगर्भखंडं तद्रश्मिसमाकृष्टं ज्ञानसत्त्वं
समयसत्त्ववद् हृष्टा जःकारेणानयेत् आचमनप्रोक्षणादिकं

^१ A जगदिःस्वभाव० ।

^२ C संबुद्धा ।

^३ A ऊँकारख० ।

^४ A ०समुष्टौस० ।

^५ A ०दंडौ० ।

^६ A ०व्याकुलौनैक० ।

^७ AC ०वन्धनाय० ।

^८ A ०गर्त्त० ।

^९ AC ऊँजात० ।

इत्वा हुँकारेण तचैव प्रवेशयेत्, वँकारेण बन्धयेत्, होःकारेण तोषयेत् । पयसि पय इव एकौभूतं नायकं भावयेत् । भगवतः चक्षुःश्रोत्योर्नासापुटयोर्मुखशिरसि चित्ते यथायोगं वैरोचनाक्षोभ्यरत्नसमवामिताभासोघ-सिद्धिं नैरात्म्यां पठङ्गेषु न्यसेत् । हृदयस्थितहुँकारा-न्निर्गतपञ्चतथागतदेवीगणं रश्मिभिरानौय पञ्चामृतपूर्ण-कुम्भैः स्नापयित्वा मौलौ अक्षोभ्यं देवीभिर्नानाविधन्त्वत्य-वाद्यादिविविधपूजादिभिरानन्दयेत् । ततो भगवान् परार्थीद्यतः सर्वसत्त्वान् रागदेषमोहादिभिः हरिहर-हिरण्यगम्भकन्दर्पादिभिर्महामोहजालैर्महादेषजालैर्महा-रागजालैरविद्यान्धकारेण भवचके भ्राम्यतस्तान् पश्येत् । ततो हृन्मन्त्रसफुरितैर्महाक्रोधं राजैरनेकस्थान् मारवृन्दान् ससैन्यान् दिगम्बरान् मुक्तकेशान् क्रन्दमानान् अचाणान् वज्रपाशेन बद्धाऽनौय विधस्य विचूर्ण्य तौष्णेन खड्गेन चित्त्वा मैत्रौ^१चित्तेन पुनर्निर्माय धर्मे विनेतुं स्वपदान्तिके स्थापयेत् । ध्यानात् खिन्नो मन्त्रं जपेत् । चित्तं 'भ्रो-रन्तराले समारोप्य विश्वैकतत्त्वमूर्तिर्महा' चरणमहारोषण-नाथस्य मन्त्रजपमात्रेण दुर्द्वार्तान्दान्तिं जगद्वश्यशान्तिं रक्षणं वर्जनं तुष्टिं पुष्टिं तथोच्चाटनाकर्षणमारणचासनं सर्वकर्मे कुवौते । उँ चरणमहारोषण हुँ फट् ।

॥ इति चरणमहारोषणसाधनं समाप्तम् ॥

^१ A ०महाजालै० ।

^२ ०क्रोध० dropped in A.

^३ A विचित्रेण ।

^४ A भ्रो० ।

^५ A ०चरणरोषण० ।

^६ AN ०दर्जन्ति ।

89.

नमस्तारायै ।

पूर्ववच्छून्यतापर्यन्तं विभाव्य पद्मचन्द्रे ताँबीजपरिगतेन्द्रीवरं ताँबीजगर्भं, तत्परिनिष्पन्नां हरिताममोघसिङ्गिमकुटीै वरदोत्पलधारिदक्षिणवामंकरां अशोककान्तामारीच्येकजटाव्युदक्षिणवामदिग्भागां दिव्यकुमारौमलङ्कारवतीै ध्यात्वा ज्ञानसत्त्वेन सहैकौकृत्युँ तारे तुत्तारेै तुरे स्वाहा इति मन्त्रं जप्त्वा तन्मनसैव यथेष्टं विहरेत् ।

॥ इत्यार्थखदिरवणीैतारासाधनम् ॥

90.

नमस्तारायै ।

प्रथमं स्वहदौन्दुमध्यस्थताँबीजविनिर्गतरश्मिभिर्निष्पन्नान् गुरुबुद्धीधिसत्त्वान् ध्यायात् । तांश्च बाह्याध्यात्म्यपूजाभिः सम्पूज्य तद्ये सप्तविधानुत्तरपूजां कुर्यात् । ततः श्रून्यतां विभाव्य उँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमित्युच्चारयेत् । ततश्चन्द्रे ताँसमूतां सितोत्पलस्थताँकारोङ्गुतां तारां श्यामां दिभुजां दक्षिणे वरदां वामे सनालेन्द्रीवरधरां सर्वाभरणभूषितां पद्मचन्द्रासने

१ B ०मकुटां ।

२ A स्वग्रह० ।

३ A ०तुत्तारे० ।

४ वाम० dropped in A.

५ A ०रीै साल० ।

६ Ab ०खदिरतारा०, A खदिश्वनां ।

पर्यङ्गनिष्ठां चिन्तयेत् । समयमुद्रां बन्धयेत् । हस्त-
दयेन समुटाञ्जलिं क्षत्वा तर्जनीदयेन मध्यमे पिधा-
याङ्गुष्ठाग्रलम्बे^१ विकचोत्पत्तमुद्रा । ततः ॐ तारे तुत्तारे
तुरे स्वाहा इति मन्त्रं जपेत् ।

॥ महत्तरीतारासाधनं समाप्तम् ॥

91.

नमस्तारायै ।

पूर्ववत् शून्यतापर्यन्तं विभाव्य पँकारजविश्वकमल-
मध्ये अकारजचन्द्रे श्यामताँकारजां तारां श्यामवर्णां
सर्वालङ्कारधरां वामे नौलोत्पत्तवतौ दक्षिणे वरदां
अर्द्धपर्यङ्गनिष्ठां दक्षिणपार्श्वे अशोककान्तां पौतां नाना-
रत्नमकुटां वामदक्षिणहस्तयोरशोकपत्तवकुलिशधरां तथा
महामायूरौं पौतां वामेतरकरयोर्मयूरपिच्छिकाचामर-
धारिणौं वामपार्श्वे एकजटां खर्वां कृष्णां व्याघ्राजिनधरां
चिनेचां दंष्ट्राकरालवदनां ज्वलतिङ्गलोऽर्द्धकेशां कर्त्ति-
कपालधारिणौं तथा आर्यजाङ्गुलौं श्यामां वामदक्षिण-
हस्तयोः कृष्णोरगचामरधारिणौं विभावयेत् । एवं च
ध्यानात्^२ खिन्नो मन्त्रं जपेत् । ॐ तारे तुत्तारे तुरे
स्वाहा ।

॥ इति 'वरदतारासाधनं समाप्तम् ॥

^१ हस्तदयेन found only in Ab.

^२ ANC ०ङ्गुष्ठाग्रलम्बे ।

^३ AC एकजटां ।

^४ AbBa ०पिङ्गो० ।

^५ N व्याख्यानात् ।

^६ Ab तारा० ।

92.

ताँकारजं ताँकारा^१क्रान्तमध्यमिन्दौवरं ध्यात्वा
 तत्परिणतामार्थतारां श्यामवर्णां वामेनोत्पलधरां दक्षिणो
 वरदां भद्रासनस्थिताममोघसिद्धिमकुटीं ध्यात्वा ज्ञान-
 सत्त्वेनैकीकृत्य ऊँ तारे तुत्तारे तुरे ^२अमुकं अमुकौं वा
 वशमानय स्वाहा इति साध्यनामसहितमनन्तरोक्तेन
 संख्यानियमेन जपेत् । शरादिचिह्नाभावेऽपि साध्यगल-
 मुत्पलेन बद्धा स्वशरीरारुणकिरणसच्चयैस्तच्छरीरमापूर्य
 स्ववशे स्थापयेदिति ।

॥ ^३वश्याधिकारतारासाधनं समाप्तम् ॥

93.

नमो वच्चतारायै ।

अथातः सम्प्रवश्यामि वज्रताराप्रसाधनम् ।

होमकर्मविधानेन सर्वकामार्थसाधकम् ॥

तत्रेमानि मन्त्रपदानि भवन्ति— नम आर्यावलेकाकि-
 तेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय
 तद्यथा ऊँ तारे तुत्तारे तुरे सर्वदुष्टप्रदुष्टान् मम द्विते
 जम्भय स्तम्भय मोहय बन्धय हुँ हुँ हुँ ^४फट् फट् फट्
 सर्वदुष्टस्तम्भनि तारे स्वाहा ।

^१ A तारा० ।

^२ Ab ०स्याम० ।

^३ CAB omits.

^४ A ०गता० ।

^५ ANC वश्यतारा०, Ab आर्यतारा०, B तारा० ।

^६ AC फट् only.

^७ A स्तम्भता० ।

मातृमण्डलमध्यस्थां तारादेवौ विभावयेत् ।
 अष्टबाहुं चतुर्वक्त्रां सर्वालङ्कारभूषिताम् ॥
 कनकवर्णनिभां भव्यां कुमारौलक्षणोऽज्जलाम् ।
 पञ्चबुद्धमहामकुटीं वज्रस्त्र्यमिषेकजाम् ॥
 नवयौवनलावयां चलत्कनककुण्डलाम् ।
 विश्वपद्मसमासीनां रक्तप्रभाविभूषिताम् ॥
 वज्रपाशं तथाशङ्खं सच्चरोदयतदक्षिणाम् ।
 वज्राङ्कुशोत्पलधनुस्तर्जनौ वामधारिणीम् ।
 वज्रपर्यङ्कयोगेन साधयेद् भुवनचयम् ॥
 पूर्वेण पुष्पतारां तु सितवर्णां मनोरमाम्^१ ।
 उँकाराक्षरनिष्पन्नां पुष्पदामकराकुलाम् ॥
 द्विभुजामेकवक्त्रां च सर्वालङ्कारभूषिताम् ।
 दक्षिणे धूपतारां तु क्षणवर्णां सुरूपिणीम्^२ ॥
 धूपशाखाकरव्यग्रां सर्वालङ्कारभूषिताम् ।
 पश्चिमे 'दीपतारां च दीपयष्टिकराकुलाम्'^३ ॥
 पौत्रवर्णां महाभूषां चलत्कनककुण्डलाम् ।
 उत्तरे गन्धतारां तु गन्धशङ्खकराकुलाम् ॥
 रक्तवर्णनिभां देवौ भावयेद् गर्भमण्डले ।
 द्वारपालौस्ततो ध्यायादङ्कुश्यादिप्रभेदतः ॥
 पूर्वद्वारे वज्राङ्कुशीमेकवक्त्रां द्विभुजां वज्राङ्कुशोत्पल-
 हस्तां विक्षतवदनां क्षणवर्णां, दक्षिणद्वारे वज्रपाशी

¹ A वच्चयेग० ।

² AC omits.

³ AC omits.

⁴ A omits.

⁵ B ०यष्टिकुलां करां, A ०कराकुलौ ।

पौतवर्णां विक्षताननां एकवक्त्रां द्विभुजां वज्रपाशहस्तां,
पश्चिमद्वारे वज्रस्फोटौ रक्तवर्णां एकवक्त्रां द्विभुजां विक्षत-
वदनां वज्रस्फोटहस्तां, उत्तरद्वारे वज्रघण्टां श्वेतवर्णां
एकवक्त्रां द्विभुजां विक्षतवदनां वज्रघण्टाहस्तां; एता
आलौढपदस्थाः स्तूर्यासिनाः स्तूर्यप्रभा ज्यालामाला-
कुलाः 'सर्पभरणा द्रष्टव्याः ।

जद्द्वे ऊषौषविजयामधः सुम्भां विभावयेत् ।

चक्रं च नागपाशं च ध्यात्वा मन्त्रं स्फुरन् जपेत् ॥

ॐ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा ।

दशाक्षरैर्दश देवत्यो दशपारमिताश्रयाः ।

भावनौयाः प्रयोगेन सर्वकार्यप्रसिद्धये ॥

एतन्मन्त्रवरं श्रेष्ठं सर्वबुद्धैर्नमस्तुतम् ।

पठितसिद्धिकरं तौत्रं वज्रपञ्चरं भाषितम् ॥

अनेन मन्त्रेण पटाच्चलं सप्ताभिमन्त्रितं क्षत्वा यन्त्यं
बद्धा विन्ध्यायामपि गच्छन् न केनाप्यवलीयते^१ । व्याघ-
चौरनक्रसिंहसर्पदन्तिमहिषभल्लुकगवयादयो नामस्मरण-
माचेण नश्यन्ति विलीयन्ते । अनेन मन्त्रेणोत्पलाना-
मष्टोत्तरशतं यावद् जुह्यतात् । ॐ तारे तुत्तारे तुरे
अमुकौं मे वशमानय स्वाहा, अनेनैव मन्त्रेण काक-
पष्ठं द्वाचिंशद् वारान् परिजप्यारिगृहे गोपयेत् सप्ताहे-
नोच्चाटयति । ॐ तारे तुत्तारे तुरे चल प्रचल शौभ्र-
गामिनि देवदत्तमुच्चाटय हुँ हुँ फट् ।

^१ B सर्वां ।

^२ AC ० पञ्चल० ।

^३ A ० लौचेत् ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ॐ तारे तुत्तारे तुरे
अमुकाभिधानां कुमारौ मह्यं विवाहेन तस्याः पिता
प्रयच्छतुं स्वाहा ।

मदनं चण्डबीजं च तथोन्मत्तकमेव च ।

अशोकपञ्चं पुष्पं च जुह्यात् सहस्रपञ्चकम् ॥

दृतमधुगुडहोमं कन्यासिङ्गौ प्रशस्यते ।

सप्ताहेन तदा योगी लभेत् कन्यां स्ववाच्छताम् ॥

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ॐ तारे तुत्तारे तुरे
अमुकाभिधानां स्वस्थानत आकर्षय ममान्तिके जः,
अनेन मन्त्रेण बदरौकण्टकानां पञ्चसहस्राणि स्वयम्भू-
कुसुमाक्तानि जुह्यात् । अनेन द्वतेन नृपाणामपि
कन्यामाकर्षयेदिति ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । रजस्वलाकर्पटे भगवतौं
दिभुजामेकाननामङ्गुशोत्पलपाशहस्तां विलिख्य तस्याः
पुरतः पूजां द्वत्वा इमे पुष्पाः शुभा दिव्या इत्यादिना
पश्चात् मन्त्रं जपेत् भावान्वितः— ॐ तारे तुत्तारे तुरे
अमुकीं मम ईस्मितस्वप्नं कथय हुँ फट् । पञ्चसहस्रेणा-
गच्छति । पाशेन गलके बद्धा अङ्गुशेन विदार्थं च साध्यं
पादतले धात्वा दासौरूपेण भुज्येत् ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ताराधारणौ सप्ताभि-
मन्त्रितां द्वत्वाऽत्मनोऽस्त्रिदद्यं मार्जयेत् । राजकुलस्यान्तिके
प्रविशेत् । अथ स राजा शिष्यवद् गौरवं करोति, विरुद्धं

¹ A सिङ्गौ ।

² A स्वस्था ।

³ A °कुसुमानि ।

न वक्ति, प्रसादं च प्रयच्छति, प्रियालापं कुरुते, दासता-
मुपैति, क्रुद्भोऽपि वशो भवेदिति दृष्टप्रत्ययः सङ्गृतः ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ताराधारणौ शतधा-
ऽवन्त्य द्विवदनाशीविषं भस्म कृत्वा रक्तवर्णगो(गावी)ष्टतेन
अर्कवूलेन वर्त्ति कृत्वा प्रज्वाल्याञ्जनं पातयेत् । तमञ्जनं
वज्रस्त्र्यवज्रधर्माभ्यां समर्द्यै परमाक्षेन^१ धूपयेत् । भस्मना
सार्वमक्षिमञ्जयेत् । यां पश्यति चक्षुर्वज्रेण सा यदि^२
पद्मनर्त्तश्वरं न रक्षति^३ तदाहं तारा न भवेयम्, धाति-
ताश्च बुद्धा भगवन्तो मया भवेयुरिति ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । अदशनशिशुलोलां
गृहीत्वा ताराधारण्या सप्ताभिमन्त्रितां कृत्वा भूज्ञराज-
मूलेन गोरोचनया सार्वमेकौकृत्य लक्ष्माटे तिलकं परिधाय
यां^४ पश्यति, तां वश्यां कुरुते, नान्यं रमते, नान्यस्मिन्
गच्छति, स्वयं न त्वजति ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । उदरकौटं तारा-
धारण्या सप्ताभिमन्त्रितं कृत्वा वज्रधर्मेण सार्वं कन्यायै
ताम्बूलेन दद्यात् । अभ्यवहृते योगवरेण मुच्चति,^५ नान्यं
रमते, नान्यस्मिन् गच्छति, स्वपतिं त्वजति ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । महातैलेनात्मानमभ्यङ्ग्य
ताराधारणौ जपेदयुतमेकं भावनाञ्चितः । जपान्ते
शालिपिष्टकुड्मल्या^६शङ्कुलिका यस्यै दीयते, सा पञ्च-
तायामपि न मुच्चेदिति ।

^१ A समर्च्छ ।

^२ A परमाक्षेन ।

^३ A सापदि ।

^४ ANC न्तर्सति ।

^५ ANC यां यां ।

^६ A मुच्चति ।

^७ A कुन्दमल्या, N कुट्टमल्ला ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । चन्द्रोपरागसमये ताराधारणौ जपन् सेवां क्षत्वा तङ्गूतस्तोकेश्वरं यह्य शङ्खचूर्णं भावयेत् । प्रमदायै दातव्यम् । पञ्चतायामपि तमनुवर्तते ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ताराधारणौ मन्त्रेण मद्नफलमष्टोत्तरशतवारान् परिजप्त तेन फलेन हय-ग्रौवेन सार्वं यां व्रक्षति सा वश्या भवति ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ॐ तारे तुत्तारे तुरे अमुकस्य बन्धनमुक्तिं कुरु मुः स्वाहा, अनेन मन्त्रेणार्क-दत्तं साध्यनामविदर्भितं संलिख्य कुल्लौरगत्ते स्थापयेत्, बन्धनमुक्तिर्भवति ।

॥ वज्रतारासाधनं समाप्तम् ॥

94.

नमस्तारायै ।

अथातः सम्प्रवश्यामि वज्रताराप्रसाधनम् ।

होमकर्मविधानेन सर्वकामार्थसाधनम् ॥

तच्चेमानि मन्त्रपदानि भवन्ति । तद्यथा, न आर्या-वलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय २ हाकारुणिकाय, तद्यथा, ॐ तारे तुत्तारे तुरे सर्वदु-प्रदुष्टान् मम क्षते जस्त्वय स्तस्त्वय मोहय बन्धय हुँ हुँ हुँ फट् फट् फट्, सर्वदुष्टस्तम्भनि तारे स्वाहा । तच्चादौ तावत् स्वहृदि

^१ A नाना० ।

^२ AN रक्षति ।

^३ A फट् फट् only.

चन्द्रमण्डले ताँकारबौजं धात्वा तद्रश्मिसमाक्षष्टगुरुबुद्ध-
बोधिसत्त्वान् नानाविधपूजादिभिः सम्पूज्य पापदेशनादिकं
क्षत्वा चिशरणगाथां पठेत् । ततश्चतुर्ब्रह्मविहारान् भाव-
यित्वा ऊँ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमिति मन्त्र-
मुच्चारयेत् । ततः पँकारजपद्मे चन्द्रमण्डलोपरि ताँकार-
बौजं पुनरपि धात्वा तत्परिणामेन—

मातृमण्डलमध्यस्थां तारादेवौं विभावयेत् ।
अष्टवाहुं चतुर्वक्त्रां सर्वालङ्कारभूषिताम् ॥
कनकवर्णनिभां भव्यां कुमारौलङ्गोऽज्जलाम् ।
विश्वपद्मसमासौनचन्द्रासनसुसंस्थिताम् ॥
पौत्रक्षणसितरक्तसव्यावर्त्तचतुर्मुखाम् ।
प्रतिमुखं चिनेचां च वज्रपर्यङ्कसंस्थिताम् ॥
रक्तप्रभां चतुर्वुद्धमकुटौं वज्रशशङ्कवरदसद्विश्वा-
लसत्करां उत्पलचापवज्राङ्गुशवज्रपाशसतर्जनौवामस-
त्कराम्—

वज्रपर्यङ्कयोगेन साधयेद् भुवनचयम् ।
तदग्रतः पुष्पतारां सितवर्णां मनोरमाम् ॥
ऊँकाराक्षरनिष्पन्नां पुष्पदामकराकुलाम् ।
दिभुजां चैकवक्त्रां तु सर्वालङ्कारभूषिताम् ॥
दश्मिणे धूपतारां च क्षणवर्णां सुरूपिणीम् ।
धूपघटौकरव्यग्रां सर्वालङ्कारशोभिताम् ॥
पश्चिमे दीपतारां च पौत्रवर्णां मनोहराम् ।
दीपयष्टिधरां दिव्यां चलत्कनककुण्डलाम् ॥
उत्तरे गन्धतारां वै गन्धशङ्कराकुलाम् ।
रक्तवर्णनिभां देवौं भावयेद् गर्भमण्डले ॥

एता एकवक्ता द्विभुजाः सर्वालङ्कारभूषिता
वज्रपर्षङ्गिन्यश्वेति । एताः पद् देव्य इैषत्करालवद्ना
ललिताक्षेपसंस्थिताः । एताः सर्वा मण्डलचक्रे धात्वा
हृद्वैजरणिमसमानौतज्ञानचक्रं जः-हुँ-वँ- होरित्येतैराकर्ष-
णादिकं कुर्यात् ।

पूर्वद्वारे ततो ध्यायाद् वज्राङ्गुशौं सितद्युतिम् ।

वज्राङ्गुशसच्चिह्नककरात्मकं मनोहराम् ॥

दक्षिणद्वारे वज्रपाशौं क्षणामतिरतिप्रियाम् ।

दिव्यालङ्कारभूषाङ्गौ वज्रपाशधरां वराम् ॥

वज्रस्फोटां पौतवर्णां वज्रस्फोटाङ्गसत्कराम् ।

चिन्तयेत् पश्चिमे द्वारे नानालङ्कारभूषिताम् ॥

वज्रघण्टामुत्तरद्वारे वज्रघण्टायुधामथ ।

रक्तवर्णां शुभां शश्वत् पश्येद् वै दिव्यरूपिणीम् ॥

जङ्खे उष्णीषविजयां पौतवर्णां सुरूपिणीम् ।

ध्यायात् सम्बाधिफलदां मन्त्रौ चक्रधरां ततः ॥

तङ्गर्भमण्डलस्याधः क्षणवर्णां विभावयेत् ।

सुभां भास्वररसद्रूपां नागपाशलसत्कराम् ॥

द्विभुजा एकवद्नाः सर्वा ज्ञेया मनोहराः ।

अक्षरैर्दशभिश्वैता देवत्यो दश निर्मिताः ।

दशपारमिताः शुद्धाः सर्वकर्मप्रसिद्धये ॥

तत्र दशाक्षराणि—ॐ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा ।

^१ AN होभ्य तै० ।

^२ B ० करमेक० ।

^३ ANC read सुरूपिणौ after पौतवर्णा ।

^४ C omits चिन्तयेत्.....चक्रधरां ततः ।

^५ ANC ०मुत्तरे ।

^६ B भास्वरत० ।

तथा चित्तवाक्कायाधिष्ठानाभिषेकविन्दुस्तक्षमयोगजापाद्योऽपि ध्यातव्या इति ।

एतन्मन्त्रवरं श्रेष्ठं सर्वबुद्धैर्नमस्कृतम् ।

पठितसिद्धिकरं दिव्यं वज्रपञ्चरभाषितम् ॥

इति ।

अचायं उपचारः । अनेन मन्त्रेण पटाच्चलं गृहीत्वा सप्ताभिमन्त्रितं कृत्वा ग्रन्थिं बद्धा ^१विन्ध्याटवौमपि गच्छन्न केनाप्यवलीयते, व्याघ्रचौरनक्रसिंहसर्पदन्तिमहिषभल्लुक-गवयाश्वादयो नश्यन्ति विलीयन्त इति । तथा अनेन मन्त्रेणोत्पलानामष्टोत्तरशतं जुह्यात्, ऊँ तारे तुत्तारे तुरे अमुकौं मे वशमानय स्वाहा । यामिच्छति तां वशमानयति । तथा अनेन मन्त्रेण काकपक्षं द्वाचिंशद्वारान् परिजप्यारिगृहे गोपयेत्, सप्ताहेनोच्चाटयति— ऊँ तारे तुत्तारे तुरे ^२चल प्रचल शैवग्रामिनि देवदत्तमुच्चाटय हुँ फट् । इति उच्चाटनविधिः ।

अथापरः प्रयोगः । ऊँ तारे तुत्तारे तुरे अमुकाभिधानां कुमारौं मह्यमुद्वाहेन तस्याः पिता प्रयच्छतु स्वाहा ।

मदनं चण्डबौजं च ^३उम्भत्तकफलं तथा ।

अशोकपत्रं पुष्टं च जुह्यात् सहस्रपञ्चकम् ॥

घृतमधुगुडहोमं वै कन्धासिद्धौ प्रशस्यते ।

सप्ताहेन ततो योगी लभेत् कन्धां स्वाच्छिताम् ॥

इति ।

^१ ANC विन्ध्याया० ।

^२ N बल प्रबल० ।

^३ ANC तदुम्भत्तक० ।

^४ A सुवा० ।

अथापरः प्रथोगः । ॐ तारे तुत्तारे तुरे अमुकाभिधानां स्वस्थानत आकर्षय ममान्तिके जः इत्यनेन^१ मन्त्रेण बद्रकाण्टकानि पञ्च सहस्राणि स्वयम्भूकुं सुमात्रानि होतव्यानि । एतेन नृपाणामपि कन्यामाकर्षयति ।

अथापरोऽपि प्रथोगे भवति । रजःस्वलाकर्पटे भगवतौ द्विभुजामेकवक्त्रामङ्गुशपाशोत्पलहस्तां विलिख्य तस्याः पुरतः पूजां कृत्वा इमे मुष्पाः शुभा दिव्या इत्यादिना मन्त्रं जपेत् भावनान्वितः— ॐ तारे तुत्तारे तुरे अमुकौं ममेष्ठितं स्वप्नं कथय हुँ फट् । पञ्चसहस्रेणागच्छति ।

पाशेन गलकं बद्धा अङ्गुशेन विदार्य च ।

चरणावुत्पलेनैव बद्धाऽङ्गष्ट्य समन्ततः ।

साध्यं पादतले ध्यात्वा दासीरूपेण भुज्जयेत् ॥

अथापरः प्रथोगः । ताराधारणौ सप्ताभिमन्त्रितां कृत्वा अष्टिं द्वयमज्जयेत् । राजकुलस्यान्तिके प्रविशति, स राजा गौरवादिकं करोति, एकान्ततो वश्यो भवतौति ।

अथापरः प्रथोगः । ताराधारणौ शतधाऽवर्त्य द्विवदनमाशौविषं भस्म कृत्वा रक्तवर्णगो(गावी) दृतेनार्कातूलेन वर्तिकां च कृत्वा प्रज्ञाल्याज्जनं पातयेत् । तमज्जनं सूर्यवज्ञाभ्यां^२ सम्याद्य परमान्त्रेन धूपयेत् । तद्वस्मना सार्वमक्षिं अज्जयेत् । यां पश्यति चक्षुवज्जेण सा यदि पद्मनर्त्तश्वरं न रक्षति,^३ तदाऽहं तारा न भवेयम्, धातिताश्च मे बुद्धा भगवन्तो भवेयुरिति ।

^१ ANC अनेन ।

^२ A ० सुमानि ।

^३ A दुस्थि० । * AN वच्चद्वर्माभ्यां, B वच्चसूर्यवच्चद्वर्माभ्यां ।

^४ ANC करति ।

अथापरः प्रयोगः । उदर^१ कौटकं धारण्या^२ सप्ताभिमन्त्रितं क्षत्वा वज्रधर्मेण सार्वमेकीकृत्य ताम्बूलेन दद्यात् । अभ्यवहरति अनेन प्रयोगवरेण मुच्चति स्वपत्रौवाचरति ।

अथापरः प्रयोगो भवति । अदशनशिशुलोलां गृहीत्वा ताराधारण्या सप्ताभिमन्त्रितां क्षत्वा भृङ्गराजगोरोचनया सार्वमेकीकृत्य ललाटे तिलकं परिधाय यां पश्यति तां वशं कुरुते ।

अथापरोऽपि प्रयोगः । महातैलेनात्मानमभ्यङ्ग्य ताराधारणौमयुतमपि जपेत्, भावयन् जपान्ते शालिपिण्डकेन^३ कुट्टमल्या शङ्कुलिकां^४ क्षत्वा यस्मै दीयते स पञ्चतायामपि न मुच्चति ।

अथापरोऽपि प्रयोगः । चन्द्रोपरागसमये ताराधारणौ जपन्, सेवां च कुर्वन्, तदुङ्गवलोकेश्वरेण शङ्गचूर्णे भावयेत् । तदृ^५ यस्या दीयते सा [यावत्] पञ्चत्वमनुवर्त्तते ।

अपरः प्रयोगः । ताराधारण्या मदनफलमष्टीत्तरशतवारान् परिजप्त तेन फलेन हथयौवेण सार्वं यां म्रक्षति सा वश्या भवति ।

अपरोऽपि प्रयोगो भवति । ॐ तारे तुत्तारे तुरे अमुकस्य बन्धनमुक्तिं कुरु स्वाहा अनेन मन्त्रेणार्कदले साधनामविदर्भितं विलिख्य कुलौरगत्ते^६ गोपयेत्, बन्धनमुक्तिर्भवति ।

॥ इति वज्रतारासाधनं समाप्तम् ॥

^१ B ०कौटं ।

^२ धारण्या dropped in A.

^३ A कुट्टमल्या०, N कुट्टमल्या० ।

^४ ABC शङ्कुलिकां ।

^५ AC चत् ।

^६ AC ०गर्भे० ।

95.

‘नमो वच्चतारायै ।

वच्चतारां नमस्कृत्य गुरुपूर्वकमागताम् ।

तस्याश्च साधनं स्पष्टं लिखते स्मृतये मया ॥

मनोऽनुकूले स्थाने सुखासनोपविष्टो योगी उँ रक्ष
रक्ष हुँ हुँ फट् स्वाहा इति स्थानात्मयोगरक्षां कृत्वा
हृच्छन्द्रे ताँकारं हृष्टा तद्रश्मिभिः समाकृष्टां भगवतौं
वच्चतारां समारेडलेयां वक्ष्यमाणभुजायुधां समालम्ब्या-
काशे पुष्पादिभिः सम्पूर्ज्य —

रक्षचयं मे शरणं सर्वं प्रतिदिशाम्यधम् ।

अनुमोदे जगत्पुण्यं बुद्धबोधौ दधे मनः ॥

इत्युच्चार्थं मैत्रादिभावनां कुर्यात् । सर्वसत्त्वा मया
संसारदुःखादुदृत्य महासुखे बुद्धत्वे [प्रतिष्ठापयितव्या
इति] सर्वाकारवरोपेतश्वन्यतां भावयेत् । चित्तमेवेदं
भान्तं तेन तेनाकारेण प्रतिभासते । यथा स्वप्ने चित्ता-
दन्यच ग्राह्यां न विद्यते ग्राह्याभावात्, चित्तमपि आहकं
न भवति, तस्माद् विश्वमिदं निःस्वभावं प्रकृतिपरिशुद्धं
आद्यमनुत्पन्नं पश्येत् ।

तदनु आकाशे पूर्वप्रणिधानबलादुत्पन्नं शुद्धलौकिक-
विज्ञानस्वभावं रेफोङ्गवं स्तर्यमण्डलं तदुपरि कृष्ण-
हुँकारेण परिणतां शुद्धधर्मोदयां ऊर्जस्थितां चिकोणां
अन्तःशुधिरां विश्वपद्मविश्ववज्जाधिष्ठितमध्यां ध्यात्वा विश्व-

¹ This *Sadhana* is only to be found in B. See Fol. 67A

वज्रवेदिकायां चत्वारि महाभूतानि भावयेत् । लँकारजं पृथ्वौमण्डलं पौतं चतुरसं कोणेषु चिह्न[चि]कवज्ञाङ्कितम्, तदूर्ध्वे वँकारजं वरुणमण्डलं शुक्रं वर्तुलघटाङ्कम्, तदुपरि रेफपरिणामग्रिमण्डलं चिकोणं कोणेषु रेफाङ्कितम्, तदुपरि यँकारपरिणामं वायुमण्डलमर्घचन्द्राकारमन्तद्वयेन चलत्पताकाङ्कितं धूम्रवर्णं चिन्तयित्वा, तत्परिणामं कूटागारं पञ्चरत्नमयं चतुरसं चतुर्द्वारं चतुस्तोरणभूषितं हारार्द्वहारपट्टसंग्रहाममणितं अष्टस्तम्भोपशेभितं स्तम्भोपरि (द्वत)वलयवज्ञावलौटतं मध्यपुटेषु पञ्चसु द्वारेषु अध जर्द्धे च विश्वपद्मम् । तत्र मध्यासने अकारादिषोडशस्वरपरिणामेन चन्द्रमण्डलमादर्शज्ञानस्वभावं तदुपरि ककारादिचतुस्तिंशब्दज्ञनैः हृथ्यमण्डलं तयोरेकतां समताज्ञानं तदुपरि ताँकारजोत्पत्तिकर्णिकायां चन्द्रस्थताँकारं प्रत्यवेक्षणज्ञानं तद्वैजरश्मिमिराकृष्टानां सर्वतथागतानां प्रवेशे कृत्यानुष्ठानज्ञानं तदनु भगवत्या निष्पत्तिः सुविशुद्धधर्मधातुज्ञानम् । एवं पञ्चाकाराणि सम्बोधिकमेणैव ताँकारनिर्गतस्वबौजचिह्नपरिणामनिष्पत्तदशेवत्या सहैव निष्पत्तां तां भगवतौ चिन्तयेत् पौतवर्णां पौतक्षणरक्तश्वेतमिति चतुर्वक्त्रामष्टभुजां वज्रपाशशङ्खशरवरददक्षिणकरां वज्राङ्कुशोत्पत्तिकार्मुकतर्ज्जनौवामकरां सर्वालङ्कारभूषितां रक्तप्रभाविभूषितां नवयौवनां वज्रपर्थिङ्किनौं विश्वपद्मासनस्थितां पञ्चतथागतमुकुटिनौं ध्यायात् ।

पूर्वदले पुष्पतारां श्वेतां ऊँकारजां द्विभुजां पुष्पमालाधारिणौ सर्वालङ्कारभूषिताम्, ताकारेण दक्षिणे

धूपतारां क्षणां धूपशाखाकराम्, रेकारेण पश्चिमे दौप-
तारां पौतां दौपयष्टिकराम्, तुकारेण उत्तरे गन्धतारां
रक्तां गन्धशङ्करां ध्यायात्; गर्भमण्डले ताकारेण
अङ्गुशतारां अङ्गुशहस्ताम्, दक्षिणे रेकारेण पाशतारां
क्षणवज्रपाशहस्तां, पश्चिमे तुकारेण स्फोटतारां पौतर्णां
निगडहस्ताम्, उत्तरे रेकारेणवेशतारां रक्तां घण्टा-
कराम्, अधसि स्वाकारेण सुम्भतारां क्षणां नागपाश-
कराम्, ऊर्ध्वे हाकारेण उष्णीषविजयतारां पौतां चक्रधरां
ध्यायात् ।

तदनु हृच्छन्दस्थितचिह्नबीजपरिणतज्ञानसच्चहृच्छन्दे
ताँकारं दृष्ट्वा तद्रश्मिर्ज्ञानमण्डलमाकृष्य सम्पूज्य जः हुँ
वँ होः इत्यनेन मन्त्रेण आकर्षणप्रवेशनबन्धनतोषणं
कुर्यात् । तदनु चक्षुरादिषु मोहवज्रादयः षट् चिन्तनौयाः,
कायवाकृचित्तेषु उँ-आः-हुँकारपरिणामाः खेचरी-
भूचरीनैरात्माश्चिन्तनौयाः । तदनु हृदौजरश्मिराकृ-
ष्टान् तथागतान् सम्पूज्य अभिषेके प्रार्थयेत् । अभि-
ष्चिन्तु मां सर्वतथागता इति । तैस्तथागतैर्ज्ञानामृत-
पूर्णकलशैरभिषिद्यते । अभिषिद्यमानानां अभिषेक-
जिनाः शिरसि जायन्ते । तच भगवत्या रत्नसम्भवः,
मुष्पतारादौनां यथाक्रमं वैरोचनाक्षोभ्यामिताभाऽमोघ-
सिद्यः, अङ्गुशतारादौनामपि ते एव । अधोदेवत्यूर्ध्व-
देवत्योरक्षोभ्यवैरोचनौ हृदौजनिर्गतपुष्पादिभिः सम्पूज्य,
वीणादिभिः संस्तुत्य, रसवज्रादिभिः ढौकितं समाप्ताद्य,
प्रत्येकं स्फुरणेनाखेदनपर्यन्तेन जगदर्थं कारयित्वा पुष्पा-
दयः क्रमेण भगवत्या हृदये प्रतिष्ठाश्चिन्तनौयाः । भगवत्या

अपि स्फुरण्योगेन सर्वमेव विश्रं मायोपमस्वप्नोपमनिज-
चिन्ताधीनमाक[ल]य्य स्वहृदौजे प्रतिष्ठा धोया । तदनु
तदौजं रश्मिपुञ्जाकारं क्रमावलीनं स्तूपविन्दुरूपं महा-
सुखमयं ध्यात्वा तमपि निरुपलव्यं कुर्यात् । पुनर्भूरिति
आविर्भूतं मण्डलं दृष्ट्वा बलिं दद्यात् ॐ अकारो
मुखं सर्वधर्माणां आद्यमनुत्यन्नत्वात् । ॐ आः हुँ फट्
स्वाहा इत्यनेन मन्त्रेण दिव्यपालेभ्यः । तदनु मन्त्रं
जपेत् ॐ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा । मालामन्त्रं वा ॐ
आर्यावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महा-
कारुणिकाय, तद्यथा, ॐ तारे तुत्तारे तुरे सर्वदुष्ट-
प्रदुष्टानां मम कृते जप्तय स्तम्भय मोहय बन्धय हुँ
हुँ हुँ हुँ फट् फट् सर्वदुष्टस्तम्भनि तारे स्वाहा ।

विधाय वज्रतारायाः साधनं यन्मयार्जितम् ।
शुभं तेन जनाः सर्वे मन्त्रसम्बुद्धभास्त्रराः¹ ॥

॥ इति वज्रतारासाधनम् ॥

¹ Then follows the same *Prayogas* as given in the two previous *Sādhanas* of *Vajrātārā*.

96.

नमो वच्चतारायै ।

वच्चतारां नमस्कृत्य सितवर्णां मनोरमाभ्य ।
तत्साधनविधिं वश्ये सर्वसत्त्वार्थेतुना ॥

इह भावनाधिक्षितो योगी स्वहृदि चन्द्रमण्डले ताँकारं
विचिन्त्य मुखशौचादिकं कुर्यात् । अत्यल्लम्भासनोपविष्टः
स्वहृदौजात् रश्मिं निश्चार्य तेन रश्मिनाऽङ्गस्थ्य तारा-
भद्रारिकां पुरतोऽन्तरीक्षेऽवस्थाप्य गुरुबुद्धबोधिसत्त्वांश्च
पुरतः पापदेशनादिकं कुर्यात् । पापदेशना अकरणसंवरं
अनुमोदना परिणामना चिशरणगमनं बोधिचित्तोत्पादनं
मार्गाश्रयणं चतुर्ब्रह्मविहारीभावना । ऊँ श्रून्यताज्ञान-
वज्रस्वभावात्मकोऽहमिति श्रून्यताभावनां च विभाव्य
विम्बनिष्पत्तिभावनां च भावयेत् । ततः पँकारपरिणतं
सितमष्टदल॑कमलं तस्योपरि अकारपरिणतं चन्द्रं चन्द्रो-
परि ताँकारपरिणतं सितमुत्पलं उत्पलमध्ये चन्द्रं चन्द्रमध्ये
ताँकारं ताँकाराद् गगनतलं विश्वं च तारारूपेण संस्फार्य
तारारूपेण चिभुवनस्थितान् सत्त्वान् व्यवस्थाप्य मुन-
स्लचैव ताँकारे संस्फार्य^१ उत्पलचन्द्रे ताँकारपरिणत-
ताराभद्रारिकारूपेणात्मानं पश्यति । सितवर्णां सित-
कमलोपरि चन्द्रासनस्थां वज्रपर्यङ्गिनौ सितचन्द्राश्रितां
घोडशाब्दवपुःष्मतौ नानाभरणभूषितां दक्षिणे हस्ते वरदां
वामेनोत्पलधारिणौ अशेषमारविधंसन्तौ स्वकायरोम-

^१ AC ०मष्टदलं ।^२ A सम्पूर्य, N संहार्य ।^३ A ०वसुः० ।

कृपतो बुद्धबोधिसत्त्वान् स्फुरन्तौं भावयेत् । ईदृशौं भावनां स्थिरौक्त्य मन्त्रं जपेत् । स्वहृदि सितमष्टारचक्रं विचिन्त्य अरं^१ प्रति अष्टौ अक्षरान् विभाव्य मध्ये स्वाहाकारं दत्त्वा जपेत्, मनसा वाचयेन्मन्त्रं उँ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा । अनेन चिन्तितमाचेण सर्वमारैरवध्यो भवेत् ।

कविता वक्तृता चैव प्रज्ञा चात्यन्तनिर्मला ।
 कल्पान्तं (अपि) जौवनोपायमुक्तं वज्रभृता स्वयम् ॥
 राजानो वशगास्तस्य शान्ताः पुरजनैः सह ।
 अप्यखण्डितरोमात्मा सर्वशतुषु सर्वदा ॥
 (आर्य)वज्रतारा महातेजाः सर्वसिद्धिप्रदायिका ।
 दत्त्वा तु दक्षिणां वा[र्षपि] सुवर्णरजतादिकम् ॥
 श्रोतव्यं परथा^२ भक्त्या परिणेन महात्मना ।
 अभिषेकाग्रलब्धो यो गुरुभक्तिपरात्मकः ॥
 स श्रोता च भवेद्व प्रोक्तो जिनगणैः सदा ।
 अन्यथा नैव सिद्धिति यदि साक्षात् स्वयं जिनः ॥

॥ वज्रतारासाधनं समाप्तम् ।
 । क्षतिरियं आर्यनागार्जुनपादानाम् ॥

^१ A अलिं ।

^२ AC परमया ।

^३ AN ०मारा० अ० ।

97.

नमस्तारायै ।

प्रथमं तावन्मन्त्रौ स्वहृद्यकारपरिणतं चन्द्रमण्डलं तत्र
स्थितताँकारं पौतवर्णं तत्परिणतं नवसूचिकं वज्रं तद्वरटके
ताँकारं भावयेत् । तद्रश्मिभिरानौतज्ञानसत्त्वस्वभावां
भगवतौं वश्यमाणभुजचिह्नाद्यलङ्कृतां अष्टभुजां चतुर्वक्त्रां
वज्रपर्यङ्कनिषेणां दशदेवतौपरिवृत्तां नमसि हृष्टा स्वहृ-
द्वौजनिर्गतपुष्पादिपञ्चोपचारपूजाभिः सम्पूज्य पाप-
देशना-पुण्यानुमोदना-चिशरणगमन-बोधिचित्तोत्पाद-
मैत्रीकस्णामुदितोपेक्षा भावयेत् । ततः सर्वधर्मानात्मानं
च स्वप्नोपमं निःस्वभावं आद्यमनुत्पन्नमधिमुच्य मन्त्रमुच्चा-
रयेत् ऊँ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् । तदनन्तरं
बोधिचित्तमनुस्मृत्य आकाशे रँकारपरिणतं स्त्र्यमण्डलं
तत्र हुँकारपरिणतं चिसूचिकं वज्रं तद्रश्मिसमूतं ताव-
दिच्छाविस्तरं जाज्वल्यमानं वज्रप्राकारं तद्रश्मिनिर्मित-
वज्रपञ्चरं वज्रभूमिं बाह्यसौमाबन्यं च ध्यात्वा तद्रश्मिभि-
र्विज्ञानुत्सार्थं पञ्चरमध्ये आकाशस्वभावां धर्मोदयामेका-
राकारां अधः^१ हृष्माणामुपरि विशालां शुक्रां विभावयेत् ।
तन्मध्ये गगनस्वरूपविश्वदलकमलकर्णिकास्थितचिसूचिक-
वज्रं तदेविकाव्यापीनि चतुर्महाभूतमण्डलानि । यँकार-
परिणतं अर्ज्जचन्द्राकारं नौलं^२ वायुमण्डलं कटिद्वये लल-
त्यताकाङ्क्षितम्, तदुपरि रँकारजं अग्निमण्डलं चिकोणं

^१ AC ० शूक्र० ।^२ AC ० शूक्र० ।^३ A सूक्ष्माम०, N ० चोपस्थि० ।^४ N omits

रत्नं कोणेषु^१ रेफाङ्गं तस्योपरि वँकारजं वस्त्रमण्डलं वर्तुलं
सितधण्डाङ्गं^२ तदुपरि लँकारजं माहेन्द्रमण्डलं पौतं
चतुरसं कोणेषु चित्तचिकवज्जाङ्गितं तत्स्वभावं मायोपमं
विज्ञानं विदित्वा चतुर्महाभूतपरिणामजं परिशुद्धबुद्ध-
श्चेचसंस्नेपरूपं महामोक्षपुरं वैरोचनस्वभावं विश्ववज्ज-
वेदिकामध्ये नानारत्नमयं कूटागारम्—

चतुरसं चतुर्द्वारमष्टस्तम्भोपशोभितम् ।

चतुर्वैदीपरिक्षितं चतुस्तोरणमण्डितम् ॥

हारार्द्धहारपटा(घण्टा)दर्शचामरविचिच्चपताकाघण्टा-
विभूषितम् । तस्य गर्भपुटे अष्टदलं पद्मं सकेशरं 'वरटको-
परि अकारपरिणतं चन्द्रमण्डलमादर्शज्ञानस्वभावं तस्यो-
परि ताँकारं पौतं समताज्ञानस्वभावं दृश्यमण्डला-
क्रान्तम्^३ । ततः ताँकारपरिणतं कनकवर्णं नवदूचिकवज्जं
बौजगर्भप्रत्यवेशणास्वभावं तन्निर्गतरश्मिभिः स्फुरित्वा
दशसु दिशु भगवत्याकारैः^४ सत्त्वार्थं दत्त्वा पुनस्तचैव
बौजचिह्नसंहरणशत्यानुष्ठानस्वभावम् । ततो बौजचिह्न-
चन्द्रसूर्यपरिणतां भगवतौं सुविशुद्धधर्मधातुस्वभावाम्—

वज्रतारां चतुर्वक्त्रां सर्वालङ्कारभूषिताम् ।

अष्टभुजां कनकवर्णां कुमारीलक्षणोज्जलाम् ॥

नवयौवनकान्तिमतौं चलत्कनककुण्डलाम् ।

चतुर्बुद्धमहामुकुटौं पद्मरागप्रभान्विताम् ॥

^१ A कोणेचु ।

^२ A ०घण्टाकां ।

^३ A ०लक्ष्मलपद्मं ।

^४ A वरटकपरिणतं ।

^५ A ०कान्तं ।

^६ NC ०व्यङ्गारैः ।

वज्रपाशं शरं शङ्खं विभूतौ दक्षिणैः करैः ।
 वामैः पौतोत्पलं चापमङ्गुशं तर्जनीं तथा ॥
 हेमाभं प्रथमं वक्रं शुक्लदक्षिणमुत्तरम् ।
 लाहितं पश्चिमं नौलं वज्रपर्यङ्गमासनम् ॥
 मन्त्रो हृदौजसम्भूतो मण्डलाधिपतेर्मुखात् ।
 निर्गतो दशदेवौनां विमत्तो बौजतां गतः ॥

ॐ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा । पूर्वदिग्दलेषु चन्द्र-
 मण्डलस्थानि ॐ तारेतु अक्षराणि पूर्वादिदिग्द्वारेषु
 हृथ्यमण्डलस्थानि त्तारेतुरे अक्षराणि जर्जे हृथ्य-
 मण्डलस्थं स्वाक्षरमधः हृथ्यमण्डलस्थं हाक्षरं तद्वौजाक्षर-
 परिणतानि चिह्नानि बौजगर्भानि भावयित्वा तद्रस्मिभिः
 स्फुरणसंहरणं कृत्वा तद्वौजचिह्नपरिणता देव्यः—

विज्ञेया दश देवत्यो दशभूमिस्वरूपतः ।
 वज्रपर्यङ्गयोगिन्य एकास्या दिभुजाश्च ताः ॥
 चन्द्रस्थां पूर्वतस्तारां शुक्लवर्णां विभूषिताम् ।
 पुष्पदामान्वितकरां भावयेत् प्रणवोङ्गवाम् ॥
 दक्षिणे धूपतारां तु (क्षणां) चन्द्रे ताकारसम्भवाम् ।
 धूपशाखान्वितकरां सर्वालङ्कारभूषिताम् ॥
 पश्चिमे दौपतारां च पौतवर्णां सुभूषिताम् ।
 दौपदृक्षान्वितकरां चन्द्रे रेकारसम्भवाम् ॥
 चन्द्रे तुकारसम्भूतां गन्धतारां तथोत्तरे ।
 गन्धशङ्खोद्यतकरां रक्तवर्णां सुभूषिताम् ॥

विदिगदले तथा चिह्नमक्षेभ्यादिग्रभेदतः ।
 वज्रचक्रं तथा पद्मं शङ्खं तदर्णभेदतः ॥
 द्वारपालौस्तथा ध्यायात् स्तुर्यस्थाः सर्पभूषणाः ।
 पूर्वद्वारेऽङ्कुशीं शुक्रां बौजत्ताकारसम्भवाम् ॥
 दक्षिणे अङ्कुशधरां वामतो दुष्टतर्जनीम् ।
 दक्षिणे पाशीं पौतां बौजरेकारसम्भवाम् ॥
 सपाश्तर्जनीहस्तां रक्तमण्डलसंश्रिताम् ।
 स्फोटां च पश्चिमे रक्तां ^१तु बौजाक्षरसम्भवाम् ॥
 वज्रालौ^२ तर्जनीहस्तां वज्रमण्डलसुस्थिताम् ।
 श्यामामुत्तरतो घण्टां बौजरेकारसम्भवाम् ।
 वज्रघण्टान्वितकरां रश्मिस्थां वामतर्जनीम् ॥
 कोणभागेषु चिह्नानि मामक्यादिविशुद्धितः ।
 बोधिचित्तघटो^३ मेरुवह्निकुण्डं महाध्वजः ॥
 जङ्खे^४ चोषणीषविजयां स्तुर्ये^५ स्वाकारसम्भवाम् ।
 शुक्रवज्रधरां शुक्रां वामे च रिपुतर्जनीम् ॥
 नागपाशधरां नौलां स्तुर्ये हाकारसम्भवाम् ।
 वामे च तर्जनीं घोरामधः सुम्मां विभावयेत् ॥
 सर्वासां चक्षुरादधिष्ठानं मोहवज्रां न्यस्येत् ।
 नेचद्वयेषु वज्रां च कर्णयोमीतसर्थिकां तथा ।
 ग्राणे वक्त्रे तु रागवज्रिकाम् ।

^१ A बौजन्तु ।

^२ N तद्वौजा ।

^३ N वज्रालौ; but this does not suit the metre.

^४ A गलो ।

^५ A कुण्डलं ।

^६ A स्वाहार ।

काये चेष्टावज्रां तु मनो नैरात्म्ययोगिनौ ॥

इति चक्षुराद्यधिष्ठानं व्वत्वा कायवाक् चित्ताधिष्ठानं ऊँकारेण कायाधिष्ठानं आःकारेण वागधिष्ठानं हुँकारेण चित्ताधिष्ठानम् । ततः सर्वासां देवतीनां हृषि चन्द्र-मण्डलस्थं बौजाक्षरं पश्येत् ।

ततो रश्मिभिरानीतं ज्ञानसत्त्वस्य मण्डलम् ।

पुष्पतारादिदेवताभिः स्फुरित्वा सर्वपूजाभिः पूजयेत् । ततो ज्ञानसत्त्वमण्डलं द्वारपालौप्रयोगेन समयमण्डले प्रवेशयेत् ऊँ वज्राङ्गुशि आकर्षय जः, ऊँ वज्रपाशि प्रवेशय हुं, ऊँ वज्रस्फोट बन्धय वँ, ऊँ वज्रावेश वशीकुरु होः । तदनन्तरं स्वहृदौजनिर्गतरश्मिभिः चैधातुकस्थितान् बुद्धानानीय सम्पूज्य मातृभिरनुनाथ्यते^१, अभिषिच्चन्तु मां सर्वतथागता बुद्धज्ञानेनेति । ततस्तैर्बुद्धैः हेरुकरूपैः पञ्चामृतमृतपञ्चतथागतात्मकैः कलशैः पञ्चभिरभिषिच्यते^२ । अभिषिच्यमाने पुष्पकुङ्कुमवृष्टिरुद्धुभिशब्दश्च भवति, देवताभिः पूज्यते स्त्रयते च । अभिषिक्ते मूर्द्धि रत्नसम्भव उत्पद्यते, मध्यपुटदेवतीनां यथाक्रमं वैरोचनाक्षोभ्यामिताभाऽमोघसिद्धिस्तथागता द्वारपालीनां मुकुटेषु भवन्ति । उष्णीषाया रत्नेशः, सुम्भाया मुकुटे अक्षोभ्य उत्पद्यते । ततो भगवतौ निर्माणकायैः सर्वासु दिक्षु सत्त्वार्थं कुर्वन्तीं दृष्ट्वा मन्त्रं जपेत् ऊँ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा ।

^१ जः dropped in N.

^२ A ०धातुस्थि० ।

^३ A ०नाथ्यते, C ०शाथ्यते ।

^४ A ०विज्ञते ।

^५ A वल० ।

एतन्मन्त्रवरं श्रेष्ठं सर्वबुद्धैर्नमस्तुतम् ।

पठितसिद्धिकरं दिव्यं वज्रपञ्चरभाषितम् ॥

अथापरोऽपि धारणौमन्त्रः— नम आर्यावलोकिते-
श्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय तद्यथा
ॐ तारे तुत्तारे तुरे सर्वदुष्टप्रदुष्टान् मम द्वते जम्भय
स्तम्भय मोहय बन्धय हुँ डुँ हुँ फट् फट् फट् सर्व-
दुष्टस्तम्भनि तारे स्वाहा ।

॥ वज्रतारासाधनं समाप्तम् ।

। क्वितिरियं 'महापण्डितस्थविरधम्भाकरमतिपांदानाम् ॥

98.

नमस्तारचै ।

तारां प्रणम्य महतौं जननौं जिनानां^१

निःशेषदोषरहितां गुणिनां हिताय^२ ।

तत्साधनं सुविशदैः 'सुपदैश्च भन्त्या

संलिख्यते वचनतः सुहृदामिहापि ॥

नापूर्वं लिख्यते किञ्चित् किन्तु वाक्याद् गुरोरपि ।

श्रुतं यत् तदपि^३ स्मर्तुं संस्नेपतः प्रलिख्यते ॥

^१ AN पण्डित० ।

^२ A धर्माकरूप० ।

^३ A जननौंजिनानां ।

^४ AC महत्या ।

^५ N सुविश्च ।

^६ AN बाह्यात् ।

^७ A उदयि ।

प्रथमं तावत् प्रातस्त्वाय मन्त्रौ मुखचरणादिकं
 प्रक्षाल्य पवित्रौभूय विजने मनोऽनुकूले सुगन्धोपलिप्ते
 सुरभिकुसुमावकौर्णे च भूप्रदेशे सुखासनोपविष्टः स्वहृदये
 प्रथमस्वरपरिणतं शैतांशुमण्डलं विचिन्य तन्मध्ये कम-
 नौयनौलनौरजं तत्किञ्चल्लके निष्कालङ्घशशाङ्कमण्डलं
 तदुपरि पौतताँकारबौजं पश्येत् । ततोऽपि पौतताँकार-
 बौजात् निःस्त्वय जगन्मोहान्यकारापहारिभिर्मयूख-
 समूहैर्दशसु दिष्टु ये चार्यन्ता लोकधातवो विद्यन्ते,
 तान् सर्वानवभास्य तत्स्थानप्यसंख्येयानप्रमेयान् बुद्ध-
 बोधिसत्त्वांश्चाकाशदेशप्यानौयावस्थाप्यन्ते । तदनु तेषा-
 माकाशदेशावस्थितानां महाकारुणिकानां बुद्धबोधि-
 सत्त्वानां दिव्यपुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचौवरच्छच-
 धजघण्ठांपताकादिभिर्महतौं पूजां क्षत्रा पापदेशनां
 कुर्यात् । यत्किञ्चिदनादिसंसारे संसरतां मया पापकं
 कर्मं कायेन वा मनसाऽपि क्षत्रं कारितं क्रियमाणमनु-
 मोदितं वा तत् सर्वं प्रतिदेशयामि, इत्यनेन विधिनां
 प्रतिदेश्य पुनरकरणसंवरं प्रतिगृह्य पुण्यानुमोदनां
 कुर्यात् । सुगतप्रत्येकश्रावकजिनानां तत्सुतानामपि
 बोधिसत्त्वानां 'सदेवकसब्रह्मकलोकानां यत् कुशलं तत्
 सर्वमनुमोदयामीति । तदनु रक्षयशरणगमनम्—
 बुद्धं शरणं गच्छामि यावदाबोधिमण्डतः ।

^१ °शशाङ्क° dropped in A.

^२ °शरण° dropped in A.

^३ A समावेशं सरता ।

^४ A omits.

^५ A विना ।

^६ A सदैव ।

^७ A भूकुशलं ।

^८ मण्डलः in A.

धर्मं शरणं गच्छामि यावदाबोधिमण्डतः^१ ।

सङ्घं शरणं गच्छामि यावदाबोधिमण्डतः^१ ॥

इति^२ । पश्चात् मार्गश्रियणम्, मार्गस्तथागतोक्तः स चाश्रयणीयो मया^३ नान्य इति । तदनु अध्येषणां कुर्यात् । जगदर्थमासंसारं कुर्वन्तो भगवन्तस्तथागता-स्तत्सुता अपि तिष्ठन्तु मां परिनिर्वान्तु इति । तदनु याचना, तावशौ निरुत्तरां धर्मदेशनां भगवन्तस्तथागता देशयन्तु, यथा भृष्टियेव संसारिणः सत्त्वा भवत्यनान्निर्मुक्ता भवन्तीति । तदनन्तरं पुण्यपरिणामनां कुर्यात् । सप्तविधानुत्तरपूजापापदेशनाकुशलमूलमुपजातं तत् सर्वं सम्यक्सम्बोधये^४ परिणामयामीति । अथवा समाप्तः सप्तविधानुत्तरपूजासूचकां श्लोकमेनं पठेत्—

सर्वं पापमहं दिशामि परमं ग्रीत्यानुमोदे^५ शुभान्

आं जन्मस्थितयेऽर्थये भगवतः सङ्घर्मरत्नस्य च ।

रत्नानां चयमभ्युपैमि शरणं बोधौ दधे मानसं

तन्मार्गं च समाश्रये शुभविधीन् सम्बोधये नामये ॥

इत्यनेन सप्तविधानुत्तरपूजां विधाय उँ^६ मुः^७ इति विसर्जयेत् । अथवा—

शैलचन्दनलिपाङ्गा ध्यानप्रावरणाद्वताः ।

बोधङ्गकुसुमाकौर्णा विहरध्वं यथासुखम् ॥

इत्यनेन । तदनन्तरं चतुर्ब्रह्मविहारं मैत्रीकरुणामुदितो-पैश्चासंज्ञकं वक्ष्यमाणक्रमेण भावयेत् । तत्र केयं मैत्री ?

^१ मरुङ्गः in A.

^२ A omits.

^३ A मा ।

^४ A ओम्बोधिं ।

^५ A मोदान् ।

^६ या जन्मः in A.

^७ AN उँ चाः ऊँ ।

सर्वसत्त्वेषैकपुच्चप्रेमतालक्षणा, अथवा हितसुखोपसंहाराकारेति । करुणा पुनः कौदशी ? दुःखाद् दुःखहेतोः समुद्भरणकामता, चिदुःखदुःखमहानलप्रज्वलितसंसारलोहभवनप्रविष्टान् जन्मन् ततोऽपि समुद्भरामीत्यथाशयो वा करुणा, अथवा चिदुःखदुःखितानां सत्त्वानां संसाराम्बुधेः समुद्भरणेच्छा । मुदिता तु ईदशी । प्रमोदो मुदिता, अथवाऽसद्गे बुद्धत्वे तदुपाये च सर्व एव संसारिणः सत्त्वा मया प्रतिष्ठापयितव्या इत्यथाशयो मुदिता, यद्वा विश्वेषां यानि कुशलानि तेषु तद्वैगैश्वर्यादिषु च आकृष्टचित्तता । कोपेक्षा ? प्रतिधानुनयनिवन्धनमपहाय हिताहितेषु जन्मुषु^१ परमहिताचरणमुपेक्षा, यद्वा सर्वस्मिन् प्रेमानुशयरहित^२ परहितधर्मतायां स्वरसवाहिनी प्रदत्तिरुपेक्षा, अथवा 'लाभालाभयशोऽपयशोनिन्द्रास्तुतिसुखदुःखेत्याद्यष्टलोकधर्मप्रमुखसकलाप्रस्तुतव्यापारोपेक्षणमुपेक्षा । चतुर्ब्रह्मविहारभावनानन्तरं सर्वधर्मप्रकृतिपरिशुद्धतां भावयेत् । सर्व एव धर्माः प्रकृत्या स्वभावेन परिशुद्धा अहमपि प्रकृतिपरिशुद्ध इत्यादिकमामुखौकुर्यात् । इमां च सर्वधर्मप्रकृतिपरिशुद्धतामनेन मन्त्रेणाधितिष्ठेत् उँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति । यदि प्रकृतिपरिशुद्धाः सर्वधर्माः कुतस्तर्हि संसारमावहति ? ग्राह्यग्राहकादिमलाद्वतत्वात् । तद्विगमोपायः सन्मार्गभावना, तया स निरुद्धः स्यात् । अतः प्रकृतिपरिशुद्धाः सर्व-

^१ A प्रतिधानयन । ^२ N परमहिताचरण, A ०हिताचरणः ।

^३ ०परहित ० dropped in A.

^४ A लाभयशो ० ।

धर्मा इति सिद्धम् । सर्वधर्मप्रकृतिपरिशुद्धतां विभाव्य
सर्वधर्मशून्यतां विभावयेत् । तत्रेयं शून्यता ।
ग्राह्य॑ ग्राहकादिसकलकल्पनाप्रपञ्चवच्चित्तचिच्चादैतप्रकाश-
माचात्मकं सचराचरं विश्वमिति चिन्तयेत् । इमामेव
शून्यतामनेनापि मन्त्रेणाधितिष्ठेत् ॐ शून्यताज्ञानवज्ञ-
स्वभावात्मकोऽहमिति । तदनु पूर्व्यहदिस्थमृगाङ्गमण्डल-
मध्यवर्त्तिलासन्नी॒लोत्पलकिञ्चल्काभ्यन्तरस्थितनिष्कालङ्ग-
निशानाथमण्डलोपरिस्थितात् पीतताँकारबीजाद् भग-
वतीमार्थतारामुक्तमश्यामवर्णां द्विभुजां प्रहसितवदनां
निहतराशेषगुणशालिनौ निःशेषदोषरहितां दिव्यसुवर्ण-
माणिक्यमुक्तारत्नाद्याभरणभूषितां मनोहारिहारावल्लौ-
शंतालङ्गतकुचयुग्मां दिव्यकङ्गणकेयूरादिमण्डितबाहुद्वयां
भेखलामलमणिगणकिरणावल्लीसुशोभितनितम्बभागां ना-
नारत्नखचितरणान्^२ पुरविशेषभितचरणयुगलां पारिजाता-
दिकुसुममञ्जरीपरिमलपरिकलितचारुनिबद्धकेशां भग-
वदमोघसिद्धितथागतरत्नविराजितशिरोहेशां अतिशय-
मूर्तिमतौ परमशृङ्गारोज्ज्वलविग्रहां अभिनवयौवनवतौ
शरदमलनी॒लोत्पलनेत्रां दिव्यसर्वपटाम्बरादृतशरीरां
शकटचक्रप्रमाणसितकमलोपरिसितरश्मिमण्डलोपविष्टा-
मर्द्दपर्यङ्गस्थितां दक्षिणकरेण वरदां वामेन विकच-
कान्तेन्द्रीवरं विभूतीं निष्पाद्य चिन्तयेत् । एवंसूपां
भगवतौ यावदिच्छति तावद् विभावयेत् ।

¹ ग्राह्य०, dropped in N.

² C ०वर्त्तलवल्लौ० ।

³ A ०वलौन० ।

⁴ C ०चलङ्गपुर० ।

⁶ N विकचकाचक्का० ।

तदनन्तरमस्या एव भगवत्या हृदिस्थहिमांशुमण्डल-
मध्यावस्थितमञ्जुनौलसरोजकिञ्चल्कान्तर्गतकलङ्काङ्क-
वर्जितकुमुदबान्धवमण्डलमध्यावलीनपौतताँकारबौज-
विनिर्गतानेकमरौचिमालाभि स्वैलोक्यालोककारिणीभि-
र्गत्वाऽनादिसंसिद्धा भगवतौ ज्ञानसत्त्वरूपाऽप्याकाशादा-
नौयते^१ । आनौय तामाकाशदेशेऽवस्थाप्य रत्नभाज-
नावस्थितसुगन्धितोयेन सुरभिकुमुमेन च तस्या एव
भगवत्याश्वरणार्द्धं दत्त्वा दिव्यपुष्पधूपदीपनैवेद्यगन्धमात्य-
विलेपनचूर्णचौवरच्छवधजघण्टापताकादिभिर्बाह्यगुह्य-
पूजाभिर्बहुविधाभिश्च तामेव भगवतौं पूजयेत् । पुनः
पुनः सम्पूज्य स्तुत्वा च मुद्रां दर्शयेत् । सम्पुटाङ्गलिं दृत्वा
मध्यमे स्तुत्वौं कुर्यात् । तथोः पर्वचयोपरि किञ्चित् सङ्कोच्य
तर्जन्यौ धारयेत् । अङ्गुष्ठौ समौ दृत्य तत्पर्वचयसमौपे
स्थापयेत् । अनाभिके करपुटे स्थाप्य कनिष्ठे प्रसार्य
शिष्टौदृत्य दर्शयेदिति विकचोत्पलमुद्रेयम् । अनया मुद्रया
तामेव भगवतौं ज्ञानसत्त्वरूपां सन्तोष्य अचैव समयसत्त्व-
रूपाया भगवत्या मन्त्रं भावयेदित्यनयोरदैतमधिमुच्चेत् ।

तदनु निशीथिनौनाथमण्डलमध्यनिविष्ट^२ विकचनौला-
म्बुजकिञ्चल्कान्तलौननिष्कलङ्केन्दुमण्डलोपरिस्थितपौत-
ताँकारबौजनिर्गताश्वापर्यन्ताश्च तारादेव्या दशदिग्लोक-
धातून् समवंभास्य तत्स्थितानामपि सत्त्वानां नानारत्न-
वर्षणेन शारिद्यादिदुःखमपनयन्ति । क्षणिकनैरात्म्यादि-

^१ ०स्वैलोक्या० कुसुमेन repeated in C.

^२ A ०दानौयन्ते ।

^३ A ०लजावस्थित० ।

^४ A ०मध्यविष्ट० ।

^५ N ०धातुमव० ।

धर्मदेशनामृतेन तान् सन्तर्पयन्ति । पुनः पुनर्नाना-
प्रकारं जगदर्थं कृत्वा विश्वमपि तारारूपं निष्पाद्य तत्त्वापि
पौत्रताँकारबौजे ताश्वान्तर्भवन्तीत्येवमादिस्फुरणसंहरण-
क्रमेण यावत् खेदो न जायते तावद् भावयेत् । भावनातः
खिन्नो मन्त्रं जपेत् । तत्त्वायं मन्त्रः अँ तारे तुतारे तुरे
स्वाहा । महाप्रभाव एवायं मन्त्रराजः सर्वैरेव तथागतै-
र्वन्दितः पूजितः सत्कृतश्चेति ध्यानाद् ^१व्युत्थितो जगत्
तारारूपं दृष्ट्वा भगवत्यहङ्कारेण यथेष्ट विहरेदिति ।
प्रायोऽमुना क्रमेण भगवतौ भावयतोऽष्टमहासिद्धयश्चर-
णयोर्निपतन्ति, किं पुनरन्याः सिद्धयः? अपि तु ताश्च
सुतरामेव । यश्च विजनगिरिगुहासीनः सन् भगवतौ
भगवतौ तस्याः श्वासप्रश्वासादिकं ददाति । किं बहु
वक्तव्यं, परमदुर्लभं बुद्धत्वमपि^२ करतलगतं तस्यावतिष्ठते ।

॥ इति किञ्चिद्विस्तरं तारासाधनं समाप्तम् ।

पुण्यं मया भगवतः खलु साधने यत्
प्राप्तं प्रकृष्टममलं विपुलं च तेन ।

तारे चिलोकविदिते वरसाधनं ते

कृत्वा जनो जिनपुरं ल्वरितं प्रथातु ॥

तारायाः साधनं किञ्चिद्विस्तरं विरचय्य यत्^३ ।
लब्धं तेन शुभं लोकाः^४ प्रयातु शमपत्तनम् ॥

। कृतिरियं पण्डितस्थविरानुपमरक्षितानाम् ॥

^१ A व्युत्थितो ।

^२ A बुद्धत्वं रिपुकर० ।

^३ A विलम्ब्य वत् ।

^४ A लोकैः ।

99.

नम आर्याद्यमहाभवतारिणै ।

यस्याः स्मरणमाचेण नष्टमष्टभयानकम् ।
 तां प्रणम्य प्रवक्ष्यामि साधनं च शिशो शृणु ॥
 ध्यात्वा गगनमध्ये तु तारामष्टभयापहाम् ।
 पूजां मनोमयौ दृत्वा कुर्यात् पापस्य देशनाम् ॥
 पुण्यानुमोदनां पश्चादात्मपुण्यस्य यातनाम् ।
 आत्मभावं ततो दद्यात् शरणानि चिधा पुनः ॥
 करोत्यकरणं पश्चात् शून्यतायास्त्वनन्तरम् ।
 स्वहच्चन्द्रे ततः पद्ममष्टदलविकाशिनम् ॥
 तन्मध्ये ताँ विचिन्त्यैव नौलाभमुत्पलं ततः ।
 तस्य मध्ये पुनर्बौजं वह्निरश्मिप्रभास्वरम् ॥
 तेन देवौं समुत्पाद्य सर्वालङ्कारभूषिताम् ।
 सव्यतो वरदां देवौं वामे तूत्पलकरां तथा ॥
 एकवक्त्रां सुविम्बां च नवयौवनसंस्थिताम् ।
 सुगन्धिपुष्पकेशां च पद्मचन्द्रोपरिस्थिताम् ॥
 अर्जपर्यङ्कमवष्टभ्य रक्षयेद् भुवनचयम् ।
 अष्टदेव्यन्तराले च भावयेत् ताररूपिणीम् ।
 स्फुरन्मन्त्रतया योगी दृत्वा ध्यानमनाविलः ॥

ॐ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा । ॐ ॐ स्वाहा पूर्वे,
 ॐ ता स्वाहा दक्षिणे, ॐ रे स्वाहा पश्चिमे, ॐ
 तु स्वाहा उत्तरे, ॐ त्ता स्वाहा वह्निकोणे, ॐ रे
 स्वाहा नैऋत्यां, ॐ तु स्वाहा वायव्ये, ॐ रे स्वाहा
 गेशान्व्याम् ।

सर्वाः श्रेताः स्फुरद्रूपा यथा देवी तथा पराः ॥
 ऊँ ताँ तारिखयै वज्रपुष्पं प्रतीच्छ स्वाहा पुष्पं देयम् ।
 गन्धनैवेद्यादिकं उत्पलमुद्रया निवेदयेदिति ।
 क्षत्वा साधनमेवेदं नवदेवीसमन्वितम् ।
 हत्याऽष्टमयं च सर्वं करोतु जगदुत्तरम् ॥
 ॥ आर्योष्टमहाभयतारायाः साधनं समाप्तम् ॥

100.

पूर्वोक्तविधानेन श्रव्यताभावनानल्लरं रक्ताच्चाःकारज-
 रक्तपद्मोपरि सितटाँकारजपद्मभाजने सूर्यस्थनौलहुँकार-
 जसबौजकर्त्ति॑परिणामेन क्षणां मार्यतारामद्वारिकां
 चतुर्भुजैकमुखो चिनेचां खर्वलम्बोदरां दंष्ट्राकारालवद्नां
 प्रत्यालौढपदेन शवारूढां नागाष्टकभूषणां व्याघ्रचर्म-
 वसनां अवलम्बमानमुण्डमालां पञ्चमुद्राविभूषितां खड्ग-
 कर्त्तिविधारिदक्षिणकरामुत्पलकपालधारिवामकरां साक्षोभ्य-
 नाथपिङ्गलजटाजूटाँ अतिधोराहृष्टासभौमरुपां निष्पाद्य
 ऊँ ह्रीँ हुँ फट इति मन्त्रं विषयप्रज्ञाधि॑कारेण जपेत् ।

निरंशुमालिकां धात्वा खड्गस्थाने विचक्षणः ।

स्फुरसंहारयोगेन संजपेत् मन्त्रमुत्तमम् ॥

॥ इति महाचौन्क्रमार्यतारासाधनम् ॥

^१ ANC ०ताँ० ।

^२ A कर्त्ता० ।

^३ AN कृष्ण० ।

^४ A ०पदां पञ्चश्वां, N ०पदां श्वां० ।

^५ A जूटी० ।

^६ N अभिमन्त्र० ।

^७ A ०कारं, N कारे० ।

^८ B ०क्रमतारा० ।

101.

प्रत्यालौढपदार्पिताद्विश्वहृद्वोराद्वहासा परा
 खड्डेन्दीवरकर्चिकार्पितभुजा हुँकारबीजोद्भवा ।
 खव्वा नौलविशालपिङ्गलजटाजूटोग्रनागैर्युता
 जाड्यं न्यस्य कपालके चिजगतां हन्त्युग्रतारा स्वयम् ॥

महाचौनक्रमां नत्वा तारां चिभवतारिणीम् ।
 तत्साधनमहं वश्ये यथा गुरुपदेशतः ॥
 एकलिङ्गे श्वशाने वा शून्यागारे च सर्वदा ।
 तत्त्वस्थः साधयेद् योगी विद्यां चिभवमोक्षणीम् ॥
 मृदुमहरकः (स)मासीनोऽन्येषु कोमलेषु वा ।
 विष्टरेषु समाश्रित्य साधयेत् सिद्धिमुत्तमाम् ॥
 भटित्याकारयोगेन चिवज्ञं सुसमाहितः ।
 चिषु स्थानेषु तं ध्यात्वा रश्मिं विस्फारयेत् ततः ॥
 चिभवचारिणः सत्त्वानवभास्यानयेत् पुनः ।
 संहारे च पुनर्धर्याच्छून्यं विश्वं समन्ततः ॥

ततः—

पठेत् जिनमन्त्वकं उँ शून्यतादिस्वभावकम् ॥
 अन्तरीक्षं ततो ध्यायादाःकाराद् रक्तपङ्गजम् ॥
 भूयस्तस्योपरि ध्यायात् टाँकारात् पद्मभाजनम् ॥
 तस्य मध्ये पुनर्धर्यायात् हुँकारं नौलसन्निभम् ॥

¹ A ऽहोरा हृष्टा च ।

² A ऽकेति ।

³ B मोक्षणीै ।

⁴ C ऽमचूलक०, N ऽचूलक० ।

⁵ A आकां, B अंकां ।

⁶ AC ताङ्गा ।

ततो हुँकारजं पश्येत् कर्चिकां बौजभूषिताम् ।
 कर्चिपरिणतं ध्यायादात्मानं तारिणीसमम् ॥
 प्रत्यालौढपदां घोरां मुण्डमालाप्रलम्बिताम् ।
 खर्वलम्बोदरां भौमां लौलानौरजराजिताम् ॥
 च्यम्बकैकमुखां दिव्यां घोराद्वहासभासुराम् ।
 सुप्रहृष्टां शवारूढां नागाष्टकविभूषिताम् ॥
 रक्तवर्तुलनेचां च व्याप्रचमर्मां द्रुतां कटौ ।
 नवयौवनसम्यन्नां पञ्चमुद्राविभूषिताम् ॥
 ललजिह्वां महाभौमां सदंद्वोल्कटभौषणाम् ।
 खड्गकर्चिकरां सव्ये वामोत्पलकपालं धाम् ॥
 पिङ्गोत्रैकजटां ध्यायात् मौलावक्षेभ्यभूषिताम् ।
 भावनाचलनिष्पत्तौ भवेद् योगी महाकविः ॥
 जडोऽपि यदि मूर्खः स्याद् भावनारसत्परः ।
 लभते मञ्जुवाणीं तु लक्ष्मनवस्य जापतः ॥
 ५६ च्यक्षरोऽसौ महामन्त्रः ६ हुँकारान्तो हृदि स्थितः ।
 पञ्चरश्मिसमायुक्तो अज्ञानेन्द्रियनदाहकः ॥
 तस्य द्वारविधिं वश्ये योगाचारानुसारतः ।
 प्रथमं ७ हपरं दत्त्वा चतुर्थस्वरभूषितम् ॥

^१ A प्रहृष्टाङ्गे चारूढां ।

^२ A ० दत्ता कार्चि, N ० दृतकटिं ।

^३ B reads ० घरां, which, though more grammatical, spoils the metre.

^४ A मञ्जुवर्णन्तु ।

^५ A अद्द० ।

^६ C झँकारान्ता, B झँकारान्तां ।

^७ B सं स्त्रं, ANC संपरं ।

रेपारूढं स्फुरद्वौपमिन्दुविन्दुसमन्वितम् ।
 १ चकारं च ततो दद्यात् चतुर्थैव भूषितम् ॥
 दौर्घाकारं समायुक्तं हँकारं योजयेत् पुनः ।
 हँकारं च ततो दद्यात् सम्पूर्णं सिङ्गमन्त्रकम् ॥
 निरंशुमालिकां ध्यात्वा खड्गस्थाने विचक्षणः ।
 स्फुरत्संहारयोगेन संजपेत् मन्त्रमुत्तमम् ॥
 कल्पयेत् स्थिरचित्तेन परिडितोऽहं महाकविः ।
 अजस्रभावनाभ्यासाद् भवत्येव न संशयः ॥
 तारायाः साधनं क्षत्वा यन्मयोऽपचितं शुभम् ।
 भवन्तु प्राणिनस्तेन परिडिता जिनशासने ॥
 क्षतिः शाश्वतवज्रस्य सेयं मेधाप्रसाधनी ।
 अगाधाः परिडिता अच्च क्षन्तुमर्हन्ति साधवः ॥
 ॥ महाचौनकमतारासाधनं समाप्तम् ॥

¹ C ऊँ ।

² C दौर्घाकार० ।

³ AN यन्मया० ।

102.

नमः सितवाश्यै ।

पूर्ववच्छून्यतापर्यन्तं विभाव्य ।

सितारविन्दमध्यस्थां ताँभूतां चन्द्रविष्टराम् ।

आबद्धवज्रपर्यङ्कां वरदोत्पलधारिणीम् ॥

शरच्चन्द्रकराकारां पृष्ठचन्द्रसमाश्रिताम् ।

सर्वालङ्कारसम्पूर्णां षोडशाब्दवपुःक्रमाम् ॥

धात्वाऽपर्यन्तारां हृदये तस्याश्वकं ¹सितद्युति ।

अष्टकोष्ठकमष्टाभिरक्षरैः परिपूरितम् ॥

ॐ हा व्यज्जनमध्यस्थसाधनामाद्यनाभिकम् ।

ध्यायादेकाग्रचित्तः सन् षण्मासान् द्वडनिश्चयः ॥

जपेदखिन्नचित्तः सन् मन्त्रमेनं दशाक्षरम् ॥

तचैष मन्त्रः ॐ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा ।

मृत्युदोषैर्व लिप्तः स्यात् ताराहृचक्रमावकः ।

लाभी च सर्वसिद्धौनां षण्मासावधि तत्परः ॥

॥ मृत्युवच्छनतारासाधनम् ॥

¹ Ab स्तिं ।

103.

मृत्यु^१दोषैर्लिप्तः स्यात् ताराहृच्चक्नभावकः ।
 लाभौ च सर्वसिद्धौनां षण्मासावधि तत्परः ॥
 वागीश्वरकृतादेशात् मृत्युवच्चनसंग्रहात् ।
 उद्भृता सितताराया भावना भय^२नाशनौ ॥
 तुर्यवर्गाद्यसाकारत्विषा विस्फुरिताऽम्बरे^३ ।
 सिताङ्गेन्द्रियसनां हृष्टा पुर^४स्त्रिशरणं पठेत् ॥
 मुहूर्तं शून्यतां पश्येत् प्राकृतारोपहानये ।
 ततः प्रकृतिसामर्थ्याद् बोधिचित्ताक्षरं भवेत् ॥
 सितारविन्दमध्यस्थचन्द्रविम्बासनोपरि ।
 आबद्धवज्रपर्यङ्कां वरदोत्पलधारिणीम् ॥
 शरचन्द्रकराकारां पृष्ठचन्द्रसमाश्रिताम् ।
 सर्वालङ्कारसम्पूर्णां षोडशान्द्रवपुष्मतीम् ॥
 सर्वसम्बुद्धतत्पुच्चमातरं कामैरूपधाम् ।
 ध्यात्वाऽऽर्थतारां हृदये तस्याश्चक्रं सितद्युति ॥
 अष्टकोष्ठकमष्टाभिरक्षरैः परिपूरितम् ।
 उँहाव्यज्ञनमध्यस्थसाध्यनामाद्यनाभिकम् ॥
 ध्यायादेकाग्रचित्तः सन् षण्मासान् दृढनिश्चयः ।
 जपेदखिन्नचित्तः सन् मन्त्रमेनं दशाक्षरम् ॥

^१ ANC मन्त्रः ।

^२ Ab ०र्जलिप्तः ।

^३ ANC हृच्चन्द्रः ।

^४ A भवः ।

^५ A ०ताम्बरः, N ०तानुते ।

^६ N युनः ।

^७ A ०सात्रः ।

^८ A ०रंकारः ।

^९ B ०घना ।

उँकारमादितो दत्ता पश्चात् तारे^१ प्रयोजयेत् ।
 तुत्तारे स्यात् तुरे पश्चात् स्वाहान्तः^२ सार्वकर्मिकः ॥
 ब्रह्मेन्द्रविष्णुचन्द्रार्करुददिक्कालमन्त्रयैः ।
 अथरवणिंडतरोमायो मृत्युं जयति मुक्तवत् ॥
 वलिपलितदौर्भाग्यव्याधिदारिद्रुसंक्षयः ।
 सिंहाद्यष्टमहाभौतिदुःखसन्दोहनाशनः ॥
 अथाचिता^३ खरपानान्हर्म्ये^४ रत्नादिसङ्गमः ।
 खज्जाङ्गनपादलेपभद्रकुम्भादिसङ्घयः ॥
 कविता^५ वक्तृता मेधा प्रज्ञा चैकालनिर्मला ।
 अन्या च वाञ्छिता सिद्धिश्वक्रादस्मात्^६ प्रजायते ॥
 साधनं सितताराया मृत्युव्याधिविनाशनम् ।
 उद्भृत्य यच्छुभं तेन जगत् तारा^७ स्वयं भवेत् ॥
 ॥ मृत्युवच्चनं^८ सिततारासाधनम् ॥

^१ A पश्चारे ।

^२ A सार्थ० ।

^३ AC अपचिता० ।

^४ AC हर्म्ये बलादि० ।

^५ A खज्जाङ्गन ।

^६ A च वृतो ।

^७ AC चक्रादशौन् ।

^८ A जगतस्तारा ।

^९ B सिततारा० ।

104.

पूर्ववच्छून्यताद्यन्तन्तरं सुँकारपरिणतं नानारत्नमर्यं
सुमेरुं तदुपरि पँकारेण श्रेतपद्मं तदुपरि ^१अकारेण
चन्द्रमण्डलं तन्मध्ये शुक्लहुँकारनिष्पन्नां तारामगवतौं
शुक्लां चिनेचां चतुर्भुजां पञ्चतथागतमुकुटौं नानालङ्कारां
भुजद्वयेनोत्पलमुद्रां दधानां दक्षिणभुजेन चिन्नामणि-
रत्नसंयुक्तवरदां सर्वसत्त्वानामाशां परिपूरयन्तौं वामे
नोत्पलमञ्जरौं बिभ्राणां ध्यायात् । तस्या दक्षिणपार्श्वे
मारीचौं पौतां चन्द्रासनां नौलाम्बरां द्विभुजां वामेन
रक्ताशोकपल्लवधरां दक्षिणेन सितचामरधरां रक्तकञ्चुका-
भरणां वामपार्श्वे महामायरौं प्रियङ्गुश्यामां द्विभुजां
वामेन मयूरपिच्छधरां दक्षिणेन चामरधरां एवं विचिन्त्य
ॐ भगवति ^२तारे मम हृदये^३ प्रविश स्वाहा इत्यात्मान-
मधितिष्ठेत् । ततो मन्त्रं जपेत् । ॐ नमस्तारे मनोहरे
हुँ हरे^४ स्वाहा ।

॥ सिततारासाधनम् ॥

^१ B ० भावनानन्तरं ।

^२ A सुँका, B अका० ।

^३ A ० पुच्छ० ।

^४ A तारा ।

^५ AC हृदयं ।

^६ B हरे ।

105.

तथैव श्रून्यताभावनानन्तरं रेफपरिणतस्त्वर्थस्थहुँभव-
 विश्ववज्रपरिणतवज्रप्राकारादि विचिन्त्य तन्मध्ये १ पँकारज-
 पद्मोपरि अकारजचन्द्रे सितहुँकारजं सबीजोत्पलं पश्येत् ।
 २ तत्स्फुरणादिपूर्वकं तत्परिणतां भगवतौ सिततारां
 चिमुखां षड्भुजां पौतनौलदश्मिणेतरमुखौ प्रतिमुखं
 चिनेचां वरदाश्वस्त्रशरं धरदश्मिणचिकरां उत्पलपद्मचाप-
 धरवामपाणिचयां अर्द्धपर्यङ्कनिषेषां चन्द्रासनचन्द्रप्रभां
 जटामुकुटस्थितामोघसिद्धिं पञ्चमुण्डविभूषितमस्तकां अर्द्ध-
 चन्द्रकृतशेखरां नानालङ्कारधरां द्विरष्टवर्षाकृतिमष्ट-
 श्मशानमध्यस्थितां हृचन्द्रस्थितनिजबीजमात्मानं विचिन्त्य
 मन्त्रं जपेत् ॐ ३ अचले अनिमित्तवरे हुँ हुँ फट् फट्
 स्वाहा । पौषधेन पूजापुरःसरं चतुःसन्ध्यायां मासैकं
 ४ जपतः शान्तिकादि५ भवतौति ।

॥ षड्भुजशुक्लतारासाधनम् ॥

१ A पंचपद्मो० ।

२ AB स्फुरणा० ।

३ B omits ०शर० ।

४ One फट् is dropped in B.

५ B जपेत् ।

६ A शान्तिकारा ह्व, C शान्तिकारादि ।

७ B शुक्लतारा० ।

106.

जाङ्गुलीतारायै नमः ।

नत्वा भगवतौं तारां जाङ्गुलौरूपधारिणीम् ।
सत्त्वानामनुकम्पार्थं लिख्यते तत्प्रसाधनम् ॥

प्रथमं तावन्नन्नौ शुचिः स्नातः शुक्लमाल्यान्वरधरो
विजने सुखिस्ते प्रदेशे शुक्लसुगन्धिं तोयोपसिक्ते शुक्लपुष्प-
प्रकरावकीर्णे सुखासनोपविष्टो जगति मैचौं कस्णां च
विभाव्य उँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽह-
मित्युच्चारयेत् । ततः शून्यतामामुखौक्षत्य चिन्तयेत् शुक्ल-
पँकारजपद्मं शतपञ्चं शुक्लं तदुपरि अकारजचन्द्रमण्डलो-
परि शुक्लहीःकारं सफुरदनेकरश्मिनिकरं तद्वां जाङ्गुलौं
भगवतौं भावयेत् शुक्लवर्णां चतुर्भुजां जटामुकुटिनौं शुक्लां
शुक्लोत्तरीयां सितरनालङ्कारवतौं शुक्लसर्पैर्भूषितां सत्त्व-
पर्यङ्कासनासीनां मूलभूजाभ्यां वौलां वाद्यन्तौं द्वितीय-
वामदक्षिणभुजाभ्यां सितसर्पांभयमुद्राधरां चन्द्रांशु-
मालिनौ ध्यायात् । शिरसि कण्ठे स्तनान्तरे नाभौ चन्द्र-
मण्डलस्थ-आः-हीः-हुँकारान् विभावयेदाखेदं यावत् ।
तदनु मन्त्रं जपेत् हीः । सप्तलक्षणं जपेत्, सप्तायुतं जुह्न्यात्
सितपुष्पं सितालङ्कारधरः सन् । ततो भवति गरुडेश्वर-
प्रभावः कविः सर्वशास्त्रविशारद इति ।

॥ आर्यजाङ्गुलीतारासाधनं समाप्तम्^१ ॥

^१ BN तस्य सा० ।

^२ A ०तयो० ।

^३ N ०सने उप० ।

^४ ०पद्म dropped in AN.

^५ A ०सव्य० ।

^६ ANC स्तनान्ते चन्द्र० ।

^७ AB omits.

107.

नम आर्थतारायै ।

तारा हरितैकमुखी चतुर्भुजा द्विनयना स्तवतुष्टा^१ ।
 यस्या मण्डलचक्रे द्वादश देव्यो द्विनयनाश्च ॥
 भगवत्यार्थताराया विशिष्टमति दुर्लभम् ।
 प्रवश्यामि समासेन धनदाकमसाधनम् ॥

प्रातः कृतबोधिचित्तोत्पादो योगी स्वहच्छन्दे हरितताँ-
 कारं दृष्ट्वा कृतमुखशौचादिकः उँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः
 स्वभावशुद्धोऽहमित्युच्चार्थं उँ अस्ते हुँ फट् इत्यनेन
 नाना॑च्छाभिर्दशदिग्विद्वा॑ नुत्सार्थं स्वहृदि पँकारजरत्त-
 कमलोपरि अकारजचन्द्रस्यं स्वबौजं विभाव्य तत्किरणा-
 कृष्टगगनस्थगुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् सम्पूज्य पापदेशनादिकं
 विधाय शून्यतां च ध्यात्वाऽधिष्ठ च पुरतो रक्तरेफपरिणत-
 स्थर्यस्थकषणहुँकारजविश्ववज्रं विलोक्य तत्किरणं वज्रैर्वज्र-
 प्राकारं वज्रपञ्चरं वज्रभूमिं च ध्यायात् । अथ विश्ववज्र-
 वेदिकायां रक्तपँकारजकमलोपरि अकारजचन्द्रस्थशुभ्र-
 खुँकारपरिणतं सितचक्रं खुँकारमध्यं दृष्ट्वा पद्मचन्द्रे
 चक्रबौजपरिणामजं सर्वरत्नमयं चतुरस्तादिगुणयुक्तं द्विपुटं
 गर्भपुटस्थकमलाष्टदलकर्णिकासु नवचन्द्र^{१०} रूपशोभितं चतु-

^१ हारा in B.

^२ AB द्विनयनो स्तवस्तुष्टो ।

^३ A विशिष्टं मन्त्रः ।

^४ A पौतः ।

^५ A अस्तवहृदिन्यः ।

^६ BN drop नाना० ।

^७ A दिग्विमा०, N दिग्धि विद्वा० ।

^८ A वच्च वच्च० ।

^९ A मध्यस्यं ।

^{१०} N चन्द्रे ।

द्वारस्थचतुःस्त्र्यभासुरं कूटागारं पश्येत् । ततो मध्यचन्द्रो-
परि तमेव ताँकारम्^१, ततः स्फुरणसंहरणम्, ततस्तु^२-
द्वौजां ताराभगवतीमात्मानं भावयेत् चन्द्रासनप्रभां
सौम्यां सत्त्वपर्यङ्कस्थां हरितश्यामामेकवद्नां द्विलोचनां
चतुर्भुजां अक्षस्त्रवरदोत्पलपुस्तकधरां विचित्रवस्ता-
लङ्कारवतीम् । ततः^३ ऊँ शिरसि, ता^४ ललाटे, रे
चक्षुषोः, तु कण्ठे, त्ता^५ बाह्योः, रे हृदये, तु नाभौ, रे
गुच्छे, स्वा जानुनोः, हा पादयोर्न्यस्येत् । ततो हृदये पद्म-
चन्द्रस्थस्वबौजरश्मिसच्चोदितलोचनादिभिर्देवौभिरभि-
षिक्तमात्मानममोघसिङ्गमुकुटं ध्यायात् । अथवा पुरस्थ-
चन्द्रेषु वज्रतारादिदेवौर्भटिति दृष्ट्वा पश्चाद् विभावयेत् ।
पूर्वे वज्रतारां कृष्णां वज्रहस्ताम्, दक्षिणे रत्नतारां पौतां
रत्नहस्ताम्, पश्चिमे पद्मतारां रक्तकमलहस्ताम्, उत्तरे
बुडतारां शुक्रां चक्रधारिणीम्, आग्रेयकोणे पुष्पतारां
सितां पुष्पदामधराम्, नैऋत्यकोणे धूपतारां कृष्णां धूप-
कटच्छूहस्ताम्, वायव्यकोणे दौपतारां पौतां दौपयष्ठि-
धराम्, ऐशानकोणे गञ्चतारां रक्तां गन्धशङ्खधराम् । इमा
विश्वपद्मपत्थचन्द्रेष्वष्टौ शशिप्रभाः सत्त्वपर्यङ्कनिषेखा वामे-
नोत्पलधारिकाः स्मेरवदना नानालङ्कारवस्त्रधारिण्यः ।
पूर्वद्वारे वज्राङ्कशौं कृष्णां वज्राङ्कशकराम्, दक्षिणे वज्र-
पाशौं पौतां वज्रपाशहस्ताम्, पश्चिमे वज्रस्फोटां रक्तां
वज्रस्फोटधारिणीम्, उत्तरे वज्रघण्टां शुक्रां वज्रघण्टा-

^१ A अकारं ।

^२ A तं तसबौ० ।

^३ C adds अुँ after ततः ।

^४ C तो ।

^५ AC ता ।

हस्ताम् । एता श्रुतुर्दारहृव्येषु पश्येत् हृव्यप्रभाः पिङ्गलो-
द्व्यज्ज्वलत्केशा आलौढपदस्थिता भुजङ्गभूषणा विकृत-
वदना व्याघ्रचर्माम्बरधरा वामकरेणोत्पलधारिकाः । ततो
ज्ञानसच्चेन सहैकीकृत्य स्वहृत्कमलगतस्वबीजमतिहृष्टमं
भावयेत् निश्चलेन मनसा । ततो मन्त्रं जपेत् ॐ तारे
तुत्तारे तुरे धनं मे दद स्वाहा । तत उत्थानसमये ॐ
अकारो मुखमित्यादिना मन्त्रेणोत्पलमुद्रया बलिं दत्त्वा
प्रणिधिं ^१विधाय देवताचक्रं ^२स्वबौजे अन्तर्माव्य स्वदेवता-
हङ्कारमुद्वहन् यथासुखं विहरेत् । मध्याह्नसायाह्नसन्ध्य-
योस्तु स्वहृदीजात् भट्टिति देवताचक्रं संस्फार्य पूर्ववद्
ध्यानजपादिकं कुर्यात् । सायाह्नमध्याह्नसन्ध्यायां पुनरयं
विशेषः । पुष्पादिना ज्ञानमण्डलं सम्पूज्य ॐ तारे
तुत्तारे तुरे^३ मुरित्यनेन विसर्जयेदिति ।

॥ धनदत्तारासाधनम् ॥

^१ A एतासु चतु० ।

^२ A विधपदेवता० ।

^३ A स्वबौद्ध्यान्तं ; C omits स्वबौजे... ... जपादिकं ।

^४ A मध्याह्नमध्यानसन्ध्या० ।

^५ तुरे dropped in A.

108.

नमो रत्नव्याय ।

नम आर्यावलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय
महाकारुणिकाय नमस्तारायै, तद्यथा, ॐ तारे तारय
हुँ हुँ हुँ समयस्थिते भर^१ सर्वाभरणभूषिते पद्मे पद्मे
पद्मभुजे पद्मासनस्ये हस हस चैलोक्यवरदे सर्वदेव-
दानवपूजिते स्मराहि^२ भगवत्तथागतपुरतः समयं धर
धर महासत्त्वावलोकिते मणिकनकविचिचाभरणे ॐ
विलोक्य भगवति तारे हुँ हुँ फट् स्वाहा । मूलमन्त्रः
सधातुके चैत्ये अष्टोत्तरसहस्रं जपेत् । ततो हि पूर्णे सति
भगवतौ^३ मार्यतारां पश्यति, यमिच्छति तं वरं लभते । ॐ
मणितारे हुँ लक्ष्मजापेनार्या अग्रत उपतिष्ठति, यदिच्छति
तत् सर्वं ददाति । विना मण्डलकस्त्रानोपवासेन केवलं
जापमाचेण सिध्यति । सर्वं कार्यं च साधयति ।

॥ लभ्या(म)मिताभगर्भतन्त्रे^४ भगवत्यार्थतारायाः
कल्पोद्देशः समाप्तः ॥

^१ A भरम्, C भरत् ।

^३ A मायां ।

^५ A ०ताभतन्त्रे ।

^२ N स्माराहि ।

^४ A ०कार्येति ।

109.

नमस्तारायै ।

स्वगम्भाजो भगवत्यास्तारायाः कतिपयोपचारोऽयम् ।

सर्वाज्ञानविनाशनहेतोस्तज्जैस्तदा कार्यः ॥

स्थाने शुचौ मनोज्ञे स्त्रातो मन्त्राम्बुयोगतः स्थित्वा ।

पूजोपचारयुक्ते तदभावे भाविते वापि ॥

पूर्वाभिमुखो योगी परहितमनसा विभावितां देवीम् ।

अर्जुननौरजचन्द्रे स्थानमुपेतामनेकगुणवह्नाम् ॥

शरदिन्दुधामधवलौ नवयौवनमर्णिताङ्गलक्ष्मीकाम् ।

नौलोत्पलदलनयनां सौमान्ते भक्तनागसमृताम् ॥

कुण्डलरुचकाङ्गदकै रसनामज्जौरघुरुरासहृतैः ।

संशोभिगचयेष्टि मुक्ताफलमाल्यचारुकुचयुग्माम् ॥

मर्णितदुक्त्वालवसनां कर्णोत्पलहारिचाप[व]ङ्गूकाम् ।

चिन्तावचनविलोकनहत्यापां सर्वसत्त्वानाम् ॥

रत्नांशुजालबहलितजाम्बूनदपट्टशोभिमूर्ढानम् ।

अमिताभबुद्धमध्यां जटिकां दधतौ मनोहरामेवम् ॥

या भगवती सोऽहं योऽहं सा भगवतीत्यहङ्कार-
मुत्पादयेत् । सर्वच पूजाविधानस्य मन्त्राधिष्ठानमार्य-
कर्मकेन मन्त्रनौतिप्रयोगेन न कर्तव्यम् । एतच्च चिसन्धं
सर्वदा च नित्यस्तेन गृहीतब्रह्मचर्येण चिचेलपरि-
वर्त्तनतपरेण दशकुशलकर्मपरिहारवता सर्वाकुशलपक्ष-
कर्मपरिक्षयायोद्यतेन मनसा साधकेन तावद्विरतं भाव-

¹ This *Sādhana* is found only in B. See Fol. 79 A.

यितव्यं यावद्दसौ भगवतौ स्वयं न भवति । अत्र चोपदेशो
हार्दितमोजालपटलविघटनापकरणीयः । तद्यथाऽलिङ्-
[प]मध्यहरिणाङ्गवलयोपरि मायाबीजं स्वत्सुधाधारिणं
शुद्धार्कसन्निमं तदधो वातमण्डलीस्थाने तत्त्वबीजस्त्वर्य-
कोटिसमप्रमं देदीप्यमानं सर्वमोहान्यकारं दशदिग्गत-
मामूलं शोधयन्तं मूर्दबीजक्षरितामृतधाराभिः स्व(न्यस्त)-
मानं स्थिरमना दीर्घं भावयेत् । खिन्नश्च ततो जिह्वा-
रणाम्बुजदले गुरुपदेशतो बीजं ध्यात्वा ततो मन्त्रमालां
निश्चरन्तौ मणिमन्त्रौषधिवलं तथागतज्ञानामृतं चाकृष्य
जठरकूपे प्रविश्य तान्यधो व्याप्य पुनरुद्धरन्तौ निरीक्ष-
माणो योगी मन्त्रं जपेत् । यद्येवमयं करोति तदाऽस्य
सपद्यनुभवो महान् भवति, एवमेव यदि सप्ताहोरात्रान्
करोति दृढध्यानस्तदा महाप्राज्ञो वाग्मी पटुः पद्यमुखभाषो
गणज्ञोऽविरतवाक्यगद्यपद्यं करोति(ङ्कुहेडि) । संख्तान्य-
यततो वक्तुमलं भवति, नाच विकल्पः करणीय इति ।

अथ स्तुतिविधानमभिधीयते । योऽभूत् महापणिडिः
श्रीसर्वज्ञमित्रनामा भगवतौताराचरणेनाविष्टमानसः
काश्मौरकविबुधजनचक्रवर्त्तिलकस्तेन वक्ततोऽपि सङ्कट-
गतेन तामेव भगवतौमार्यतारामाराध्य मरणाभिलाष-
परायणेन मनसा कृतोऽर्द्धदृष्टिना कृतकरपुटाङ्गलिना
नवनुर्तकुसुममालया दरिद्रस्य मम मन्दकर्मणः स्वग्धरा
भव मातः परस्मिन्नपि जन्मनि भगवतौचरणकमललाभौ
भवेयमिति कृतप्रणिधिना भगवत्यमिष्टृता तेन स्वग्धरेति
नाम उपपन्नम् । स्वग्धरानाम्ना च वृत्तेन रचितत्वादस्या-
स्तुतेः स्वग्धरेति नाम समुदितम्, तन्नाम्ना भगवत्या-

स्तुतित्वाद् वा, उभयथाऽपि वा तन्नामानयोरुत्पन्नमिति
वार्ता ।

इह हि प्रज्ञापारमितां साक्षादधिगन्तुकामो योगी
विद्याधरोऽर्धमासं कालच्यं पूर्वोक्तविधानसमापन्नः
पूर्वोक्तसकलत्राचारानुपालक एकमना विजने भगवतौ
स्त्रयादजस्तमविच्छिन्नम् । तत्र चोपदेशः पठनवेलाया-
मुच्चारणमातरिमूलावलग्राघेषु यथाक्रमं तत्त्वबौजशक्ति-
बौजमायाबौजानि विन्द्यस्य भगवतिविदा काल[च]यो-
च्छलितरश्मिसुन्नातः सन्नहमिति—

वृत्त्वा विधिमतियुक्तं तारायाः स्त्रग्धराया यत् कुशलम् ।

तेन समस्तं भूयाज्जगदाशु तारिणौसद्वशम् ॥

॥ स्त्रग्धरायाः स्तुतिविधिः समाप्ता ॥

110.

प्रणस्य तारिणौ भत्त्या सर्वसम्पत्तिवर्द्धनीम् ।

लिखते साधनं तस्या यथान्नायं समाप्ततः ॥

प्रथमं तावत् योगी सुरभिगन्धपुष्पादिमनोहरध्याना-
गारादिकं प्रविश्य सुखासने पर्यङ्कं बद्धा स्वहृदये
अकारपरिणतं चन्द्रमण्डलं तस्योपरि पौत्राँकारबौजं
तत्किरणाकृष्टमभिमुखमाकाशदेशे भगवतौचक्रमवलोक्य
स्वहृदौजनिःसृतं पुष्पादिदेवौः संस्फार्यं पुष्पादिभिः पूजां

¹ A दिभिर्म ।

² A ध्यानाश्रा० ।

³ N पुष्पादिभिर्द० ।

विद्ध्यात् । ततस्तस्यैव भगवतौचकस्याग्रतः पापदेशनादिकं कुर्यात् । सर्वमात्मनः पापं प्रतिदेश्यामि, सर्वबुद्धबोधिसत्त्वार्थपृथग्जनानां सर्वकुशलमनुमोदे^१ सर्वचात्मनः कुशलमनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयामि, रषोऽहमाबोधेर्बुद्धं शरणं गच्छामि द्विपदानामग्न्यम्, धर्मं शरणं गच्छामि समग्रं महायानम्, सङ्कुटं शरणं गच्छामि अवैवर्त्तिकबोधिसत्त्वगणम्, अहो बताहमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धेयं सर्वं सर्वसत्त्वानामर्थाय हिताय सुखाय यावदत्यन्तनिष्ठे निर्वाणधातौ बुद्धबोधौ प्रतिष्ठापनाय च, रषोऽहमनुत्तरसम्यक्संबोधिमार्गमाश्रयामि यदुत वज्रयानम् । ततस्त्रिशरणगाथां पठेत् । ततः सर्वसत्त्वेषु सुखोपसंहाराकारां^२ मैत्रीम्, सर्वदुःखापनयनाकारां करुणाम्, दिव्यसुखावियोगनियमाकारां मुदिताम्, क्लेशप्रतिपक्षमार्गोपसंहाराकारां उपेक्षां भावयेत् ।

ततः सर्वधर्मान् मनसाऽवलम्ब्य विचारयेत् । चित्तमैवैतत् तेन तेनाकारेण भ्रान्तं प्रतिभासते । यथा स्वप्नेनास्ति चित्तात् बाह्यचित्तं बाह्यात्राह्याभावात् चित्तमपि ग्राहकं भवति । तस्माच्चित्तशरौराः सर्वधर्माः तेषां ग्राह्यात्राहकशून्यता परमार्थं इत्येवमेकान्तेन निश्चित्य भ्रान्तिसमारोपितं भ्रान्तिचिह्नं सर्वधर्मारणमाकारमपहाय तेषां प्रकृतिमेव केवलां महद्यविज्ञप्तिलक्षणं

^१ A ०कुशलमाह ।

^२ A ०धिबु ।

^३ A ०त्तरायां ।

^४ AN omit.

^५ C ०कारौ ।

^६ A ०यच्चमाद्येय० ।

^७ N चित्ते ।

^८ AC प्रतिकृतिं ।

^९ NC ०नामद्य० ।

शुद्धस्फटिकसङ्काशां शरदमलमध्याह्नगगनोपमामनन्तां
 पश्येत् । इदमुच्यते लोकोत्तरं शून्यताज्ञानं निष्प्रपञ्चं
 निर्विकल्पम् । ततस्तन्मन्त्रेणाधितष्ठेत् ॐ शून्यताज्ञान-
 वज्रस्वभावात्मकोऽहम् । सैव भगवतौ प्रज्ञापारमिता
 सैव परमा रक्षा । ततस्तस्य निष्पन्दभूतामाकारवतौ
 रक्षां शुद्धलौकिकज्ञानस्वभावां भावयेत् । ततो रेफेण
 स्त्र्यं पुरतो विभाव्य तस्मिन् रवौ^१ हुँभवं विश्ववज्रं
 तेनैव वज्रेण विभावयेच्च प्राकारकं वज्रं पञ्चरबन्धनं च
 विश्ववज्रकिरणैः प्रलयानलदुःसहैः सर्वतः स्फुरित्वा
 घनौभूय रचितं तिर्थक् चतुरसं च्छाद्वज्जप्राकारं उप-
 रिष्टाच्च वज्रपञ्चरमधस्तात् वज्रमयौ भूमिमारसात्ल-
 विरचितां पश्येत् । ततो रविविश्ववज्राभ्यां रश्मीभूय
 दशदिशि स्फुरित्वा घनौभूय बहिर्दारे सौमाबन्धः कार्यं
 इति श्लोकार्थः । तन्मध्ये आकाशमहाभूतस्वभावं धर्मो-
 दयालं महावज्रधरस्वभावं शरच्छशधरधवलमधः स्तुक्षमं
 उपरि विशालं चिकोणं अन्तर्गगनस्वरूपं तन्मध्ये विश्वदल-
 कमलकर्णिकावस्थितविपुलविश्ववज्रं तदेदिकायां चत्वारि
 महाभूतानि चतुर्मण्डलाकाराणि चतुर्हेत्वौस्वभावानि
 उपर्युपरि पश्येत् । तचादौ यँकारेण वायव्यं धन्वाकारं
 धूमवर्णं कोटिद्वये चलत्पताकाङ्क्षम्, ततो रँकारेणाद्येयं
 चिकोणं रक्तकोणेषु रेफाङ्क्षम्, ततो वँकारेण वारुणं
 वर्तुलं सितधटाङ्क्षम्, ततो लँकारेण माहेन्द्रमण्डलं चतुरसं

^१ A तस्मिन्नधो ।

^२ A ऊँकारमवं ।

^३ A पञ्चला० ।

^४ AC दिशि दिशि ।

^५ A adds छण्णकोणं ।

^६ A रुक्षा० ।

पौतं कोणेषु चित्तचिकवज्ञाङ्गम्, तदुपरि भ्रुँकारजं चक्रं
भावकस्त्वदानौ तदेव लोकोत्तरं ज्ञानं व्यापकात्वेन स्थितं
ततो विश्ववज्रं वेदिकामध्ये चतुर्महाभूतं परिणामजं परि-
शुद्धवुद्धेत्रं संश्लेपरूपं महामोक्षपुरं वैरोचनस्वभावं
नानारत्नमयं कृतागारम्—

चतुरसं चतुर्द्वारं अष्टस्तमो पशोभितम् ।

चतुर्वेदीपरिक्षितं चतुस्तोरणमण्डितम् ॥

हारार्द्धहारपटुसग्वितानादर्शचामरै रुचिरवज्रस्त्रैश्च
स्फुरद्दुष्वोधिमंशुभिः चलच्चित्पताकाग्रघण्टामुखरदिद्धुखं
परमैः पञ्चकामोपहारैश्च हर्षणं द्विपुटं किञ्चल्केन भावये-
देकं चिकोणेनापरं स्मृतम् । तमध्ये द्विगुणालिपरिणतं
चन्द्रं तदुपरि ताँकारपरिणतं वज्रं तद्वरटके ताँकारं
ततोऽपि द्विगुणोपेतँ डढदधयलोपेतद्विगुणकालिपरिणतं
स्त्रयं द्वयोर्मैला महासुखं परमानन्दम् ।

आदर्शज्ञानवांश्चन्द्रः स तावान् सप्तसन्निकः ।

बौजैश्चिह्नैः स्वदेव्याश्च प्रत्यवेक्षणमुच्यते ।

सवैरैक्यानुष्ठानं निष्पत्तिः शुद्धधर्मता ॥

इति पञ्चाकाराभिः सम्बोधिः । तद्वैजरश्मिभिः सत्त्वा-
नाकृष्ट स्वेष्टदेवताचक्रं तथैव प्रवेश्य च योगी चिह्नबौज-
परिणतां तारादेवौं विभावयेत्—

^१ AC चित्रूक० ।

^२ A भूतं ।

^३ ANC ऋत्तम्भाव० ।

^४ AC मुख० ।

^५ A द्विगुणपरिण०, N द्विगुणनालिपरिण० ।

^६ A उपदधयते० ।

^७ AC समता० ।

अष्टवाहुं चतुर्वक्त्रां सर्वालङ्कारभूषिताम् ।
 कनकवर्णनिभां^१ भव्यां कुमारौलश्शणोज्जलाम् ॥
 चतुर्बुद्धमहामुकुटीं वज्रहस्त्याभिषेकजाम् ।
 नवयौवनलावरयां चलत्कनककुण्डलाम् ॥
 विश्वं पद्मसमासौनां रक्तप्रभाविभूषिताम् ।
 वज्रपाशं तथा शङ्खं सच्चरोद्यतदक्षिणाम् ॥
 वज्राङ्कुशोत्पलं चैव वामे कार्मुकतर्जनीम् ।
 वज्रतारात्मको योगी सर्वसत्त्वार्थं पारगः ॥
 वज्रपर्यङ्कयोगेन साधयेद् भुवनचयम् ।
 पूर्वेण पुष्पतारां तु सितवर्णां मनोरमाम् ॥
 उँकारज्ञाननिष्ठनां पुष्पदामकराकुलाम् ।
 दिभुजामेकवक्त्रां च सर्वालङ्कारभूषिताम् ॥
 दक्षिणे धूपतारां तु क्षणवर्णां सुरूपिणीम् ।
 धूपशाखाकरव्यग्रां सर्वालङ्कारभूषिताम् ॥
 पश्चिमे दीपतारां च दीपयष्टिकराकुलाम् ।
 पौतवर्णां महाभूषां चलत्कनककुण्डलाम् ॥
 उत्तरे^२ गन्धतारां तु गन्धशङ्खकराकुलाम् ।
 रक्तवर्णनिभां देवौं भावयेद् गर्भमण्डले ॥
 द्वारपालीस्ततो ध्यायात् अङ्कुश्यादिप्रभेदतः ।
 अङ्कुशं दक्षिणे हस्ते वामेन दुष्टतर्जनीम् ।
 त्वर्यमण्डलमध्यस्थां शुक्लवर्णां मनोरमाम् ॥
 अङ्कुशौ ।

^१ AN देवौं ।

^२ N पद्मासनां ।

^३ AN शरोद्यत ।

^४ A परागः ।

^५ A omits गन्धतारां तु ।

पाशदक्षिणहस्ते तु वामेन दुष्टतर्जनीम् ।
रक्तमण्डलमध्यस्थां गौररूपां मनोरमाम् ॥

पाशिनौ ।

दक्षिणे तु ^१करे स्फोटां वामहस्तेन तर्जनीम् ।
वज्रमण्डलमध्यस्थां रक्तवर्णां विभावयेत् ॥

वज्रस्फोटा ।

वज्रघण्टाकरव्यग्रां वामेन दुष्टतर्जनीम् ।
रश्मिमण्डलमध्यस्थां रक्तउत्पलसन्निभाम् ॥

वज्रघण्टा ।

कोणभागेषु चिह्नानि चत्वारि विधियोगतः ।
बोधिचित्तघटो मेरुवह्निकुण्डं महाध्वजः ॥

जङ्खे चोषणीषविजयां शुक्लवर्णां सुरूपिणीम् ।
२ वज्रं दक्षिणहस्ते च वामेन दुष्टतर्जनीम् ॥

नागपाशं दक्षिणे हस्ते वामेन दुष्टतर्जनीम् ।
कृष्णवर्णां महाधोरामधः सुम्भां विभावयेत् ॥

ततो ध्यात्वा मन्त्रं स्फुरन् जपेत् ॐ तारे तुत्तारे
तुरे स्वाहा ।

दशाक्षरैर्दश देवत्यो^३ दशपारमिताश्रयाः ।

भावनीयाः प्रथोगेन सर्वकर्मप्रसिद्धये ॥

मोहवज्रां न्यसेन्नेत्रे द्वेषवज्रां च कर्त्ततः ।

ईर्ष्यावज्रां तथा ग्राणे वक्त्रे तु रागवज्रिकाम् ॥

^१ AN योगिनौ ।

^२ AC करस्फोटां ।

^३ C चक्रां ।

^४ AC ०देवेभ्यो ।

स्यर्शे मात्सर्थवज्रां वै^१ सर्वक्लेशतमोऽपहाम् ।
 आयतनेषु विज्ञेया हृद्या नैरात्म्ययोगिनौ ॥
 इति चक्षुराद्यधिष्ठानम् ।
 द्विभुजाश्वैकवक्त्राः स्युर्नानां रूपा हि योषितः ।
 कर्चिकपालकरव्यग्रा गतप्राणोऽर्द्धसंस्थिताः ॥
 ततः कायवाक्चित्ताधिष्ठानम् ।
 ऊँकारोऽयं महावज्रो^२ कायवज्रविभूषणः ।
 (हुँकारः) चित्तवज्रो^३ भोहवज्रो वज्रसच्चपदे स्थितः ॥
 आःकारं परमं तत्त्वं बाह्यं चोद्वाटकं^४ मतम् ।
 सर्वासामेव मातणां हृदि ज्ञानमयं व्यसेत् ॥
 सच्चज्ञानप्रयोगेन बुद्धबोधिमवाप्न्यात् ।
 स्वमन्त्राक्षरसमूता मुद्राच्छहस्य कल्पना ॥
 स्फुरणं संहरणं कृत्वा माणडलेयानां तु सम्भवः ।
 आकाशधातुमध्यस्थं भावयेद् ज्ञानमण्डलम्^५ ॥
 पञ्चज्ञानगुणाकौर्ण नानारूपं समन्ततः ।
 पूजयेत् सर्वपूजाभिर्मानयेच्च न हापयेत् ॥
 द्वारपालौप्रयोगेन ज्ञानोदधिं प्रसाधयेत् ।
 समयचक्रे समावेश्य ज्ञानचक्रं महोज्ज्वलम् ।
 सर्वबुद्धसमो योगी अद्यौ^६ भवति शृणात् ॥
 ऊँ वज्राङ्कुशी आकर्षय जः, ऊँ वज्रपाशी प्रवेशय

^१ A स्यर्शेमान् सर्पवचान्वै ।

^२ A वक्त्राम्बुर्नानां, N वक्त्रास्यज्ञानां ।

^३ A महाराजा ।

^४ A महाराजा ।

^५ A वाक्पथोघातकं, N बाह्याच्छोद्योतकं ।

^६ AC ०मण्डले ।

^७ A अर्द्धपिङ्गो ।

हुँ, ऊँ वज्रस्फोट बन्धय वँ, ऊँ वज्रावेशे वशीकुरु होः ।
स्वहङ्गोजनिःसृतरश्मिभिरङ्गुणकारैस्त्रैधातुकस्थितान्
बुद्धानाक्षम्याष्टमात्रभिः संपूज्यानुनाथ्यते । अभिषिच्चन्तु
मां सर्वतथागताः—

बोधिवज्रेण बुद्धानां यथा दत्तो महामहः ।
ममापि चाणनार्थाय खवज्राद्य ददाहि मे ॥
इत्यभिषेकयाचनम् ।

अभिषेकं महावज्रं चैधातुकनमस्तुतम् ।
ददामि सर्वबुद्धानां चिगुद्धालयसम्भवम् ॥

इति पठद्विरुद्धैर्हस्तरूपैः पञ्चासृतमृतपञ्चतथागता-
त्मकैः कलशैः पञ्चभिरभिषिच्यते । अभिषिच्यमाने पुष्प-
दृष्टिर्भवति, दुन्दुभिशब्दश्चोच्चलति, कुञ्जमदृष्टिर्भवति,
रूपवज्रादिभिः पूज्यते, वज्रगौत्या लोचनादिभिः स्फूर्यते,
अभिषिच्यमाने मूर्द्धि वज्रस्त्रयं उत्पद्यते । मकुटस्य चतुर्द्विद्धु
वैरोचनाक्षेत्राभ्यामिताभामोघैसिद्धियस्तथागता मध्यपुट-
चतुर्द्वौनां मुकुटेऽपि यथाक्रमं द्वारपालीनामपि, उष्णी-
षाया रत्नेशः, ^५सुम्भाया मुकुटे अक्षेत्राभ्यः ।

देषवज्रि नमस्तुम्यं मोहवज्रि नमोऽस्तु ते ।
मात्सर्यवज्रि मां चाहि रागवज्रि प्रयच्छ मे ॥

महामाचे^६ महेष्यैति सर्ववज्रि प्रसीद मे ।
सर्ववज्रसमयनाथा सर्वकर्मप्रसाधिका ॥

स्तुतिः ।

^१ N omits यथादत्तो...सर्वबुद्धानां ।

^२ A चाणा० ।

^३ A खवज्राद्य, N खवच्छोऽयं ।

^४ AC०सिद्धित्त० ।

^५ A कुम्भाया ।

^६ A महामानेति ।

इमे पुष्याः शुभा दिव्याः शुचयः शुचियोनयः^१ ।
मया निवेदिता भक्त्या प्रतिगृह्य प्रसीद मे ॥

पुष्यम् ।

वनस्पतिरसो हृद्यो गन्धाङ्गो धूप उत्तमः ।
मया निवेदितो भक्त्या प्रतिगृह्य प्रसीद मे ॥

धूपः ।

रक्षोग्नश्च पवित्रश्च तमोभिदः मनःशुभः ।
मया निवेदितो भक्त्या प्रतिगृह्य प्रसीद मे ॥

दीपः ।

इमे गन्धाः शुभा दिव्याः शुचयः शुचियोनयः ।
मया निवेदिता भक्त्या प्रतिगृह्य प्रसीद मे ॥

गन्धः ।

तदनु नौलपँकारपरिणतधन्वाभधजाङ्गित्वायुमण्डले
रक्तरँबौजसमूतचिकोणाग्नेयमण्डलेपरि । रक्तआःकार-
समूतपद्मभाण्डे वुँ-आँ-जौँ-खुँ-हुँ-बौजपरिणतं तद्वौजा-
धिष्ठितगन्धार्कचन्द्रमैषज्यवारिलक्षणं यथाऽसंख्येयं पञ्च-
तथागतस्वभावं पञ्चमृतं गोकुटदहनाख्यं च पञ्चबौजं
ध्यात्वा तदुपरि वितस्तिमाचमतिक्रम्य चन्द्रस्थहुँकार-
समूतशुक्लपञ्चस्तुचिकमहावज्ञं ध्यात्वा तदध उँकारं
विचिन्य वायुप्रेरिताग्नेयमण्डलाग्निना उपरि वज्राग्निना
च तत् सर्वं परिणतं दृष्ट्वा तदाध्यस्पर्शेन प्रणवं वज्रविलौनं
तस्मिन्नेवामृते नवनौतवत् समरसौभूतं ध्यात्वा तदु-
परि शुक्लताँकाररश्मिभिस्त्वैलोक्योदरवर्त्तिसर्वामृतमाकृष्ण

^१ A शुचयोनयः ।

^२ A धन्वाभुजान्वित ।

^३ AC तवः ।

^४ A omits नवनौतवत्...०ज्ञानामृत ।

तच्चान्तर्भाव्य धर्मधातुसमतया सर्वतथागतहृदयवर्त्ति-
ज्ञानामृतमाळाथ्य तैरेव^१ सहैकीकृत्य तदुपरि चित्तचं
धात्वा तेनैवाभिमत्य सर्वमारडलेय^२हृदये मण्डलचक्रं
ध्यात्वा तज्जिह्वासु शुल्कहुँकारजं^३ यवफलप्रमाणं शुल्कवज्रं
ध्यात्वा तेन पञ्चामृतेन मारडलेयानात्मानं च सन्तर्पये-
दिति । एतेन मण्डलं निष्पन्नं चिसन्ध्यं भावनां कृत्वा
तिष्ठेत् । सततं देवतामूर्च्छा^४ स्थातव्यम् । तचायं जपमन्त्रः
ॐ^५ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा ।

एतमन्त्रवरं श्रेष्ठं सर्वबुद्धैर्नमस्तुतम् ।

पठितसिद्धिकरं तौत्रं वज्रपञ्चरभाषितम् ॥

अथापरोऽपि धारिणीमन्त्रः, नम आर्यावलोकितेश्व-
राय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय, तद्यथा,
ॐ^५ तारे तुत्तारे तुरे सर्वदुष्टप्रदुष्टान् मम कृते जम्भय-
स्तम्भय मोहय बन्धय हुँ हुँ हुँ फट् फट् फट् सर्वदुष्ट-
स्तम्भनि तारे स्वाहा ।

दशाक्षरस्य विधानम्— अनेन मन्त्रेण पटाच्चलं
सप्ताभिमन्त्रितं कृत्वा ग्रन्थिं बद्धा विन्ध्यायामपि गच्छन् न
केनाप्यवलीयते । व्याघ्रचौरनक्रसिंहसर्पदन्तिमहिषमस्तुक-
गवयादयो नामस्मरणमाचेण नश्यन्ति विलीयन्ते ।

अनेन मन्त्रेण उत्पलानामष्टोत्तरशतं यावत् जुह्यात् ।
ॐ^५ तारे तुत्तारे तुरे अमुकं मे वशमानय स्वाहा ।
पुनस्तेनैव मन्त्रेण काकपक्षं द्वाचिंशद्वारान् परिजप्यारि-

^१ AC तेनैव ।

^२ AN ०हृदय० ।

^३ A बह्ल० ।

^४ A मृद्यो ।

^५ AC तं ।

यहे गोपयेत् सप्ताहेनोच्चाटयति । ऊँ तारे तुत्तारे तुरे
चल प्रचल श्रीधगामिनि देवदत्तमुच्चाटय हुँ फट् ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ऊँ तारे तुत्तारे तुरे
अमुकामिधानां कुमारौं मह्यमुद्वाहेन तस्याः पिता
प्रयच्छतु स्वाहा ।

मदनं चरणबौजं च तथोन्मत्तकमेव च ।

अशोकपत्रं पुष्पं च जुह्यात् पञ्चसहस्रकम् ॥

दृतमधुगुडहोमं कन्यासिङ्गौ प्रशस्यते ।

सप्ताहेन तदा योगौ लभेत् कन्यां स्ववाच्छिताम् ॥

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ऊँ तारे तुत्तारे तुरे
अमुकामिधानां स्वस्थानादाकर्षय ममान्तिके जः । अनेन
मन्त्रेण^१ बद्रकण्ठकानां पञ्चसहस्राणि स्वयम्भूकुसुमातानि
होतव्यानि । अनेन क्षतेन नृपाणामपि कन्यामाकर्षयति ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । रजःस्वलाकर्ष्येते भगवतौ
द्विभुजामेकवदनामङ्गुशोत्पलपाशहस्तां विलिख्य तस्याः
पुरतः पूजां कृत्वा इमे पुष्पाः शुभा दिव्या इत्यादिना
पूजयेत् । पश्चान्मन्त्रं जपेत् भावनान्वितः ऊँ तारे तुत्तारे
तुरे अमुकौं कन्यां ममेसितं स्वप्नं कर्णे कथय हुँ फट् ।
पञ्चसहस्रेणागच्छति । पाशेन गलके बद्धा अङ्गुशेन हृदि
विदार्या च साध्यां पादतले ध्यात्वा दासीरूपेण भुज्जयेत् ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ताराधारणौं सप्तामि-
मन्त्रितां कृत्वा आत्मनोऽक्षिद्वयं अच्छयेत् । राजकुलं
प्रविशतः^२ स राजा शिष्यवद्^३ गौरवं करोति, विरुद्धं न

^१ A ०यन्त्र० ।

^२ A प्रविशन्तः ।

^३ A वदनकरणकानां ।

^४ AC शिष्येव ।

वक्ति, प्रसादं च प्रयच्छति, प्रियालापं च कुरुते, दासतां समुपैति, कुद्दोऽपि वशो भवेदिति दृष्टप्रत्ययश्च सङ्गूतः ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ताराधारणैः शतधाऽऽवर्त्य द्विवदनाशौचिषं भस्म क्षत्वा रक्तवर्णगो(गामी)ष्टतेनार्कदलेन वर्त्तिं क्षत्वा प्रज्वाल्य कज्जलं पातयेत् । तत् कज्जलं वज्रस्त्वर्यवज्रधर्माभ्यां समर्द्धं परमान्नेन धूपयेत् । भस्मना सार्वमश्च अच्छयेत् । यां पश्यति चक्षुर्वज्रेण सायदि पद्मनर्तेश्वरं न रक्षति तदाहं तारा न भवेयम्, धातिताश्च मया बुद्धा भगवन्तो भवेयुरिति ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । अदशनशिशुलोकां गृहीत्वा ताराधारण्या सप्ताभिमन्त्रितां क्षत्वा भुज्जराजमूलं गोरोचनया सार्वमेकोक्त्वय ललाटे तिलकं परिधाय यां यां पश्यति, तां तां वशं कुरुते ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । उदरकौटं ताराधारण्या सप्ताभिमन्त्रितं क्षत्वा वज्रधर्मेण सार्वं कन्यायै ताम्बूलेन सह दद्यात् । अभ्यवहृतमाचेण योगवरेण न मुच्चति, नान्यं रमते, नान्यस्मिन् गच्छति, नान्यं पुरुषमिच्छति, स्वपतिं त्यजति ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । महातैलेनात्मानमभ्यन्न ताराधारणैः जपेत् । अभितं जपेद् भावयेच्च । जपान्ते शालिपिष्टकेन कुड्मल्या श्रष्टुलिकां क्षत्वा यस्यै यस्मै वा दीयते सा स पञ्चत्वं गता गतोऽपि न मुच्चेदिति ।

¹ AC समाच ।

² ANC चक्षरति ।

³ A धारा ।

⁴ A कुकुटमलेन, N कुञ्जमलेन ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । चन्द्रोपरागसमये तारा-
धारणैँ जपमानः सेवां छत्वा ततः समुद्भूतं लोकेश्वरं
संगृह्य शङ्खचूर्णेन भावयेत् । ततः प्रमदायै दातव्यम्,
पञ्चतां यावदनुवर्तते तमेव परमिच्छति नान्यम् ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ताराधारणैमन्त्रेण
मदनफलमष्टोत्तरशतवारं परिजप्य तेन मदनफलेन
हयग्रीवेण सार्वं यां ब्रह्मयति सा वश्या भवति ।

अथापरोऽपि प्रयोगो भवति । ॐ तारे तुत्तारे तुरे
अमुकस्य बन्धनमुक्तिं कुरु मुः स्वाहा इत्यनेन मन्त्रेण
अर्कदले साध्यनामविदर्भितं लिखित्वा कुलौरगर्ते गोप-
येत् । तस्यावश्यं बन्धनमुक्तिर्भवति ।

साधनं वज्रतारायाः संलिख्य यदुपार्जितम् ।
तेन पुण्येन लोकोऽयं व्रजतां सौगतीं गतिम् ॥

॥ वज्रतारासाधनं समाप्तम् ।
। क्वतिरियं रत्नाकरशान्तिपादानाम् ॥

111.

संपूज्य देवौं^१ करवौरपुष्पै-
रष्टौ शतान्धेव जपेत् चिसन्ध्यम्^२ ।
इष्टं वरं याचित् मेकमेव
मासेन दद्याद् ध्रुवमार्थतारा ॥

ॐ जमे मोहे स्वाहा, नमस्तारायै, नम आर्याव-
लोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय,
नमो भगवत्यै आर्थतारायै, ॐ तारे तुत्तारे तुरे वौरे
दुर्गादुत्तारय ह्रौं ह्रौं ह्रौं सर्वदुःखान्मोक्षनि भगवति
दुर्गोत्तारिणि महायोगेश्वरि ह्रौं नमोऽस्तु ते स्वाहा ।
एतां भगवतौं दुर्गोत्तारिणीतारां मुहुः श्यामां चतुर्भुजां
वामेन पाशं दक्षिणेनाङ्कुशधारिणीं भक्तमाश्वासयन्तीं
दक्षिणेन वरदां दिव्यमालाम्बरधारिणीं वामेन नीलो-
त्पलहस्तां सितवस्त्रप्राप्तदेहां^३ पद्मासनस्थां चिकालं
ध्यायेत् । सर्वदुःखेभ्य उत्तारयति । बन्धनात् मोक्षयति ।
शृङ्खलाविनिवेष्टितं पाशेन बङ्गं ग्रहयस्तं वा उत्तारयति ।
बन्धस्थेन जपत्वा । सहस्रमष्टशतं वा दिनेऽ दिने जपेत्
मोक्षयति । यदि न मुच्चति तदा मूर्ढानं^४ स्फुटति
[भूम्यां] लुठति । स्वस्थो वदति अमुकं मुच्चेति । तं यदि
न मुच्चति तदा शिरोवेदना भवति, ज्वरो महान् भवति,
विषमा विस्फुचिका भवति, साधकस्य दर्शनं ददाति,
सप्तमे दिवसेऽवश्यं मोक्षयति । एषा भगवतौ दुर्गोत्तारिणी

^१ N omits करवौर ॥

^२ AC जपन्ति सद्यं ।

^३ AC यामिमत ॥

^४ AC ०देहौ ।

^५ AC omit.

^६ AC श्वूयति ।

कथिता हँ छौ^१ सप्त वारान् पुष्पमभिमन्त्र दातव्यम् ।
पूजा । समर्थ्ये खँ ताँ वामावर्त्तेन वुँ आँ जौँ हुँ ।
वामावर्त्तेन लौँ माँ पाँ ताँ ।

॥ इति दुर्गोत्तारिणीसाधनं समाप्तम् ॥

112.

उत्थाय पूर्वसन्ध्यायां भूप्रदेशे मनोहरे ।
मृद्वासनोपविष्टः सन् स्वहृदि चन्द्रमण्डले ॥
पञ्चमस्य प्रथमं तु द्वितीयस्वरयोजितम् ।
अर्जुन्दुविन्दुसंयुक्तं सितरश्मिविभूषितम् ॥
तस्य शुक्लमयूखैस्तु तारामाकृष्ण योमनि ।
द्विभुजां सितदेहां तु वरदोत्पलधारिणीम् ॥
पञ्चोपचारं पूजाभिः पूजयित्वा तु भक्तिः ।
पापानां देशनां पश्चात् ततः पुण्यानुमोदनाम् ।
तत्परिणामनां चैव चिशरणगमनं तथा ॥

ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमिति पठेत् ।

इति स्वपरशून्यं वै ध्यात्वा योगी विधानवित् ।

सितारविन्दमध्यस्थचन्द्रविम्बासनोपरि ॥

पूर्वोक्तवौजनिष्पन्नां तारादेवौं मनोरमास् ।

आबद्धवज्रपर्यङ्कां वरदोत्पलधारिणीम् ॥

^१ A झँ झौँ जः ।

^२ A खतां ।

^३ A झौँ, C झौँ ।

^४ ANC लाँ ।

^५ A छार० ।

शरच्चन्द्रकराकारां पृष्ठचन्द्रसमाश्रिताम् ।
 सर्वालङ्कारसम्पूर्णां षाडशान्द्रवपुष्टमतीम् ॥

^१ सर्वसंबुद्धतयुच्चमातरं कामरूपधाम् ।
 धात्वाऽर्थ्यतारां हृदये तस्याश्वकं सितद्युति ॥

अष्टकोष्ठकमष्टाभिरक्षरैः ^२परिपूरितम् ।
 उँ^३हाव्यच्चनमध्यस्थसाधनामाद्यनामिकम् ॥

धायादेकाग्रचित्तः सन् षण्मासान् दृढं निश्चयः ।
 जपेदखिन्नचित्तः सन् मन्त्रमेन दशाक्षरम् ॥

उँ^४कारमादितो दक्षा पश्चात् तारे प्रयोजयेत् ।
 तुत्तारे स्यात् तुरे पश्चात् स्वाहान्तं सार्वकर्मिकम् ॥

ब्रह्मोन्द्रविष्णुचन्द्रार्करुद्रदिक्कालमन्मथैः ।
 अप्यखण्डितरोमायो मृत्युं जयति मुत्तवत् ॥

वलिपलितदौर्भाग्यव्याधिदारिद्वसंक्षयः ।
 सिंहाद्यष्टमहाभौतिदुःखसन्दोहनाशनम् ॥

अयाचितान्नपानादिहर्ष्यवस्त्रादिसङ्गमः ।
 खद्वाच्चनपादलेपभद्रकुमादिसङ्घयः ॥

कविता वक्तृता मेधा प्रज्ञा चैकान्तनिर्मला ।
 अन्या च वाञ्छिता सिद्धिश्वकादिस्मात् प्रजायते ॥

॥ इति मृत्युवच्चनोपदेशतारासाधनं समाप्तम् ॥

^१ A सर्वबुद्ध० ।

^२ A परितं ।

^३ A सन्नामानुरूढ० ।

^४ AN अवारिता० ।

^५ A omits मृत्य० ।

113.

विश्वमातायै नमः ।

ध्यात्वा चन्द्राकमध्ये त्वलिकलिसहिते तोयबीजाभमेकं
 तेनोत्पन्नैकवक्त्रां यमकरकमलां देवतौ चन्द्रवर्णाम् ।
 आरुढां श्वेतजागं सितजलजंकरौ चाभयां श्वेतवस्त्रां
 श्वेतालङ्कारयुक्तां प्रहसितवदनां प्रेषयन् साध्यवेशम् ॥

तस्मात् साध्यं गृहीत्वा पुनरपि च विभोर्मण्डले सम्प्रविष्टा
 भर्तुंश्वाङ्गां प्रलब्धाः पुनरमृतघटैर्लोचनाद्याः^४ प्रहृष्टाः ।
 तं साध्यं स्नापयन्ति प्रवरदशविधाः शक्तयः पूजयन्ति
 रूपाद्याः पोषयन्ति प्रकटदशबलास्यादयः^५ स्तोषयन्ति ॥

भूताख्याश्वाहयन्ति प्रवरदशविधाः क्रोधजाः पालयन्ति
 नागिन्यश्वम्बयन्ति त्वमरयुवतयो द्वादशालिङ्गयन्ति ।
^६चरणाः कुर्वन्ति रक्षां सकलभुवितले यान्ति पुष्ट्यर्थहेतो^७-
 रेवं साध्यं च सर्वं परमसुखकरं योगिनां^८ भावनीयम् ॥

॥ विश्वमातासाधनं समाप्तम् ॥

^१ N. बीजाभ एकं ।^२ A जल० ।^३ A इन्द्रो० ।^४ A लोचनायै ।^५ A भाद्रयः० ।^६ A चन्द्राः ।^७ A पुष्ट्यर्थहेतो ।^८ A योगीनां ।

114.

नमस्तारायै ।

पूर्वक्रमप्रयोगेन भगमध्ये शशिमण्डले ।
हेमवर्णां महाघोरां तारादेवौं महर्दिकाम् ।
चिनेचामष्टवदनां भुजषेडशभूषिताम् ॥
जर्ज्जपिङ्गलकेशां सार्दैशतार्ज्जमुण्डमालाकृतहाराम्—
प्रत्यालौढपदोपेतां जगत्त्वाणां महावलाम् ।
विचिच्चवस्त्रनेपथ्यां हसन्तौं नवयौवनाम् ॥

प्रथानमुखं पौतं दक्षिणैः द्वितीयं नौलं तृतीयं श्यामं
चतुर्थं गगनश्यामं वामे कुन्दसन्निमं द्वितीयं रक्तं तृतीयं
गगनश्यामं जर्ज्जस्यं धूम्रवर्णामं महाघोरं मध्यास्यं
विकटोत्कटं दक्षिणकरेषु खड्गोत्पलशरवज्ञां छुशदण्डकर्चि-
अभयधरां वामभुजेषु सपाशतर्जनिकपालधनुःखट्टाङ्गस-
वज्ञपाशब्रह्मशिरोरनकलशधरां विश्वपद्मचन्द्रस्यां स्त्रीय-
प्रभाविभूषितां वामपादेनेन्द्रं दक्षिणपादेनोपेन्द्रं पाददय-
मध्ये रुद्रं ब्रह्माणं चाक्रम्य स्थितां सर्वावरणविनाशनौं
भावयेत् । योगी लघु सिद्धिमवाम्यात् । जपमन्त्रः
ॐ प्रसन्नतारे अमृतमुखि अमृतलोचने सर्वार्थसाधनि
सर्वसत्त्ववशङ्करि हुँ फट् हुँ स्वाहा ।

॥ इति सर्वार्थसाधन्याः प्रसन्नतारायाः साधनं समाप्तम् ॥

^१ AC सार्दै० ।

^२ ANC दक्षिणैः ।

^३ A जर्ज्जात् प्रधु० ।

^४ N खट्टाङ्गो०, A खड्गदक्षिणकमुजो० ।

^५ A वक्त्रां० ।

^६ A ०सर्वत० ।

^७ A ०विशामिनौं ।

^८ A adds अमृते after this.

115.

नमस्ताराचै ।

ॐ तारे तुत्तारे तुरे स्वाहा । ॐ कुरुकुल्ले स्वाहा ।
 मूलमन्त्रः शरीरे न्यस्तव्यः, हृदयमन्त्रेण जापः कर्तव्यः,
 ॐकारं शिरसि न्यस्तव्यम्, कुकारं शिखायां न्यस्तव्यम्,
 रुकारं चक्षुषि युज्जयेत्, कुकारं कवचं कुर्यात् ।

लकारं मस्तकमूद्दिं^१ लेकारं हृदये न्यसेत् ।

स्वाकारं नाभिदेशे तु हाकारं पादयोन्यसेत् ।

एवं अक्षरविन्यास आत्मदेहे साधकेन कर्तव्यः ।

ॐकारं श्वेतवण्णमं कुकारं श्याममेव च ।

रुकारं रक्तमेवोक्तं कुकारं श्वेतमेव च ॥

लकारं पौत्रमुद्दिष्टं लेकारं श्याममेव च ।

स्वाकारं रक्तमुद्दिष्टं हाकारं कृष्णमेव च ॥

एवमेवाक्षराणां वर्णे कथितम् । ताराया मन्त्रमेवम्—
 एहि देवि भगवति, प्रसादं मे देवि^२ कुरु, पूजां यहाणाच
 सन्निहिता भव आवाहनमन्त्रः । ॐ तारे तुत्तारे तुरे
 हुं फट् स्वाहा अर्धमन्त्रः । पद्ममुद्रां बद्धा सुगन्धपुष्पैरर्धौ
 देयः । ॐ तारे तुत्तारे तुरे सर्वकर्मसु योजयेत् ताँ-
 कारः । स एवंविधः ॐ ताँ ताँ ताँ ताँ इति । अनेन
 सर्वशत्रून् स्तम्भयति । अङ्गुलिषु न्यस्तव्यः । सर्वशत्रोर्हस्ते
 दर्शयेत्, ततः^३ स्तम्भितो भवति । ॐ चाँ चाँ चाँ चाँ मुनः

^१ AN कुकार० ।

^२ A मस्तकमुद्दीप्त० ।

^३ N भवति ।

^४ AC देहि ।

^५ AC कर्मसंयो० ।

^६ AC सुस्थितो ।

यस्य संप्रत्ययतो भवति । ताँकारं लक्ष्मं जपेत् । ग्रामशतं लभते । ऊँ चुँ चुँ चुँ चुँ [चुँ] अनेन सर्वरक्षा भवति । राजकुलं प्रवेशे गोरोचनां अष्टशताभिमन्त्रितां द्वात्वा तिलकं दत्त्वा अष्टसु स्थानेषु योजयेत् । शिखायां ललाटे कण्ठे हृदये नाभौ जानुनोः (भ्यां) पादयोश्वेति एवं मन्त्रा न्यस्तव्याः । अनेनैव गोरोचनया अक्षिण्यञ्जयेत् । ततो राजकुलं प्रवेशे राजा समभिमुखमवलोक्य कथयति । शतसहस्रजापेन सर्वसत्त्वा वश्या भवन्ति । चुँ चुँ चुँ चुँ [चुँ] ऊँ अस्य मन्त्रस्य लक्ष्मं जापयेत् । ग्रामसहस्रं लभते, भगवतौं तारां च पश्यति । दीपमन्त्रः । ऊँ हुँ हुँ हुँ हः हः हुँ फट् स्वाहा शिखावन्धमन्त्रः । ऊँ ताँ ताँ ताँ ताँ ताँ बन्ध ता हा हः स्वाहा अधोर्जमन्त्रः । अयं ताराजाप-विधिक्रमः— ऊँ चुँ चुँ चुँ चुँ चुँ हृदयमन्त्रः । उपहृदयं ता(ति ते । अनेन) अयं वशकर्मणि प्रयोजयेत् । वशी-करणमण्डलमालिष्य श्मशानाङ्गारेण प्रतिकृतिं द्वात्वा शिखायां ताँ, ताँ गुह्ये, ति पादयोरेवं विन्यस्य करवौर-पुष्पैर्भगं ताडयेत् । अनेन मन्त्रेण सा वश्या भवति । आकर्षणे गोरोचनया भूर्जपचे स्त्रिया वा पुरुषस्य वा प्रतिकृतिं द्वात्वा ति शिरसि, ति हृदये, ति गुह्यदेशे, ति पादयोः, ताँ ललाटे एवं अक्षरविन्यासं कुर्यात् ।

अथ पटविधाने भगवतौं तारां लिखेत् चतुर्भुजां रक्त-श्यामकृष्णशुक्लवर्णां विश्वरूपां एकहस्तेन पाशं अपरेण

^१ A लक्ष्मां ।

^२ AC ०प्रदेशे ।

^३ A तातादिते ।

^४ A ०प्रदेशे ।

^५ चाँ चाँ in C.

^६ A सुहृति, C तुहृति ।

खङ्गं उत्पलं तथा १ अङ्गुशहस्तां अङ्गुशेनाकर्षयन्तौं चिन्तयेत् । योजनशतसहस्रादप्याकर्षयति । लक्ष्मापो देयः । यं इच्छति तं वशमानयति । ततोऽङ्गुलिं विन्यसेत् । ततः शब्दोनामाभिलिख्य हस्तेनावष्टम्य तावद् जपेत् यावत् तत्कालग्रहः । कृष्णवर्णां विचिन्तयेत् । ॐ चाँ चाँ चाँ चाँ चाँ ॐ अस्य लक्ष्मापेनाभिषेकबन्धो भवति । अथ नौखोत्पलपुष्पैर्भगवतौं तारां दशसहस्रैरच्चयित्वा अस्य जापो देयः । एवैकेनार्चयित्वा जपेत् । अस्यानुशंसात् सर्वजनप्रियो भवति चिकालमष्टशतिको जापः^३ । एवंमेव सेवा । राजकुले वा व्यवहारे वा देवागारे वा अरण्ये वा सर्वच्च भगवतौ तारा रक्षां करोति इति ।

आर्थिता॑ रामद्वारिकायाः कल्पः समाप्तः ।

116.

महाश्रीतारायै नमः ।

आदौ तावन्मन्त्रौ [ॐ] स्वभावशुद्ध इत्यादिमन्त्रेणाधितिष्ठ^४ शून्यतां विभाव्य तदनलरं शुभ्राकारोद्भूतं चन्द्रमण्डलं तदुपरि हरितताँकारबीजसम्भूतां महाश्रीतारां चन्द्रासनस्थां श्यामवर्णां द्विभुजां हस्तद्वयेन व्याख्यान-

^१ अङ्गुशहस्तां dropped in A.

^२ ०कट० ।

^३ A कोपः ।

^४ A एवं सेवा ।

^५ MS Ba begins here again after a long break.

^६ Nb ०तिष्ठेत् ।

^७ Nb रुचकारोद्भवन् ।

मुद्राधरां एकवक्त्रां सर्वालङ्घारभूषितां पार्श्वद्वयेनोत्पल-
शोभां सुवर्णसिंहासनोपरि अपाश्रयादिशोभां नाना-
पुष्पाशोकचम्पकनागेश्वरपारिजातकादिभौराजितामभोष-
सिद्धिमकुटिनौम् ।

महाश्रीतारायाः पार्श्वे एकजटामर्द्दपर्यङ्कोपविष्टां
नौलवर्णां कर्चिकपालधरां सक्रोधां लम्बोदरां पिङ्गलजटा-
विभूषितां व्याघ्रचर्माम्बरधराम्, दक्षिणे पार्श्वे अशोक-
कान्तां पौतर्वर्णां रत्नमकुटिनौं वज्राशोकधराम्, पुनर्वामे
आर्थजाङ्गुलीौं श्यामवर्णां सर्पवरदहस्ताम्, दक्षिणे महा-
मायूरौं मधूरपिञ्चवरदहस्ताम् । भावनावसानसमये
उत्पलमुद्रां बन्धयेत् । ततोऽलातचक्राकारं पश्यन् मन्त्रं
जपेत् ॐ तारे तुत्तारे तुरे धनं ददे स्वाहा ।

राजलौलास्थिता देवी महाश्रीः करुणान्विता ।

इति महाश्रीतारिण्याः साधनं समाप्तम् ।

^१ ०द्यं ।

^२ Nb ददः ।

^३ B ०ललिता० ।

^४ This *Sādhana* is found in Nb and B only; see for instance, B Fol. 81 A.

117.

पूर्वोक्ते[न] विधानेन स्वहृदि रक्तमण्डले ।
 जाँकारज्ञाननिष्पन्ना^१ विद्या नान्ना तु जाङ्गुलौ ॥
 पौतसप्तफणाभोगा ज्वलत्सन्मणि^२भूषणा^३ ।
 'चिनेचा तु चिमुखा कुमारौलक्षणोज्ज्वला ॥
 सरोषहसिता^४ चैव सर्पमणिडतमेखला ।
 घडभुजा ललिताक्षेपाऽक्षोभ्यावष्टव्यमस्तका ॥
 दक्षिणे तु करे वज्रं द्वितीये खङ्गमुद्यतम्^५ ।
 तृतीये वृत्याभिनयं^६ मारचासिशरोद्यता ॥
 वामे तर्जनिकापाशौ^७ द्वितीये विषपुष्पकम्^८ ।
 तृतीये धनुर्हस्ता^९ च पुष्पमणिडतमेखला ॥
 पद्मासनस्था कनकवर्णा रक्त^{११}प्रभामण्डला
 स्फुरन्तौन्द्रायुधनिर्माणज्वालापरिकरच्छदा ।
 स्फुरद्वृद्धौधविम्बांस्तु^{१२} चन्द्रकलशान्^{१३} स्वहस्तकान्
 सेकयन्तौ विषसुसांस्तु जाँकारमुखरञ्जिता ॥
 भावयेद् विषपाते तु^{१४} चिकायां जाङ्गुलौ सदा ।
 एवं हि भाव्यमानेन चिराद् बोधिरवाप्यते ॥
 हस्तद्वयेन सर्पभोगाकारेण मूर्द्धि फटच्छच्चं प्रयच्छ्य

१ A ०सिद्धज्ञा ।

२ Ba ०समणि ।

३ NB ०भूषिता ।

४ B चिमुखा चिनेचा तु

५ ABa सरोषसहिता ।

६ AC ०मुद्यता ।

७ A ०नयन् ।

७ A ०पाशौ ।

८ A ०गुरुकं ।

१० B गन्धहस्ता ।

११ N ०मण्डलप्रभा, Ba ०मण्डा ।

१२ A विज्ञां, N विम्बासु ।

१३ A ०स्ताक्रान्तात् Ba ०स्तासन् ।

१४ ANC ०पानन्तु ।

तेन जाङ्गुलौमुद्रा । मन्त्रं जपेत् ॐ नमः शबरकुमारि
ये ॑चूर्चूचाडि चालय ॒चुचालय संघटनि ॓मत्तमातङ्गि
अडविष्टे अहे^४ ॐ जः स्वाहा ।

॥ आर्यजाङ्गुलीसाधनम् ॥

118.

ॐ इलिमित्ते तिलिमित्ते इलितिलिमित्ते दुम्बे
दुम्बालौ॒ए ॑दुम्बे दुम्बालौ॒ए^५ तर्के तर्करणे मर्मे मर्मरणे
कश्मौरे कश्मौरमुक्ते अधे अघने अघनाघने इलि इलौ॒ए
मिलौ॒ए इलिमिलौ॒ए^६ अक्या॑इ॒ए अप्याइ॒ए श्वेततुरुण्डे
अननुरक्ते^{१०} स्वाहा ।

इयमस्माकं भिष्णवो विद्या सर्वश्वेता सुदक्षिणा । य
इमां विद्यां सकृत् शृणोति स सप्त वर्षाणि अहिना न^{११}
दश्यते, न चास्य काये विधं संक्रमिष्यति । य इमां विद्यां
भिष्णवो धारयिष्यति स यावज्जीवं अहिना न दश्यते, न
वाऽस्य^{१२} काये विधं संक्रामति । यश्चैनमहिंशेत् तस्य^{१३}
सप्तधा स्फुटेत् मूर्द्वा^{१४} अर्ज्जकस्येव मञ्चरौ ।

॥ आर्यजाङ्गुलीधारणौ ॥

^१ NC चूर्णचाडि, Ba चुर्चूचाडि ।

^२ Ba चुचारय ।

^३ A मित्तमातङ्गि, Ba ०मातर्गि ।

^४ A अहे ।

^५ B दुम्बे ।

^६ दुम्बा ।

^७ B ०लिये ।

^८ B ०लिये ।

^९ ०AC अप्या०, N अक्खा० ।

^{१०} ANC Ba अनन्तरच्चे ।

^{११} न dropped in A.

^{१२} ANC Ba चास्य ।

^{१३} AC एतस्य ।

^{१४} B आर्याकस्येव ।

119.

पूर्वोक्तविधानेन श्रून्यताभावनानन्तरं रक्तकमल-
चन्द्रे पौतजाँकारपरिणामार्थजाङ्गुलौमात्मानं भट्टिति
निष्पादयेत् पौतां चिमुखां घडभुजां नीलसितदक्षिणो-
तरवदनां खड्गवज्रबाणदक्षिणहस्तचयां सतर्जनौपाश-
विषपुष्पकामुकवामकरचयां स्फौतफणामण्डलशिरःस्थां
सर्वदिव्यवस्त्राभरणभूषितां कुमारौ^१लक्षणोज्जवलां अक्षो-
भ्याक्रान्तमस्तकां ध्यात्वा मन्त्रं जपेत् उँ जाङ्गुलि^२ सर्व-
विषप्रशमनि हुः स्वाहा ।

॥ आर्यजाङ्गुलौसाधनम् ॥

120.

एवं मया श्रुतमेकस्मिन् समये भगवान् आवस्थ्यां
विहरति स्म जेतवने अनाथपिण्डस्यारामे महता भिक्षु-
सङ्घेन सार्वं अर्जुचयोदशभिर्भृशतैः सम्बहुलैश्च बोधिसत्त्वे-
र्महासत्त्वैरनेकैश्च देवनागयक्षगन्धर्वासुरगरुडकिन्नरमहो-
रगमनुष्ठामनुष्ठैश्च सार्वम् । तत्र खलु भगवान् भिक्षूणा-
मामन्त्रयते स्म । भूतपूर्वं भिक्षवो बोधिसत्त्वभूतो
विहरामि । हिमवन्तस्योत्तरपार्श्वे पर्वते गन्धमादने तस्य
पर्वतराजस्य प्राग्भारे कुमारौ^३शतपुण्यलक्षणा—

^१ Ba ०णोत्तर० ।

^२ B कुमारौ ।

^३ AC जाङ्गुलौ ।

गणेयचर्मवसना सर्पमण्डितमेखला ।

आशीविषसुम्भलिका^१ दृष्टिविषा^२ वतंसिका ॥

खादन्तौ विषपुष्पाणि पिबन्तौ मालुतालताम् ।

सांमालश्चति लाश्चति (?) एहि वत्स श्रुणोहि मे ॥

जाङ्गुलीनामाहं विद्या उत्तमा विषनाशनौ ।

यक्तिच्चित् मम नामा हि तत्सर्वं नश्यते विषम् ॥

तद्यथा, अ३ इलिमित्ते तिलिमित्ते इलितिलिमित्ते दुम्बे
दुम्बालीए दुम्बे दुम्बालीए तर्के तर्करणे मर्मे मर्मरणे
कश्मीरे कश्मीरमुक्ते अघे अघने अघनाघने इलि^४ इलीए
मिलीए इलिमिलीए अक्याइए अप्याइए^५ श्रेते श्रेततुरणे
अननुरक्ते स्वाहा ।

इयमस्माकं भिक्षवो विद्या सर्वश्रेता^६ सुदक्षिणा । य
इमां विद्यां स्वत् शृणोति स सप्त वर्षाणि अहिना न
दश्यते । न चास्य काये विषं संक्रमिष्यति । य इमां
विद्यां भिक्षवो धारयिष्यति स यावज्जीवमहिना न दश्यते,
न चास्य काये विषं संक्रामति । यश्चैनमहिर्दशेत्^७ ^{१०} तस्य
सप्तधा स्फुटेत् मूर्ढा अर्जकस्येव मञ्जरौ ।

इमानि च मन्त्रपदानि सर्पस्य पुरतो न वक्तव्यानि
यत्कारणं सर्पा मियन्ते । तद्यथा, इर्णा^{११} चिर्णा चक्रो वक्रो^{१२}

^१ A. दुम्भलिका, Ba. चुम्भरिका ।

^२ Ba. वदर्शिका ।

^३ Ba. दुम्बे ।

^४ Ba. दुम्बा० ।

^५ ANC add इलौ after this.

^६ Ba. श्रेति ।

^७ N. सर्वश्च एता ।

^८ Ba. दंश्यते ।

^९ AC. दर्शेत् ।

^{१०} ANC. एतस्य ।

^{११} Ba. इल्ला ।

^{१२} ANC. omit.

कोडा^१ कोडेति मोडा मोडेति कुरुडा कुरुडेति निकुरुडा^२
 निकुरुडेति पुरुडा पुरुडेति निपुरुडा निपुरुडेति फुट्टे
 फुट्टरहे फुट्टरुण्डरहे^३ नागे नागरहे नागट्टरुण्डरहे
 सर्पे सर्परहे सर्पट्टरुण्डरहे अच्छे अच्छले इल^४ विकल-
 विषे^{१०} शैते शैतवत्ताले हल्ले हल्लले तुण्डे तुतुण्डे तण्डिते
 तण्डितटे तट्ट स्फुट^{११} स्फुटतु^{१२} विषं स्वाहा ।

इति हि भिक्षवो जाङ्गुल्या महाविद्यायाः सर्वदेवासुर-
 नागयक्षभूतसमागमे भाषितलपितमुदीरितं प्रव्याहृतं
 सर्वं तत् तथा अवितथा नान्यथाभूतं सत्यतथ्यम् । तथा
 यथावदविपरौतं अविपर्यस्तं बुद्धसत्यमनुस्मर धर्मसत्य-
 मनुस्मर सद्विषयमनुस्मर सत्यवादिनां सत्यमनुस्मर ।
 अनेन सत्येन सत्यवचनेन इदं विषं अविषं भवतु, दातारं
 गच्छतु, दृष्टारं गच्छतु, अग्निं गच्छतु, कुञ्जं गच्छतु, जलं
 गच्छतु, स्तम्भं गच्छतु, शान्तिं गच्छतु, स्वस्त्रयनं गच्छतु,
 भूम्यां निपततु, विषं स्वाहा । इदमवोचत् भगवानानन्दस्ते
 च भिक्षवः सा च सर्वावतौ पर्षत् सदेवमानुषासुरगरुड-
 गन्धर्वकिन्नरमहोरगयक्षनागपर्षट् भगवतो^{१३} भाषितमभ्य-
 नन्दिति ।

॥ आर्यजाङ्गुलीमहाविद्या समाप्ता ॥

^१ ANC जोडिति ।

^२ Ba निरुडे० ।

^३ ANC फफट्ट फट्ट दग्धरहे ।

^४ A ०हरे, Ba ०रदे ।

^५ N इलविष० ।

^{११} स्फुटे ।

^{१२} A विभूषं ।

^२ Ba निरुडा ।

^४ Ba फट्ट ।

^६ AC ०दृष्टरुडे० ।

^८ A सर्पट्ट० ।

^{१०} ०कलविषे found in N.

^{१३} भगवतो found in Ba.

121.

अथ भगवत्या हृदयकल्पं व्याख्यास्यामः । ॐ असि-
जिह्वे शूलजिह्वे वज्रकाये ग्रस ग्रस ज्वल ज्वल महाज्वाले
महायोगेश्वरि हुँ हुँ फट् फट् स्वाहा । दशसहस्रजापात्
सर्वविषकर्मशमनसमर्थो भवति । जपश्चानेन विधिना
कर्तव्यः । चिकालस्त्रायौ मद्यमांसवसापलाण्डुतैललवण-
विवर्जितस्त्रिकालं जपेत् यावद् दशसहस्राणि ।
ततः सिद्धो भवति । पश्चात् कर्माणि कारयेदनेन
विन्यासेन ।

प्रथमं तावन्मन्त्रौ आत्मानमौदृशं चिन्तयेत् कुमार्या-
कारं हरितवर्णं सप्तफट्विराजितमूर्द्धजं चतुर्भुजं एकमुखं
एकहस्तेन चिश्वलं द्वितीयेन मयूरपिच्छं तृतीयेन सर्पं
चतुर्थं प्रसारिताभयम् । सर्वाङ्गेन नूपुरमेखलावलय-
कुरुडलादौन् सर्पाकारान् चिन्तयेत् । एकैकस्मात् रोम-
विवरात् अग्निज्वालां समन्नान्विष्काशमानां विचिन्तयेत् ।
एवमात्मनि कल्पयेत् अहं तावद् देवता । ततः सर्पदृष्टकं
पुरतः^१ संस्थाप्य ताम्बादिभाजने उदकं प्रतिष्ठाप्यानया
विद्यया सप्तवाराभिमन्त्रितं तं सप्त वारान् शिरःप्रभृति-
विघमाक्षयं ततो दक एव प्रक्षिपेत् पुनः पुनः । एतेन
निर्विषेषो भवति । चलं च विषं यं यमेवाङ्गं मुच्चति
तस्मिन् तस्मिन् स्थाने मृत्तिकया सप्तजप्तया धारणीबन्धं
सर्पाकारवलययोगेन कारयेत् । एतौ मुद्रौ सर्पाकारौ ।

^१ AC दशशत० ।

^२ N ०दृष्टकयुतं ।

हुःकारं मुच्चेद् दृष्टकस्याङ्गे पिबन्ति मिव विषं चिन्तयेत् ।
एवं कर्मसिद्धिर्भवति नान्यथा ।

॥ इत्यार्थजाङ्गुल्या भगवत्याः कल्पः समाप्तः ॥

122.

^३नमो भगवत्यै आर्थजाङ्गुल्ये ।

नत्वा भगवतौ तारामार्थजाङ्गुलिरूपिणौ म् ।
सत्त्वानामनुकम्पाय लिख्यते ऽस्याः प्रसाधनम् ॥
ग्रथमं तावन्मन्त्री शुचिः स्नातः शुक्लमाल्याम्बरधरः
शुक्लगन्धानुलिप्तो^४ विजने सुलिप्ते प्रदेशे शुक्लसुगन्धि-
तोयोपसिक्ते शुक्लपुष्पप्रकरा वकीर्णे सुखासनोपविष्टो जगति
मैचौकरुणामुदितोपेक्षां विभाव्य^५ ऊँ स्वभावशुद्धाः सर्व-
धर्माः स्वभावशुद्धोऽहमित्युच्चार्थं जगद् ग्राह्यग्राहकरहितं
पश्येत्^६ । तदनन्तरं चिन्तयेत्^७ पँकारं शुक्लवर्णं तत्परि-
णतं^८ पद्मं सितं विकसितशतपचं^९ तद्वरटके शुक्लाकारेण

^४ N मुच्चेद० ।

^२ Ba पिबन्तौ० ।

^५ This *Namaskara* is found only in Ab.

^६ Ab जाङ्गुलौरूपश्चारिणी० ।

^७ ANC Ba लिख्यते तत्परा० ।

^८ शुक्लगन्धानुलिप्तो is found only in Ab.

^९ A गन्धिते० ।

^{१०} Ab प्रकाशा० ।

^{११} Ab पश्यति० ।

^{१२} ANC Ba च्चार्थयेत्तो० ।

^{१३} Ab गतेन० ।

^{१४} Ab अकारं० ।

^{१५} ANC Ba omit विकसित० ।

चन्द्रमण्डलं दृश्या तदुपरि शुल्कवर्णहीःकारं जात्मानं
आर्यजाङ्गुलीरूपां सर्वशुलां चतुर्भुजां एकमुखां जटा-
मुकुटिनौ शुलां शुलनिवसनोत्तरीयां^१ सितरतालङ्कार-
भूषितां शुलसर्पिंश्चभूषितां सत्त्वपर्यङ्के उपविष्टां
मूलभूजाभ्यां वौणां वाद्यलौ द्वितीयवामभुजेन सित-
सर्पधारिणीं अपरदक्षिणेनाभयप्रदां चन्द्रांशुमालिनौ
ध्यायात् । शिरसि कण्ठे स्तनान्तरे चन्द्रमण्डले आः^२हीः
हुँकारान् विभावयेत् । तदनु हीःकाररश्मिनाक्षष्ट्य
गगनस्थान् ज्ञानसत्त्वसमयसत्त्वान् एकौक्षय विभावयेत्
जः हुँ वँ हो प्रयोगेणेति । पुनरपि हीःकाररश्मिनाक्षष्टाः
‘सर्वतथागता गगनस्थाः सत्त्वार्थोद्यतं मामभिषिच्चन्तु ।
सुचिरं बहुलकायं चिन्तयेत् । एवं ध्यात्वा जपेन्मन्त्रम् ।
हीः इति जापमन्त्रः सप्तलक्ष्म जपेत्, सप्तायुतं सितपुष्पं
जुह्यात् सितालङ्कारभूषितः । अनेन क्रमेण गरुडेश्वरत्वं
कवित्वं सर्वशास्त्रविशारदत्वं सर्वविषहरत्वं भवति न
सन्देहः ।

॥ आर्यजाङ्गुलीसाधनं समाप्तम् ॥

^१ Ab वर्णा जाङ्गा ।

^२ ANCBA शुलोत्तरीयां ।

^३ ANCBA पर्यङ्कमा ।

^४ Ab दक्षिणाभयो ।

^५ Ab झौँ ।

^६ Instead of सर्वतथा 0..... जपेन्मन्त्रम्, Ab has सर्वतथागतान्
गगनस्थान् सितोदकेनाभिषिच्च खशिरसि सितवर्णकावे सञ्चिन्तयेत् ।

^७ Ba सुचिरं ।

^८ Ab भूषितां ।

123.

नम एकजटायै ।

अतः परं प्रवक्ष्यामि यथाकल्पोपदेशतः ।

तारामेकजटाम्नायां^१ नत्वा तत्याः प्रसाधनम्^२ ॥

ॐ हुं वज्राङ्गे मम रक्ष रक्ष फट् स्वाहा इत्यनेनात्म-
 रक्षां अत्वा प्रथमं तावद् योगी मुखशौचादिकं अत्वा
 व्यचिद् विजने घनश्मशानचत्वरादौ सकलजगदभ्युद्धरणे-
 त्साहवत्सलः परमसुखाभ्यासीनः स्वहृदि रक्तपद्मोपरि
 चन्द्रमण्डले द्वाषाहुँकारं सरश्मिकं ध्यायात् । तस्य रश्मिना-
 ऽकाशे गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् दृष्ट्वा पूजयेत् । पापदेशना-
 मुख्यानुमोदनाचिशरणगमनबोधिचित्तोत्पादादिकं अत्वा
 आत्मभावनिर्यातनामार्गश्रवणं चाशयविशुद्धिरहस्यार-
 ममकारपरित्यागश्चेति मैत्रीकरुणामुदितोपेष्ठां च भाव-
 येत् । ततश्च—

० चित्तमाचं तु वै तिष्ठेत् बोधिसम्भारभावनैः ।

प्रतिभासमाचं ज्ञानं ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मको-
 ऽहं^३ स्वपरं विभाव्य शून्यं प्राकूप्रणिधिमनु^४ स्मरेत् । रेफेण
 सूर्यं पुरतो विभाव्य तस्मिन् रवौ^५ हुँभवविश्ववज्रं विश्व-
 वज्रान्तर्गतं सूर्यमण्डलं सूर्यमण्डलस्योपरि चन्द्रमण्डले
 स्फुरद्रव्यप्रदौपमिव हुँकारं निश्चलं ध्यायात् । ततस्तस्माद्
 विनिसृत्य नौलपौतरक्तहरितनानावर्णरश्मिनिकरै रोम-

^१ C. जटानाम्ना ।^२ N लिख्यते चास्य साधनं ।^३ Ab adds another फट् ।^४ Ba चतुर्ब्रह्मविहारौ ।^५ AC स्वपरं ।^६ Ab. स्मरन् ।^७ A तस्मिन् only ।

विवरविनिर्गतै रक्तपँकारजं रक्तकमलं रक्ततनु वैरो-
चनादिपरमाणुमयैः पूर्वादिदिष्टु चंक्रमणेन^१ यमान्तका-
द्यस्तचानौय संपूज्य तत्त्वपूजादिभिः चिशरणगमनादिकं
ध्यायात् तान्येव प्रवेशयेत् इति बुद्धोपसंहारो नाम
समाधिः ।

ततः करुणां वेदितहृदयो यथाक्रमं नरकतिर्थक्-
प्रेतमनुष्ठासुरदेवतामवलोक्य तद्विनिर्गतनानारशिमभिः
संस्पृश्य वैरोचनादितथागतरूपेण निष्पाद्य तचैव प्रवेश-
येदिति समयसत्त्वोपकारो नाम समाधिः ।

तत आकाशदेशे रक्तपँकारजं रक्तकमलं विश्वदलं
केशरान्वितं तन्मध्ये रक्तरँकारपरिणतं सूर्यमण्डलं तस्यो-
परि कृष्णहुँकारजं सूर्यम्, सूर्यस्थहुँकारोङ्गवं कराल-
वज्जं यवप्रमाणं वज्रमयं रश्मिविकौर्णं सकलमारसैन्य-
विनाशयमानं विचिन्तयेत् । ततो भाभिरुद्धर्गताभिर्वज्ज-
पञ्चरं पार्श्वगताभिर्वज्रप्राकारं वज्रवितानमधोगताभि-
र्वज्रमयौ भूमिं विद्यथात् । तन्मध्ये शरदिन्दुधवलां अन्तः-
शुषिरामूर्द्धस्थितचिकोणां एकारजां धर्मोदयां भावयेत् ।
तज्जगनकुहरान्तर्गतं यँकारपरिणतं धन्वाकारं कृष्णाभं
वायुमण्डलं ध्वजाङ्कितम्, तदुपरि रँकारजं पौतं चिकोण-
रेफाङ्कितं अभिमण्डलं तस्योपरि वँकारपरिणतं श्वेतवर्णं
चक्राकारं आपोमण्डलं घण्टा^{१०} ङ्कितम्, तदुपरि लँकारजं

^१ A ० दिकचंक्रमण ।

^२ A ० सुदि०, Ba ० मेडि० ।

^३ ANC निष्पाद० ।

^४ ANC तन्मध्य० ।

^५ A ० कास० ।

^६ ANC पर्वप्रमा० ।

^७ अन्तः० dropped in A.

^८ Ba omits.

^९ Ba आप०, A अपा० ।

^{१०} ANC घटा० ।

श्यामवर्णं चतुरसं पृथ्वीमण्डलं विश्ववज्राङ्गितम्, ततोपरि सुंकारपरिणतं महासुमेसुपर्वतराजं चतुरत्रमयं अष्ट-
शृङ्गोपशोभितम्, तस्योपरि भटिति रक्तकमलं विश्वदलं
यावदिच्छाविस्तरं^१ तत्किञ्चल्लक्षे रविशिसंपुटयोर्मध्ये
हुँकारं हुँकारेणात्मानं विभावयेत् कायवाक्यचित्तात्मकं
क्षणाहुँकारम्। पुनः क्षणाहुँकारपरिणतं विश्ववज्रं विश्व-
वज्रपरिणामजं कूटागारम्—

चतुरसं चतुर्द्वारमष्टस्तम्भोपशोभितम् ।

हारार्द्वहारसंयुतं वज्रस्त्रैरलङ्घतम् ॥

तस्मिन् मण्डलचक्रान्तर्गतं रविशिसंपुटयोर्मध्ये
धर्मोदये^२ गगनकुहरान्तर्गतं क्षणाहुँकारं ध्यायात् । तत
आँकारेण सूर्यमण्डलं भावयेत् तदुपरि पौत्रहुँकार-
परिणतं महावज्रधरं सितवर्णं ध्यायाद् एकवक्रं दिभुजं
चिनेचं वज्रघण्टाधरं ध्यानस्थमात्मानं तस्य हृदये क्षणा-
हुँकारं नानारश्मौन् निश्चार्यं दशदिग्नन्तर्पर्यन्ताव-
स्थितान् तथागतान्^३ बुद्धबोधिसत्त्वविद्यादेवत्यः क्रोधादौन्
सञ्चोद्य पुनरागत्य तस्मिन्ब्रेव सूर्ये प्रविशन्तं चिन्तयेत् ।
तसेव महावज्रधरं तानेव तथागतादौन् एकलोलीभूतं
सूर्ये प्रविशन्तं पश्येत् । ज्वलङ्घासुराकाराश्च योजन-
सहस्र^४ व्यापिनं तदुपरि क्षणाहुँकारं नानारश्मिसंयुतं
ततो हुँकाराद् रश्मिं निश्चरन्तं पश्येत् । पुनस्त्रैव प्रवेश्य

^१ A वज्राद् ।

^२ दिच्छाविस्तराङ्गं ।

^३ A ल्लेन ।

^४ Ba विश्व ।

^५ All MSS read धर्मोदयायां ।

^६ AC आकाद् ।

^७ ANC वचवच्च ।

^८ N दशदिशा ।

^९ बुद्धं dropped in N.

^{१०} AC धायिनं ।

तदेवाक्षरं विकरालक्षणं महावज्रं । श्रेतकपालस्य नाना-
रश्मिविस्फुरन्तं ध्यायात् । बुद्धबोधिसत्त्वक्रोधविद्यादेवत्यो-
गगनतलतिलकबिम्बमिव स्तुर्यावस्थिताश्चिन्तयेत् । तैर्बुद्धा-
दिभिः सत्त्वान् परिपाच्य पुनरागत्य वज्रबिम्बं प्रविशन्तं
पश्येत् । तदेव वज्रबिम्बं द्वादशमुखां महाक्षणवर्णां चतु-
विंशतिभुजां चतुर्मारसमाक्रान्तां श्रेतकपालोपरि प्रत्या-
लौढपदां महाप्रस्त्रयाग्निसमग्रभां विष्टतास्यां हाहाकारां
ललज्जिह्वां सरोषां विकृतकोटिभौमभृकुटीतटोद्भूनेच-
चलद्वर्तुलां भयस्यापि भयङ्गरौं कपालमाला शिरसि
भूषितां व्याडैरलङ्घतां षण्मुद्रोपेतां प्रथममुखं महाक्षणं
तथा दक्षिणमुखपञ्चकं सितपौत्रहरितरक्तधूम्रवर्णं च
वाममुखपञ्चकं रक्तसितपौत्रहरितसितरक्तं च अर्द्धमुखं
धूम्रं विकृतं क्रुद्धं सर्वमुखानि दंष्ट्राकरालवदनानि
चिनेचाणि उच्चितोर्द्धपिङ्गलकेशानि, सरोषां खर्वलम्बो-
दरौं पौलोन्तपयोधरां व्याघ्रचर्मनिवसनां दक्षिणद्वादश-
भुजेषु खङ्ग-वज्र-चक्र-रक्तच्छटा^१-अङ्गुश-शर-शक्ति-मुह्नर-
मुसल-कचि-डमह-अक्षमालिकां च वामद्वादशभुजेषु धनुः-
पाश-तर्जनी-पताका-गदा-चिशूल-चषक-उत्पल-घण्टा-
परशु-ब्रह्मशिरः-कपालं च—

सुप्रहृष्टां शवारूढां नागाष्टकविभूषिताम् ।

नवयौवनसम्पन्नां हाहाद्वहासभासुराम् ।

पिङ्गोथैकजटां ध्यायात् मौलावक्षेष्यभूषिताम् ॥

^१ Ba drops श्रेत० ।

^२ AC बलया० ।

^३ A तटोद्भूत० ।

^४ AC षण्मुखो० ।

^५ A अर्द्ध० ।

^६ A महाधूम्रं ।

^७ A चक्रचा० ।

^८ AC चक्र० ।

ॐ आः हुँ कायवाक् चित्ताधिष्ठानं कुर्यात् । ॐ ह्रौ^१ चौ^२ हुँ वायुवरुणमाहेन्द्राग्निमण्डलेषु बीजं यथो-पदेशतः एवमूर्तं भगवत्यात्मको मन्त्रौ पुनर्गगनं कुहरे ज्ञानचक्रमाकृत्यात्रतः स्फुटोद्यावलीय स्वसमयचक्रे प्रवेशयेत् । प्रवेश्य एकौक्षत्य देवताहृङ्कारमुद्भवमानः स्वकायविनिर्गतरश्मिसमूहं तथागतबोधिसत्त्वविद्यादेवतौ-क्रोधादिभिः पञ्चामृतपरिपूर्णकलशजलैरभिषिद्यमानं विविधपूजाविशेषैः सम्पूजयेत् आत्मानं भावयेत् । उष्णीषे हुँ ललाटे ॐ करुदे आः हृदि ह्रौँ नाभौ चौँ नाभितले हुँ गुह्ये चाँ पादयोः अँ अः फट् स्वाहा इत्यज्ञन्यासः । एवं समयी भूत्वा^३ नेन विधिना यान्वेव^४ मन्त्राक्षराण्युच्चार्थन्ते तानि देवतौमुखान्विर्गतानि सरश्मिकानि स्वमुखं प्रवेश्य कुलिशमार्गेण निश्चार्य देवीपद्मप्रविष्टानि पुन-है^५ वौमुखात् स्वमुखमनेन क्रमेणाविच्छिन्नं मन्त्रमावर्तयेत् । एवमाखेदपर्यन्तं परिजप्य ततः स्वहृदये रश्मिपुञ्जाकारं क्रमेण दौपशिखेव यावदनुपलब्धिकं कुर्यात् । यथोक्तां उत्पलमुद्रां बञ्चा^६ शिरसि ललाटकण्ठनाभिनाभितलगुह्य-पादद्वयेषु विन्यस्य मन्त्रं जपेदनिमित्तयोगेन । तचायं मन्त्रः— ॐ ह्रौँ चौँ हुँ फट् मूलमन्त्रः, ॐ ह्रौँ चौँ हुँ हुँ फट् स्वाहा हृदयमन्त्रः, ॐ ह्रौँ चौँ हुँ उपहृदय-

^१ C ज्ञाँ ।

^२ A डौँ ।

^३ N omits ; A has ज only.

^४ A वन्ग० ।

^५ ABa ०चक्रेषु ।

^६ A ०कृत्याह० ।

^७ ANC कलसैर० ।

^८ A हृं ।

^९ AC समयमूले ।

^{१०} AC विधिनान्वे च ।

^{११} ANC ०हृवतौ० ।

^{१२} AC स्पिर० ।

मन्त्रः । एवं विचिन्त्य दृढौकृत्यात्मानं भावयेत् । अथवा पठगतां भगवतौ भावयेत् । पूर्वसेवालक्ष्मं जपेत् । दशांशेन^१ होमं कुर्यात् । श्रीफलं पुष्पं पञ्चं वा श्वेतार्कपुष्पं श्वेतकरवौरपुष्पं वा गव्यष्टतेन होमं कुर्यात् । यथाविधिना पटं लिखापयित्वा पूजाध्यानजापं कुर्यात् । पञ्चानन्तर्याकारिणोऽपि कोटिजापेन सिध्यति । सर्वभावनिःस्वभावं द्वात्वा भट्टिति हृदि कमलं कमलापरि रविशशिमध्ये रक्तहुँकारं सूक्ष्मरूपं वालाग्रसहस्रभागं बिन्दुरूपं हुँकारान्वितं वज्रनलनासायां ध्यायात् । हुँकारोऽवां वज्रयोगिनौ रक्तवर्णां द्विभुजैकमुखां चिनेचां नग्नां मुक्तकेशां ललितक्रोधां^२ षण्मुद्रोपेतां धर्मोदयान्तर्गतां शवाक्रान्तां अधर्जद्वपादस्थितां कर्चिकपालधरां सरोषां भावयेद्हर्विशम् ।

॥ विद्युज्ज्वालाकरालीनामैकजटासाधनं समाप्तम् ॥

^१ AC दशाक्लेन ।

^२ N ०पलं ।

^३ A ०नाशां ।

^४ ANC सुकुट० ।

^५ A ०स्तोटां ।

^६ AC सर्वाक्रां ।

^७ AC अर्द्ध० ।

124.

नम एकजटायै ।

तारा मारभयङ्करै^१ सुरवरैः सम्पूजिता सर्वदा
 लोकानां हितकारिणी जयति सा मातेव या रक्षति ।
 कारुण्येन समायुता बहुविधान् संसारभौरुन् जनान्
 चाचौ भक्तिमतां विभाति जगतां नित्यं भयध्यंसिनौ ॥

एकजटोङ्गवं सद्यः साधनं च भविष्यति ।
 ज्ञानेन चाधुना तेन सर्वकर्म प्रसिद्धति ॥

आमित्यक्षरमुच्चार्य श्रून्यता क्रियते सदा ।
 तदेवाक्षरमुच्चार्य विश्वपद्मस्य भावना ॥

विश्वपद्मस्य मध्ये तु टामि॑त्यक्षरभावना ।
 कपालं भाव्यते शुलं हुँकारं तस्य मध्यतः^४ ॥

नौलं चैतद्युक्तं च^२ नौलरश्मिसमन्वितम् ।
 तत्परिणामयोगेन आत्मचित्तमयेन तु ॥

भाव्यते तत्क्षणाद् देवी नौलाङ्गनसमग्रभा ।
 चतुर्भुजा चिनेचा च रक्तभौमसुलोचना ॥

व्याघ्रचर्मपरिधाना कपालाभरणोज्ज्वला ।
 मौक्तिकेनैव हारेण शोभनेन विराजिता ॥

द्विरष्टवर्षीकारा च पौनोन्नतपयोधरा ।
 सुपिङ्गैकजटा देवी लम्बोदरसुशोभना ॥

^१ AC ०ङ्करै ।

^२ A ज्ञाते० ।

^३ AC तामि० ।

^४ AC मध्ये तु ।

^५ AN ०रक्ताङ्ग, Ba ०द्युक्ताङ्ग ।

ईघद्वंश्चाकरालास्या ललज्जिह्वा भयज्जरौ ।
 नौलसर्पैः सुधोरैश्च मणिता तौवरशिमिः ॥
 केयूरनूपुराद्यैश्च किञ्जिणैभिः प्रमणिता ।
 वामहस्ते कपालं च दक्षिणे कर्चिशोभना ॥
 उत्पलं चापरे हस्ते कलिकानालं संयुतम् ।
 पुनर्दक्षिणहस्ते च खड्गं विभाव्य यतः ॥
 खड्गपरिणामयोगेनाक्षमाला च दृश्यते ।
 आलौढ़स्यानरक्ता च कपालमध्यदेशतः ॥
 प्रलयानलपुञ्जाभा रश्मज्जालासमन्विता ।
 ध्यानं यः कुरुते नित्यं देव्या भक्तिसमन्वितः ॥
 जापं च कुरुते यो हि 'सार्धाक्षरचतुष्टयम् ।
 तस्य वश्यं^५ जगत् सर्वं यथा बुद्धेन देशितम् ॥
 पुनः कपालमध्ये च साध्यं प्रयात्य यतः ।
 शिरः पादौ च सम्पीड्य पद्मां स्थानेन तेन च ॥
 निय्रहं क्रियते नूनं यदि ध्यानमयं मनः ।
 मनवश्च कथ्यते सम्यक् यथा देवौप्रबोधकः ॥
 हानं हुताशनस्यं च चतुर्थस्वरभेदितम् ।
 बिन्दुमस्तकसंभिन्नं खण्डेन्दुसहितं पुनः ॥
 एतद् बौजं^६ महद्वौजं द्वितीयं शृणु साम्प्रतम् ।
 तानं^७ वह्निसमायुक्तं पुनस्तेनैव भेदितम् ॥

^१ A केयराद्यै० ।

^३ AC ०कानन० ।

^३ A ०नररक्ता च, NBa ०स्यानरक्ताच्च ।

^४ AC सार्वक्षर०, Ba सार्वक्षर० ।

^५ Ba वशं ।

^६ A पट्टस्था० ।

^७ AC एकबौजं ।

^८ A शान्तं ।

नादबिन्दुसमायुक्तं द्वितीयं भवति १स्थिरम् ।
 द्वितीयं तु पुनर्बौजं कथयामि प्रयत्नतः ॥
 हान्तं षष्ठ्यस्वराक्रान्तं नादबिन्दुसमन्वितम् ।
 एतद् बौजवरं श्रेष्ठं चैलोक्यदहनात्मकम् ॥
 कथयामि चतुर्थं च यथा बुद्धेन भाषितम् ।
 १फानं शुद्धं सुतेजाद्यं सर्वसिद्धिप्रदायकम् ॥
 शृणु अर्जाक्षरं सम्यक् मन्त्रनिष्पत्तिकारणम् ।
 टान्त्रमविहौनं तु उच्चारेण तु रक्षणम् ॥
 देव्या एकजटायास्तु मन्त्रराजो महाबलः ।
 अस्य अवणमाचेण निर्विद्मो जायते नरः ॥
 सौभाग्यं जायते नित्यं विलयं यान्ति शब्दवः ।
 धर्मस्कन्धो भवेन्नित्यं बुद्धतुल्यो न संशयः ॥
 ॥ इदमेकजटायास्तु साधनं १सुष्ठु समाप्तम् ॥

१ AC विस्तरं ।

२ A या कं ।

३ NCBa ०चारण्यं तु लक्षणं ।

४ ANC शान्तषष्ठ० ।

५ A नान्तमविहौनन्तु ।

६ AC सद्यं, Ba सिद्धं ।

125.

तम एकजटायै ।

प्रथमं तावन्मन्त्री मनोऽनुकूले^१ ध्यानालये सुखासनोप-
विष्टो गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान्^२ बाह्याध्यात्मपूजाभिः सम्पूज्य
चिशरणगमनं पापदेशनादिकं विधाय दृढं बोधिचित्त-
मुत्पाद्य आमित्यक्षरमुच्चार्थं सर्वधर्मशून्यतामामुखीकृत्य
पुनः आँकाराक्षरमुच्चार्थं तत्परिणतं विश्वपद्मं विभावयेत् ।
तन्मध्ये टाँकारजं पद्मभाजनं चन्द्रकान्तसमप्रभं तन्मध्ये
स्फुरन्मयूखावभासितानन्तलोकधातुं इन्द्रनौलप्रभं हुँकारं
विचिन्त्य तत्परिणतां इन्द्रनौलमहारक्षयुतिव्याप्तजगत्यां
चतुर्भुजां महा॒भौमां^३ रक्तभौमचिलोचनां व्याघ्रचर्माम्बर-
धरां पद्मभाण्डैरलङ्घतां नैरंशुकेन हारेण मणिडतां
चण्डरूपिणीं द्विष्टकत्सराकारां पौनोन्नतपथोधरां
आपिङ्गैकजटां क्रूरनागाभरणविभूषिताम्—

ईषहंष्टाकरालास्यां ललजिह्वां भयङ्गरौम् ।

लम्बोदरौं महामैचीकरुणाविष्टमानसाम् ॥

हारनूपुरकेयूरकिङ्गणीमेखलादिभिः ।

मणिडतां च हुँकारजितमारमहाचमूम् ॥

वामपाणिष्ठताम्भोजभाजनं दक्षिणे करे ।

प्रोक्षसन्मारसन्वा॒ सिवज्रवल्कर्चिधारिणीम् ॥

उत्पलं च पुनर्वामे सनालकलिकाङ्क्षतम् ।

दक्षिणे तु करे खंडं दृष्टा तत्परिणामतः ॥

^१ A adds ध्यात्वा ।

^२ B बाह्यपूजा० ।

^३ N दाँ० ।

^४ A फलं समुखाव० ।

^५ AC ०भौमां चिलो०, N भौमचिलो० ।

^६ रक्तभौम० found only in Ba.

^७ AC चन्द्र० ।

^८ AC ०जटाकूल० ।

^९ AC ०तन्त्रा० ।

स्फुरत्तारावलौकान्तो^१ भावयेदक्षमालिकाम् ।
 रक्तपूर्णकपालस्य मध्य आलौढसंस्थिताम् ॥
 प्रलयानलवद्रश्मिज्जालान्तर्वर्तिविग्रहाम् ।
 ध्याया देकजटां देवौं स्फुरन्^२ मन्त्रं जपेत् ततः ॥
 मन्त्रस्त्वचिन्त्यसामर्थ्यः^३ साद्यक्षरचतुष्टयः ।
 जगत्क्षोभवशावेशः चास^४ कृद् बुद्धभाषितः ॥
 आलौढपद्मामाक्रम्य साध्यं मूर्ध्मि पददये ।
 पद्मभारडे विभाव्यैव^५ धीगी मन्त्रं स्फुरन् जपेत् ॥
 मन्त्रस्तु कथ्यते सिद्धिः^६ सम्यग् देवीप्रबोधकः ।
 आद्यमग्निर^७ थारुढं हान्तमौखर^८ भेदितम् ॥
 उद्धरेद्वचन्द्रार्द्धविन्दुभूषितमस्तकम् ।
 द्वितीयं तु तथा किन्तु^९ तान्तरूपेण भेदयेत् ॥
 हान्तमेव द्वितीयं च^{१०} घषस्वर^{११} समन्वितम् ।
 पूर्ववच्छीर्षशोभं च चतुर्थं स्यात्^{१२} फडनकम् ।
 जपेन्मन्त्रं^{१३} मिमं मन्त्रौ ह्रौ^{१४} चौ^{१५} हुँ फडितौदशम्^{१६} ॥
 ॥ आर्यैकजटासाधनं समाप्तम् ॥

^१ A ० त्ताराचक्रान्तो ।

^२ AC स्तवं ।

^३ A ० चिन्त्यमावेष्य ।

^४ ACBa सार्वाद्वा० ।

^५ A जगज्जो भवमावेशः ।

^६ ANC ० वृद्धूर्द्ध० ।

^७ Ba विभाव्यैवं ।

^७ A स्त्रलं ।

^८ AC सिद्धिः ।

^{१०} A ० मग्निमया ।

^{११} Ba ० वेदितं ।

^{१२} ANC शान्त० ।

^{१३} A द्वितीयपञ्च ।

^{१४} AC ० समन्वितं ।

^{१५} AC फुदनकं ।

^{१६} Ba ० मविच्छिन्नं ।

^{१७} A कौँ ।

^{१८} N ० दृढं ।

126.

पूर्वोक्तविधानेन शून्यताभावनानन्तरं विश्वपद्मोपरि
टाँकारपरिणतकपालमध्ये हुँकारं स्फुरणसंहरणपूर्वकं
तत्परिणामेन भगवतीमेकजटां सर्वाङ्गकषणां चतुर्भुजैक-
मुखौमारक्तचिनयनां व्याघ्रचर्मवसनां कपालमालाशिरः-
पिङ्गोर्धकेशां दंष्ट्राकराललज्जिह्वां लम्बोदरौं नौलभुजग-
विचिच्चाभरणां दिरष्टवर्षां पौनोन्नतपयोधरां हारकेयूर-
किङ्गणीस्त्रिमान्वितस्तिसकलावयवां दक्षिणभुजाभ्यां
खड्कर्चिधारिणीं वामभुजाभ्यां उत्पलकपालधारिणी-
मात्मानं भट्टिति निष्पाद्य मन्त्रं जपेत् ॐ ह्वौँ [चौँ]
हुँ फट् ।

॥ इत्येकजटासाधनम् ॥

127.

ॐ आः हुँ ॐ^३ वज्रयोगिनि प्रतीच्छेमं बलिं ह्वौँ हुँ
हहहह^४ हं हः फट् मम शान्तिं कुरु स्वाहा, ॐ आः
अरस्ति होः^५ इत्यादौनुच्चारयेत् ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि द्विभुजैकजटासाधनम् ।

पिङ्गोर्धैकजटां देवीं कर्चिकरोटधारिकाम् ॥

^१ A ता[का]र० ।

^२ A नौलज्जौ० ।

^३ A omits.

^४ AC ०हैः, N ०हैः ।

^५ N अरस्ते, AC अरस्ति ।

^६ A होमि० ।

^७ ANC ०दिसुच्चा० ।

तथा चतुर्भुजां देवीं कल्पोक्तां च ब्रवीम्यहम् ।
 शर॑शङ्खधरां सब्ये वामे चापकरोटकाम् ॥

तथा चाष्टभुजायास्तु वक्ष्यामि क्रमसंगतम् ।
 सब्ये खड्गशरं^१ वज्रं कर्चिकां च तथैव च ॥

चापोत्पलं परशुं च वामे करोटधारिकाम् ।
 कृष्णवर्णा मताः सर्वा व्याघ्रचर्मावृताः कटौ^२ ॥

एकवक्त्राः चिनेचाश्च पिङ्गोर्ङ्गेशमूर्द्धजाः ॥

खर्वा लम्बोदरा रौद्राः प्रत्यालौढपदस्थिताः ॥

सरोषकरालं वक्त्रा मुण्डमालाप्रलम्बिताः^३ ॥

कुणपस्था महा॒भौमा मौलावक्षेभ्यभूषिताः ।
 नवयौवनसम्पन्ना धोराद्वहासभास्वराः ॥

टाँकारबीजसमूताः सद्यः प्रत्ययकारिकाः ।
 विश्वपदोपरि स्त्र्यर्थं चिन्तनीयाः प्रयत्नतः ॥

हौं चौं हुँ फट् ।

^१ निरंशुमालिकां ध्यात्वा खड्गस्थाने विचक्षणः ।
 पूर्वोक्तं यथाक्रमेण संजपेत् मन्त्रमुत्तमम् ॥

भावनाबलनिष्पत्तौ भवेद् योगी महाकविः ।
 लभते मञ्जुवाणौ तु लक्ष्मन्त्वस्य जापतः ॥

^१ Ba खड्ग० ।

^२ ABa सब्ये, N मध्ये ।

^३ A ऽशरं ।

^४ AC चापशूल० ।

^५ कटिं in all MSS.

^६ A सरोषाकार० ।

^७ AC ऽबलान्विताः, N ऽवलम्बिताः ।

^८ ANC चाँ ।

^९ A मदा ।

^{१०} ANC चाँ ।

^{१०} Ba omits निरंशु 0 जापतः ।

तारायाः साधनं कृत्वा पुण्यमासादितं मया ।
तेनैव प्राणिनः सर्वे भवन्तु तारिणौसमाः ॥

॥ एकजटासाधनं समाप्तम् ।
। आर्यनागार्जुनपादैः भोटेषु उद्घृतमिति ॥

128.

^३नमः शुक्लैकजटायै ।

पद्मावस्थितपद्मभाजनवरे हुँकारजाता सिता
साध्यालौढपदस्थिता गुरुकुचा संरक्तचक्षुर्दया ।
सत्पिङ्गैकजटा निरंशुसहिता सव्येक्ष्मालाधरा
वामे नौलपयोजकोरकधरा देवी सदा पातु वः ॥
भौमाष्टनागसहिता करुणावशेन
पूर्णातिलोलरसना भयकारिहासा ।
चित्तेशशोभितशिरा मृगशचुचर्म-
वस्त्रा भवस्य^४ च निहन्तु तमांसि तारा ॥
श्रीमद्दद्यवज्जस्य गुरोर्नत्वा पदाम्बुजम् ।
श्रीमल्लित^५ गुप्तेन तारासाधनमुच्यते ॥

^१ ANC तेन प्राणिजनाः ।

^२ This part of the Colophon is not to be found in ACBa.

^३ This *Sādhana* is found only in B, see Fol. 82 ff.

^४ MS वभस्य ।

^५ MS ०गुप्तेन ।

प्रथमं तावन्नन्वौ वृत्तमुखशौचादिकः सुविष्टरोपविष्टः सुरभिकुसुमनिकरावकीर्णे प्रदेशे विभवानुरूपतः पूजां विधाय स्वहृदये शुक्लवर्णं हुँकारं पश्येत् । हुँकारादात्मनो रोमविवरेण मुखादिद्वारेण पञ्चाकारान् रश्मीन् निश्चरतश्चिन्तयेत् । तैश्च रश्मिभिरनन्तापर्यन्तगङ्गानदौ-वालुकासमालोकधातवोऽवभासिताः । ततोऽकनिष्ठभुवनस्थिता भगवतौ वश्यमाणवर्णादिसहिता कोऽपि सत्त्वो मामध्येषयति तमधिष्ठामि इत्युक्ता भट्टिति पुरतोऽवस्थिता चिन्तयितव्या पश्चात् । तत एवं हुँकारान्नानामुष्यधूपगन्धमाल्यादीनि निश्चार्य ततो मैत्रैकरुणामुदितो-पेक्षापापदेशनामुख्यानुमोदनामुख्यपरिणामनाचिशरणगमनादिकं कुर्यात् । ॐ वज्रपुष्पे ॐ आः हुँ इत्यनेन मन्त्रितं पुष्पं एवं नामचिह्नितमन्त्रेण धूपादीन्यपि दद्यात् । तत आमित्यक्षरमुच्चारयेत् । आद्यनुत्पन्नाः सर्वधर्मा इत्युक्ता सर्वस्वभावशून्यं भावयेत् । मन्त्रमुच्चारयेत् ॐ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहम्, ॐ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् ।

ततः प्रणिधिसामर्थ्यात् अँकारपरिणतं शुक्लवर्णं पद्मं तन्मध्ये टाँकारेण करोटकं चन्द्रकान्तिमणिप्रभं सूधिरपरिपूर्णं तत्र मध्ये हुँकारं पञ्चरश्मिकं पञ्चात्मकं सुन्दरं शुक्लं तत्परिणतां नौलोत्पलकलिकां हुँकाराधिष्ठितां पश्येत् । सर्वमेकत्र परिणयात्मानं भगवतौरूपं विभावयेत् शुक्लां द्विभुजामेकाननां दक्षिणे निरंशुकाक्षमालाधरां वामे नौलोत्पलकलिकां विभ्रतीं अतिपिङ्ग्लकजटां व्याप्त-ब्रह्माण्डखण्डां क्रूरनागाभरणभूषिताम् ; शिरोवेष्टनं

कर्कोटको नौलः, कण्ठा(वा)भरणं तक्षको रक्तः, नन्दोपनन्दौ
कर्णकुण्डलौ पौतौ, ब्रह्मसूत्रं अनन्तो सितः, कटिसूत्रं
वासुकी शुलः, दक्षिणभुजे वलयं कुलिकः पारावतवर्णः,
इतरभुजे वलयं शङ्खपालो धवलः, नूपुरौ पद्ममहापद्मौ
रक्तौ; हारनूपुरकेयूरकिङ्गणीमेखलादिमण्डितां शबोपरि
प्रत्यालोढपदस्थितां अत्यन्तभौमरूपां ईषद्वंशाललज्जाह्वां
श्रीमद्विष्णोभ्यालङ्कृतमुकुटां महामैत्रीकरणाविष्टमानसाम् ।
ततः स्वहृदये शुलहुँकारं तदश्याकष्टज्ञानमण्डलं पश्येत् ।
पश्चात् जः हुँ वँ होः इत्यनेन क्रमेणाक्षयं प्रवेश्य बद्धा
तोषयेत् । ततो नौरक्षीरवत् ज्ञानसत्त्वसमरसं भावयेत् ।

ततो भट्टारिकाहृदये कमलोपरि चन्द्रे ह्रौँकारं शुद्ध-
स्फटिकसंकाशं रश्मिकोटिशतसहस्रं (रश्मीन्) निश्चरन्तं
पश्येत् । भावनातः खिन्नो मन्त्रं जपेत् । पुनर्मन्त्रमहा-
सामर्थ्यमण्डलं न द्रुतं न विलम्बितं नास्पष्टं न माचाहीनं
मनसाभिलिख्यम् । तचायं मन्त्रोऽकारः—सप्तमस्य चतुर्थं
वह्निसंयुक्तं ईकारभेदितं अर्द्धेन्दुविन्दुभूषितं इत्यं जपेत् ।
नाभिमध्ये अष्टदलकमलं तदुपरि चन्द्रे देवीप्रमानं
ह्रौँकारं जिह्वोपरि अकारेण चन्द्रमण्डलं तदुपरि ह्रौँ-
कारं पश्येत् । अक्षसूत्रगुलिकं च ह्रौँकारेण ग्रन्थिकाः
ताश्चाविच्छिन्नं मुखान्तिःस्त्वय नाभिमार्गेण प्रविशन्ति च
स्वमुखान्तिर्गच्छन्ति चिन्तयेत् । एकाक्षरोऽयं मन्त्रराज-
श्चिन्नामणिकल्पः पापव्याधिनाशनो विशेषेण जगद्विष्णोभ्य-
बुद्धभाषितं मन्त्रमावर्तयेत् । दृढमतिः एवं मन्त्रं जपेत् ।
लक्ष्मजापेन महाकर्विर्भवति श्रुतिधरो वाग्मी च, वज्रवाणीं
च लभते । महाधनो दीर्घायुः सर्व[शास्त्रवि]शारदो

गरुडेश्वर इव चिभुवनं निर्विषं करोति । शौघ्रं च बोधि-
मभिसम्भोत्स्यते नास्ति अच सन्देहः । ॐ आः ह्लौँ हुँ हँ
हः अयं मन्त्रराजो बुद्धत्वं ददाति किं पुनरन्याः सिद्धयः ।
ॐ आः ह्लौँ हुँ घातय घातय सर्वदुष्टान् हुँ फट् स्वाहा
इमं बलिं दद्यात् सर्वमारविनाशनम् ।

॥ शुक्रैकजटासाधनं समाप्तम् ।
। अतिरियं ललितगुप्तपादानाम् ॥

129.

१ नमस्चन्द्रायै ।

नत्वा ^१सम्यग् जिनांस्तांश्च चुन्दा^२देवौं महर्द्धिकाम् ।

तस्या आराधनं वश्ये संक्षेपात् क्षिप्रसाधनम् ॥

प्रथमं तावन्मन्त्रौ स्वहृदौन्दुमध्ये बौजं ठृतीयवर्गाद्यां
प्रथमपञ्चमेन पूरितं अर्द्धेन्दुविन्दुभूषितं शरञ्चन्द्रांशु-
मालिनं सर्वबुद्धैरधिःष्ठितं दिव्यं ततो रश्मिभिर्निष्पन्नां
भगवतौं गुरुसंबुद्धादौंश्च द्वाष्टमिवन्द्यानेन मन्त्रेण पूजयेत् ।
ॐ वज्रधूपे हुँ, ॐ वज्रपुष्पे हुँ, ॐ वज्रदीपे हुँ, ॐ
वज्रगन्धे हुँ, ॐ वज्रनैवेद्ये हुँ । ततो—

^१ This *Namaskara* is absent in N. A omits नमः
.....पूरितं । चुन्दा is uniformly spelt as चुण्डा in Ba.

^२ N सर्वात् जि०, Ab सर्वात् जिनानां ।

^३ NC चुन्दां ।

^४ A ०तिष्ठितं ।

^५ Ba ०मध्यबौजं ।

रत्नचयं मे शरणं सर्वं प्रतिदिशाम्यधम् ।

अनुमोदे^१ जगत्पुण्यं बुद्धबोधौ दधे मनः ॥

इत्यादि पठेत् । ततः^२ णिधिपूर्वकं प्र सर्वधर्मनैरात्म्यं
भावयेदनेन मन्त्रेण ॐ श्रून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् ।
ततो^३ —

बीजं मायोपमाकारं^४ चैधातुकमशेषतः ।

ॐ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहम् । ततः
पूर्वोक्तबीजनिष्ठं नश्रीचुन्दा^५ देवीरूपेणात्मानं भावयेत्
शरच्चन्द्राभां चतुर्भुजां दक्षिणेन वरदां वामे पुस्तकाङ्क्षित-
पद्मधरां करद्वये पाचधरां सर्वांखंडारभूषितां पद्मचन्द्रा-
सनस्थां भावयेत्, पश्चात् मुद्रां बन्धयेत् । हृदूर्णांकण्ठ-
मूर्द्धसु रक्षां द्वात्वा जपं कुर्यात् । तचेयं मुद्रा, हस्तद्वयेन
अज्जलिं द्वात्वा तर्जनीदयं^६ मध्यमामध्ये कुण्डलाकारेण
लभ्य^७ अनुष्टौ पार्श्वतः । इयं चुन्दाया मुद्रा, मन्त्रश्चायम्—
ॐ चले चुले^{१०} चुन्दे स्वाहा ।

॥ चुन्दासाधनं समाप्तम् ॥

^१ AC ०मोद्य ।

^२ ANC Ba तत्पणिधिं ।

^३ Ab adds विचिन्त्य ।

^४ ANC adds विचिन्त्य ।

^५ ANC ०ज्ञा० ।

^६ चुन्दा is differently spelt as चुन्ना, चून्ना, चुण्डा in different MSS.

^७ ०रूपेण ० found only in Ab.

^८ Ab मध्यकु० ।

९ AC पद्मं ।

^{१०} चुले omitted in Ab only.

130.

प्रथमं हृदि चन्द्रे शुक्लचँकारबौजं हृष्टा तद्रश्मिभिर्बृद्धा-
दैनभिपूज्य प्रणम्य संस्तुत्य च पापदेशनादिसप्तविधा-
नुत्तरपूजानन्तरं चिशरणगाथां पठित्वा श्लमयित्वा चतु-
ब्रह्मविहारान् विभाव्य शून्यतां ध्यायात् । ततो विश्वदल-
पद्मचन्द्रे पुनः निजबौजं ध्यात्वा तत्परिणामेनार्थचुन्दं
शरचन्द्राभामेकमुखां चतुर्भुजां वरददक्षिणभुजां पुस्तका-
ङ्कितपद्मवामभुजां पाचधारिशेषभुजदयां नानाभरण-
विभूषितां वज्रसत्त्वमुकुटां अनेकसत्त्वार्थकारिस्फुरदि-
ग्रहां आत्मानं अटिति निष्पाद्य निजबौजं च हृदि
विचिन्त्य मुद्रां चिषु स्थानेषु न्यसेत् । हस्तदयेनाञ्जलिं
क्षत्वा तर्जन्योर्मध्ये कुण्डलाकारेण लभ्ममङ्गुष्ठदयं पार्श्वतो
विदध्यात् । मन्त्रः ऊँ चले चुले चुन्दे स्वाहा ।

॥ इति चुन्दासाधनम् ॥

¹ A ०भासामेक० ।

² A ०कङ्गुत० ।

³ C ०वङ्गुष्ठ० ।

131.

नमचुन्दायै ।

प्रथमं हृदैन्दुमध्यस्थं चूंबौजविनिर्गतविचित्रप्रिमभि-
 निष्पन्नान् गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् द्वष्टा^१ पुरतः पूजादिकं
 कुर्यात् ऊँ वज्रपुष्पे हुँ इत्यादिमन्त्रैः । ततः चिशरण-
 गाथामुच्चारयेत् । तदनन्तरं शून्यतां विभाव्य ऊँ शून्यता-
 ज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमित्युच्चारयेत् । ततश्चुँनिष्पन्नां
 चुन्दां शरच्चन्द्रप्रभां चतुर्भुजां सर्वालङ्कारभूषितां दक्षिणे
 वरदां वामे पुस्तकपद्मधरां शेषभुजाभ्यां पात्रधरां पद्म-
 चन्द्रे सत्त्वपर्यङ्कासौनां भावयेत् । पश्चान्मुद्रया हृदूर्णा-
 करण्ठं मूर्धसु संस्पृश्य रक्षां क्षत्वा जपं कुर्यात् ऊँ चले चुले
 चुन्दे स्वाहा । तत्रेयं मुद्रा— हस्तादयेनाज्जलिं क्षत्वा
 तर्जन्योर्मध्ययोर्मध्ये कुण्डलाकारेण लग्नावङ्गुष्ठौ पार्श्वतः
 स्थितौ ।

॥ इति चुन्दासाधनम् ॥

१ A चून्वौज०, B चुंविनि० ।

२ AC पुनः ।

३ ANC तत्र चुँ० ।

४ ACN ०मूर्द्धं सुसं० ।

132.

नमो 'मारीचै ।

पूर्वोक्तविधिना पँकारजविश्वपद्मोपरि चन्द्रे सितमाँ-
 कारजां मारीचौं श्वेतां पञ्चमुखौं दशभुजां चतुश्चरणां
 भृष्टिव्यात्मानं चिन्तयेत् । तत्र प्रधानमुखं श्वेतं दक्षिणं
 क्षणं वामं वाराहं रक्तं पश्चान्मुखं हरितं मस्तकोपरि मुखं
 पौतं नानारत्नविरचितं चिशिखालङ्कृतजटामुकुटौं दक्षिण-
 पञ्चमुजेषु सूर्यमण्डलवज्रं शरञ्चञ्जुशस्त्रौहस्तां वाम-
 पञ्चमुजेषु चन्द्रमण्डलचापाशेकपञ्चवसपाशतर्जनीहृत्त-
 हस्तां विविधालङ्कारधरां कुमारौं नवयौवनां सित-
 कञ्चुकोत्तरीयां चैत्यगर्भस्थां सप्तशूकररथाहृढां विशिखन्द-
 शङ्करब्रह्माक्रान्तचतुश्चरणाम् । तद्रथमध्यावस्थितं मकर-
 समाक्रान्ताऽन्यतमा भगवतौ क्षणा शूकरमुखौ वज्र-
 तर्जनीधरदक्षिणवामकरा ; दक्षिणदिशि त्रपरा भगवतौ
 रक्ता शूकरमुखौ चतुर्भुजा अञ्जुशस्त्रौधरदक्षिणहस्तदया
 सपाशतर्जनीहृत्तवधरवामहस्तदया दिव्यालङ्कारधरा चेति ;
 वामदिश्यपरा भट्टारिका रक्ता शूकरमुखौ आकर्ण-
 पूरितचापशरा^१ वज्राशेकपञ्चवधारि^२ शेषदक्षिणवामभुजा
 विचित्राभरणा चेति । रथवाहकशूकररथामध आदि-
 त्यादिनवं ग्रहा नानेत्युप^३ द्ववरोगसञ्जुलाश्च मनुष्यरूपे-
 णाधःपतिताश्चिन्तनौयाः । ततो हृचन्द्रस्थितमाँबौज-

^१ मारीचौ is also spelt as मारिचि, मारिचौ and मारीचि ।

^२ Ba °धानेन ।

^३ ANC Ba °रत्नचित्र० ।

^४ AB °नौलवज्र० ।

^५ °कमल० in A.

^६ B °चापधरा० ।

^७ °शेष० found in Ba only.

^८ आदिनव० in A.

^९ A नान्यं त्यूप०, N नानामृत्यूप० ।

रश्मिभिस्तथागतानानीयाभिषेकं गृहीत्वा वैरोचनमुद्रिता
भवति । ततो हृदौजादेवाक्षस्त्रियाकारेण मन्त्राक्षराणि
निश्चार्यं मुखान्नाभौ नामेभुखे मुखात् पुनरपि^१ नाभावि-
त्यादिकचक्रभ्रमणक्रमेण मन्त्रं मावर्त्तयेत् । तचायं मन्त्रः-
ॐ मारीचै माँ हुँ हुँ फट् फट् स्वाहा । स्वौजाधिष्ठितं
च सर्वभोजनादिकमनुष्टेयम् । खेदे^२ च शताक्षरमन्त्र-
मुच्चार्यं यथासुखं विहरेदिति ।

॥ कल्योक्तदशभुजसितमारीचौसाधनम् ॥

133.

नमो मारीचै ।

अथ श्रव्यताभावनानन्तरं चन्द्रे पौत्रमाँभवाशोक-
स्तवकं तदुपरि माँ तत्परिणता पौत्रा दिभुजैकमुखौ वैरो-
चनसनाथरत्नमुकुटिनौ कनकनिभ्रूकरपृष्ठविश्वपद्मचन्द्रे
सल्लौलमूर्द्धस्थिता अशोकदक्षशाखावलभवामकरा वरद-
दक्षिणकरा हारादिभूषिताङ्गौ नवयौवनकाम्या चेति ।
इत्यमेनां ध्यात्वा हृदि माँ बौजस्फारितरश्मिसनाथ-
शूकरनिकरैर्दृष्टान्^३ समर्द्यं सत्त्वार्थमनेकविधं च विधाय
ॐ मारीचै^४ माँ स्वाहा इति मन्त्रं^५ जपेत् ।

॥ इति अशोककान्तामारीच्याः^६ साधनम् ॥

^१ ANC मुखादनेनापि ।

^२ ANC ०भ्रमणमन्त्र० ।

^३ One फट् is dropped in ANC.

^४ A खेदेन ।

^५ कल्योक्तसित० in B.

^६ A निबौज० ।

^७ A ०स्फूरित०, B ०स्फूरित० ।

^८ AC समर्च्च, N समर्थ ।

^९ A मारिचि । ^{१०} AC लपयेत् ।

^{११} Ba ०मारीचि० ।

134.

नमो मारीचै ।

१ निरुत्तरसुखासङ्गप्रज्ञापारज्ञतान् गुरुन् ।

प्रणम्य कल्पं मारीच्याः साधनं लिख्यतेऽधुना ॥

तचादौ तावद् योगी सकलजगदभ्युद्धरणाध्याशयः ॐ
 फडिति^२ मन्त्रेण हृत्कण्ठोर्णमूर्द्धसु क्रोधमुष्टिं दक्षा ॐ
 मारीचै^३ विद्मा^४ नुत्सारय हुँ फडित्यनेन च विद्मान् विमर्द्य
 स्वहृदये^५ आँकारपरिणतस्त्वर्यं पौतमाँकारं ध्यात्वा तद्वि-
 निर्गतरश्मिनिवहैराकाशे संमाक्ष्य भगवतौमयतः^६
 स्थापयेत् गौरौ^७ चिमुखां चिनेचामष्टमुजां रक्तदक्षिण-
 मुखां नौलविकृतवामवाराहमुखां वज्राङ्कुशशरस्त्वौधारि-
 दक्षिणचतुष्करां अशोकपस्त्रवचापस्त्रतर्ज्ञनौधरवामचतु-
 ष्करां वैरोचनमुकुटिनौ^{१०} नानाभरणवतौ चैत्यगर्भस्थितां
 रक्ताम्बरकच्चुकोत्तरीयां सप्तश्वकर^{११} रथारुढां प्रत्यालौढपदां
 यंकारजवायुमण्डले हुँकारजचन्द्रस्त्वर्यग्राहिमहोग्राहु-
 समधिष्ठितरथमध्ये देवौचतुष्ट्यपरिदृताम्; तच^{१२} पूर्व-
 दिशि वर्तालौ^{१३} रक्तां वराहमुखौ चतुर्भुजां स्त्रचक्रुशधारि-
 दक्षिणहस्तां पाशाशोकधारिवामहस्तां रक्तकच्चुकां चेति,
 तथा दक्षिणे वदालौं पौतां अशोकपस्त्रव^{१४} स्त्रचौवाम-

१ Ab निरन्तर० ।

२ ANC कल्पं ।

३ A फटिति० ।

४ N मारीचि ।

५ Ba ०नुच्छारय ।

६ A आकार०, N तांका ।

७ A ०काराशेष० ।

८ A ०मन्त्रतः ।

९ Ab सुवर्णगौरा० ।

१० ANCAB ०मुकुटौ० ।

११ Ba ०रथाभिं० ।

१२ A नेत्रं ।

१३ A वर्तारिं, Ab वेतालौ० ।

१४ ०पस्त्रव० is found only in Ab.

दक्षिणभुजां वज्रपाशदक्षिणवामकरां कुमारीरूपिणौ
नवयौवनालङ्कारवतीम्, तथा पश्चिमे वरालौं शुक्रां वज-
स्तुचौवहक्षिणैभुजां पाशाशोकधरवामकरां^१ प्रत्यालौढपदां
सुरूपिणौं चेति, तथोत्तरदिग्भागे वराहमुखौं रक्तां
चिनयनां चतुर्भुजां वज्रशरवहक्षिणैकरां चापाशोकधर-
वामकरां दिव्यरूपिणैम्; ध्यात्वा पूजाप्रणामस्तुतिपाप-
देशनापुण्यानुमोदनापरिणामनायाचनाचिशरणगमन-
बोधिचित्तोत्पादमार्गश्रयणादिकं ध्यात्वा चतुर्ब्रह्मविहारांश्च^२
भावयित्वा ॐ^३ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमिति
शून्यतासमाधिमालम्बयेत् ।

ततः स्तर्यमण्डले ॐकारजं वैरोचनं सिंहासनस्थं शुक्रं
जटामुकुटधरं^४ बोधज्ञौमुद्राधरं^५ शान्तं सर्वालङ्कारभूषितं
तस्य हृदि चन्द्रे पञ्चविंशत्यक्षरपरिवारमाँकारबौजपरि-
निष्पन्नाशोकपङ्गवं तदुपरि चन्द्रे माँबीजं एतत्सर्व-
परिणामेन यथोक्तवर्णभुजादिलक्षणं मारीचौरूपमात्मानं
भटिति ध्यात्वा ॐ^६ मारीच्यै वर्तालि^७ वदालि वरालि
वराहमुखि आकर्षय जः स्वाहेत्यनेन वर्तालौं पूर्वस्यां
दिशि न्यसेत् । तथा ॐ^८ मारीच्यै वर्तालि वदालि
वरालि वराहमुखि सर्वदुष्प्रदुष्टानां मुखं बन्ध बन्ध
हुँ स्वाहेत्यनेन^९ दक्षिणस्थां वदालौम् । तथा ॐ^{१०}
मारीच्यै वर्तालि वदालि वराहमुखि सर्वदुष्ट-

^१ ANC ०दक्षिणवाम० ।

^२ प्रत्यालौढपदां..... वामकरां omitted in A.

^३ NCB ०प्रदक्षिण० ।

^४ A ०विहारी शूण्यं ।

^५ AC बोधश्री, N बोधग्री, Ba बोधं श्री ।

^६ A सुदं, B सुदां ।

^७ Aa वेत्तालि, B वत्तालि ।

^८ ANCB स्वाहेति ।

^९ A बला० ।

प्रदुषानां मुखं स्तम्भय वँ स्वाहेति पश्चिमायां वरालौम् ।
तथा ऊँ मारीचै वर्तालि वदालि वरालि वराहमुखि
सर्वसत्त्वान् वशमानय होः स्वाहेत्यनेन चोत्तरस्यां वराह-
मुखौं चेति । ऊँ मारीचै माँ हुँ हुँ फट् फट् स्वाहेति
भावनानन्तरं मन्त्रजापः । एवं सन्ध्याचयमधिष्ठाय देवता-
योगेन विहर्त्तव्यमिति ।

॥ कल्पोक्तमारीचौसाधनं समाप्तम् ॥

135.

नमो मारीचै ।

प्रथमं तावत् स्वहृदि चन्द्रे शुक्लमाँकाररश्मिसमाकृष्टां
भगवतौं नानोपहारेणाभिपूज्य पापदेशनादिकं च
क्षत्वा चतुर्ब्रह्मविहारान् भावयेत् । ऊँ शून्यताज्ञानवज्ज-
स्तम्भावात्मकोऽहमित्युच्चार्थं पँकारजविश्वपद्मोपरि चन्द्र-
मण्डले पुनरपि सितमाँकारपरिणतां मारीचौं कुन्देन्दु-
सन्निभां पञ्चमुखौं दशभुजां चतुश्चरणां भटित्यात्मानं
चिन्तयेत् । तच प्रधानमुखं शरीरवर्णं दक्षिणमुखं
क्षणां वाममुखं वाराहं रक्तं पश्चान्मुखं ^१हरितं मस्तकोपरि
मुखं पौतं नानारत्नविचिचिचिशिखजटामुकुटिनौ दक्षिण-
पञ्चभुजेषु त्र्यमण्डलनौलवज्जराङ्कुशत्वचिह्नस्तां वाम-
पञ्चभुजेषु चन्द्रमण्डलचापाशोकपञ्जवसपाशं तर्जनौस्त्र-
वं

^१ NCAb ०दुषानां । A omits सर्वदुषां.....वराहमुखि ।

^२ Ab omit.

^३ A नामोपहरैरभिं ।

^४ AN ०मण्डलवच्च ।

^५ Ab omit.

^६ A हरितचर्णं ।

^७ AC ०तर्जनौहस्तां ।

हस्तां विविधरत्नविरचितकुण्डलकेयूरचूडाकिङ्गिणी^१ वस्त्र-
भूषितशरीरां नवयौवनां सितकच्चुकोत्तरीयां चैत्यगर्भस्थां
सप्तशूकररथारूढां विष्णवन्दशङ्करब्रह्माक्रान्तचतुश्चरणाम् ।
तस्याश्च रथमध्ये स्थितमकरसमाक्रान्ताऽन्यतमा भगवतौ
सा च कृष्णा शूकरमुखी वज्रतर्जनीदक्षिणवामभुजा,
दक्षिणदिशि अपरा भगवतौ सा च रक्ता शूकरमुखी
चतुर्मुजा अङ्गुशस्त्रचिदक्षिणदयहस्ता सपाश्तर्जनीस्त्रव-
वामदद्यहस्ता दिव्यालङ्कारभूषिता चेति, वामदिश्यपरा^२
भट्टारिका सापि च रक्तवर्णा शूकरमुखी आकर्णपूरित-
चापशरवज्राशेकपञ्चवदक्षिणवामभुजा विचित्रवस्त्रा-
भरणा चेति, रथवाहकशूकराणामध आदित्यादिनवयहा
नानामृत्युपद्रवरोगसङ्कुलाश्च पतिता मनुष्यरूपेण सन्ति ।
एवंरूपां भगवतौ ध्यात्वा हृच्छन्दे माँकारविनिर्गतरप्सिम-
भिस्तथागतानानीयाभिषेकं गृह्णीत्वा शिरसि वैरोचने-
नाङ्गयेत् । ततो हृदौजादेवाक्षस्त्रवाकारेण मन्त्राक्षरा-
न्त्रिशार्थं मुखान्नाभौ नाभेर्मुखे मुखात्^३ पुनरपि नाभा-
वित्यादिकचक्रभ्रमणक्रमेण^४ मन्त्रमावर्तयन् चिकोटितथां
मनसि कुर्यादिति । तचायं मन्त्रः— उँ मारीच्यै माँ हुँ
फट् स्वाहा । स्वबौजाधिष्ठितं च सर्वं भोजनादिकमनु-
ष्टेयम् । खेदे च शताक्षरमन्त्रमुचार्यं यथासुखं विहरेदिति ।

॥ कल्पोक्तविधिना सितमारौचौसाधनं समाप्तम् ॥

^१ A ०केयूरकाच्चित् ।

^२ AC स्थितकमले सर्वाक्रान्ता० ।

^३ A वामदिशे भट्टा० ।

^४ A ०चित्राभ० ।

^५ AN omit.

^६ A omits ०क्रमेणा० ।

136.

नमो मारौचै ।

ॐ आः ह्रौ^१ स्वाहा इति शिरोललाटकण्ठहृदयजानु-
दयेषु आत्मनो विभाव्य ॐकारात् सर्वं पूर्ववत् शुद्धि-
पाठपर्यन्तं^२ विधिं विधाय ॐकारेण निष्पन्नां च वज्र-
धात्वीश्वरौ मारौचौ द्वादशभुजां रक्तां षण्मुखौ लम्बोदरां
ज्वलतिपङ्क्षोऽर्द्धकेशां कपालमालिनौ सर्वं मणितमेखलां
व्याघ्रचर्माम्बरधरां^३ चरणयुग्निपतितानेकविघ्नसन्ततिं
चैत्यगर्भस्त्वर्थमण्डले प्रत्यालौढस्थितां वैरोचनसनाथां
नानावराहाकृष्णमाणरथां^४ रक्तकृष्णहरितपौतसितप्रथ-
मादिपञ्चमुखौ ऊर्द्धकृष्णवराहैकमुखौ दक्षिणे खड्गमुष्ल-
शर अङ्गुशएकस्तुचिकवज्रपरशून् वामे सपाशतर्जनीकपाल-
अशोकपञ्चवत्रद्विशिरश्चापचिश्वलानि धारयन्तौ चिनेचां
ललच्छिदां करालवदनामतिभयानकाकारां चिन्तयेत् ।
रथमध्ये द्विभुजां तर्जनीअशोकपञ्चवहस्तां रथवाहिकां
प्रत्यालौढासनां भौषणां चिन्तयेत् । स्फुरणादिकपूर्वकं
स्तम्भयन्^५ मोहयन् धातयन् दुष्टसच्चान्^६ ॐ वज्रधात्वीश्वरि
सर्वदुष्टसच्चान्^७ हन हन दह दह पच पच ॐ मारौचै
^{१०} हुँ फट् स्वाहेति मन्त्रं जपेत् ।

॥ वज्रधात्वीश्वरौमारौचौ"साधनम् ॥

१ B झौ, Ab झौः।

२ A पाठयन्तं ।

३ ANC ज्वलतिपङ्क्षो, B ज्वलतिपङ्क्षो ।

४ Ab समय० ।

५ Ab ओवरां ।

६ Ab रक्तहरितकृष्ण० ।

७ B ओकारां ।

८ A मोहयेत् । B omits.

९ ANC हर हर ।

१० ANC Ab ऊँ ऊँ ।

११ B रक्तमारौचिसाधनं, A ओमारौचाः साधनं, Ab मारौचौसाधनं ।

137.

प्रथमं तावन्मन्त्रौ सुखासनोपविष्टो वामक्रोधमुष्टिना
हृदूर्णांकण्ठमूर्द्धम्² ॐ फट् इति मन्त्रेण संस्पृश्य दक्षिण-
क्रोधमुष्टिमुच्चार्यं निर्विघ्नं चिन्तयेत् । ततो मुखशौचादिकं
क्षत्वा पुनरुपविश्य स्वहृदये राचिदिनभेदेन³ अकारा-
कारनिष्ठन्नौ शशिस्त्रयौ⁴ हृष्टा तदुपरि पौतं ॐकारं
विभाव्य तद्रश्मनिष्ठनां भगवतौमयतो हृष्टा यथालभ्य-
पुष्पादिभिः सम्पूज्य तदयतः पापदेशनादिकं क्षत्वा सकलं
शून्यं विभावयेत् । तत ॐ स्वभावशुद्धोऽहमित्युच्चार्यं तदाँकारपरिणतमष्टारचक्रं
तन्मध्यस्थितमोँकारं परिणम्यात्मा⁵ नं वैरोचनरूपं पौतवर्णं
जटामुकुटधरं रक्ताम्बरं⁶ शान्तं पद्मगर्भसिंहासने वज्र-
पर्यङ्कस्थं सर्वाभरणभूषितं बोध्यङ्गौ⁷ बद्धमुद्रकं ध्यायात् ।
तस्य हृदये चन्द्रस्थमाँकारपरिणतं अशोकपुष्पं तदुपरि
माँकारं तद्रश्मौन् निश्चार्यं सकलसत्त्वार्थं क्षत्वा तचैवा⁸ नौय
प्रवेशयेत् । ततोऽयत आकारपरिणतं स्त्र्यमण्डले माँका-
रजां⁹ भगवतौमष्टभुजां रश्ममयौमुपदेशतो¹⁰ ध्यायात् ।
तदनन्तरं ॐ मामिति मन्त्र¹¹ मुच्चारयन्नात्मानं चैत्यगर्भस्थां
सप्तशूकररथारुढां मारीचौ विभावयेत् । रथस्याधस्ताद्
यँकारजवायुमण्डले हँकारनिर्मितो राहुः । तत्र भगवतौ

¹ A ०क्रोड०

² Ab ०मूर्द्धस्त्रं

³ AB ०न्दिवस्य भेदेन, NC ०न्दिवभेदेन ।

⁴ A श्ररौरसूर्यं ।

⁵ Ab ०यतमात्मा० ।

⁶ NC ०ब्रह्मधरं ।

⁷ A वायौ०, NC बोध्यायौ० ।

⁸ ANCAb तेनैवा० ।

⁹ Ab ०कारबैजं ।

¹⁰ A देशतौ, NC देशतौ० ।

¹¹ ANC ०मुच्चार्यं चा०, Ab ०मुच्चारयेत् ।

रत्नमुकुटां अष्टभुजां चिनेचां चिमुखां सुपौतां मूलमुखं
 पौतं बन्धूकजवाकुसुमसहशाधरं दक्षिणं रक्तं वर्तुलं वामं
 वाराहं^१ सरोषं नीलं ललज्जिह्वं विक्षत्वदनं भौषणं
 भृकुटीकरालं वामे तर्जनिकापाशं धनुरशोकपङ्कवं सूचं
 च दक्षिणे सूच्यङ्कुशौ शरं वज्रं च नानावलयादिसर्वा-
 भरणभूषितां विचिच्चरक्तकञ्चुकोत्तरीयां प्रत्यालौढस्थां
 चतुर्वैवतीपरिवृतां चिन्तयेत्। पूर्वतो वर्तालौ^५^६ आलौढ-
 स्थितां चतुर्भुजां वराहैकमुखौ रक्तां दक्षिणे सूच्यङ्कुश-
 धरां वामे पाशपङ्कवौ^८, दक्षिणे वदालौ प्रत्यालौढस्थितां
 चतुर्भुजां वराहैकमुखौ पौतवर्णां दक्षिणे सपुष्पाशोक-
 पङ्कवससूच्यङ्कौधरां वामे पाशवज्रधराम्, पश्चिमे^{१०} वरालौ
 आलौढस्थां चतुर्भुजां^{११} पौतवर्णां वराहैकमुखौ दक्षिणे
 वज्रसूचीधरां वामे पाशाशोकपङ्कवधराम्, तथैवोत्तरे
 वराहमुखौ रक्तां उदितादित्यवर्णोज्जलां प्रत्यालौढस्थितां
 चतुर्भुजां दक्षिणे शरवज्रधरां वामे चापाशोकपङ्कवधराम्।
 सर्वा एताश्चैत्यकूटागारस्था नाना^{१२} लङ्घाररत्नमुकुटरक्त-
 कञ्चुकोत्तरीयास्त्रिनेचा^{१३} विचिच्चाभरणा ध्येयाः^{१४}। ततो जः
 हुँ वँ होः ज्ञानसत्त्वप्रवेशे^{१५} मुद्रां बन्धयेत्।

^१ A सर्वं।

^२ A दृतं।

^३ B वामे।

^४ ANCB ०हौ०।

^५ Ab वेतालौ।

^६ C प्रत्यालौढ०, Ab ०लौढस्थां।

^७ A सूर्पा०।

^८ A ०यवौ।

^९ ANAb ०सूच्य०।

^{१०} A omits पश्चिमे...पङ्कवधरां।

^{११} N omits.

^{१२} A नानारत्ना०।

^{१३} A ०त्तरीयास्त्रियाः।

^{१४} A श्वेताः।

^{१५} Ab ०प्रवेशः।

उभौ हस्तौ समौ क्षत्वा अञ्जल्याकारमित्रितौ ।
कुर्याद् विकसितावश्रावुभावज्ञष्टनामितौ ॥
मध्यमाङ्गुलिसमाक्षिष्टौ कुण्डलाकारचिह्नितौ ।
पर्यञ्जेणोपविष्टेन^५ नाभिदेशे तदा^६ न्यसेत् ॥

ततो भावनापूर्वज्ञमं मनं जपेत् ऊँ^७ मारीचै
स्वाहा । न्यूनाधिकं विधिं^८ शताक्षरमन्त्रेण पूरयेत् ऊँ^९
वज्रसत्त्वेत्यादि । विसर्जनकाले तु ऊँ^{१०} मारी^{१०}चै मुरिति
स्वमुद्रां मुच्चेदिति^{११} ।

॥ अष्टमुजपौत^{१२}मारीचीसाधनम् ॥

138.

आडियानमारीचीसाधनं भवति । प्रथमं तावत्
मन्त्रौ^{१३} सहदि आकारपरिणतं स्फृथ्यमण्डलं तस्योपरि
प्रथमस्य चयोदशं बौजमङ्गेन्दुविन्दुभूषितं तथैव सर्वं पाप-
देशनादिकं क्षत्वा तेनैव निष्पन्नं माँकारं तत्सर्वपरिणतां
मारीचौं रक्तवर्णां षण्मुखां द्वादशभुजां प्रथममुखं रक्तं
द्वितीयं क्षणं दृतौयं श्यामं चतुर्थं पौतं पञ्चमं सितं

^१ AC ०मित्रितौ ।

^२ A ०सितागैड० ।

^३ A ०चयमा० ।

^४ A ०वर्त्तला० ।

^५ A ०विष्टा च ।

^६ B तथा ।

^७ A ०तमं, B ०ङ्गमो ।

^८ This Mantra is omitted in Ab.

^९ N ०कविधिं ।

^{१०} A ०चि ।

^{११} N सुदिति ।

^{१२} Ab संक्षिप्त० ।

^{१३} ANC omit मन्त्रौ ।

शिरःस्थितं तदूर्ध्वं वाराहक्षणं षष्ठमुखम्, अशोकचैत्या-
लङ्घतां पौत्रैरोचननाथां लम्बोदरौं कपालमाला-
विभूषितां ऊर्ध्वपिङ्गलकेशां व्याडैर्विभूषितां व्याघ्रचर्म-
निवसनां प्रत्यालौढस्थितां शूकराक्रान्तविद्वां दक्षिणकरै-
र्खं वज्रं मुषलं शरं एकस्त्रुचिंकवज्रं परशुं वामे तर्ज-
निकापाशं कपालं अशोकपङ्गवं ब्रह्मशिरश्चापं चिशूलं
चिनेचां रक्तवर्तुलां दण्डाकरालवदनां रथमध्ये स्थितां
अपरां देवौं दिभुजां तर्जनिकापाशपङ्गवस्थितां भावयेद्
अहमेव भगवतौं । ततो मुद्रां बन्धयेत् ।

वज्राञ्जलिं समाधाय मध्यमेऽथ निकुच्चनात् ।

अङ्गुष्ठद्वयपर्यङ्गकुच्चिताग्राय^{१०} विग्रहाम् ॥

मन्त्रः— ऊँ मारीचै ऊँ माँ हुँ हुँ फट् फट् स्वाहा ।

॥ "दादशसुजरक्तवर्णोद्दियानमारीचीसाधनं समाप्तम् ॥

^१ A °व्यादेवौ० ।

^२ Ba omits शूकरा०.....०करालवदनां । ^३ B शङ्ख ।

^४ All MSS read either °शूक० or °सूक०, which ought to stand for °सूचिक० ।

^५ Ab °शिरं । ^६ A दग्धा० ।

^७ After this N reads केषालं । अशोकपङ्गवं । ब्रह्मशिरः । चापं चिशूलपङ्गवस्थितां । ^८ Ab °तौति० ।

^९ ANC °मोऽथ, Ba °माये० । ^{१०} A °ताभ० ।

^{११} Ab and B read ओडियानमारीचीसाधनं only.

139.

पूर्वोक्तविधानेन पापदेशनानन्तरं श्रून्यतां विभाव्य
विश्वपद्मस्त्वर्थे रक्तमाँकारबौजपरिणतां ओडियानमारौचौं
रक्तवर्णां घण्टमुखां दादशभुजां प्रतिमुखं चिनेचां रक्तक्षणा-
शुल्कहरितपौतदक्षिणावर्त्तपञ्चमुखां ऊर्ज्ज्ञक्षणशूकरमुखां
प्रथमघडदक्षिणभुजेषु यथाक्रमं खज्जचक्रमुपलशरपरशुरक-
स्त्रचिकं वज्राणि वामभुजेषु तर्जनीपाशखडाङ्गकपाल-
अशोकपल्लवब्रह्मशिरशापचिशूलानि चैत्यगर्भस्थामष्ट-
नागेन्द्रभूषणशरीरामूर्धपिङ्गलकेशां दंष्ट्राकरालवदनां
शुष्कं पञ्चमुण्डमालामौलिकां विगलं न्मुण्डमालाप्रल-
म्बितकन्धरां^१ अनेकं रत्नविरचितं रथाधीविचित्रं सप्त-
शूकरराहूढां^२ बहिरष्टं प्रसानपरिवृतां रथमध्यस्थितां
पर्यङ्गनिष्ठां वज्रस्त्रचिअशोकतर्जनीधारिणौ(रौं) रक्त-
वर्णमारौचौं पौतकञ्चुकां^३ नानारत्नाभरणां व्याघ्रचर्म-
वसन^४ भूषितां रक्तप्रभां स्फुरत्पञ्चतथागतां भटिति ध्यात्वा
तद्वृदयस्त्वर्थे माँबौजविनिःसृतरश्मशतसमानौतैरुद्वौधि-
सत्त्वैरभिषेकं गृहीत्वा वैरोचनमुकुटिनौमात्मानं चिन्त-
येत् । ततो निजबौजप्रसाधितयथालव्य^५ समयद्रव्यसेवा-

^१ AC ०सा० ।

^२ B ०ण्ठुखां ।

^३ N ०सचिक० ; others read ०शूक० ।

^५ ABC शुल्क० ।

^४ AC ०गर्भा० ।

^७ AC ०कन्धरां ।

^६ A वज्जल० ।

^९ A रथो०, B रथाबोधि० ।

^८ A व्यक्ते० ।

^{११} ANA ०रथारूढं ।

^{१०} N चित्र० ।

^{१३} A पौत्रं कक्षं ।

^{१२} AC ०रक्त० ।

^{१५} A ०लथ, i.e., ०र्थ० ।

^{१४} AC ०निवसनां ।

पूर्वकं मन्त्रौ तदौजाच्च विनिर्गताक्षस्त्रूचमालाकारेण
हृदयनिर्गत्य^१ नाभौ नाभेः^२ पुनः हृदय इत्यनेन^३ चक्र-
भ्रमण्योगेन मन्त्रं जपेत् ऊँ मारीचै माँ हुँ हुँ फट्
फट् स्वाहा । उत्तरकाल समाध्युप^५ संहारे 'जपत्वा तद्योगे-
नैव यथासुखं विहरेदिति ।

॥ ओडियानं मारीचौ साधनम् ॥

140.

आदौ हृदि स्त्र्यासने हुँकारकिरणैरानीय भगवतौ-
मनेकविधपूजाभिः सम्पूज्य पापहेशनादिकं द्वात्वा
शून्यताभावनानन्तरं विश्ववज्राकारं चेतः^६ संचिन्त्य
तत्परिणामेन वज्रभूमिं वज्रप्राकारादिकं ध्यात्वा तन्मध्ये
श्रीओडियानपौठं^{१०} चिकोणमारकं तन्मध्ये स्त्र्यस्थपञ्च-
स्त्रूचिकवज्रं ऊँकाराधिष्ठितवरटकं तत्परिणामेन बोधि-
चित्तरूपां महाप्रलयानलविस्फुलिङ्गदुर्बिष्ठमटाटू^{११} हासां
समाक्रान्तचतुर्मारां^{१२} प्रत्यालौढपदां द्वादशभुजां षण्मुखौं

^१ A ० यनिर्ग ० ।

^२ A omits.

^३ AC ० दिनेन ।

^४ A ० कारं ।

^५ AC समाधाय ।

^६ A omits जला.....विहरे ० ।

^७ Instead of ओडियान A reads रक्तवर्णद्वादशसुजा० ।

^८ A ० तानन्त० ।

^९ A चिर्भवतः ।

^{१०} A ० ओडियानं पौतं, B ० ओडिं० ।

^{११} A ० मत्ताडाटू०, B ० मट्टू० ।

^{१२} ANC ० मालां ।

चिनेचां रक्तवर्णां प्रथमदक्षिणषड्भुजेषु १ खड्गविश्व-
वज्रएक० स्तुचिकवज्रपरशुशरमुघलान् दधानां वाम-
भुजेषु मतर्जनौपाशिका४ चिशूलशोकपल्लवचापपाश-
ब्रह्मशिरोधारिणौ नरशिरोमालाप्रलम्बित५ सर्वाङ्गावयव-
शोभां व्याघ्रचमोर्त्तरीयवाससं मूलमुखं रक्तं सितकृष्णं
वाममुखदयं पौत्रकृष्णं दक्षिणमुखदयं कृष्णोर्ध्ववाराह६-
मुखं ललज्जिह्वामूर्ध्वज्जलितपिङ्गलकेशां वैरोचनमुकुटिनौ
भुजगाष्टा७ भरणभूषितां निजकिरणैः सर्वतो मारविधं-
सिनौ८ दशदिक्प८ लायमान९ डाकिनीभूतवेताड१० फेल्का११ र-
हाहारव१२ भौघणपरिवेष्टितश्मशानाष्टकमण्डितां श्रीमदो-
द्वि१३ यानमारीचौमात्मानं भटिति निष्पाद्य शिरःकण्ठ-
हृदयेषु उँ आः हुँ सर्वाङ्गेषु फँकारं चिन्तयेत् । ततो
नामेरुपरि विश्वकमले१४ चन्द्रस्त्र्यसम्पुटमध्ये हुँकारात्
मृणालतन्तु१५ स्वभावं विश्ववर्णमक्षरं चिन्तयेत् । उँ वज्र-
सत्त्वेश्वरि१६ सर्वदुष्टान्१७ हन हन दह दह पच पच उँ
मारीचै माँ हुँ हुँ१८ फट् स्वाहा हृदयमन्तः । उँ आः हुँ
भावनामन्तः । उँ वज्रवेतालि१९ हुँ फट् जापमन्तः । उँ

१ B reads ० खड्गाङ्ग० ।

२ N omits ० स्तुचिक० ; other MSS read ० स्तुक० ।

३ B ० लदधा० ।

४ AB ० सौपिका० ।

५ AC ० लालम्बित० ।

६ B ० वराह० ।

७ A ० जनस्या०, NC ० जगस्यगा० ।

८ AC ० दिशि प० ।

९ A ० लापमान० ।

१० AC ० ताल० ।

११ AC ० हत्वा० ।

१२ Ba ० कार० ।

१३ AC ० मन्त्रोभिं०, N ० मन्त्रोभिं० ।

१४ N omits चन्द्र० ।

१५ B ० वर्ण० ।

१६ B ० श्वरी० ।

१७ A हर हर ।

१८ Ba फट् फट् ।

१९ A ० वेतारि, B ० वैतालौ ।

मारौचि ॐ माँ हुँ हुँ फट् द्वितीयजापमन्त्रः । तदनु
 चतुः^१सन्ध्यासु बलिमन्त्रः ॐ^२अलस्ति होः जः हुँ वँ होः ॐ^३
 वज्रडाकिनि समयस्त्वं दृश्यहोः ख ख खाहि खाहि सर्व-
 यश्चराक्षसभूतप्रेतपिशचोन्मादा^४पस्मारडाक^५डाकिन्यादय
 इम^६ बलिं गृह्णथ पिबथ जिग्रथ^७ मातिकमथ महासुख-
 विष्टैङ्गये मम सहाय^८का भवथ^९ हुँ हुँ फट् फट^{१०} स्वाहा ।
 भोजनादिकं च ह्रीःकारेण हुँकारादिना वा^{११} संशोध्या-
 चरेदिति ।

॥^{१२} द्वादशभुजरक्तवर्णादियानस्वाधिष्ठान-
 क्रम^{१३} मारौचौसाधनम् ॥

^१ A चन्द्र० ।

^२ A आचण्डिण्डि, B ओआरस्ति, N आरस्ति, C अरण्डि । The
 Mantra given in Ba is here upheld.

^३ A चुत्यादो ।

^४ ओडाक० is found only in Ba.

^५ Ba इंद० ।

^६ जिग्रथ found only in Ba.

^७ ANC Ba प्रव० ।

^८ A सर्वका ।

^९ Ba भवन्तु ।

^{१०} The second फट् is omitted in B.

^{११} AN Ba च ।

^{१२} B omits द्वादशभुजरक्तवर्ण० ।

^{१३} A ओङ्गम० ।

141.

स्वहृदि विश्वपद्मे चन्द्रोपरि पौतमाँकारं विन्यस्य तथैव
 सर्वं प्रतिभासमाचमात्मानं चाकलय्य उँ^१ स्वभावशुद्धाः
 सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति पठेत् । ततस्तन्माँकारेण
 परिणतमशोकस्तवकं पुनर्माँकारं तत् सर्वं परिणमय्य
 भगवतौं पौतवर्णां द्विभुजां एकमुखां वैरोचनोपशोभित-
 शिरोभागां^२ रत्नमुकुटिनौ देदीष्यमानां कनकवर्णां
 शूकररूपां विश्वपद्मचन्द्रे लौलया स्थितां नवयौवनोऽतां^३
 ऊर्ज्जस्थितां वामकरेणाशोकटक्षशाखाविलम्बां दक्षिणेन
 वरदां हारादिविभूषिताङ्गां श्वेतवस्त्रनिवसनां स्वहृदि
 माँकारादनेकशूकराकाररस्मिस्फुरणेन दुष्टान् निवार-
 यन्तौं विचिन्तयेत् । उँ^४ मारीच्यै स्वाहा । ततो यथावद्
 विसर्ज्य यथासुखं विहरेद् इति । देशन्तरगमने तु अनेन
 मन्त्रेणात्मौयोत्तरीयाच्चलं गृहीत्वा सप्त वारान् परिजप्य
 सहायस्य^५ च वस्त्रान् गृहीत्वा यथावद् ग्रन्थिं क्षत्वा
 गच्छेत् । चौरादिभिर्मुष्ट्यते । प्राप्ते अभिमते देशे
 ग्रन्थिं मोचयेदित्युपदेशः । यथावद् ग्रन्थिं क्षत्वा सप्त
 वारानभिमन्त्रितमुत्तरीयाच्चलं करोमि इति विचिन्त्य श्वासं निवार्य
 अन्तर्ज्जल्पाकारेण मन्त्रमुच्चारयन् ग्रन्थिं बध्नीयादिति ।

॥ अशोककान्तामारौच्याः साधनं समाप्तम् ॥

^१ A ०भागोशां ।

^२ A देवय० ।

^३ AC ०वनवतां ।

^४ N ०विव० ।

^५ A विचार० ।

^६ A सदा पश्य ।

^७ A पुष्ट्य० ।

^८ A येत्य० ।

142.

सम्यक् प्रणम्य मारौचौं वैरोचनकुलोङ्गवाम् ।

कल्पोक्तविधिना तस्याः कथ्यते साधनक्रमः ॥

तत्र तावत् श्रीमारौच्युद्यमण्डलाभिषिक्तो मन्त्रौ स्व-
संमयसंवरपरिपालनं शुद्धचित्तः सकलसत्त्वाभ्युद्गरणाशय
ॐ ^१फट् इत्युच्चारयन् ^२क्रोधमुष्टिं हृदूर्णामूर्द्धसु विन्यस्य
मुखशौचादिकं कल्पा देवगृहं प्रविश्य पटादिगतमूर्त्ति
भगवतीमवतार्थं मारौचौविद्वोत्सारणमन्त्रेण गन्धोदकं
परिजप्यानेनैव पञ्चोपहारादिकं प्रपूज्यम् । तत्रायं विद्वो-
त्सारणमन्त्रः— ॐ मारौचै हुं सर्वविद्वानुत्सारय हुं फट् ।
ततः ^३स्वहृदयाक्षरेण निशि ^४चन्द्रमण्डलं दिवा स्तर्यमण्डलं
आकारेण ध्यात्वा तस्योपरि प्रथमचयोदशबोजं अङ्गेन्दु-
बिन्दुभूषितं तप्तचामीकरामभम् । ततो विश्वरश्मीन् निश्चार्यं
तै रश्मिभिर्निष्पन्नां भगवतीं मूर्द्धिं गुरुबुद्धबोधिसत्त्वांश्च
हृष्टा पूजयित्वा अभिवन्द्य च अनेन सन्त्रेण, ॐ मारौचै
पुष्पं प्रतीच्छ स्वाहा, ॐ मारौचै धूपं प्रतीच्छ स्वाहा,
ॐ मारौचै स्वाहेत्यर्धं परिजप्य ॐ मारौचै अर्धं
प्रतीच्छ स्वाहा, अभावे सति ध्यानेन वा । ततः—

रत्नचयं मे शरणं सर्वं प्रतिदिशाम्यधम् ।

अनुमोदे जगत्पुरुषं बुद्धबोधौ दधे मनः ॥

^१ A. ०चौवद० ।

^२ AN स० ।

^३ A. ०पारण० ।

^४ AC इडि० ।

^५ A. ०चारण० ।

^६ A. ०पञ्चप्र० ।

^७ AN omit.

^८ A निमिशि ।

^९ AC. ०मण्डलाका० ।

आबोधेः शरणं यामि बुद्धं धर्मं गणोत्तमम् ।
बोधौ चित्तं करोम्येषु स्वपरार्थप्रसिद्धये ॥

उत्पाद्यामि॒ वरं बोधिचित्तं
निमन्त्रयामि॒ बहुं सर्वसत्त्वान् ।
इष्टां चरिष्टे॒ वरबोधिचारिकां
बुद्धो भवेयं जगतो हिताय ॥

इति चिरचार्यं प्रणिधिपूर्वकं सर्वधर्मनैरात्म्यं भाव-
येद् अनेन मन्त्रेण । ॐ श्रव्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मको-
ऽहमिति पठित्वा—

बौजं मायोपमाकारं६ चैधातुं च७ विशेषतः ।
हृश्यते स्पृश्यते चैव यथा माया हि सर्वतः ।
न चोपलभ्यते चैव सर्वस्य जगतः स्थितिः ॥

इति पठित्वा९ प्रतिभासमाचमवगम्य१० ततो अनादि-
कारणासत्काल्पनाबौजमपनौय स्वभावशुद्धोऽहमित्यधि-
मुच्चेत् । स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति
वारचयमुच्चार्यं ततः पूर्वोक्तबौजनिष्ठनं चन्द्रं तस्योपरि
ॐ११ कारं तत्सर्वं परिणम्य श्रीमद्वैरोचननाथं पद्मगर्भ-
सिंहासनस्थं वज्रपर्यङ्कनिष्ठसं सुवर्णचन्द्रे बोध्यज्ञ॑-
समाधिसमापनं जटासुकुटधरं शान्तं सर्वालङ्कारभूषितं
ध्यायात् । ततः स्वहृदि चन्द्रमरुडलं तस्योपरि पञ्च-

^१ A चिन्तान्तरोप० ।

^२ AC add परमं after this.

^३ A omits वर० ।

^४ AN अहं ।

^५ MSS चरिष्टामि, which makes the metre faulty.

^६ A ०माकारं ।

^७ AC read विचित्य before चैधा० ।

^८ A तुक्त्वा० ।

^९ C omits.

^{१०} A ०समाचमगम्य ।

^{११} AC झं० ।

^{१२} AC बोधश्रौ०, N बोधयौ० ।

विंशतिकमक्षरं परमहृदयं प्रथमस्य द्वितीयेन समायुक्तं
 अर्द्धन्दुविन्दुभूषितं विभाव्य निष्पन्नमशोकस्तवकं तस्योपरि
 चन्द्रस्थमाँकारं ध्यात्वा तत्सर्वपरिणतमात्मानं मारीची-
 रूपेण भावयेत् अहमेव मारीची भगवती इति । सुपौतां
 जाम्बूनदं प्रभाकारां दीपदेहां चैत्यगर्भस्थां रक्ताम्बर-
 धरां रक्तकच्चुंकोत्तरीयां नानावलयसर्वालङ्कारभूषितां
 कट^३कुण्डलकटिस्तुचकिङ्गणीनूपुररवां^४ अष्टभुजां चिमुखां
 चिनेचां ज्वलत्स्फुरद्रश्मिमालिनौ बन्धूक^५जवाकुसुमसदशा-
 धरां वैरोचनकृतमूर्द्धजां अशोकमाला शिरसि भूषितां
 वामकरैरक्षस्तुचाशोकचापधरां दक्षिणे स्फुरद्वजस्तुचिका-
 ङ्गुशशरीस्तलनं प्रियां प्रथमं मुखं सौम्यं विकसिताननं
 सुपौतकनकावदात^७ उत्फुल्लोचनं^८ सिन्दूररेणुरज्जिता-
 धरं शङ्गाररसविभ्रमं वाममुखं वाराहं सरोषविकृतं
 विकटोत्कटभीषणं इन्द्रनौलप्रभाकारं द्वादशाक^{१०} समप्रभ-
 मुरु^{११} भृकुटिकरालं ललञ्जिहं भयस्यापि भयङ्गरं दक्षिणमुखं
 सुरक्तं दिव्यज्वलङ्गासुरमिव, हर्म्योत्थिता^{१२} शोकातरु^{१३} कुसुम-
 मालावकीर्णां तस्याः शिरसि वैरोचनं नाथं पूर्वोक्ति-
 वर्णं^{१४} मुद्रोपेत^{१५} मधःस्तात् सप्तशूकररथगतां प्रत्यालौढस्थितां
 कुमारौं नवयौवनस्थाम्, रथवाहकशूकराणां अधस्तात्

^१ A ०नन्द० ।

^२ AC ०पञ्च० ।

^३ A कटक० ।

^४ A ०नवां ।

^५ AC जम्बुक० ।

^६ A ०नारनन० ।

^७ A ०दान० ।

^८ A ०वदनां ।

^९ AC सिन्दूरेवोच्चल० ।

^{१०} AC ०शाकार० ।

^{११} AC सुभुं० ।

^{१२} A हर्म्योत्थिता० ।

^{१३} A ०वर० ।

^{१४} ०चन्द्र० in A.

^{१५} A ०ब्रोपम० ।

यँभवं वायव्यमण्डले हँकारपरिणतं राहुयहं हस्ताभ्यां
ग्रस्तं चन्द्रस्त्रयौ दिवा दिनकरं निशिगतं चन्द्रमसं देवौ-
चतुष्टयपरिवृतां ध्यायात् ।

तत्र पूर्वेण ॐ मारौचै वर्तालि वदालि वरालि
वराहमुखि सिद्धिमाकर्षय जः स्वाहेति एवं देवौं रक्तवर्णां
वराहैकं मुखौं चतुर्भुजां रक्तकञ्चुकोत्तरीयां वामे पाशा-
शोकहस्तां दक्षिणे वज्राङ्कुशस्त्रचिधरां सर्वाभरणभृषितां
कल्पोक्तविधिना अभिप्रेतसिद्धिमाकर्षयन्तौं ध्यायात् ।

ॐ मारौचै वर्तालि वदालि वरालि वराहमुखि
सर्वदुष्टप्रदुष्टानां मुखं बन्धं बन्धं हुँ स्वाहा । वदालौं
देवौं पूर्वोक्तवस्त्राभरणतद्रूपां पौतवर्णां वामे पाशवज्रधरां
दक्षिणे पञ्चवस्त्रचिधरां दुष्टानां मुखचक्षुषौं सौवल्तौं
दक्षिणतो भावयेत् ।

ॐ मारौचै वर्तालि वदालि वरालि वराहमुखि
सर्वदुष्टान्^५ स्तम्भय वैं स्वाहेति वरालौं देवौं तद्वत्
वस्त्राभरणवर्णां तुं दक्षिणे वज्रस्त्रचिह्नस्तां वामे पाशा-
शोकधरां सर्वदुष्टान् स्तम्भयन्तौं पश्चिमे न्यसेत् ।

ॐ मारौचै वर्तालि वदालि वरालि वराहमुखि
सर्वसत्त्वान् मे वशमानय होः स्वाहेति वराहमुखौं
देवौं रक्तवर्णां तथावस्त्राभरणां च सव्येन वज्रशर^६-
धारिणौं वामे अशोकचापधरां सर्वसत्त्वानुपसर्प^{१०}यन्तौं
उत्तरस्यां दिशि न्यसेत् ।

^१ N सन्तं ।

^२ A oचि ।

^३ A वशह० ।

^४ A oमयि ।

^५ A oनां ।

^६ AN च ।

^७ A वर्णादिन्तु ।

^८ A omits.

^९ A oसप्तर० ।

^{१०} AC oनुशरण० ।

ततो वज्राङ्कुश्यादिभिर्मुद्राभिः तन्मन्त्रैश्चाकर्षणादिकं
कुर्यात् । ज्ञानसत्त्वमाकृष्य प्रवेश्य बद्धा वशीकृत्य साधयेत् ।
तर्जन्यङ्कुशबन्धेन कनिष्ठया^१ महाङ्कुशी बाहुग्रन्थिकटा-
ग्राभ्यां शृङ्खलापृष्ठयोश्च पौडनादिति । ॐ वज्राङ्कुशि जः
इत्यनेन ज्ञानसत्त्वमाकृष्य पुरतो अर्धपाद्यादिकं दद्यात् ।
मारीचीमुद्रणम् । ततः ॐ वज्रपाश हुँ इत्यनेन प्रवेशयेत्,
ॐ वज्रस्फोट वँ अनेन बन्धयेत्, ॐ वज्रावेश होः
अनेन तोषयेत् । ततः समयदेवताभिः सदाऽद्वयं कुर्यात् ।
तचेयं मुद्रा—

उभौ हस्तौ समौ द्वित्वा अच्छल्याकारमित्रितौ ।
कुर्याद् विकसितावग्रावुभावङ्कुष्ठनामितौ ॥
मध्यमाङ्गुलिसमाश्लिष्टौ कुरुडलाकारबन्धितौ ।
पर्यङ्केनोपविष्टेन नाभिदेशे तदा न्यसेत् ॥
एषा मुद्रा वरा श्रेष्ठा सर्वकर्मसु योजयेत् ।
ततोऽभिषेकं गृह्णीयात् महामुद्रया अनया ॥
अङ्गुष्ठसत्त्वपर्यङ्का कुच्चिताग्राग्रविग्रहा ।
सममध्यमोत्तमाङ्गा^२ शेषा वज्राच्छलिप्रभा ॥

इति मूर्द्धि स्थाप्य ॐ भूः खँ माँ अभिषिञ्चेति मन्त्रेण
वैरोचनः कनकाभो बोध्यडग्यवस्थितः शिरसि ध्येयः ।
भावनाखिन्नो जपेन्मन्त्रम् । स्वहृदि चन्द्रस्थं मन्त्रं देदीप्य-
मानं ॐ मारीचै स्वाहेति दृष्ट्वा जपेत्^३ । यथाशक्त्या

^१ A. ऋद्या० ।

^२ A. अष्टा० ।

^३ A. मांकार०, N. मोंकार०, C. माकार० । See Infra.

^४ ANC. ग्राव० ।

^५ A. जपत्रेत् ।

भावनापूर्वज्ञम्^१ सर्वां देवतौं ^२समुत्तेजयन्तौं पश्यन्^३
मन्त्रं जपेत् । पश्चात्यनाधिकविधिः^४ ^५शताक्षरेण पूरयेत् ।
तत्रायं मन्त्रः— ऊँ वज्रसत्त्व समयमनुपालय, वज्रसत्त्व-
त्वेनोपतिष्ठ, हठो मे भव, सुतोष्यो मे भव, अनुरक्तो मे भव,
सुपोष्यो मे भव, सर्वसिद्धिं मे प्रयच्छ^६, सर्वकर्मसु च^७ मे
चिन्तं श्रेयः कुरु, हुँ हहहहहोः भगवन् सर्वतथागतवज्र
मा मे मुच्च, वज्रीभव महासमयसत्त्व आः । विसर्जनकाले
तु सर्वमेतत् कुशलं परिणय अभिप्रेतां सिद्धिभियाच्य
स्वमुद्रां शिरसि मुच्चेत् ऊँ मारौच्यै ^८मुरिति । स्वाधि-
दैवतयोगेन भोजनस्तानदानशयनादिकं सर्वं प्रकल्पयेत् ।
इत्यनेन क्रमेण कायवाक्यचित्तरक्षां कृत्वा यथासुखं
विहरेदिति ।

मारौच्याः साधनं कृत्वा यच्छुभं समुपार्ज्जितम् ।

प्राप्तुवन्तु पदं सत्त्वा^९ मारौचौज्ञाननिर्मलम् ॥

ऊँ ख ख खाहि खाहि गृह्ण गृह्ण गृह्णन्तु सार्व-
भौतिका^{१०} बलिं मम शान्तिं कुर्वन्तु स्वाहेति बलिमन्त्रः ।

॥ कल्पोक्तमारौचौसाधनं समाप्तम् ।

। कृतिरियं परिडताचार्यगर्भपादानाम् ॥

^१ A ○गमनं ।

^२ Only in N.

^३ A पश्चा० ।

^४ A ○विधे ।

^५ AC ○नता० ।

^६ AC add मा संशयं कुरु after प्रयच्छ, which is obviously redundant as the letters of the *Mantra* go beyond hundred in that case.

^७ ANC omit.

^८ A मुदि० ।

^९ A ○नानुदानाश्नाना० ।

^{१०} A सत्या० ।

^{११} N ○तिका० ।

143.

नमो मारौचै ।

प्रथमं सूर्यमण्डलं तस्योपरि प्रथमचयोदशं बौजमर्देन्दु-
 बिन्दुशोभितं तन्निष्पन्नां मारौचौं रक्तवर्णां षण्मुखां प्रथमं
 रक्तं द्वितीयं क्षणां दृतीयं श्वामं चतुर्थं पौतं पञ्चमं सितं
 षष्ठमूर्द्धं वराहमुखं क्षणां अशोकचैत्यालङ्घतां लम्बोदरौं
 कपालमालाशोभितां ऊर्ध्वकेशां व्याडैर्विभूषितां व्याघ-
 चर्मनिवसनां विद्यधातिनौं नानावर्णशूकररथारूढां सव्ये
 खड्गवज्रमूषलशरएकहृचिकवज्रपरशून्^१ धारयन्तौं वामे
 तर्जनिकापाशं अशोकपल्लवब्रह्मशिरश्चाप^२ चिश्वलं च^३
 इत्य^४ द्वादशभुजां चिनेचां रक्तवर्णवर्तुलां मुखोच्चलल-
 त्कारां रथमध्ये द्विभुजां तर्जनिकापल्लवगृहीतां पुरतो
 द्वितीयां भावयेत् । अहमेव मारौचौ भगवतौति ततो
 मुद्रां बन्धयेत् ।

वज्राच्चलिं^५ समाधाय मध्यमेऽथ^६ निकुच्चनात्^७ ।
 अङ्गुष्ठदयपर्यङ्कुच्चिताग्राग्रविग्रहाम् ॥
 ऊँ मारौचै माँ हुँ हुँ फट् स्वाहा ।

॥ मारौचौसाधनं समाप्तम् ॥

^१ AC ०पल्लवं, N ०पश्चून् ।

^२ AC ०स्यावं ।

^३ A omits.

^४ AC इत्यर्थ ।

^५ A सुखोच्च, N सुखाद्य ० ।

^६ AC ०लीन् ।

^७ AN ०मार्द्ध, C ०मोऽथ ।

^८ All the three MSS, A, N and C read समाकुलं which gives no meaning. This emendation is proposed on the strength of other similar stanzas.

144.

१ शासने^१ कल्पमाचोत्ये सर्वोपद्रव^२ शान्तये ।
 मारौची^३ भावयेत् प्राज्ञः सर्वज्ञा^४ कारप्राप्तये ॥
 ५ सर्वकच्यध्वसम्बुद्धमध्यवर्त्तिगुरोः पुनः ।
 माँहच्चन्द्रात् समापूज्य^६ विधिवदेश^७ नादिकम् ॥
 प्रतिदिशास्यधं सर्वमनुमोदे जगच्छुभम् ।
 चिरत्वशरणं यामि सम्बोधौ विदधे मनः ॥
 द्वयासज्जावतः^९ शून्यं निर्निमित्तमहेतुतः ।
 अतो हेतोः प्रणिहितं चिविमोक्षं जगत् स्वयम् ॥
 धर्मधातुस्थिते चैत्ये धातुहृद् बु^{१०} द्ववर्त्मनि ।
 स्फुरद्वुद्धौ धखव्यापिचतुरसादिसंयुते ॥
 बहिरन्तश्चतुष्कोणे चिशूकाङ्गेन्दुमण्डले ।
 दुष्टसत्त्वतलाक्रान्तिगिरिराजप्रतिष्ठिते ॥
 भावयेत् तत्र माँतत्त्व^{११} मशोकस्त्वकोङ्गवाम् ।
 शृङ्गारवौरस^{१२} इष्टे^{१३} जर्म्मूनदसमप्रभाम् ॥
 मध्येन्द्र^{१४} नौलवर्णा^{१५} स्यां भयबीमत्सरौद्रकैः ।
 करुणाङ्गुतशान्तैश्च स्फटिकेन्द्रितराननाम्^{१६} ॥

^१ A स्वासन० ।

^२ AC संक० ।

^३ AC ०ज्ञाशाय ।

^४ AC प्रज्ञा ।

^५ ACN सर्वज्ञता० ।

^६ AC स्तुतादिकचार्य० ।

^७ AC ०युक्त ।

^८ A ०वनदेवा० ।

^९ AC ०सम्भवातः ।

^{१०} AC ०क्षुद्र० ।

^{११} A omits ०तत्त्व० ।

^{१२} AC ०विलस० ।

^{१३} AC ०सद्देश० ।

^{१४} AC मध्यनौ० ।

^{१५} AC वक्त्रा०, N वक्षा० ।

^{१६} A ०न्दितरै नरां० ।

चिविमोक्षमुखैस्यक्षां^१ धर्मसम्भोगनिर्मिताम् ।
 पौता(क्ष)भरणसद्वत्वां मयूखं सुखवासिनौम् ॥
 स्तुच्याक्षांस्यानि सौवन्तौं बधन्तौं मुखचक्षुषी ।
 हृजलेऽङ्गुशपाशाभ्यां विन्धन्तौं बाणकामुकैः ॥
 वज्रेण दुष्टहृद् भित्त्वाऽशोकेनासेचनापराम् ।
 विमोक्षाष्टाष्टभिस्तान् दुष्टान् नष्टान् प्रभावयेत् ॥
 पादविकाशसंकोचादात्महृष्टिं च तद्रितिम् ।
 प्रज्ञोपायपदां क्रान्तां मारीचौं भावयेद् व्रती ॥
 सर्वदिक्च्यध्यभां वात्मस्फुरत्संहारकारकान् ।
 जः हुँ वँ होः ब्रुवंस्तस्मिन्^२ सर्वबुद्धान् प्रवेशयेत् ॥
 बुद्धाङ्गोङ्गविद्याभिर्तत्कुम्भा^३ मृताम्बुधिः ।
 रत्नमुकुटपट्टाङ्गां पश्येत् शाश्वतसेकधाम् ॥
 सर्वपूजा^४ करव्यग्रधूपमुष्पादिवज्रिभिः ।
 पूजां स्तुतिं च कुर्याद् वै तेन पश्येदिमां ततः ॥
 स्तम्भयन् कायवाकूचित्तमामन्त्य पिचुवां जपेत् ।
 सर्वदुष्टप्रदुष्टानां चतुर्थान्तं^५ सशङ्कया ॥
 चतुः^६ सन्ध्यं चिसन्ध्यं^७ वा प्रातर्वाऽष्टशतं जपेत् ।
 भावयंस्तां महाविद्यां महार्थे तु सहस्रकम् ॥

^१ AC ०स्त्राक्षाभां ।

^२ N मख० ।

^३ A सुष्ट्राच्छां ।

^४ A हृजने च्य० ।

^५ A ०वदा० ।

^६ AC विभा० ।

^७ AC ०स्त्रार्थभां ।

^८ N omits.

^९ AC ०कुदम्भा० ।

^{१०} AC ०पूजन० ।

^{११} A र्थेऽन्तं ।

^{१२} AC चतुःमध्ये ।

^{१३} A omits.

जप्त्वा पूजास्तुतिं कृत्वा विनाम्य शुभमर्थतः ।
 निवेश्यात्मनि^१ सम्बुद्धान् गतसङ्गो विसर्जयेत् ॥
 विसर्जनमधिष्ठानं सामान्यं च्यक्षरं सूतम् ।
 प्रतिष्ठासमये तन्वे कायवाकुचित्तसाधने ॥
 सन्ध्यान्तरेऽपि पूजादिपुरःसरमितो जपेत् ।
 प्राग्विधिना पुनः प्रातर्देवौसङ्गौतिचोदितः ॥
 इमां विद्यां तथा चान्यां^२ भावयेत् स समाजपन् ।
 तन्वामायेन सन्मन्त्रौ रुचितः साधयेद् भृशम् ॥
^३पिचुवालेशसंलेखाद् यत् पुण्यं समुपार्जितम् ।
 तेन^४ लोकोऽस्तु सर्वाशः स्यामहं मञ्जुराट् स्वयम् ॥

॥ श्रीमारौचौपिचुवासाधनं समाप्तम् ॥

145.

नत्वा च मारौचौ देवौं सर्वदुष्प्रमर्हनीम् ।
 तस्याः साधनं वश्येऽहं सर्वकर्मप्रसाधकम् ॥
 सत्वपर्यज्ञमासीनां हृदौन्दवोऽकारभूषिताम् ।
 रक्तवर्णां^५ चलद्विव्यां^६ विश्वरश्मिसमाकुलाम् ॥

^१ AC ०श्यान्योनि ।

^२ A प्राणां ।

^३ A विरुद्धरेसरेखा०, N पिचुवालेशालेखा०, C पिचुवारेण्णं लेखा० ।

^४ AN अनेन ।

^५ A ०पिरुचा० ।

^६ A ०दौन्द उँ० ।

^७ N ०वर्णो ।

^८ AC ०दौजं ।

तैर्निष्पादिताः संबुद्धाः बोधि सत्त्वा महर्हिकाः ।
वन्दित्वा सम्पूज्याभिमन्त्य नैवेद्यादि^१ निवेदयेत् ॥

अनेन मन्त्रेण— वज्रपुष्पे वज्रधूपे^२ वज्रदीपे वज्रगन्त्य^३
वज्रनैवेद्ये^४ उँ हुँ इति सर्वत्र । ततो रत्नचयं मे शरणं
बोधिचित्तोत्पादनं च । प्रणिधिपूर्वकं सर्वधर्मनैरात्म्यं
भावयेद् अनेन उँ श्रून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् ।
ततः स्थिरचलं^५ सर्वभावस्वभावान् विचिन्त्य^६ बौजं च तदनु
उँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहम् । तद्वैज-
निष्पन्नचक्रं तस्य वरटके भानुमण्डलं तस्योपरि पष्टस्य
पञ्चमबौजं आकाराइन्दुबिन्दु^७ शोभितं तत्सर्वं निष्पन्ने सति
मारौचौरूपेणात्मानं विचिन्तयेत् रक्तवर्णां वक्त्रंद्विगुण-
भुजां लक्षितव्याद्वचर्मनिवसनां ऊर्ज्वरवद्वजटां^{१० ११} रत्न-
मुकुटिनौ चिमुखौ उभयवराहाननां प्रथममुखं सौम्यं
प्रहसिताननं सशृङ्गाररसविभ्रमं सर्वत्र चिनेत्रां वामं
रक्तं वाराहं वज्रमुक्तरगृहीतनमस्त्रातं दक्षिणमुखं वाराहं
सैन्यवच्छायं वज्र^{१२} पाशगृहीतपुरन्दरवन्दितं चैत्यगर्भकृष्ण-
क्रोडालौढेन स्थितां अधो हरिहरब्रह्मादयो मर्हिता
वसुलोकपालाः सर्वे भौतास्त्रस्ता भट्टारिकावन्द^{१३} नामाज्ञां
च कुर्वन्तः स्थिताः, आकर्णपूरितधन्वी^{१४} अशोककलिका-

^१ A गुरुबुद्धबोधि० ।

^२ AN निवेद० ।

^३ AC न निवेद० ।

^४ A omits.

^५ A वचराधे ।

^६ A वर ।

^७ A धिरित्य ।

^८ AC omit बिन्दु० ।

^९ A रक्तवर्णवस्त्रां ।

^{१०} A ऊर्ज्वरवजटां, N उर्द्धचक्रटां ।

^{११} N रक्त० ।

^{१२} AC चक्र० ।

^{१३} A चन्द०, N मन्द० ।

^{१४} A वृद्धौ ।

निभेन शरेण साध्यं हृदि ^१विन्धयन्तौं विचिन्तयेत् ; रक्तकञ्चुकोत्तरौयां सर्वालङ्कारभूषितां अशोकबङ्मकुटां वामकरेणाशोकपुष्पं वसुपुष्पधृतां हृदि तर्जनीस्थितां वज्रपाशमहाकपालस्त्रृचशिरोभद्रघटगृहीतहस्तां दक्षिणे स्त्रुचित्रञ्जुशभिरिडपालखङ्कर्चिवज्रदण्डकुलिशहस्तां वृपावर्तक(?)वर्णाम् । श्रीमद्वैरोचनं वज्रपर्यञ्जं ^२बोध्यज्ञौ^३समाप्तन्ते जटामुकुटधरं शान्तं ज्ञानोन्मौलित^४चक्षुषं शिरसि विचिन्त्य सर्वकर्म समारभेत । यथोपदेशतः^५ ज्ञानसत्त्वमाकृष्ट्य प्रवेश्य बद्धा वशीकृत्य साधयेत् । ^६अभिषेकं कवचपट्टबन्धपूजास्तुतिं च क्वत्वा पश्चात् जापं समारभेत । यथाहि गेहे ज्वलति ^७प्रदौपो अकम्प^{१०}मानानिलप्रयुक्तः तथाहि धर्मो ज्वलते^{११} शरीरे एकाग्रचित्तस्य जपे रतस्य । ततो मुद्रां बन्धयेत् ।

अञ्जुषसत्त्वपर्यञ्जा कुच्छिताग्राग्विव्रहा ।
सममध्यमोत्तमाङ्गा शेषा वज्राञ्जलिप्रभा ॥

हृदूर्णाकण्ठमूर्द्धि अवस्थाप्यानेन ^{१२}ॐ मारौचौ हुं
सर्वदुष्टान् मर्दय हुं फट् । अष्टमस्य वृत्तौयचतुर्थयोस्तृतौयं
^{१४}सप्ततुर्थेन पूरितं, [तौ] प्रथमद्वितीयेन भूषितौ, शुक्रं
इन्द्राननं प्रदोषे मध्यमया शान्तिमन्त्रं प्रकाशितम् । ^{१५}ॐ

^१ A विश्वन्तौ ।

^२ N ०पञ्चव० ।

^३ ०बोधश्री०, N ०बोधग्री० ।

^४ A adds समाधि before समा० ।

^५ A ज्ञानात्क्षालित०, N ज्ञानात्माशोभित० ।

^६ AC ०देशं ।

^७ A वसो० ।

^८ C omits अभिषेकं.....रतस्य ।

^९ A प्रदायो ।

^{१०} AC कम्प० ।

^{११} N ज्वलन्तं ।

^{१२} A omits.

^{१३} N सम्पूर्येत् तथैनं ।

मारौच्यै^१ देवदत्तस्य शान्तिं कुरु स्वाहा । प्रथमस्य चयोदशं
 बौजमर्द्देन्दुबिन्दुशोभितं प्रत्यूषे मध्यमया पौतं कौवेराननं
 पौष्टिके मन्त्रमुदाहृतम् । ऊँ मारौच्यै देवदत्तस्य ^२पुष्टिं
 कुरु ऊँ । अष्टमस्य चतुर्थं च प्रथमस्य चयोदशं षोडशेन
 समायुक्तं अर्द्धरात्रौ वाऽन्यत् रक्ताऽनामि(का)कया वश्य-
 वर्णप्रभेदितम् । ऊँ मारौच्यै देवदत्तस्य वशमानय होः ।
 हपरं षष्ठेन संयुक्तं मर्द्देन्दुबिन्दुशोभितं ^३मध्यसाध्यप्रवेशितं
 षष्ठस्य तृतीयकं चतुर्थाद्यर्थिनं क्षणायाम्यास्यो मध्याह्ने
 अभिचारं^४ तज्जन्या एष मन्त्रः प्रचोदितः । ऊँ मारौच्यै
 देवदत्तं मारय हुँ फट् । तृतीयातृतीयकं बौजं षोडशेन
 समायुक्तं सर्वाकर्षणमुत्तमम् । ऊँ मारौच्यै अमुकस्य
 सिद्धिमाकर्षय जः । मारौच्या मण्डलाभिषिक्तो गुरुमक्तो-
 इथ सत्यवाक् सिध्यति । ^५तस्य देवताजपतिविद्यस्य न संशयः ।
 कोटिजापेन मन्त्रः स्यात् । पटस्याग्रतः ^६सुजपेन सिध्यन्ति
 सर्वकर्माणि मनोऽभिरुचितं यद्भवेत् ।

मारौच्युद्भवतन्त्रस्य लिखितं साधनं वरम् ।

अनेन कुशलमूलेन सच्चा भवन्तु सौगताः ॥

॥ मारौच्याः साधनम् ॥

^१ A च ।

^२ A omits बिन्दु ।

^३ A omits पुष्टिं कुरु.....देवदत्तस्य ।

^४ A ऽमन्दिन्दु ।

^५ A मध्यप्रवे ।

^६ N अरारं ।

^७ N omits.

^८ A omits.

^९ A सजन्तचान्, N प्रधान ।

146.

संक्षिप्तमारौचौसाधनं विधीयते । स्वहृदि चन्द्रे माँकारं
ध्यात्वा तद्रश्मिभिर्निष्पन्नान् गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् अयतो
दृष्ट्वा वन्दित्वा संपूज्य पापदेशनादिकं कुर्यात् । ततः
सर्वधर्ममात्मानं च मायोपमाकारेण प्रतिभासमाचं बौजं
विचिन्त्य स्वभावशुद्धिं पठेत्^१ । ततः शून्यताधिमोक्षं
कुर्यात् । ततस्तद्वैजपरिणतं अशोकस्तवकं तदुपरि
चन्द्रस्थमाँकारं एतत् सर्वं परिणम्यात्मानं मारौचौरूपं
पश्येत् । तत् 'पौतवर्णां चिमुखां' चिनेचां अष्टभुजां
रक्ताम्बरधरां रक्तकञ्चुकोत्तरीयां सर्वालङ्कारभूषितां
वैरोचनकृतमूर्द्धजां स्फुरद्रश्मिमालाकुलां बन्धुकजवा^२-
कुसुमसद्वशाधरां वामकरे तज्जनीपाशचापाशोकपञ्चव-
स्त्रवधरां दक्षिणे वजशरञ्जुशस्त्रचौधरां चैत्यगर्भस्थितां
समशूकररथगतां प्रत्यालौढपदां कुमारौं यौवनस्थितां
'उत्फुल्लोचनाम्'^३ । तदस्या मूलमुखं सौम्यं सशृङ्गारं वामं
कृष्णं सरोषं वाराहं भृकुटिकरालभयानकं ललज्जिह्वं
दक्षिणमुखं सुरक्तं चटुलं^४ पद्मरागसन्निभं हर्म्यस्थिता-
शोकतरुकुसुमावकौर्णां अधस्ताद् वायुमण्डलं हँभवराहुं
चन्द्रस्त्रव्यौ ग्रसमा'नं चतुर्हेवौपरिदृतां भगवतौं ध्यायात् ।

तत्र पूर्वेण वर्तालौं देवौं रक्तवर्णां चतुर्भुजां वाम-
कराभ्यां पाशशोकौ दक्षिणाभ्यां वजाङ्गुशस्त्रचौधरां

^१ N पौतां ।

^२ AC omit.

^३ A जम्बकबौजो ।

^४ AC ०फुल्लेन्दैवराननी ।

^५ N adds स्थितां ।

^६ चतुरं in all MSS.

^७ A ग्रहा० ।

दक्षिणतो वदालौ देवौं पौतवर्णां चतुर्भुजां^१ वामकराभ्यां
 पाशवज्जौ दक्षिणे अङ्गुशैकस्त्वचिधरां^२ पश्चिमतो वरालौ
 देवौं तद्वृपधरां वामकराभ्यां पाशाशोकौ दक्षिणाभ्यां
 वज्रस्त्वचिधरां उत्तरे वराहमुखौ देवौं रक्तवर्णां चतुर्भुजां
 वामकराभ्यां अशोकचापौ दक्षिणाभ्यां शरवज्रधरां
 ध्यायात् । सर्वाश्वैता रत्नमकुटा वराहैकमुखाः चिनेचा
 विचिच्चाभरणा रक्तकच्चुकोत्तरीया ध्यायात् । ततो वज्रा-
 ङ्गुश्यादिमुद्राभिस्तन्मन्त्रै^३ ज्ञानसत्त्वस्याकर्षणादिकं कुर्यात्
 जः हुँ वँ होः इत्यनेन । ज्ञानसत्त्वमात्राय प्रवेश्य बद्धा
 वशीकृत्य तोषयेत् । ततो मारीचीमुद्रयाऽद्यं कुर्यात् ।
 भावनापूर्वकं जापं कुर्यात् ऊँ मारीचै स्वाहा । सर्व-
 कुशलं परिणम्य विसर्जयेत् ऊँ मारीचै मुरिति ।

॥ संक्षिप्तमारीचैसाधनं समाप्तम् ॥

^१ Ab omits पौत०।

^२ AN वामाभ्यां।

^३ A adds तारां after this.

^४ AC ०न्मन्त्रं ज्ञा०।

147.

‘नमो मारीचै ।

सच्चपर्यङ्गस्थितो धीमान् आलम्बितमहाक्षपः ।
 १ प्रातः सायं च हृच्छन्दे सितौँकारेण भावयेत् ॥
 वैरोचनास्थमात्मानं तल्करैः सर्वतः सितम् ।
 प्राकारं चतुरं^२ चैत्यभूषितोङ्गे ज्वलत्रभम् ॥
 रक्षार्थं पुरतः पश्चात् सर्वे वामेऽथ मूर्द्धनि ।
 क्रमान्माचादि^३ दारादि मातुलादि सुतादि च ॥
 प्रतिमापट^४ कल्पेन मिश्रपुष्पादिसम्भवात् ।
 ततो हृच्छन्द्रमाँपौत्रमाराशोकच्छटोङ्गवा ॥
 चिन्तयेदार्थमारीचौ सूचीसूचधरारूपाम् ।
 उत्थानाभिनयां सर्वे नासारन्धेण तां पुनः ॥
 संस्थाप्य स्यूतनेचास्यदुष्टान् प्राकारतो बहिः ।
 कुर्वाणामसकन्द्वबोध्यज्ञीधारणौ पठेत् ॥
 तत ऊँ^५ आदि^६ मारीचै स्वाहा मन्त्रो यथाबलम् ।
 जप्योऽर्थमन्त्रविट् वाम^७ नासारन्धेण तां हृदि ॥

^१ Ba omits from the beginning up to कुर्वाणां सौमन्त्रयन् ।

^२ Instead of this line A has सायं चन्द्र सितोङ्गरेण भावयेत् ।

^३ N oलं ।

^४ AC oमूर्तो० ।

^५ AC मूर्द्धि० ।

^६ N oदास्यादि० ।

^७ N oकृत्या० ।

^८ A oगांषित० ।

^९ मासं ।

^{१०} A oच्छटोम० ।

^{११} AC omit.

^{१२} A माटि० ।

^{१३} A विङ्गामु० ।

प्रवेश्याशोककान्ता स्याद् रश्मिजैः पौतशूकरैः ।
 बहिः सम्पिष्ठ्य^१ तद्दुष्टैः कुर्वाणां सौमवन्यनम् ॥
 हेमाभशूकरारुदां तपकाञ्चनभास्वराम् ।
 लौलयोर्द्धस्थितां चन्द्रविम्बामोरुहसंश्वाम् ॥
 अशोककृशशाखाग्निलग्नां वामपाणिना ।
 विभूतौं वरदाकारदक्षिणकरपल्लवाम् ॥
 दीप्तरत्नोपशोभेन मौलिना बुद्धशेखराम् ।
 श्वेतवस्त्रां नमस्यामि मारीचीमभयप्रदाम् ॥
 ॥ आर्यमारीचीधारणीपाठोपदेशः^२ ॥

148.

पर्णश्वरौ नमः ।

पर्णश्वरौ साधनमुच्यते । पूर्ववत् सर्वं विधाय स्वहृदि
 सितपद्मचन्द्रमण्डले पौतपँकारजं वज्रं तद्वरटके पँकारं
 तत्सर्वपरिणतां भगवतौं पौतवर्णां चिमुखां चिनेचां
 षड्भुजां प्रथममुखं पौतं दक्षिणं सितं वामं रक्तं लक्षित-

^१ A सापौष्ट० । ^२ A चित्ति । ^३ ANC दीप्तानलौ० ।

^४ A ०नस्तां, Ba ०वर्णां । ^५ A ०चयो०, Nb ०पौठो० ।

^६ After this *Sādhana* the first part of MS N comes to an end on the reverse side of folia 146, and the end is marked with the usual Buddhist formula नमो धर्माय, नमो बुद्धाय, नमो सङ्गाय ।

^७ पर्णश्वरौ साधनमुच्यते is found only in Ab.

^८ ANC omits. ^९ Ab कनकवर्णं ।

हासिनौं सर्वालङ्कारधरां पर्णपिच्छिकावसनां नव-
यौवनोङ्गतां^३ पौनां खर्वलम्बोदरौं ललच्छिङ्गां दक्षिणभुजैः
वज्रपरशुशरधारिणौं वामभुजैः सतर्जनिकापाशपर्णपि-
च्छिकाधनुर्धारिणौं पुष्पावबङ्गजटामुकुटस्थाक्षोभ्यधारिणौं
स्फूर्यप्रभामण्डलिनौं अधो विद्वान् निपात्य सितपद्म-
चन्द्रासने प्रत्यालौढस्थां हृद्वाममुष्टिर्जन्याधो विद्व-
गणान् सन्तर्ज्य दक्षिणवज्रमुष्टिप्रहाराभि^{१०} नयाम् । अथ^{११}
तथैव चतुर्भुजां वामभुजयोः सतर्जनिका^{१२} पाशपर्णपिच्छिके
दक्षिणभुजयोर्वज्रपरशुधारिणौमतिभयदां^{१३} भावयेत् । ततो
मन्त्रं जपेत् उँ पिशाचि पर्णश्वरि सर्वं^{१४} मारिप्रशमनि^{१५}
स्वाहा । ततो यथावद् विसर्ज्य यथासुखं विहरेदिति ।

॥ पर्णश्वरीसाधनम् ॥

^१ Ab ०शोमं ।

^२ ANCAbBa पल्लव० ।

^३ A ०नाच्छतां, Ab ०नोदयां ।

^४ खर्वलम्बोदरौं ललच्छिङ्गां found only in Ab.

^५ Ab omits ०शर० ।

^६ AC ०पल्लव० ।

^७ A omits.

^८ Ab omits.

^९ B वाम० ।

^{१०} Ab adds after this ०नयेन सन्धार्य अनया सुन्दया हृद्वादिक-
माशयेन मुद्रां स्वाभाविकज्ञानसत्त्वप्रवेशादिकं निव्याद्य पशुनामयुत-
मेकेनाभिमन्त्रं सर्वोपज्ञवनाशं मन्त्रौ चिन्तयेत् ।

^{११} ANCba omit.

^{१२} A omits पाश० ।

^{१३} A ०मतीतपरां ।

^{१४} Ab ०मार० ।

^{१५} A ०प्रणयति ।

149.

पूर्वोक्तविधानेन ^१शून्यताभावनानन्तरं विश्वकमले
 चन्द्रस्थहरितपँकारजं पर्णश्वररौं हरितां चिमुखां चिनेचां
 घडभुजां दृष्टाशुलदक्षिणामाननां वज्रपरशुशरदक्षिण-
 करचयां कार्मुकपच्छटासपाशतर्जनीवामकरचयां
 सक्रोधहसिताननां नवयौवनवतौं सपचमालाव्याङ्गचर्म-
 निवसनामौषज्ज्ञम्बोद्दरौं जर्ज्जंसंयतकेशौं अधोशेष-
 'रोगमारौपदाक्रान्ताममोघसिद्धिमुकुटीमात्मानं भट्टिति
 निष्पाद्य मन्त्रं जपेत् ^२ॐ पिशाचि पर्णश्वरि सर्वमारि^३-
 प्रशमनि हुँ फट् स्वाहा ।

॥ पर्णश्वरीसाधनम् ॥

150.

नमौ रम्बचयाय, नमोऽमिताभाय तथागतायार्हते^४
 सम्यक्संबुद्धाय, नम आर्याविलोकितेश्वराय बोधिसत्त्वाय
 महासत्त्वाय महाकारुणिकाय, नमो महास्थामप्राप्ताय
 बोधिसत्त्वाय महासत्त्वाय महाकारुणिकाय ।

वामने त्वां नमस्यामि वामने त्वां भगवति ।

पिशाचि पर्णश्वरि^५ पाशपरशुधारिणि ॥

^१ AC omit शून्यता० ।

^२ B ०दरां ।

^३ ANC ०सङ्गट० ।

^४ AC ०रोमरोग० ।

^५ AC omit सर्वमारि० ।

^६ AC ०र्हन्ते ।

^७ AC ०स्यान० ।

^८ ANCB add पिशाचि after this.

यानि कानिचित् भयान्युत्पद्यन्ते याः काश्चित् मार्यो
याः काश्चित्^१ महामार्यो याः^२ काश्चिद्दीतयो ये केचि-
दुपद्रवा ये केचिदपाया ये केचिदाध्यात्मिका भया ये
केचिदुपसर्गा उपसर्गसम्बद्धा^३ वा 'उत्पद्यन्ते सर्वाणि तानि
सर्वास्ताः सर्वे ते^५ बालत एवोत्पद्यन्ते न परिणतः^६ ।
तदनेन सत्येन सत्यवचनेन सत्यवाक्येन ज्ञः ज्ञः ज्ञः^७
एभिः^८ परिणताधिष्ठितैर्भूल्पदैर्भूम सर्वसत्त्वानां च रक्षां
कुरु, परिचाण^९ कुरु, परियहं कुरु, परिपालनं कुरु, शान्तिं
कुरु, स्वस्थ्य^{१०} यनं कुरु, दण्डपरिहारं कुरु,^{११} शस्त्रपरिहारं
कुरु, यावद् विषदूषण^{१२} कुरु, अग्निपरिहारं कुरु,^{१३} उदक-
परिहारं कुरु, काखोद्दृ^{१५} च्छेदनं कुरु, सौमावन्यं कुरु, धरणी-
वन्यं कुरु । तद्यथा, अमृते अमृते अमृतोङ्गवे अमृतसम्बवे
आश्वस्ते आश्वस्ताङ्गे मा मर मा मर मा सर मा सर शम
प्रशम उपशम सर्वव्याधीनुपशम सर्वाकालमृत्युनुपशम
सर्वनक्षत्रयहदोषानुपशम सर्वदंश्रिनां^{१६} चोपशम भगवति
पर्णश्वरि तुन्न^{१७} तुन्न वितुन्न वितुन्न^{१८} तुण तुण तुमुले^{१९}

^१ AC मार्योः ।

^२ N काश्चित् महामार्योः ।

^३ A ०म्बद्धा ।

^४ Ba उपपद्यन्ते ।

^५ AC भवैते ।

^६ ANC Ba परिणतः ।

^७ AC omit.

^८ The 4th. ज्ञः is omitted in A.

^९ ANC Ba एहि ।

^{१०} AC ०त्तारणं ।

^{११} ANC शान्तिस्वस्थ्य० ।

^{१२} AC omit शस्त्रपरिहारं कुरु ।

^{१३} N ०द्विपद्वयणं ।

^{१४} AC omit उदकपरिहारं कुरु ।

^{१५} A काखोदो०, NC काखोद०; the meaning is not found in
dictionaries. The word may be emended as कफादि० ।

^{१६} Ba ०दुशानां ।

^{१७} A तुन, N तुरु ।

^{१८} One वितुन्न is dropped in all other MSS except B.

^{१९} Ba तुनय ।

स्वाहा । ऊँ गौरि गान्धारि चण्डालि मातज्जि पूष्कसि
स्वाहा । ऊँ अङ्कुरे मङ्कुरे कुरुकुरे पर्णश्वरि स्वाहा ।
ऊँ नमः सर्वश्वराणां^४ महाश्वराणां भगवति पिशाचि
पर्णश्वरि^५ पिशाचि^६ पर्णश्वरि पिशाचि पाशपरशु-
धारिणि यानि कानिचिद् भयानि(यौ) स्वाहा । ऊँ
पिशाचि पर्णश्वरि छ्वीः^७ हः हुँ फट् पिशाचि स्वाहा ।

॥ आर्यपर्णश्वरौ^८ ताराधारणौ^९ समाप्ता ॥

151.

ऊँ नम आर्यप्रज्ञापारमितायै ।

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि प्रज्ञापारमितोदयम् ।
यस्यां^{१०} भावितमाचायां^{११} नियहः सर्ववादिनाम् ॥
द्विभुजामेकवद्नां सितवर्णां मनोरमाम् ।
अद्व^{१२} चर्चरकेशां च श्रेताम्भोरुहसं^{१३} स्थिताम् ॥
पद्मं दक्षिणहस्ते तु रक्तवर्णं विभावयेत् ।
प्रज्ञापारमितां वामे वज्रपर्यङ्कसंस्थिताम् ॥

^१ B कुररे ।

^२ A ० सराणां ।

^३ AC omit.

^४ पर्णश्वरि.....ङ्घयौ(?) is omitted in all MSS except B.

^५ AC ज ।

^६ NC omit तारा ।

^७ B धारिणौ० ।

^८ Ab यथा ।

^९ ACBAb भाषित० ।

^{१०} Ab ० माचया ।

^{११} Ab सर्वपरप्रवादिविजयो भवेत् ।

^{१२} A ० चन्दन० ।

^{१३} Ab ० भुजसं० ।

सर्वालङ्कार सम्पूर्णां भावयेनाभिमण्डले ।
अङ्कारज्ञान समूतां परमानन्दकारिणीम् ॥

समयसत्त्वं निष्पाद्य ज्ञानसत्त्वस्य भावना ।
षण्मासाभ्यासयोगेन प्रज्ञापारमिता भवेत् ॥

सप्तरात्प्रयोगेण सर्वशास्त्रविशारदः ।
लक्ष्मजापप्रयोगेण शतश्लोकं दिने दिने ।
करोति चाप्रयत्नेन शतग्रन्थं च धारयेत् ॥

तत्र मन्त्रपदानि भवन्ति— ऊँ पिचु पिचु प्रज्ञावर्जनि
ज्वल ज्वल मेधावर्जनि धिरि धिरि बुद्धिवर्जनि स्वाहा ।
अनेन मन्त्रेण सप्ताभिमन्त्रितं क्षत्वा ^{१०} अयाचितमारनालं
षण्मासं ^{११} यावत् पिवेत् । महाप्राज्ञो भवति । ऊँ प्र
स्वाहा अयं ^{१२} मन्त्रः । अक्षोभ्यमुद्रिता चेयम् ।

॥ इति शुक्लप्रज्ञा ^{१३} पारमितासाधनम् ॥

^१ ०भूषिताङ्गौ ।

^२ Ab ०निष्पाद्यां ।

^३ AN समयं सर्वसत्त्वं विनिष्पाद्य, C सर्वसत्त्वं etc., B समयसत्त्वं
विनिष्पाद्य ।

^४ C भावयेत् ।

^५ ANC ०मन्त्र० ।

^६ AC ष्लोका, N ष्लोको, B ष्लोकान् ।

^७ A रिद्धिरि, N द्धिरि, C रिद्धि ।

^८ Ab adds अक्काकरुदिते before अनेन ; this appears to
be redundant.

^९ Ba ख्यात० ।

^{१०} Ab यः पिवति प्राज्ञो ।

^{११} B अवच्छ० ।

^{१२} B इति प्रज्ञा० Ab प्रज्ञा० ।

152.

पूर्वोक्तविधानेनाकारजचन्द्रे पौतधौःकारजविश्वपद्मे
 पौतहृकारमकारादिषोडशस्वरपरिवेष्टितं बहिः कका-
 रादिद्वाचिंशद्वर्णं परिवृतं भावयेत् । ततः श्रीलाल्या माल्या
 नृत्या गीता मुष्पा धूपा दीपा गन्धा इत्यष्टौ योगिनौः ।
 एतत्सक्तपरिणामेन ज्ञानचन्द्रं उद्देति प्रभाभास्वरः तदु-
 परि पद्मं तदुपरि प्रज्ञापारमितापुस्तकं तदुपरि द्वितीयं
 चन्द्रमण्डलं तदुपरि द्वितीयपुस्तकम् । सर्वमेतत् परिणाम्य
 भगवतौ प्रज्ञापारमिता पौतवर्णा द्विभुजैकमुखी पञ्च-
 तथागतमकुटी व्याख्यानमुद्रा वतौ विश्वदलपद्मे चन्द्रा-
 सनासीना सर्वालङ्घारवस्त्रवतौ वामदक्षिणपार्श्वे उत्पल-
 स्थप्रज्ञापारमितापुस्तकधारिणी । मन्त्रः—ॐ आः धौः
 हुँ स्वाहा । पौत उँकारो ललाटे, शुल्काःकारः करणे,
 पौतधौःकारो हृदि, दृष्णहुँकारो नाभाविति जापकाले
 चत्वार्थक्षराणि अनुचिन्तयेत् ।

॥ इति कनकवर्ण^{१०} प्रज्ञापारमितासाधनं समाप्तम् ॥

^१ ACBa हः०, N हः० ।

^२ AC ॐ श्रद्धर्थं ; sic. ought to be ॐ ज्ञनं ।

^३ A तत्स्तोश्री०, NB Ba drop श्रौ० ।

^४ A योगिनिः, B योगिनौः ; sic. ought to be योगिन्यः ।

^५ A भवति ।

^६ B ॐ धारणीमन्त्रः ।

^७ B adds ऊँ after उँ ।

^८ ANCAB अः ।

^९ ANCAB अः ।

^{१०} Ba पौत०, C पौतवर्णवर्ण० ।

153.

पूर्वोक्तविधानेन शून्यताभावनानन्तरं रक्तपद्मे चन्द्रस्थ-
पौतधीःकारपरिणतां प्रज्ञापारमितां पौतां अष्टाभ्या-
न्तःस्थजटामुकुटिनौ व्याख्यानमुद्राधरां पुस्तकसहितनीलो-
त्यलं वामपार्श्वे धारिणौ^१ पट्टांशुकोत्तरौयां दिव्यवस्त्रा-
लङ्कारिणीमित्येवं ध्यात्वा ॐ धीः श्रुतिसृतिविजये स्वाहा
इति मन्त्रं जपेत् ।

॥ पौतवर्णसंक्षिप्तप्रज्ञापारमितासाधनं समाप्तम् ॥

154.

^१प्रज्ञापारमितायै नमः ।

प्रज्ञापारमिताया योगं तदुच्यते । पूर्वोक्तविधानेन
स्वहृदि सितारविन्दुमण्डले सितप्रैःकारं विन्यस्य तथैव
पूर्ववत् सर्वं विधाय ^२पँकारपद्मपरिणतां भगवतौ
द्विभुजां एकमुखां शुक्रां^३ आगमाधि^४गमरूपां रत्नमुकुट-
धारिणौ^५ प्रज्ञापारमितापुस्तकाङ्क्षितकमलदयां वाम-

^१ A omits.

^२ B ०धारणौ ।

^३ A ०संक्षेप०, B संक्षिप्त० ।

^४ From the *Namaskāra* to तदुच्यते is found only in Ab.

^५ A ०प्र०, N ०प्रा०, C ०पै०, Ab ०पै० ।

^६ A य०, Ab प्र०, B पै० ।

^७ रत्नमुकुटधारिणौ after शुक्रां is wrongly added in Ab.

^८ Ab ०गमात्मकां, A ०गमसुरूपां, C ०गमसरूपां ।

दक्षिणपार्श्वयोरन्तर्हतितं सन्धार्थं कराभ्यां व्याख्यान-
मुद्रामावद्य सितपद्मचन्द्रे वज्रपर्यङ्गिनौ नवयौवनोङ्गतां
विचित्रवस्त्रालङ्कारभूषितां प्रतिभासमाचां प्रस्फुरन्नाना-
रश्मिसमूहैर्गगनमापूरयन्तौ^२ प्रदौपमालामिवाप्रतिधां
अनेकप्रज्ञापारमितास्फुरणसंहरणयोगेन सर्वमेकस्वभा-
वाधि^३मोक्षेण च तावद् भावयेत् यावत् प्रज्ञापारमितां
साक्षात् कुर्यात् । तत औडत्य^४ यदा भवेत् तदा
सितपद्मं नासाये चणकप्रमाणमालिखितमिव विभाव्य
ततस्थां प्रज्ञापारमितां अतिसूक्ष्मा^५मुक्तरूपां एकाग्रमनाः
पुनः पुनराकलयन् भावयेत् । ^६तत्र उत्पत्तिपद्मे मन्त्रः
अँ प्रँ स्वाहा, ^{१०}निष्पन्नपद्मे मन्त्रोऽस्तौति परमार्थक्रमः
प्रज्ञापार^{११}मितायोगोपदेशलब्धः ।

सङ्घट्तस्य पुचेण^{१२} कुलनाम्ना च यत्नतः^{१३} ।

लिखितं साधनं^{१४} स्यष्टं सर्वसत्त्वार्थहेतुतः ॥

॥ इति^{१५} सितप्रज्ञापारमितासाधनं समाप्तम् ॥

^१ AC ०रन्तरस्थित० ।

^२ Ab ०पूर्यन्तौ ।

^३ AC ०भां ।

^४ AC ०मोक्षणचेतोवद्वा० ।

^५ AC उङ्गल्यां ।

^६ AN ०सूक्ष्मां सुक्त० ।

^७ Ab omits.

^८ Ab ०रवलोकयन् ।

^९ B तत उ०, NC ततो उ०, A तदु० ।

^{१२} A मूचेण ।

^{१०} A निष्पक्षण०, C निष्पन्नम०, B निष्पन्नपक्षेण ।

^{१३} AC पुस्तकं ।

^{११} Ab ०मितोपदेश० ।

^{१५} A कुलनामयन्ततः ।

^{१६} B omits सित० ।

155.

प्रज्ञापारमितादेव्या राजते 'भावनाविधुः ।

यस्योऽद्येन निद्राति वादिनां मुखपङ्कजम् ॥

कृपावान् सुखासनस्थो योगी स्वहृदि शुक्लपङ्कार-
परिणतं पद्मं ततश्च अभवं चन्द्रमण्डलं तत्र शुक्लमकारं
ततो निर्गतै रश्मिभिः नभसि गुरुं प्रज्ञापारमितां बुद्ध-
बोधिसत्त्वांश्च पश्येत् । तान् बौजनिर्गतान् पूजोपहारेण
पूजयोदिति पूजा । एवं वन्दना चिशरणगमनं पाप-
देशना अकरणसंवरः पुण्यानुमोदना आत्मनिर्यातनं
पुण्यपरिणामनं बोधिचित्तोत्पादो जिनमार्गश्रवणम् । पर-
सौख्यसम्पदिच्छा मैचौ, परदुःखापनयनसमौहा करुणा,
मोदन्तां सत्त्वा इत्याकारा मुदिता, मित्रो^{१०} दासीनशत्रुषु
अनुनयप्रतिघविरहा^{११} कारा संस्कारसमतया सत्त्वमाच-
मेतदित्याकृतिरूपेष्ठा इति चिन्तयेत् । ततः शून्यता ।
शून्यताबोधको मन्त्रः, उँ^{१२} शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मको-
ऽहमिति । ततः पद्मं ततः चन्द्रं विभाव्य तन्मध्ये बौजं
ततः शुद्धस्फटिकघटितां भगवतौ एकाननां क्षणोऽ^{१३} चर्चर-
केशपाशां द्विभुजां क्षतपर्यङ्कां रक्ता^{१४} धरपाणिपादतलां^{१५}

^१ A गेवना० ।

^२ AC ०पाचेन ।

^३ AC प० ।

^४ NBa अ० ।

^५ N शुभ० ।

^६ N ०तेन ।

^७ A ०नानि ।

^८ AC सत्त्वा इत्यानं ।

^९ AC परमसुखे०, NC परसुख०, Ba परमसौख्य० ।

^{१०} A ०दान०, C ०दार० ।

^{११} A ०हान्ता० ।

^{१२} शून्यता० is dropped in ANC.

^{१३} AC ०वङ्गन० ।

^{१४} AC ०धरं ।

^{१५} AC ०धरां ।

सर्वालङ्कारभूषितां शुभ्राम्बरधरां सनालरक्तकमलक्ष्मत-
दक्षिणपाणिपङ्कवां तदन्यकरेण^१ हृदयविलिखितपुस्तकां
आत्मानं प्रज्ञापारमितास्वभावमुत्पाद्य नाभिमण्डले एव-
मपरामपि भगवतौं सर्वालङ्कारधारिणौं भावयेत् ।
अस्याश्च हृदि^२ पद्मे चन्द्रबौजं ततः स्फुरन्तीमिः प्रभाभि-
रङ्गुशाकाराभिरनादिसंसिद्धां भगवतौं जः इति मन्त्रेणा-
क्षय^३ समभ्यर्च्य हूँ इति प्रवेश्य वै इति बद्धा होः इति
सन्तोषयेत्^४ । तदनु वौजात् स्फुरणेन निर्गतान अनेक-
लोकधातुस्थानां सत्त्वानामर्थं क्षत्वा अनन्तान् प्रज्ञापार-
मितानिर्भाणकायान् पुनस्तत्र तान् संहरन भावयेत् ।
खिन्नः स्फुरणं संहत्य भगवत्यहङ्कारेण व्यवहरेत् । एवं
मध्यं सन्ध्यायां अवसानसन्ध्यायां तु स्फुरणं विभाव्य आहत्य
तदहङ्कारेण^५ सुष्ठादिति । पुनः प्रभातसन्ध्यायां मुःकारेण
विसृज्य तथैव भावयेत् । तचायं जपविधिः । हृदौजाक्षर-
मध्याद् बहिर्देवौमुखविवरेण निःसृतानि नाभिमण्डलेन
तचैवानुप्रविष्टानि स्फटिकाक्षमालाकाराणि शुल्कानि
मन्त्राक्षराणि स्फुरणमुपसंहत्य देवताहङ्कारेण जपेत् ।
तचायं जप्त्यो मन्त्रः— ॐ^६ पिचु पिचु प्रज्ञावर्ज्जनि ज्वल^७
ज्वल मेधावर्ज्जनि धिरि धिरि बुद्धिवर्ज्जनि स्वाहा । एवं
भावयन् योगी अचिरेणैव कालेन सर्वशास्त्रकोविदो
भवति । इति प्रज्ञापारमिताभावनाक्रमः ।

^१ AC add ऊँ after ०करेण ।

^२ ANC पद्मचन्द्र० ।

^३ A समयाभ्यर्च्य ।

^४ After this AC repeat ०ष्य समभ्यर्च्य.....सन्तोषयेत् ।

^५ ०सन्ध्या० is dropped in C.

^६ A पुष्ट्या० ।

^७ A omits.

विधायासादितं पुण्यं प्रज्ञापारमितोदयम् ।
यत् तेनेदं जगद् भूयात् प्रज्ञापारमितोदयम् ॥

॥ शुक्लप्रज्ञापारमितासाधनम् ।

। क्वतिरियं परिणितश्रीपद्मवर्द्धनपादानाम् ॥

156.

स्वहृदये अकारोत्यचन्द्रमण्डले धौःकारं विन्यस्य
तस्माद् विनिर्गतरश्मिभिर्गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् सच्चोद्यानी-
याग्रतो विचिच्चासनोपविष्टान् दृष्टा मनसा वन्दनापूजा-
पायदेशनापुण्यानुमोदनाचिशरणगमनबोधिचित्तोत्पाद-
पुण्यपरिणामनाक्षमापनाः कुर्यात् । ततो मैत्रीकरुणा-
मुदितोपेक्षाभावनाः । ततः शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मको-
ऽहं इत्युक्ता शून्यतां भावयेत् । ततस्तदेव चित्तं भट्टिति
चन्द्रस्यधौःकारं दृष्टा तत्परिणतां प्रज्ञापारमितां जटा-
मुकुटिनौं चतुर्भुजां एकमुखौं हस्तदयेन ^१धर्मसुद्राधरां
नानारनाभरणभूषितां सुवर्णवर्णोज्ज्वलां वामभुजासक्त-
प्रज्ञापारमितान्वितनीलोत्पलधरां विचिच्चवस्त्रपरिधानो-
त्तरौयां दक्षिणहस्तेनाभयप्रदां रक्तपद्मोपरि चन्द्रासने
वज्रपर्यङ्कस्थां भगवतौं विभाव्य ततो दृढाहङ्कारं कुर्यात्

¹ AC यत्रे० ।

² धर्मसुद्रा० which is found in all MSS seems to be a contracted form of धर्मचक्रसुद्रा० ।

या भगवतौ प्रज्ञापारमिता साऽहं योऽहं सा भगवतौ
प्रज्ञापारमिता । ततो मन्त्रन्यासं कुर्यात् । कर्णे उँ धीः,
जिह्वायां उँ गौः, कर्णयोः उँ ज्यौः । ततः स्वहृदये
रक्तआःकारोऽङ्गवरक्ताष्टदलपद्मं कर्णिकाकेशरान्वितं विचि-
न्त्याक्षराणि विन्यसेत् मनसा पद्मपत्रे^२ कर्णिकायां च
पौतानि । पूर्वपत्रे नमः, आम्रेयां पत्रे भगवत्यै, दक्षिण-
पत्रे प्रज्ञापारमितायै, नैऋत्यां अमृतगुणायै, वारुणपत्रे
भक्तिवत्सलायै, वायव्यपत्रे सर्वतथागतज्ञानपरिपूरितायै,
कौवेरपत्रे सत्त्ववत्सलायै, ऐशानपत्रे तद्यथा, उँ धीः
कर्णिकायां, ^३पूर्वेण श्रु, आम्रेयां ति, दक्षिणे स्मृ, नैऋत्यां
ति, वारुणे वि, वायव्ये ज, कौवेरे ये, ऐशाने स्वाहा,
एवं मन्त्राक्षराणि विन्यस्य जपेत् । एतान्येवाक्षराणि
विचिन्तयेत् । चिसन्ध्यं अष्टसहस्रं वा ^४षष्ठ्यासान् यावत्,
संवत्सरं वा, ततः श्रुतिधरो भवति ।

॥ कनकवर्णप्रज्ञापारमितासाधनं समाप्तम् ॥

^१ C ज्यौः ।

^२ AC पद्मान्ते ।

^३ A पूर्वशृङ् ।

^४ A omits दक्षिणे स्मृ ।

^५ AC षष्ठ्यासानासने ।

157.

क्वचिन्मनोरमे स्थाने निषद्य ॑ च सुखासने ।

मैत्री॒ क्वपान्वितो योगी मन्त्रमुद्धारयेत् चिधा ॥

ॐ॑ श्रून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् ।

इति स्थिरचलान्॑ भावानात्मदेहं॒ च सर्वथा ।

श्रून्यं॒ विभाव्य चित्तेन स्वप्ने॒ स्वप्नसमेन तु ॥

*पँकाराक्षरनिष्पन्नपद्मचन्द्रासनस्थितं पौत्रधीःकार-
मारोष्य तेनात्मानं भगवतौ॑ प्रज्ञापारमितां द्विभुजां
विचिच्चभूषणां॑ विचिच्चवस्त्रधरां व्याख्यानमुद्धया समुपेत-
सत्कराम्—

श्रृङ्गारैकरसोपेतां॑ वज्रपर्यङ्कः॒ संस्थिताम् ।

सपुस्तकं॑ नौलाङ्गं॑ [च] विभ्राणां॑ वामपार्श्वतः ॥

शिरःकरणहृदये॑ [षु] स्थानेषु॑ चन्द्रसंस्थितः ॥—

चित्तचक्रं॑ ॐ॑ आः॒ हृँ,

ॐ॑ आःकारयोर्मध्यचन्द्रे॒ धीःकारं॑ पौत्ररश्मिकम् ।

विभाव्य॑ च ततः॑ पौत्रां॑ रूपिणी॑ भावयेद्॒ (त्) [व्रतौ] ॥

प्रज्ञां॑ प्रज्ञापारमितां॑ प्रज्ञासम्भृतियोगतः ।

परमार्थं॑ गतं॑ रूपं॑ वश्ये॑ प्रज्ञात्मकं॑ महत् ॥

यन्निष्ठां॑ प्राप्य॑ सम्बोधिर्जायते॑ क्रमयोगतः ।

विभाव्य॑ सितं॑ चित्तेशं॑ शरचन्द्रसम्प्रभम् ॥

^१ AC वा ।

^२ AC ०द्यान्वितो ।

^३ AC भवाना०. N तावाना० ।

^४ Ba यं० । ^५ N ०सुस्थितां॑ ।

^६ AC ०विलाक्ष्यचिच्चाणा० ।

^७ AC drop ॐ॑ ।

^८ C omits ०पारमितां॑ प्रज्ञा०, AN omit प्रज्ञा ।

^९ Ba ०सङ्गतं ।

विश्वं सचराचरं तावक् पश्चात् तदपि 'खोपमम् ।
निःशेषकल्पनाशून्यं स्वयं शून्यमरूपि वा' ॥

रूपशब्दगन्धरसस्पर्शाद्यग्राहककल्पनैरनालिप्तं
चाचिन्त्यप्रत्ययोदयं सम्यक्सम्बोधिपदं चित्तं सर्वज्ञता-
पदम् । तत्रायं जप्यमन्त्रः ॐ प्रज्ञे महाप्रज्ञे श्रुतिस्मृति-
विजये धीः स्वाहा । प्रज्ञापारमिताभावनां कुर्वता मया
यत्पुण्यमवाप्तम्—

तेनात्तु निखिलो लोकः प्रज्ञापारपरायणः ।

॥ प्रज्ञापारमितासाधनम् ॥

158.

प्रथमं तावत् साधकः सुखासनस्थितः स्वहृदि प्रथम-
स्वरपरिणतचन्द्रमध्ये धीःकारं विभाव्य तस्माद् विनिर्गत-
पुष्पादिभिर्भाव्यमानां भगवतौ हृदौजगमस्तिभिरानौय
तां स्वपुरस्थितां सम्पूर्ज्य तस्याग्रतः पापदेशनादिकं
कुर्यात् । तदनन्तरं चतुर्ब्रह्मविहारभावनापूर्वकं सुहृत्तं
शून्यतां भावयेत् । मन्त्रः, ॐ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः
स्वभावशुद्धोऽहमिति । पश्चादाकाशदेशे प्रथमस्वरपरिणत-
चन्द्रमण्डले पौत्रधीःकारमकारादिषोडशस्वरपरिवृत्तं ततः

^१ N खोपगं ।

^२ C च ।

^३ AC ०च्चाच्चित्त० ।

^४ AC ०दक्त० ।

^५ Ba जाप० ।

^६ AC ०ण्टं, N ०वृत्तं ।

ककारादिद्वाचिंशद्यज्जनावलिपरिकलितं धौःकारपरि-
णामेन प्रज्ञापारमितापुस्तकं बौजोपलक्षितं विभाव्य सर्वं
परिनमय भगवतौं प्रज्ञापारमितां पौतवर्णां विश्वपद्मासने
वज्रपर्यङ्किनौं दिभुजामेकमुखौं व्याख्यानमुद्रावतौं सर्वा-
लङ्कारभूषितां रत्नमुकुटिनौं वामपार्श्वस्थितपद्ममध्ये
प्रज्ञापारमितापुस्तकधारिणौं भावयेत् । पौतुँकारो
ललाटे, शुक्लाःकारः कण्ठे, पौतधौःकारो हृदि, क्षणा-
हुँकारो नाभौ । जपमन्त्रः उँ आः धौः हुँ स्वाहा ।

॥ कनकवर्णप्रज्ञापारमितासाधनम् ॥

159.

प्रज्ञापारमिताज्ञानमद्यं सा तथागतः ।

साध्यतादर्थयोगेन ^१तच्छब्दं अन्यमार्गयोः ॥

प्रज्ञापारमितां नत्वा बोधिबौजमनुत्तरम् ।

लिख्यते साधनं तस्या अद्वयज्ञानसिङ्गये ॥

आदौ तावन्मन्त्रौ समाहितो भूत्वा प्रज्ञापारमितां
हृदि कृत्वा ^२चन्दनेन मण्डलकं कृत्वा तद्वां ^३गोमयेन
तत्र मध्ये अक्षोभ्यमुहिश्य पुष्पं दद्यात् अनेन मन्त्रेण
उँ नमोऽक्षोभ्याय ^४हुँ उँ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा । एवमक्षो-
भ्याय हुँ इति बौजाक्षरमुच्चार्यं अन्येभ्योऽपि ^५उँ वज्रपुष्पे

^१ A तच्छून्यं, C तच्छृङ्ख्यं । ^२ AC चन्द्रेन ।

^३ AC शस्येत् । ^४ ऊँ उँ are dropped in AC.

^५ AC omit ऊँ वचपुष्पे ऊँ स्वाहा ।

हुँ स्वाहा, उँ वज्रधूपे हुँ स्वाहा, उँ वज्रगन्धे हुँ स्वाहा,
 उँ वज्रदीपे हुँ स्वाहा, उँ वज्रनैवेद्ये हुँ स्वाहा, इति
 सर्वं दातव्यम् । तस्याग्रतः ॐ नमो वैरोचनाय ॐ, ॐ
 वज्रपुष्पे हुँ स्वाहोति, तथा स्यैव दक्षिणे पाश्वे ॐ नमो
 रत्नसम्भवाय चाँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा, तथा पर्श्चिमे
 ॐ नमोऽमिताभाय ह्रौः ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा, तथा
 वामे ॐ नमोऽमोघसिद्धये ॐ खँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा,
 इत्यमेषां पूजां कृत्वा वैरोचनरत्नसम्भवयोर्मध्ये लोचना-
 देवीः पूजयेत् । ॐ नमो लोचनायै लोँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ
 स्वाहा, रत्नसम्भवामिताभयोर्मध्ये ॐ नमः मामकै माँ
 ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा, पुनरमिताभामोघयोर्मध्ये ॐ
 नमः पारद्वारायै पाँ^६ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहा, पुनरमोघसिद्धि-
 वैरोचनयोर्मध्ये ॐ नमस्तारायै ताँ ॐ वज्रपुष्पे हुँ
 स्वाहा । ततोऽश्वोभ्यस्य स्थाने ॐ नमः प्रज्ञापारमितायै
 धौः ॐ वज्रपुष्पे हुँ स्वाहेति चिधा सर्वपुष्पादिकं दद्यात् ।
 ॐ सर्वतथागतपूजावज्रस्वभावात्मकोऽहमिति नाना-
 विधां दिव्यपूजां कारयेदिति ।

मण्डलकर्म इदानौ एव चिन्तयति । अमौ हि सत्त्वा
 भवदुःखोपहताः सन्तः पुनः पुनः संसारे संसरन्ति ।
 अहोवत कष्टमेषामिति करुणाचित्तमुत्पाद्य एवं हृदि

^१ A ऊँ ।

^२ Ba omits वैरोचन०....०र्मध्ये ।

^३ Instead of रत्न०....०र्मध्ये, Ba has नैवृत्ते ।

^४ A omits ॐ नमः, C omits नमः ।

^५ Instead of एन०.....०र्मध्ये, Ba has एनर्वायच्चे ।

^६ A omits.

^७ ॐ नमः dropped in A.

^८ AC भगव० ।

करोति । प्रज्ञापारमितायोगमागम्यानुत्तरां सम्यक्सम्बोधिं प्राप्य एतेऽपि मया तत्र व्यवस्थापयितव्या यथैषां पुनर्दुःखं न भवति, संसारात् मुच्यन्ते^१, सुखिताश्च भवन्तीति^२ प्रणिधानलक्षणं चित्तमुत्पादयति । ततः स्वहृदि नौहारहारहरहासनिमं शुभ्रममृतराशिमिव चन्द्रमण्डलं पश्येत् । ततो धीःकारं कनकवर्णसदृशं अनेकरशिशतसहस्रदौपित-चिसाहस्रलोकधातुं अनेकबुद्धिकोटिनियुतशतसहस्राणि विस्फुरितानि द्रष्टव्यानि । अत्रैव प्रज्ञापारमिताऽपि लोचनाद्याश्च देव्यः कल्याणमिच्च अनेकाश्च पुष्पधूपदौप^३-गन्धनैवेद्यचक्ररत्नगजरत्नाश्च, रत्नस्त्रौरत्नपुरुषरत्नादयश्च ; तदेषां बुद्धानां भगवतां^४ सर्वासां च देवीनां कल्याणमिच्चय च दिव्यपूजामेधैरेव मनोनिर्यातैः पुष्पादिभिः कुर्यात् आत्मनिर्यातनां चिशरणगमनं पापदेशनां पुण्यानुमोदनां च । ततो बुद्धा भगवन्तो लोचनाद्याश्च देव्यो विस्फुरन्ति संहरन्तीति^५ अनिशं ध्यायात् । एवं ध्यायतः प्रस्थानलक्षणं चित्तमुत्पद्यते ।

ततः उँ स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति^६ गाथा पठितव्या । तत आत्मानमेकमेव पश्यन्तरौक्षगतं स्फुरदमृतपुञ्जमिव निर्मलं पूर्णिमाचन्द्रमिव सकलकलाकलापरिपूर्णं देवीप्रमानं तत उँ शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमिति पठितव्यम् । पश्यन्नात्मानं^७ न रूपं

^१ A योगम्यानु० ।

^२ A प्राप्यते ।

^३ A ऽचते ।

^४ A ऽतीति ।

^५ AC तुष्टु० ।

^६ ऽदौप० is omitted in A.

^७ AC ऽवतौ० ।

^८ AC दिव्यां० ।

^९ A ऽरन्ति० ।

^{१०} AC गाथेयम्य० ।

^{११} AC अरुपं० ।

न सज्जामपौति किन्तर्हि स्फुरदालोकपुञ्जमिव केवल-
मित्येवं ध्यात्वा पुनरकारपरिणतं चन्द्रमण्डलं ततो धौः-
कारं तादृशमेव विचिन्त्य तत्परिणत्या^१ विश्वपद्मं तन्मध्ये
हःकारो द्रष्टव्यः, अकारादिषोऽशस्वरवेष्ठितः तथा कका-
रादिद्वाचिंशद्वर्णे^२ । हःकारादयः सर्वशुक्लाः । तथाऽस्यैव
दले लास्या-माला-गौता^३-नृत्या-पुष्पा-धूपा-दीपा-गन्धा-
द्यष्टयोगिनौभिर्वेष्ठित एतत् सर्वमपि परिणम्य ज्ञानचक्र-
मुत्पद्यते । ततो जायते पद्मं तस्योपरि प्रज्ञापारमिता-
पुस्तकं पुनरचाप्युपरि चन्द्रमण्डलं ततोऽपि प्रज्ञापार-
मितापुस्तकं द्वितीयम् । पुनरेतत् सर्वं परिणम्य विश्वदल-
पद्मस्थिता व्याख्यानमुद्ग्रान्विता कनकवर्णा सुरूपा सर्वाङ्गे-
तथागतैः क्रता^४लङ्कारा वामदक्षिणे चोत्पले प्रज्ञापार-
मितापुस्तकद्वयं विभ्रतौ पञ्चतथागतमुकुटा बुद्धबोधि^५सत्त्व-
परिष्ठिता प्रज्ञापारमिता उपजायते । तदौदृशी प्रज्ञा-
पारमिता भावयितव्येति । यदा तु ^{१०}ध्यातुं न ^{११}पार्थ्यते
तदा मन्त्रजापः कर्त्तव्यः अनेन मन्त्रेण उँ आः धीः हुँ
स्वाहा । जापकाले च उँकारः पौतो ललाटे द्रष्टव्यः,
तथा शुक्लआःकारः कण्ठे, पुनः पौतधीःकारो हृदि,
हुँकारश्च नौलो नाभाविति ।

^१ Ba शमेव ।

^२ Ba तादृशं ।

^३ AC गत ० ।

^४ AC हक्का० ।

^५ The reading अञ्जनैः occurs also in many places.

^६ गौता is dropped in AC.

^७ C omits परि...सर्वे ।

^८ AC गतवृत्ता० ।

^९ AC सत्त्वसुत० ।

^{१०} AC ध्वानं ।

^{११} AC पर्थ्यते ।

प्रज्ञापारमितादेवौमीदशौं भावयन्ति ये ।
सर्वज्ञं हि पदं धीराः प्राप्नुवन्ति न संशयः ॥

॥ प्रज्ञापारमितासाधनं समाप्तम् ।
। कृतिरियं आचार्यासङ्गपादानाम् ॥

160.

प्रज्ञापारमितामेव प्राप्तप्रज्ञाश्रयोदयाम् ।
प्रज्ञाप्रस्थातसल्कौर्त्तिं तां प्रज्ञां प्रणमाम्यहम् ॥

इतरं बोधिसत्त्वानां सुगतं गतकिल्बिषम् ।
प्रज्ञाप्राप्ताश्रनिर्वाणं नमामि करुणात्मकम् ॥

या सर्वज्ञतया नयत्युपशमं शान्त्यैषिनः आवकान्
या मार्गज्ञतया जगद्वितीया लोकार्थसम्पादिका ।

सर्वाकारमिदं वदन्ति मुनयो विश्वं यथा सङ्गता
तस्यै आवकबोधिसत्त्वगणिनो बुद्धस्य मात्रे नमः ॥

॥ [प्रज्ञापारमितास्तुतिः] ॥

¹ These three Slokas are found only in Ba.

161.

नमो वचसरख्यै ।

नत्वा वज्रसरस्वतौ गुणमयौ संबुद्धवाणीन्ददां^१
 स्फुर्ज्जहुर्ज्जयवादसुन्दरसां स्वाराधकानां^२ हिताम् ।
 घोराज्ञानतमोऽपहां भवभिदं तस्याः समाराधनं
 वश्ये सत्त्वहिताय स्फूक्तविधिना दुर्बोधबुद्धिं प्रति ॥

आदावेव मुखादिशुद्धिमगमत्^३ प्रातः कृपावान् द्वमौ
 मैत्रीमोदमदेन यो^४ मुदितवान् मन्त्रौ शुचा वासने ।
 स्थाने चापि मनोहरे रहसि वा दृष्टा स्वहृत्यङ्गं
 तस्मिन् निर्मलमाँभवं^५ शशधरं सम्भावयेत् तत्र च ॥

दोःकारं किरणैर्दिग्न्तरमितश्चापूरयन्तं ततो
 दृष्टा बुद्धं^६ समूहमग्रत इदं पूजादिकं भावयेत् ।
 पुष्पाद्यैरथ वन्दनां पुनरसौ पापप्रकाशं तथा
 पुण्यानामनुमोदनां चिशरणं सम्यग् व्रजेन्मन्त्रवित् ॥

इत्याद्यप्रणिधानतः सुकृतिनं चां^७ त्मानमालख्य सः ।
 श्रून्यं सर्वविकल्पजालमखिलं विश्वं ततो भावयेत् ॥

एकानेकवियोगवत्यरिकथाशुद्धं च सं^८ ज्ञानवित्
 पठेत् - - उँ श्रून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहम् ॥ (?)

^१ A वाणीमुदां ।^२ AC कारां ।^३ AC भवतौदं, N भगवतौ ।^४ AC युक्त० ।^५ AC ०मगति ।^६ AC ०मदनया ।^७ Ab सुदितो ।^८ A तुचा० ।^९ N omits.^{१०} A ०मातरं, N ०त्मात्, C ०मार्द्वं, Ba ०मार्द्वं ।^{११} Ab सूर्त्तं ।^{१२} Ba ०सुच्छा ।^{१३} A omits च सं०, BAb सद०, N गतं ।

श्रून्योद्भूतसरोजचन्द्रनिहितं दोः काररक्तं पुनः
नानारप्तिमसमूहसुन्दरतरं तेनाष्टपत्राङ्कजम्^१ ।
तस्माद् रक्तमहाद्युतिं भगवतौ सद्भूषणालङ्घतां
प्रत्यालौढपदस्थितां चिवदनां षड्बाहुभिर्भूषिताम् ॥
सर्वे नीलमुखां विभर्ति च करे पद्मासिकचौंश्च वै
वासे शुल्कमुखां च पाचसहितां सद्रक्तचक्रं तथा ।
हृत्पद्मस्थितचन्द्रमध्यनिहितं तस्याश्च दोर्भास्वरं
नानाज्ञानतमोऽपहैश्च किरणैरापूर्यमाणं जगत् ॥

संहृत्य^२ स्वहृदौन्दुबीजविहितां दृष्ट्वा पुनर्निःसृतिं
तस्यैवेति मुहुर्मुहुः प्रतिदिनं ध्यायात् सदाऽतन्द्रितः^३ ।
ध्याने^४ खिन्न इतीह बीज^५ समयैः संहृत्य मन्त्रानसौ
हारादोलदिवाकरक्रमसरन् मन्त्रं जपेदौदृशम् ॥
ॐ पिचु पिचु प्रज्ञावर्जनि ज्वल ज्वल मेधावर्जनि
धिरि धिरि बुद्धिवर्जनि स्वाहा ।

देवौरूपमनाः^६ सदा प्रमुदितः सन्ध्यासु सर्वासु वै
मन्त्रं संपरिजप्य सूक्तविधिना सन्ध्यार्थहेतोरिमम् ।
पुण्यं वा परिणाम्य कार्यकरणे ध्यानैकनिष्ठश्चरेद्
यावन्न क्षमपूरितं भवति चापूर्णे^७ च कर्मक्रमः ॥

^१ Ba हौः० ।

² Ab ०पचपङ्कजं ; this seems to be a better reading
but it spoils the metre.

³ A पञ्चाह्विं, N षड्बाहुभिं ।

⁴ Ab पौत० ।

⁵ CBBa ०सुरं, Ab ०सुरां ।

⁶ A खहृय० ।

⁷ A ०विहिति, Ab निहितं ।

⁸ B तन्त्रतः ।

⁹ ANCAB ध्यानात् । ¹⁰ A ०समाजं, N ०समजे, BBa ०समजे ।

¹¹ A ०सनामः ।

¹² Ab ०पूर्णं ।

सर्वाकारविपक्षतामुपगतो ध्यानं करोत्येव स^१
 शुक्लायां प्रतिपद्यतौव सुमना यावच्छशाङ्कस्थितिः ।
 तावत् संस्कृतमेव वै प्रतिनिशं यावत् सुपूर्णः शशी
 तस्यामेव च निःश्वासो^२ भवति वै सिङ्गः कविर्दुर्ज्ययः ॥

श्रीमत्कृष्णमारितन्वंनिहिता श्रीकृष्णराजेन या
 श्रीमद्भज्जसरस्वतौ^३ भगवतौ तस्याः समाराधंनम् ।
 सत्त्वानां हितहेतवे रचयता पुरुणं मया साम्प्रतं
 प्राप्तं तेन जनोऽस्तु कृष्णसदृशो दुर्बार^४सिङ्गः कविः ॥

अकारि श्रीधरेणोदं साधनं बौद्धयोगिनाम्^५ ।
 श्रीमद्भज्जसरस्वत्या^६ विधस्तधान्तमान्तरम्^{१०} ॥

॥ आर्थवज्रसरस्वतौसाधनम् ॥

^१ Ab ०त्वस्य ।

^२ B निशेसौ ।

^३ Ab ०विहिता ।

^४ ACBa omit.

^५ A ०साध० ।

^६ ACAb ०सिङ्गः ।

^७ AC ०योगिनौ ।

^८ AC श्रीवच्छ० ।

^९ ANC धन्वत्यार्थान्त० ।

^{१०} A ०मन्तरं, C मन्तरं, Ab ०मातरं ।

162.

सरस्वत्यै नमः ।

पूर्वोक्तविधानेन श्रून्यतां यावदभिमुखीकृत्याधिष्ठाय च
 सितकमलं सप्तहस्तप्रमाणं तदुपरि शशिमण्डलं तन्मध्ये
 ह्रौःकारं शुक्रं तेन सितकमलं स्वबौजगर्भं भावयेत् ।
 तेन च भगवतौ महासरस्वतीमनुविच्चिन्तयेत् शरदिन्दु-
 कराकारां सितकमलोपरि चन्द्रमण्डलस्थां दक्षिणकरेण
 वरदां वासेन सनात्सितसरोजधरां स्मरमुखीमतिकरुणा-
 मयां श्रेत्रं चन्द्रनकुसुमवसनधरां मुक्ताहारोपशोभितहृदयां
 नानारत्नालङ्कारवतौ द्वादशवर्षाकृतिं मुदितकुचमुकुल-
 दन्तुरोरस्तटौ स्फुरदनन्तगमस्तिव्यूहावभासितलोकचयाम् ।
 ततस्तयुरतो भगवतौ प्रज्ञां दक्षिणतो मेधां पश्चिमतो
 मतिं वामतः स्मृतिं एताः स्वनायिकासमानवर्णादिकाः
 समुखमवस्थिताश्चिन्तनौद्याः । ततः स्वनाभिप्रदेशे चन्द्र-
 मण्डले सितमोकारं ध्यात्वा ततो निश्चरन्तीमशेष-
 वाङ्ग्यमाला^५मविच्छिन्नप्रवाहां चिन्तयन् मन्त्रमावर्तयेत् ।
 तचायं मन्त्रः— ऊँ ह्रौः महामायाङ्गे^६ महासरस्वत्यै नमः ।
 एवं पोषधिको भूत्वा मौनादवतिष्ठन् निरलरं देवता-
 हङ्कारमुद्घन् मन्त्रमप्यावर्त्तयन्ननन्यकर्म्मा मासेन 'सार-

^१ AC पूर्वविच्चिं ।^२ ०करा० omitted in B.^३ A ०चन्ने० ।^४ AC माँ० ।^५ AC ०मर्वच्छ, AbBa ०वच्छ ।^६ B takes this महासरस्वत्यै नमः as the beginning of a new *Sadhana*.^७ AC add प्रसार० before सार० ; AC read सर० ।

स्वतौं वाणीं लभते । मासचयैन ब्रह्मद्वयोऽपि सिध्यति ।
 घण्मासैः सरस्वतौसमो भवतौति । अथ भैषज्यमुच्यते—
 अजाक्षीराभयाव्योषपाठोऽग्रासिग्रुसैन्व्यवैः ।
 सिङ्ग^१ सारस्वतं सर्पिः पिवेत् सप्ताभिमन्त्रितम् ॥
 चतुर्गुणे अजाक्षीरे दृतं प्रस्थं विपाचयेत् ।
 औषधैः पलिकामाचैः शनैर्मृद्वमिना सुधीः ॥
 मासचयं प्रयुज्जीत वाणीं प्राप्नोत्यनुत्तराम् ।
 घण्मासोपयोगेन साक्षाद् वागीश्वरो भवेत् ॥
 मत्तकोक्तिलनिर्धोषो जायते मधुरस्वरः ।
 संशयो नेह कर्तव्यो विचित्रा भावशक्तयः ॥

॥ इति महासरस्वतौसाधनम् ॥

163.

पूर्वोक्तविधानेन^२ हृदि रक्तसरोजचन्द्रे रक्तदोः कार-
 बौजपरिणतरक्ताष्टदलकमलं स्वबौजगर्भं तत्परिणतां
 भगवतौं वज्जसरस्वतौं चिमुखां घडभुजां सर्वाङ्गरक्तां
 चिनयनां नौलसितदक्षिणवाममुखौं पद्मखङ्गकर्चिधर-

^१ B. योनिग्रा० ।

^२ AC सास्वतं ।

^३ ANC Ba. प्रच्छं ।

^४ A पालिका०, Ba. परिका० ।

^५ Ba. सात्रं ।

^६ A omits.

^७ हौः० in Ba.

दक्षिणकरां कपालरत्नचक्रधारिवामकरां प्रत्यालौढपदां
कुमारौं नवयौवनवतौं नानालङ्कारधरां हृदयाधिष्ठित-
चिह्नबीजेन परार्थकरणोत्सुकां आत्मानं विभाव्य ऊँ पिचु
पिचु प्रज्ञावर्द्धनि ज्वल ज्वल मेधावर्द्धनि धिरि धिरि
बुद्धिवर्द्धनि स्वाहा इति मन्त्रं जपेत् ।

॥ वच्चसरस्वतीसाधनम् ॥

164.

नमो वच्चसरस्वत्यै ।

श्रीघनशरदामृतांशोर्निरुत्तरा कौमुदौ^१ व या जगतः।
जाज्यतमःशमयित्रौ सा कुलिशसरस्वती जयति ॥
सोपदेशं समासेन तस्याः साधनमुच्यते ।
दर्शितं डाकिनौवज्रपञ्चरे सर्वदर्शिना ॥
स्थाने शुचौ^२ मनोऽन्ने च निष्ठस्तादशासने ।
श्रद्धयाऽनन्यकर्मा च ध्यायात् सन्ध्याच्यानुगः ॥
दयाप्रभावात् सम्बोधौ छतप्रणिधिरुद्धुरः^३ ।
स्वप्नमायोपमं विश्वमखिलं कल्पयेत् ततः ॥
हृच्छन्दबीजकिरणैरुपनीततथागतान् ।
सम्पूज्य पापमखिलं दिशेद् विश्वहिताशयः ॥
ततः पुनरकरणं प्रतिज्ञाय विधाय च ।
पुण्यानुमोदनां तच्च सम्बोधौ परिणामयेत् ॥

^१ B कशाल० ।

^२ ANC कौमुदौ च ।

^३ A अपदेन ।

^४ AC गुरौ ।

^५ ABa रुद्धरः ।

^६ ANC कल० ।

रत्नचयं च शरणं प्रपद्या^१ बोधिसम्पदः ।
 आत्मानं दासं भावेन सर्वज्ञैषु निवेदयेत् ॥
 मैत्र्यादिभावनामेवं^२ कुर्याद् द्वेषादिशान्तये ।
 ततः किरणसन्दर्भे बीजगर्भे निवेशिनी ॥
 सर्वाशावदनोङ्गासिसितांशुपटलाऽज्ज्वलाम् ।
 पद्मचन्द्रसमासीनां वज्रपर्यङ्गशालिनीम् ॥
 अर्द्धचर्चरभृङ्गाङ्गं^३ श्रीसल्केशैरलङ्घताम् ।
 उन्निद्रारुणराजीवराजं^४ त्सव्यकरश्रियाम् ॥
 चिच्चनेपथ्यसौभाग्यां लक्ष्मीख्याताङ्गसम्पदम् ।
 प्रज्ञापारमिताभास्वद्वामपाणिसरोरुहाम् ॥
 द्विरष्टवत्सराकारां सितवर्णाम्बरामथ ।
 चन्द्रबीजादिनिष्ठनां^५ पश्येदार्थसरस्वतीम् ॥
 हृदि स्फटिकभौमाभमिन्दुमण्डलमध्यगम् ।
 सतारार्द्धविधुप्रायविन्दुनादै^६ मवस्थितम् ॥
 सर्वतः स्फुरदुद्वामधाम^७ लक्ष्मीविभूषितम् ।
 विभूतौ बीजमङ्कारं गिरामिव समुच्चयम् ॥
 मन्त्रैर्ज्जःकारादिभिराकर्षादिप्रसाधनोपायैः ।
 स्वपुर्निजाधिदैवतरूपाभिन्नं प्रसाधयेत् तदनु ॥
 इमामावेशनिर्मणां जिनानां मूर्तिमुद्वहन् ।
 अधिबीजं सृजेन्मन्त्रौ तत्त्वयोगादहर्निशम् ॥

^१ Ba ० बोधौ ।

^२ AC ० दासता० ।

^३ AC ० मेकं ।

^४ AC ० वर्वरभृषाङ्गा० ।

^५ ANC ० राजसेव्य० ।

^६ AN ० निषुनां ।

^७ A सतार्द्ध० ।

^८ N ० परिष्कृतं ।

^९ धाम० is omitted in AC.

घएमासाभ्यासतः प्रज्ञापर्थन्तमधिगच्छति ।

सप्तरात्माभियोगेन सर्वशस्त्रेषु कोविदः ॥

ध्यानादुपेतखेदस्तु जपं कुर्यादनन्यधौः ।

नाभौ शशिनि बौजान्तर्वर्णानां निर्गमागमात् ॥

वक्त्राद् बहिस्ततश्चाधस्तस्मादूर्ध्मिति क्रमः ।

मुक्तारत्नाक्षत्रेण समं सर्वावभासनात् ॥

उपर्युपरि वृत्तीनां वर्णानां मध्यवाहिनाम् ।

आदृत्तिर्मन्त्रमालायास्तुत्यकालावलम्बिनी ॥

वँकारजे च लक्षांशौ बौजमादौ निवेशयेत् ।

नाभिमध्ये सबौजस्य सिङ्गस्यैवोपढौकनम् ॥

एवं समाधिमालम्ब्य जपेलक्ष्मनादृतौ ।

^३आदृतौ पुनरध्युष्ट^४लक्ष्माण्येवाक्षरत्रतः^५ ॥

पाठमात्राच्छतयन्यधारणं फलमस्य च ।

^६यद्यच्छया शतस्त्रोक्तकरणं च दिने दिने ॥

ब्रह्मचर्याभिषत्यागमद्यपानविवर्जनम् ।

प्रत्यहं स्तानमित्येष विधिरचोपदिश्यते ॥

चिचेलपरिवर्तश्च विकालभोजनं च यत् ।

पानौयप्रत्यवेक्षा चेत्ययं विधिरपीष्यते ॥

ब्रह्मचर्यस्य रक्षायामरक्षायां परस्य च ।

फलमालम्बते किन्तु न शोष्यं नापि सर्वथा ॥

^१ ANC बौजान्तु व० ।

^२ A omits.

^३ N omits.

^४ ANC ०रप्युष्ट ।

^५ ACBa लक्ष्माच्च बौक्षते ।

^६ ANC यदि० ।

पालने ब्रह्मचर्यस्य मद्याचारस्य वर्जने ।
 अन्वयव्यतिरेकाभ्यां समानफलता स्मृता^१ ॥
 तस्मादिष्टफलाशंसौ सम्युर्णविधिमाचरेत् ।
 विश्वविस्मापने शक्तिरस्मादस्योपजायते ॥
 आसनाभ्योरुहवर्णा रुचयश्च सिता मताः ।
^२ अकाकरुदितं^३ तज्ज्ञा भा० स्वतोऽनुदयं विदुः ॥
 अन्वयव्यतिरेकं वा विद्यात् सिद्धिर्यथायथम् ।
 दीपस्य दर्शनात् स्वप्ने विषुता॑ विषुतस्य च ॥
 पिवेदकाकरुदिते वत्सराञ्चमयाचितम् ।
 आरनालैकचुलुकं स्वमन्त्वेणाभिमन्त्रितम् ॥
 स्वयं ग्रहः स्वसङ्केतैरन्वैराख्यानमेव वा॑ ।
 यत्र नास्ति तमेवाहुरयाचितं विधिं बुधाः^४ ॥
 प्रज्ञादिसाधनमिदं सुगतोपदिष्टं
 आख्याय नः सुविपुलं कुशलं यदासीत् ।
 तेनाशु विस्मयकरं च निरुत्तरं च
 सर्वज्ञताऽपि पदमस्य जनस्य भूयात् ॥

॥ [वज्रसरस्वतीसाधनम्] ।

। व्यतिरियं आर्याविलोकितेशक्रमकमलानतिधौत-
 कल्मषस्य मतिनयविदुष उदारकौर्त्तिप्रभव-
 मनोरथरक्षितस्य भिक्षाः ॥

^१ AC स्मृता ।

^२ A आकारासुदितं ।

^३ AC प्रज्ञा ।

^४ AC ०भाष्वरो०, N ०भाष्टो० ।

^५ A omits विषुता० ।

^६ AC च ।

^७ AC रचित० ।

^८ AC बुद्धाः ।

^९ N ०कल्पन० ।

165.

आदौ चक्रधरस्तः पिचुयुगात् प्रज्ञान्वितो ^१वर्जनि
तस्माच्च ज्वलयुग्मस्य तु परे मेधापरो वर्जनि ।
एतस्माच्चरमं धिरिद्वयमतो बुद्धिस्तथा वर्जनि
स्वाहान्तः कथितः स एष ^२सुगतैर्मन्त्रः कवित्वादिभूः ॥

धर्मपादं प्रणम्यादौ प्रज्ञातत्त्वोपदेशकम् ।
सारस्वतमिदं वश्ये चक्रं लोकहितोदयम् ॥
कचित् सुखासनस्थोऽसौ योगी शून्यं विभावयेत् ।
यथाविधि ततो बौजं ^३बौजादजं ^४तथैव च ॥
सप्तमस्य द्वितौयस्थमष्टमस्य चतुर्थकम् ।
प्रथमस्य चतुर्थेन भूषितं तत् ^५सविन्दुकम् ॥
तदुद्भवां सरस्वतौं वौणावादनतत्पराम् ।
चन्द्रावदातनिर्भासां सर्वालङ्कारभूषिताम् ॥
निष्पाद्य तां महादेवौं चिन्तयेत् तद् हृदि स्थितम् ।
अँ-इत्यक्षरनिष्पादनचक्रमष्टारभूषितम् ॥
तन्मध्ये चन्द्रविम्बस्थं तद्वौजं चिन्तयेत् स्थिरम् ।
तत्र तस्यावभासेन द्योतयेदात्मविग्रहम् ॥
ततस्तं रोमकूपेन निश्चार्याशेषसम्भवम् ।
अज्ञानतिमिरं ^६हत्वा पुनस्तस्मिन् प्रवेशयेत् ॥

^१ Ba वच्च० ।

^२ AN वर्जनः ।

^३ A सूतै० ।

^४ A omits.

^५ A ०दक्षरं ।

^६ A त्वपितक्त् (?) ।

^७ AC आद० ।

^८ Ba हृद्या ।

पञ्चमाधःस्थितः षष्ठः स्वरो विन्दुद्वयाङ्गितः ।
 'आ ई पूर्वं तथा ऊ ऐ औ अस्तदुदाहतम् ॥
 हृदि शिरसि शिखायां कणे नेत्रे च स्तन्यके ।
 न्यासमित्यं विधानेन प्रकुर्याद् ब्रह्मचर्यतः ॥
 तदनु भामयेचक्रं हृदयस्थमहन्तिशम् ।
 निश्चलं तु स्वहङ्गौजं भावयेत् स्थिरबुद्धिमान् ॥
 लक्ष्मजापं ततः कुर्यात् सप्तसङ्ख्यासमन्वितम् ।
 प्रसन्ना विचरेत् तस्य हृदि देवी सरस्वती ॥
 गद्यपद्यमयाशेषं द्वितीय इव गौष्ठिः^५ ।
 जानात्यदृष्टपूर्वं च सर्वमैच्यादिवाङ्गयम् ॥

इदं हि चक्रं कविराजतार्थिभि^१-
 निषेवितव्यं वर्षाङ्गमुद्यतैः ।
 निषेव्यमाणं स्वरमस्वरूपं
 समर्पयिष्यत्यचिरादतुल्यम् ॥

॥ वज्रवीणासरस्वतौसाधनम् ॥

^१ AC omit three lines from here.

^२ N तासू ।

^३ N प्रज्ञया ।

^४ ANC ०ङ्गेषु ।

^५ A सौष्ठुति ।

^६ AC ०तान्विभिः ।

166.

वचसरख्यै नमः ।

हृष्टाऽकारं हृदि विनिहितं चिन्तयेच्चन्द्रविष्वं
 तस्मिन् पद्मं तदुपरि लसद् ह्रौँ छतिं तत् समन्तात् ।
 पश्चाद् रोमावलिबिलगतं भावयेद् बाह्यरश्मिं
 देवौ तत्र प्रभवति महाबुद्धिबीजाङ्करश्रौः ॥

शुभ्रां भुजोपरि लसत्तदुमादधानां
 नेच्चयं मुकुटसंस्थितमर्द्धचन्द्रम् ।
 वामेन पुस्तकधराम्बुजमन्यहस्ते
 पश्चात् स्वदेहसमतामनयत् प्रयत्नात् ॥

ततस्तु ध्यानखिन्नोऽसौ जपेन्मन्त्रं समाहितः ।
 गुर्वादेशवशाल्लब्धं शुचिं साचारतां गतः ॥
 हान्तरान्तसमायुक्तं सान्तमौस्वरशोभितम् ।
 इन्द्रिविन्दुनाऽक्रान्तं लिपिं हृष्टा जपेद् गुरौ ॥

॥ वज्रशारदासाधनं समाप्तम् ॥

¹ A वाक्य ।

² AN शुद्धा० ।

³ Ba. शौचार० ।

167.

भास्वत्प्रवाल्मणिसन्निभदिव्यकान्ति
 वक्त्रचयां कुलिशपूर्व्वसरस्वतौं ताम् ।
 प॒द्मासिकर्चिसितचक्रनवांशरत्-
 ब्रह्माज्ञानधरां शिरसा नमामि ॥

मनोऽनुकूले विजनप्रदेशे मृदुमहूरकादावुपविश्य
 स्वहृदि चन्द्रमण्डलमादिस्वरसम्बवं भावयेत् । तदुपरि
 दोः^१कारबौजं पद्मरागमणिप्रभं ततो रश्मीन् निश्चार्य तै
 रश्मिभिर्गुरुबुद्धबोधिसत्त्वान् सञ्चोद्य पुरोवर्त्तिनः कुर्यात् ।
 ततो वज्रपुष्पादिभिर्मन्त्रैर्मनोमयौभिः पूजाभिः पूजयेत् ।
 ततः^२पापदेशनादिकं कुर्यात् । ततः^३ॐ^४स्वभावशुद्धाः
 सर्वधर्माः स्वभावशुद्धोऽहमिति सप्तधा पठेत् । उँ^५
 शून्यताज्ञानवज्रस्वभावात्मकोऽहमिति सर्वधर्मशून्यतां
 विभावयेत् । ततः पुरतो रक्तपद्मं सप्तहस्तप्रमाणं विभा-
 वयेत् । तदूर्ध्वं चन्द्रमण्डलं ईषद्रक्तं अकारसम्बवं तदूर्ध्वं
 दोः^६कारसम्बवं पञ्चजं पुनः पद्मस्तोपरि चन्द्रमण्डलं तदूर्ध्वं
 दोः^७कारं पुनः । ततो रश्मिमेधं निश्चार्य षड्निसंगृहीतान्
 सत्त्वान् अनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ प्रतिष्ठाप्य वज्रसर-
 स्वत्याकारेण दोःकारे प्रवेशयेत् । ततः स्वयं प्रविशेत् ।

^१ ANC ०चांलिक० ।

^२ ANC ब्रह्माक्ष० ।

^३ ANC ०लंभ० ।

^४ Ba होः० ।

^५ C omits पाप० ततः here, but states the omitted portion after पञ्चजं ।

^६ AN omit स्वभावशुद्धाः सर्वधर्माः ।

^७ AN अंका०, Ba तांका० ।

^८ Ba होः० ।

स्वयं प्रविष्टमाचेण सर्वं परिणम्य चिमुखां षड्भुजां
देवौ नानालङ्कारभूषितां पिङ्गोर्धकेशौ प्रत्यालौढपदेन
रक्तचन्द्रोपरिस्थितां विभावयेत् । तस्याः प्रथमं मुखं रक्तं
दक्षिणं शुल्कं वामं क्षणं प्रथमदक्षिणभुजे कमलं प्रज्ञा-
पारमितापुस्तकाङ्क्षितं द्वितीये अस्मिं तृतीये कचौ^१ प्रथम-
वामभुजे सितचक्रमष्टारं द्वितीये नवांशरतं तृतीये
ब्रह्मकपालम् । यथा शून्यतासमाध्यनन्तरं देवतानिष्पत्तये
बौजाक्षरं तथा पुनर्भगवत्या हृदि विभावयेत् । ततो
बौजाद् रश्मीन् निश्चार्य ज्ञानसत्त्वमानौय पूजयेत्
प्रवेशयेच्च । ततो मन्त्रं जपेत् मन्त्रौ सुसमाहितमानसः ।
लक्षदयं तु^२ जप्त्वा ततः प्रारभ्यते क्रिया । तचायं मन्त्रः—
ॐ पिचु पिचु^३ प्रज्ञावर्जनि ज्वल ज्वल मेधावर्जनि धिरि
धिरि बुद्धिवर्जनि स्वाहा । शुल्कपश्चप्रतिपदमारभ्य चन्द्र-
मसमालोकयन् संस्कृतं कुर्याद् यावद् अस्तमेति चन्द्रमाः
यावत् पूर्णमासौम् । पूर्णिमायां दिवाशायौ यावत् कर्म-
तावद् भावयेत् । ततोऽश्रुतपूर्वाण्यपि शास्त्राण्यभि-
मुखौभवन्ति, सहस्रग्रन्थं धारयेद् दिने दिने, सर्ववादि-
प्रमर्दकः, प्रियो देवमनुष्यानाम् ।

॥ क्षणायमारितन्वोद्भृतवज्रसरस्वतीसाधनं समाप्तम् ॥

^१ ANC. धान० ।

^२ ANC दृष्टा ।

^३ ANC omit.

168.

नमो वज्रसरस्वत्यै ।

चतुर्ब्रह्मक्रमेण साधनं लिख्यते । पूर्ववद् अँकारं
 ध्यात्वा हृच्छन्दे पापदेशनादिशून्यताबोधिपर्यन्तं पँकारज-
 श्वेताङ्गेन्दौ अँबौजात् स्फुरणादिना सम्भूतां सितवर्णां
 मनोरमां दक्षिणेन रक्ताम्बुजधारिणौ वामेन प्रज्ञा-
 पारमितापुस्तकधारिणौ वज्रसमाजमुद्रया ऊँ वज्र-
 समाज जः जः जः जः ज्ञानसत्त्वप्रवेशादिपूर्वकं प्रज्ञापार-
 मितां वज्रपर्यङ्कसमासौनां भावयेत् । तस्या हृदयचन्द्रस्थं
 अँकारं ध्यात्वा स्फुरणसंहरणक्रमेण मन्त्रं जपेत् ऊँ पिचु
 पिचु प्रज्ञावर्द्धनि ज्वल ज्वल मेधावर्द्धनि ^१धिरि धिरि
 बुद्धिवर्द्धनि स्वाहा । प्रदौपपड़क्तिमिव ज्वलन्तौ मुखा-
 निर्गत्य नाभिमण्डलं प्रविशन्तौ विचिन्त्य एवमन्येषां
 द्रष्टव्यम् । तथा चोक्तम्—

प्रथमं शून्यताबोधिं द्वितीयं बौजसंयुतम् ।
 द्वितीयं बिम्बनिष्पत्तिं चतुर्थं न्यासमक्षरम् ॥

॥ इति वज्रसरस्वतीसाधनं समाप्तम् ॥

^१ AC omit.

^२ AC o. दिकं ।

^३ Ba चिरि चिरि ।

169.

पूर्वोक्तविधानेन पौत्रमृँकारनिष्ठनां चतुर्भुजैकमुखौं
 पौत्रां चिनेचां नवयौवनां वरदाक्षत्वधरदक्षिणं करां
 चिदगडीकमण्डलुधरवामकरां अमिताभमुद्रितां पद्म-
 चन्द्रासनस्थां भगवतौं ध्यात्वा मुद्रां बन्धयेत् । प्रसारित-
 हस्तदयाङ्गुष्ठाभ्यां कनिष्ठिकां नखद्वयं ^५पिधाय ततो मन्त्रं
 जपेत् उँ भृं स्वाहा ।

॥ भृकुटीसाधनम् ॥

^१ AC भृ०, B ज्ञ० ।

^२ ANC करधरां ।

^३ Repeated in Ba.

^४ Ba ऋषिकां ।

^५ Ba omits from पिधाय to the end of the *Sādhana*.

^६ ANC भृकुटी ।

170.

१ नमो भृकुचै ।

पूर्वोक्तविधानेन स्वहृदौन्दुमध्ये बौजं पष्टस्य चतुर्थं
 प्रथमाष्टमेन पूरितं ^१शून्यदेवेनाक्रान्तं अङ्गेन्दुना शिरसि
 भूषितं तेनैव निष्पन्नां भृकुटीं पौतवणां चतुर्भुजां
 जटामकुटधरां शान्तां दक्षिणे वरदां अक्षस्त्रवधरां
 वामेन चिदरङ्गौ^२कमण्डलुधरां पद्मचन्द्रासनस्थां भावयेत् ।
 ततो मुद्रां बन्धयेत् । ^३पूर्ववद् हस्तद्वयप्रसारितेनाङ्गुष्ठेन
 कनिष्ठिकानखं पिधाय पृथक् पृथक् शेषा वज्रलक्षणाः,
^४इयं भृकुटीमुद्रा । पश्चात् मन्त्रं जपेत् ^५ॐ ^६भृं स्वाहा ।

॥ भृकुटीसाधनम् ॥

END OF VOLUME ONE.

^१ This *Namaskāra* is found only in Ab.^२ B द्वच्य० । ^३ ANC ०दण्ड० ।^४ Ba omits पूर्वव०.....भृकुटीमुद्रा ।^५ A इति । ^६ A भ, NBBa भः ।

GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES.

Critical editions of unprinted Sanskrit Works, edited by
competent scholars and published by the Central
Library, Baroda.

Rs. A.

1.	Kāvyamīmāṃsā by Rājaśekhara. Re-issue, 1924 ..	2-4
<i>This book has been set as a text-book for the Acharya Examination of the Patna University.</i>		
2.	Naranārāyaṇānanda by Vastupāla, edited by C. D. Dalal, M.A., 1916 ..	1-4
3.	Tarkasamgraha by Ānandajñana or Ānandagiri, edited by T. M. Tripathi, B.A., 1917 ..	2-0
4.	Pārthaparākrama by Prahlādanandeva, edited by C. D. Dalal, M.A., 1917 ..	0-6
5.	Rāṣṭraudhavamśa-Mahākāvya by Rudrakavi, edited by E. Krishnamacharya. Introduction by C. D. Dalal, M.A., 1917 ..	1-12
6.	Liṅgānuśāsana by Vāmana, edited by C. D. Dalal, M.A., 1918 ..	0-8
7.	Vasantavilāsa by Bālachandrasūri, edited by C. D. Dalal, M.A., 1917 ..	1-8
8.	Rupakāṣṭaka by Vatsarāja, edited by C. D. Dalal, M.A., 1918 ..	2-4
9.	Mohaparājaya by Yasahpāla, edited by Muni Chatur-Vijayaji. Introduction and appendices by C. D. Dalal, 1918 ..	2-0
10.	Hamīramadamardana by Jayasimhaśūri, edited by C. D. Dalal, M.A., 1920 ..	2-0
11.	Udayasundarikathā by Soddhala, edited by C. D. Dalal, M.A., and E. Krishnamacharya, 1920 ..	2-4
12.	Mahāvidyāvidambana by Bhaṭṭa Vādindra, edited by M. R. Telang, 1920 ..	2-8
13.	Prāchīnagurjarakāvyaśamgraha: collection of old Gujarati poems—12th to 15th centuries, edited by C. D. Dalal, M.A., 1920 ..	2-4
14.	Kumārapālaprartibodha by Somaprabhācārya, edited by Muni Jinavijayaji, 1920 ..	7-8
15.	Gaṇakārikā by Bhāsarvajña, edited by C. D. Dalal, M.A., 1920 ..	1-4
16.	Saṅgītamakaranda by Nārada, edited by M. R. Telang, 1920 ..	2-0

17. Kavīndrācārya's List : List of works in the collection of Kavīndrācārya, a 17th century Pandit, edited by R. A. Shastry, with a foreword by Dr. Ganganatha Jha, 1921	0-12
18. Vārāhagṛhyasūtra , edited by Dr. R. Shama Shastry, 1921	0-10
19. Lekhapaddhati : Specimen Sanskrit letters, etc., 8th to 15th centuries, edited by C. D. Dalal, M.A. and G. K. Shrigondevkar, M.A.	(Shortly)
20. Pañchamīkahā or Bhavisayattakahā , by Dhanapala, edited by C. D. Dalal, M.A. and Dr. P. D. Gune, M.A., Ph.D., 1923	6-0
21. A Descriptive Catalogue of the palm-leaf MSS and Important Paper MSS in the Bhandars at Jaisalmer , compiled by C. D. Dalal, M.A., and edited by L. B. Gandhi, 1924	3-4
22, 23. Parasurāmakalpasūtra : with commentary by Rāmesvara and Paddhati by Umananda, edited by A. Mahadeva Shastry, B.A., Director, Adyar Library. 2 vols. 1923	11-0
24. Tantrarahasya , edited by Dr. R. Shama Shastry B.A., Ph.D., Curator, Government Oriental Library, Mysore, 1923	1-8
25. Samarāṅgana , a work on architecture by King Bhoja-deva, edited by Mahamahopadhyaya T. Ganapati Shastri, Ph.D., M.R.A.S. 2 vols—vol. I, 1924	5-0
26. Sādhanamālā , edited by Benoytosh Bhattacharyya, M.A., General Editor, Gaekwad's Oriental Series. 2 vols—vol. I, 1925	5-0

BOOKS IN THE PRESS.

1. **Tattvasaṃgraha** : a Buddhist philosophical work of the 8th century by Śāntarakṣita, with Pañjikā by Kamalaśīla : edited by E. Krishnamacharya. 2 vols.

2. **Nyāya-Pravēśa** : earliest work on Buddhist logic, by Diññāga, with commentaries of Haribhadra Sūri and Pārvadēva : edited by A. B. Dhruva, M.A., LL.B., Pro-Vice-Chancellor of the Hindu University, Benares.

3. **Sādhanamālā (Vol. II)** : a Buddhist Tantric text of rituals, dated 1165 A.D. consisting of more than 300 small works composed by distinguished writers : edited by Benoytosh Bhattacharyya, M.A. (Illustrated.)

4. **Nātyaśāstra** of Bharata, with commentary by Abhinava-Gupta of Kashmir : edited by M. Ramkrishna Kavi, M.A. Illustrated 4 vols.

5. **Catalogue of Sanskrit Manuscripts** in the Central Library, Baroda. Vol. I (Vedic). Compiled by G. K. Shrigondevkar, M.A. and K. S. Ramaswamy Sastri, assisted by other members of the Editorial Staff.

6. **Advayavajrasamgraha** : consisting of twenty smaller works on Buddhist philosophy by Advayavajra, a Buddhist savant belonging to the 11th century A.D. : edited by Mahamahopadhyaya Pandit Haraprasad Shastri, M.A., C.I.E., F.A.S.B.
7. **Kalpadrumakoṣa of Keśava** : a standard work on Sanskrit Lexicography : edited by Pandit Ramavatara Sarma Sahityachāryya, M.A., of Patna.
8. **Mānava-Grhyasutrabhāṣya of Aṣṭāvakra** : edited by Pandit Rāma-Kṛṣṇa Harshaji of Ahmedabad, with introduction by Prof. B. C. Lele, M.A., of Baroda.
9. **Nalavilāsa** : a drama by Rāmachandra Sūri, pupil of Hemachandra Sūri : edited by Messrs G. K. Shrigondekar, M.A., and L. B. Gandhi of the Central Library Department.
10. **Apabhramśa-Kāvyatrayī** : consisting of three works, the *Carcarī*, *Upadeśarasāṇī* and *Kālasvarūpa-Kulaka* by Jinadatta Suri (12th century) with commentaries : edited by Pandit L. B. Gandhi of the Central Library Department.
11. **Mānasoliāsa alias Abhilasitārtha-Cintāmaṇi** : divided into one hundred chapters treating of one hundred different topics by Chalukya Someśvaradeva (12th century) : edited by Mr. G. K. Shrigondekar, M.A., of the Central Library Department.
12. **A Descriptive Catalogue of MSS in the Jain Bhandars at Pattan** (in two volumes) : edited from the notes of the late Mr. C. D. Dalal : by Pandit L. B. Gandhi of the Central Library Department.
13. **Samarāṅgāna** of King Bhoja (Vol. II) : edited by Mm. Gaṇapati Śāstri of Trivandrum.

Ready January, 1925.

Supplement (or Khatimae) to the Mirat-i-Ahmadi translated from the Persian of Ali Mahamad Khan, the last Moghul Dewan of Gujarat, by Syed Nawabali, M.A., Professor of Persian, Baroda College, Fellow of Bombay University, author of *Tarikh-i-Sofar*, *Tazkirat-ul-Mustafa*, etc., and Charles Norman Seddon, I.C.S. (retired), late Revenue Minister, Baroda State, with notes, appendices and three illustrations. 270 pages demy 8vo. cloth. Price about Rs. 8.

This work gives an interesting description of the city of Ahmedabad and the Province of Gujarat in the middle of the 18th century.